

BURAPHA arts

JOURNAL วารสาร
ศิลปกรรมบูรพา

Faculty of Fine & Applied Arts

ปีที่ 19 ฉบับที่ 2 ปีการศึกษา 2559 ธันวาคม 2559 - พฤษภาคม 2560

ISSN 0859-8800

๑๒

อัตลักษณ์ชุมชนสู่การออกแบบสื่อนิทรรศการ : ย้อนอดีตริมฝั่งจันทบูร
กัลยาณี เพ็ญนาค

พลังแห่งแสงจากเทคโนโลยีในคำคืน
ชวลิต ทองอ่อน

การศึกษาและออกแบบสื่อการเรียนรู้ชุด สัตว์ทะเล
สำหรับผู้พิการทางสายตา
จุลาเดช ธรรมวงษ์

ที่ปรึกษาและคณะกรรมการกลั่นกรองบทความทางวิชาการ

ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.สันติ เล็กสุขุม	สาขาวิชาการบริหารศิลปะและวัฒนธรรม
ศาสตราจารย์เกียรติคุณ อิทธิพล ตั้งโฉลก	คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ศาสตราจารย์เกียรติคุณ อรศิริ ปาณินท์	ภาควิชาจิตรกรรม คณะจิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
ศาสตราจารย์เกียรติคุณ เสริมศักดิ์ นาคบัว	คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ศาสตราจารย์เกียรติคุณ พิษณุ ศุภนิมิตร	ศิลปินแห่งชาติ สาขาทัศนศิลป์ (การออกแบบอุตสาหกรรม) พุทธศักราช 2558
ศาสตราจารย์กิตติคุณ วัฒนะ จุฑะวิภาต	ภาควิชาภาพพิมพ์ คณะจิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.พิสิฐ เจริญวงศ์	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
ศาสตราจารย์ ดร.พรสนอง วงศ์สิงหนาท	นักวิชาการอิสระ
ศาสตราจารย์ ดร. ศักดิ์ชัย สายสิงห์	ภาควิชาอนุมิตศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ศาสตราจารย์ ดร.ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์	ภาควิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร
ศาสตราจารย์ ดร.เดชา วรขุน	นักวิชาการอิสระ
ศาสตราจารย์ปรีชา เกาทอง	ศิลปินแห่งชาติ สาขาทัศนศิลป์ พุทธศักราช 2550
ศาสตราจารย์สุชาติ เกาทอง	ภาควิชาศิลปะไทย คณะจิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
ศาสตราจารย์รสนิน กาสต์	สาขาวิชาทัศนศิลป์และการออกแบบ
ศาสตราจารย์เอกชาติ จันอุไรรัตน์	คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ศาสตราจารย์พรรัตน์ ดำรุ่ง	คณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
รองศาสตราจารย์ ปริญญ์ ดันติสุข	สาขาวิชาการออกแบบภายใน คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
รองศาสตราจารย์ ดร.สาธิต ทิมวัฒนบรรเทิง	ภาควิชาศิลปการละคร คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภกรณ์ ดิษฐพันธุ์	ภาควิชาศิลปะไทย คณะจิตรกรรมประติมากรรม ภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
	สาขาวิชาศิลปะจินตทัศน์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร
	ภาควิชาอนุมิตศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร.วิจิต สุรัตน์เรืองชัย	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
รองศาสตราจารย์ภรดี พันธุภากร	สาขาวิชาการบริหารศิลปะและวัฒนธรรม
รองศาสตราจารย์เสกสรรค์ ตันยาภิรมย์	คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
รองศาสตราจารย์ภารดี มหำพันธ์	สาขาวิชาไทยศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
รองศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์ทอง ทองนพคุณ	คณะอัญมณี มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตจันทบุรี
รองศาสตราจารย์ ดร.รุ่งโรจน์ ธรรมรุ่งเรือง	ภาควิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร
รองศาสตราจารย์สถาพร ดีบุญมี ณ ชุมแพ	คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยโท พิชัย สดพิบาล	มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต
รองศาสตราจารย์อุดมศักดิ์ สาริบุตร	ภาควิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรมและการออกแบบ
	คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
	ภาควิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรมและการออกแบบ
	คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
รองศาสตราจารย์ ดร. ณรงค์ชัย ปิฎกรัชน์	นักวิชาการอิสระ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิศักดิ์ ลินธุภาค	ภาควิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรมและการออกแบบ
	คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เนื่ออ่อน ขวัญทองเขียว	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชชา อูทิศวรรณกุล	ภาควิชาอนุมิตศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์
	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนธร กิตติกันต์	ภาควิชาสถาปัตยกรรมภายใน
	คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทรงวิทย์ พิมพะกรรณ์	คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บรรณาธิการที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์เทพศักดิ์ ทองนพคุณ

รองศาสตราจารย์ ภรดี พันธุ์ภากร

คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยบูรพา

สาขาวิชาการบริหารศิลปะและวัฒนธรรม

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

บรรณาธิการ

อาจารย์ ดร.ภูษา เรืองชีวิน

มหาวิทยาลัยบูรพา

กองบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ผกามาศ สุวรรณนิภา

อาจารย์ ดร.มนัส แก้วบุชา

อาจารย์ ดร.เชิดชาติ หิรัญโร

อาจารย์ ดร.ปรารธนา แซ่อึ้ง

อาจารย์ ดร.ปรีชาวุฒิ อภิระติง

อาจารย์ ดร. ณรงค์ฤทธิ์ สุขสวัสดิ์

อาจารย์ ดร.นันทา ทองทวีวัฒนะ

อาจารย์ ดร.นฤมล ศิลปชัยศรี

มหาวิทยาลัยบูรพา

มหาวิทยาลัยบูรพา

มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ

วิทยาลัยเพาะช่าง

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

กองบรรณาธิการฝ่ายศิลปกรรม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ จักรกฤษณ์ บัวแก้ว

มหาวิทยาลัยบูรพา

กองการจัดการฝ่ายประสานงาน

คุณวีณา ศรีสวัสดิ์

คุณนิกร กาเจริญ

คุณจุลเดช ธรรมวงษ์

คุณวิมลรัตน์ อึ้งสกุล

เจ้าของ : สำนักงานคณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

169 ถนนลงหาดบางแสน ตำบลแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี 20131

โทรศัพท์. 038 102 222, 038 391 042 ต่อ 2510, 2511, 2516

โทรสาร 038 391042

website : www.journal.fineartbuu.org

email : fineartbuu_editor@gmail.com

บทบรรณาธิการ

วารสารศิลปกรรมบูรพา เป็นวารสารวิชาการที่จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแหล่งข้อมูล ค้นคว้าเรื่องราว และผลการศึกษาวิจัยใหม่ๆ ทางด้านศิลปกรรมในเชิงสร้างสรรค์และงานวิจัยด้านวัฒนธรรม ตลอดจนนำเสนอทัศนะและความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญหลากหลายแง่มุมในรูปแบบของบทความศิลปะ ซึ่งได้จัดทำอย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลา 19 ปี โดยมีการพัฒนารูปแบบ คุณภาพของเนื้อหาให้เหมาะสมและมีมาตรฐาน และใช้เป็นพื้นที่สำหรับตีพิมพ์ผลงานของนิสิตในระดับบัณฑิตศึกษาจากสถาบันต่างๆ

จากบทความที่ส่งมาเพื่อการพิจารณาในฉบับภาคปลายภาคของปีการศึกษา 2559 นี้ ทางกองบรรณาธิการได้คัดเลือกบทความที่มีความน่าสนใจ ในหลายสาขา อาทิ ผลงานวิจัยด้านการออกแบบและการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ การประยุกต์การใช้สื่อที่เชื่อมโยงกับชุมชนและวัฒนธรรม และศิลปะที่เกี่ยวกับการแสดง ละคร และโขน เป็นต้น ซึ่งบทความเหล่านี้ ล้วนผ่านการกลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิเฉพาะทาง มีความสมบูรณ์เพื่อให้ผู้อ่านได้รับความรู้ในแง่มุมใหม่ๆ และสามารถนำไปใช้อ้างอิงได้อย่างเหมาะสม

การพัฒนารูปแบบและคุณภาพของเนื้อหาในวารสารฯ เป็นสิ่งสำคัญที่กองบรรณาธิการตั้งใจในการนำเสนอ เพื่อให้ผู้อ่านได้รับประโยชน์สูงสุด แต่ถึงอย่างไรก็ตามอาจจะมีข้อบกพร่องอยู่บ้าง ซึ่งทางกองบรรณาธิการจะพยายามปรับปรุงแก้ไข ซึ่งในฉบับหน้า วารสารศิลปกรรมบูรพาจะครบรอบ 20 ปี ดังนั้น ข้อคิดเห็น และคำแนะนำต่างๆ ของผู้อ่านจึงจำเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้น หากท่านผู้อ่านมีความคิดเห็นต่อรูปแบบและเนื้อหาของวารสารศิลปกรรมบูรพาอย่างไร สามารถเขียนเป็นข้อเสนอแนะ เพื่อเราจะนำไปพัฒนาให้เป็นวารสารวิชาการที่มีประโยชน์และคุณค่าต่อไป ซึ่งทางกองบรรณาธิการขออภัยรับทุกความคิดเห็นด้วยความยินดียิ่ง

บรรณาธิการ

สารบัญ

อัตลักษณ์ชุมชนสู่การออกแบบสื่อนิทรรศการ : ย้อนอดีตริมฝั่งจันทบูร กัลยาณี เพื่อกนำผล	9
การออกแบบวินโดว์ ดิสเพลย์ ช่วงเวลาเทศกาลคริสต์มาส ในบริบทของพื้นที่จังหวัดชลบุรี กุลนภา เต็มดี	29
พลังแห่งแสงจากเทคโนโลยีในคำคืน ชวลิต ทองอ่อน	41
การออกแบบสื่อประชาสัมพันธ์งาน “ไทยแลนด์แกรนด์เชล 2015” ณ ศูนย์แสดงสินค้าอิมแพ็ค เมืองทองธานี ณัฐพงษ์ วัจนสุนทร	57
การศึกษาแนวทางการพัฒนาศิลปะการแสดงละครชาตรี ในจังหวัดฉะเชิงเทรา วิระสิทธิ์ สุขสมชิต	67
บทบาทของตัวละครภูมิภรณ์ในการแสดงโขนเรื่องรามเกียรติ์ : ศึกษาจากบทวรรณกรรมและลีลาการรำ (กระบวนการทำรำและการแสดงชุดศึกภูมิภรณ์ ตอนสุครีพถอนตัว) สุรเดช กลิ่นศรีสุข	81

ความหมายและเอกลักษณ์พื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์
ในความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ
เพื่อกำหนดรูปลักษณ์ป้ายรถโดยสารประจำทาง
โสรัจ คงคารัตน์

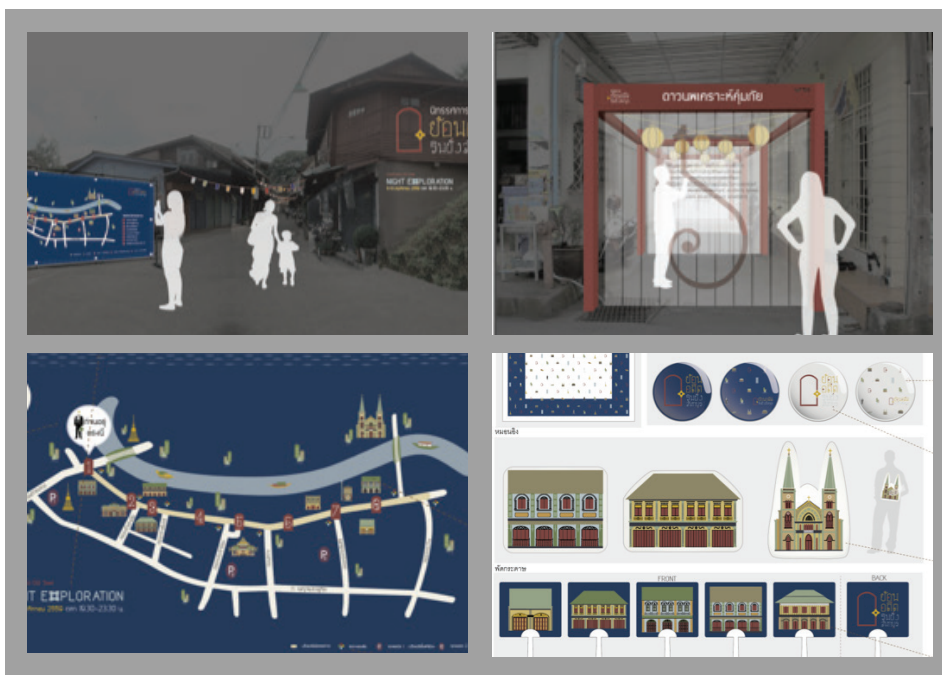
97

เมือง : มิติการเปลี่ยนแปลง
ณรงค์ แสงสวัสดิ์

115

การศึกษาและออกแบบสื่อการเรียนรู้ชุด สัตว์ทะเล
สำหรับผู้พิการทางสายตา
จุลเดช ธรรมวงษ์

145

อัตลักษณ์ชุมชนสู่การออกแบบสื่อนิทรรศการ : ย่านอดีตริมฝั่งจันทบุรี

Exhibition Media Design for Local Community Identity : "Chanthaburi Old Town"

กัลยาณี เผือกนำผล

วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์และการออกแบบ
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาอัตลักษณ์ของชุมชนริมน้ำจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี 2. ออกแบบชุดสื่อนิทรรศการ “ย่านอดีตริมฝั่งจันทบุรี” (นิทรรศการสมมุติ) ที่แสดงให้เห็นอัตลักษณ์ของชุมชน โดยมีขั้นตอนดังนี้ 1) ศึกษาข้อมูล 2) ออกแบบโครงการนิทรรศการ 3) ประเมินผลการออกแบบสื่อนิทรรศการ โดยกลุ่มผู้เชี่ยวชาญและกลุ่มนักท่องเที่ยว

ผลการวิจัย ได้ชุดสื่อนิทรรศการ “ย่านอดีตริมฝั่งจันทบุรี” ซึ่งประกอบด้วย ตราสัญลักษณ์ ลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ บัตรเชิญ ป้ายประกอบนิทรรศการ โปสเตอร์ โปสเตอร์ติด สู่จิตร และของที่ระลึก ซึ่งสะท้อนอัตลักษณ์ความเป็นมาของประวัติศาสตร์ ความหลากหลายทางด้านศิลปะ และวิถีชีวิตของชาวชุมชนริมน้ำจันทบุรี ซึ่งผ่านการประเมินความพึงพอใจโดยผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะและวัฒนธรรม ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ รวมทั้งกลุ่มนักท่องเที่ยวในระดับมาก (3.98)

คำสำคัญ : อัตลักษณ์ /ชุดสื่อนิทรรศการ /ชุมชนริมน้ำจันทบุรี

Abstract

The purposes of this thesis were to research the local identity of the Chanthaboon Waterfront community in Chanthaburi province and to design the exhibition media which were entitled “Chanthaburi Old Town” (a made-up exhibition). The processes of the study were 1. to research the information 2. to design the exhibition project, and 3. to evaluate the designs of exhibition media by groups of the experts and tourists.

As the results, a logo, unique patterns, invitation cards, postcards, brochures, and souvenirs of the “Chanthaburi Old Town” exhibition were designed as exhibition media to reflect history, art, and local lifestyles of Chanthaboon Waterfront community. Based on the evaluations provided by the art and culture specialists, the design experts, and the sample group, they revealed the high level of positive satisfaction (3.98).

Keywords: Identity / exhibition media / Chanthaboon Waterfront / Chanthaburi Old Town

บทนำ

จังหวัดจันทบุรีมีความสำคัญที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ทางด้านประวัติศาสตร์ของชาติที่ได้ถูกบันทึกเป็นเรื่องราวสืบต่อกันมา โดยเฉพาะชุมชนริมน้ำจันทบุรี บริเวณถนนสุขาภิบาล หรือถนนสายริมน้ำเดิม อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ซึ่งเป็นชุมชนเก่าแก่ตั้งแต่สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชด้วยทำเลที่ตั้งของชุมชนติดแม่น้ำจันทบุรี การคมนาคมสะดวก ทำให้มีคนไทย คนจีนและคนญวน เข้ามาตั้งถิ่นฐานเป็นจำนวนมาก ชุมชนนี้จึงเจริญรุ่งเรืองทางการค้าทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ โดยใช้แม่น้ำจันทบุรีเป็นเส้นทางหลักในการสัญจรไปมา เหตุการณ์ครั้งฝรั่งเศสยึดจันทบุรีรวมระยะเวลา 11 ปี ทำให้ชุมชนได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมจากตะวันตก เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรมของต่างชาติศาสนาสังเกตได้จากอาคารบ้านเรือนในปัจจุบัน ซึ่งมีทั้งรูปแบบผสมผสานทั้งอาคารจีน อาคารรูปแบบตึกชาวตะวันตก อาคารในลักษณะท้องถิ่นของชุมชน จังหวัดจันทบุรีทั้งสถาปัตยกรรมทางประวัติศาสตร์และเรื่องราวอันถือได้ว่าเป็นชุมชนโบราณแห่งนี้จึงมีคุณค่าทั้งด้านวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ศิลปะ และวิถีชีวิตของชาวบ้านพื้นถิ่นที่ควรแก่การอนุรักษ์และพัฒนา

หลังจากนั้นหลายปีชุมชนแห่งนี้ก็ซบเซาลงจากการขยายตัวของเมือง บ้านเดิมของชาวชุมชนริมน้ำจันทบุรีก็ถูกขายต่อ ให้เช่า หรือปล่อยให้ทิ้งร้าง บ้านที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์หลายหลังอยู่ในสภาพที่ขาดการดูแล ในปี พ.ศ. 2552 รัฐบาลมีนโยบายเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่จะฟื้นฟู

ธุรกิจที่เป็นร้านค้ารายย่อย และพัฒนาพื้นที่เชิงวัฒนธรรมให้ผสมผสานไปกับการค้าและการท่องเที่ยว สำนักงานพาณิชย์จังหวัดจันทบุรีติดต่อบริษัทนโยบายของรัฐบาลโดยการเลือกที่จะพัฒนาย่านเก่านี้ให้กลายเป็นย่านการค้าที่สำคัญ และเพื่อที่จะให้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวในเชิงวัฒนธรรมของจังหวัด คณะกรรมการดำเนินงานพัฒนาชุมชนริมน้ำจันทบุรีจึงถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อทำการฟื้นฟูและพัฒนา

การจัดนิทรรศการเป็นสื่อที่มีคุณค่าและมีศักยภาพสูงในการดึงดูดความสนใจของผู้ชมได้ (พลฤกิตต์ จันทน์แจ้ง, 2555 : 11) ซึ่งในปัจจุบันการจัดแสดงนิทรรศการได้มีการพัฒนาขึ้น ทำให้นิทรรศการกลายเป็นสื่อการประชาสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลต่อการศึกษายิ่ง (พลฤกิตต์ จันทน์แจ้ง, 2555 : 3) การนำเอาเรื่องราวของชุมชนริมน้ำจันทบุรีมาจัดแสดงนิทรรศการนั้น นับว่าเป็นการถ่ายทอดความรู้ที่ง่ายต่อการศึกษา ง่ายต่อการทำความเข้าใจ และทำความรู้จักชุมชนริมน้ำจันทบุรีมากขึ้น ผู้วิจัยจึงเลือกชุมชนริมน้ำจันทบุรีเป็นหัวข้อในการวิจัย โดยผลลัพธ์ในการศึกษาอัตลักษณ์ชุมชนริมน้ำจันทบุรีจะนำไปใช้ออกแบบชุดสื่อนิทรรศการประกอบนิทรรศการเรื่อง “ย้อนอดีตริมฝั่งจันทบุรี” ตัวนิทรรศการจะเล่าถึงเหตุการณ์ในอดีตครั้งที่ชุมชนแห่งนี้ยังเป็นตลาดท่าหน้าที่สำคัญของจังหวัดจันทบุรี ซึ่งผู้เข้าชมนิทรรศการจะสามารถรับรู้เรื่องราวของชุมชนทั้งในด้านประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม และวิถีชีวิตการออกแบบชุดสื่อนิทรรศการที่สื่อถึงความเป็นชุมชนจะช่วยให้งานนิทรรศการน่าสนใจ และสามารถบอกเล่าเรื่องราวของชุมชนผ่านรูปภาพ สี สัน ตัวอักษร และการจัดวาง เป็นการสร้างและเผยแพร่อัตลักษณ์ของชุมชนให้ชัดเจนขึ้น ช่วยให้ชุมชนเป็นที่รู้จักแก่นักท่องเที่ยวและช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี นำมาซึ่งรายได้ของคนในชุมชน รวมทั้งยังสามารถทำให้ผู้ชมเห็นคุณค่าและความสำคัญของชุมชนโบราณแห่งนี้มากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาและวิเคราะห์อัตลักษณ์ชุมชนริมน้ำจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี
2. ออกแบบชุดสื่อนิทรรศการที่แสดงถึงอัตลักษณ์ชุมชนริมน้ำจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี สำหรับการจัดแสดงนิทรรศการ “ย้อนอดีตริมฝั่งจันทบุรี”

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นงานวิจัยหาอัตลักษณ์ชุมชนริมน้ำจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี สำหรับนิทรรศการสมมุติ “ย้อนอดีตริมฝั่งจันทบุรี” โดยนำอัตลักษณ์ชุมชนที่ได้ไปใช้ออกแบบชุดสื่อนิทรรศการ ประกอบไปด้วยตราสัญลักษณ์ ลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ บัตรเชิญ ป้ายประกอบนิทรรศการ โปสเตอร์ โปสเตอร์ติด สติ๊กเกอร์ และของที่ระลึก แล้วประเมินผลความพึงพอใจจากแบบสอบถาม

ขั้นตอนการศึกษาและการออกแบบผลงานสร้างสรรค์

ขั้นตอนแรกเป็นการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับชุมชนริมน้ำจันทบูรด้านประวัติศาสตร์ เป็นมาข้อมูลพื้นฐานทั้งในด้านประวัติศาสตร์ สถานที่ตั้ง ประชากร ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี สถาปัตยกรรม ศิลปกรรม ชุดสื่อสัญลักษณ์ที่ชุมชนใช้ในปัจจุบัน ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการออกแบบ นิทรรศการ การออกแบบชุดสื่อนิทรรศการ และศึกษาเรื่องการออกแบบอัตลักษณ์ชุมชน

ขั้นตอนต่อไปเป็นการเขียนโครงการนิทรรศการ “ย้อนอดีตริมฝั่งจันทบูร” กำหนดให้เป็น นิทรรศการเพื่อประชาสัมพันธ์ชุมชน จัดแสดงบริเวณชุมชนริมน้ำจันทบูรในเวลากลางคืน โดยอาศัย เทคนิคของแสงเข้ามาเล่าเรื่อง จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้ศึกษาหาอัตลักษณ์ชุมชนมาออกแบบชุด สื่อนิทรรศการ สุดท้ายเป็นการประเมินผลงานการออกแบบ กำหนดให้มีกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 3 กลุ่ม ประกอบด้วย นักท่องเที่ยว อายุ 25-45 ปี จำนวน 20 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการ ออกแบบ จำนวน 7 คน และผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปวัฒนธรรม จำนวน 3 คน

ผลการศึกษาและการออกแบบ

จากการรวบรวมข้อมูลสามารถจัดกลุ่มลักษณะที่โดดเด่นของชุมชนริมน้ำจันทบูรได้เป็น 3 ด้าน คือ ด้านประวัติศาสตร์ ด้านศิลปกรรม และด้านวิถีชีวิต ด้านประวัติศาสตร์เป็นด้านที่บ่งบอก ความเป็นอดีตของชุมชน ได้แก่ ชนชาติ สถานที่ทางประวัติศาสตร์ รูปแบบสถาปัตยกรรมชุมชน

ภาพที่ 1 : ภาพเก่าที่สามารถระบุถึงชนชาติที่เคยอาศัยอยู่ในชุมชนริมน้ำจันทบูร
(ที่มา : หอจดหมายเหตุจันทบุรี, ม.ป.ป.)

ภาพที่ 2 : รูปแบบสถาปัตยกรรมท้องถิ่นของชุมชนริมน้ำจันทบูร
ประกอบด้วย อาคารทรงจีน และอาคารฝรั่งข้างญวน (ผู้วิจัย, 2557)

ด้านศิลปกรรมแบ่งออกเป็น เสาปูนรูปแบบคล้ายเสาตอริกและโค้งประตูที่ได้อิทธิพลตะวันตก ลายปูนประดับเหนือประตูรูปพันธุ์ไม้ การแกะสลักลายไม้รูปแบบขนมปังขิงใช้สำหรับเป็นช่องลมประดับเหนือประตู ระแนงไม้แกะสลักประดับหลังคา โดยรวมของชุมชนจะแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ สีสันฉูดฉาดหลากหลายที่เป็นสีของเจดีย์ สีของศาลเจ้า และการประดับกระเบื้องต่างๆ สีของอาคารปูนที่สีกร่อนถูกเกาะด้วยคราบต่างๆ แต่สีเดิมส่วนมากก็จะเป็นสีครีมและสีขาว และสีของอาคารไม้เป็นสีของไม้ตามธรรมชาติหรือสีย้อมไม้สีน้ำตาลเข้ม

ภาพที่ 3 : การใช้โค้ง (Arch) เสาปูนรูปแบบหัวเสาตอริก (Doric) ไม้แกะสลักวดลายขนมปังขิง ทำเป็นช่องลมลายปูนปั้นบริเวณเหนือประตูทางเข้า (ผู้วิจัย, 2557)

ด้านวิถีชีวิต จะเป็นด้านที่บ่งบอกวิถีชีวิตของชาวชุมชนในปัจจุบัน แบ่งออกเป็น ด้านประเพณี ศาสนา ที่ตั้ง อาชีพ ที่ตั้งของชุมชนอยู่ริมแม่น้ำจันทบุรี เป็นชุมชนตลาดเก่าที่ประกอบอาชีพค้าขายเป็นหลักชาวชุมชนนับถือศาสนาพุทธ คริสต์ และมีการไหว้เจ้าที่ โดยมีความเชื่อว่าเป็นเจ้าที่คุ้มครองและบันดาลโชค ดังนั้นประเพณีที่มีอยู่ในชุมชนจึงสอดคล้องกับวิถีชีวิต เช่น ประเพณีบูชาดาวนพเคราะห์ที่จัดขึ้นโดย ศาสนสถานของชาวญวน ไหว้เจ้าที่ งานฉลองศาลเจ้าที่ กินเจ้ ทั้งกระจาด ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับแม่น้ำ

ภาพที่ 4 : ศาสนสถานในชุมชนริมน้ำจันทบุรี ในภาพประกอบด้วย วัดโรมันคาทอลิก วัดโบสถ์เมือง ศาลเจ้าที่ตลาดล่าง และวัดเขตรันนาบุญญาราม (ผู้วิจัย, 2557)

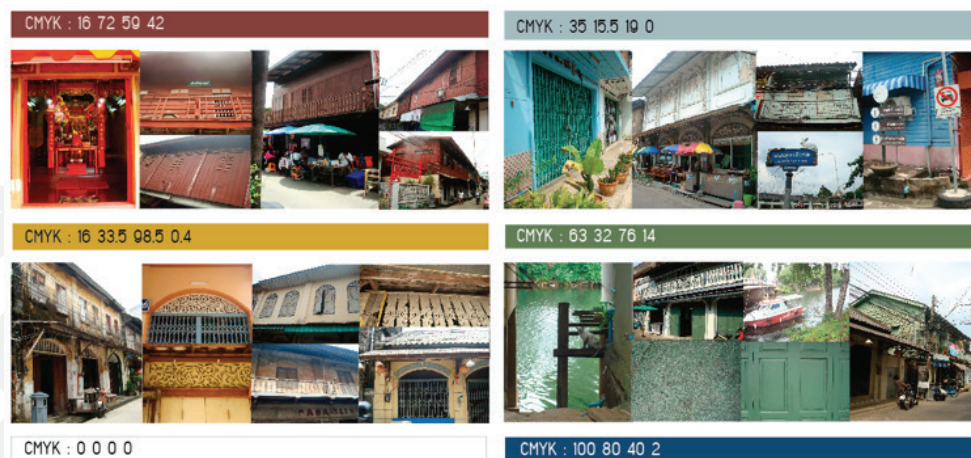
ชุดสื่อสัญลักษณ์เดิมที่ชุมชนใช้อยู่ในปัจจุบันเมื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูล สำหรับเป็นแนวทางในหาอัตลักษณ์แบ่งออกเป็นการวิเคราะห์ตราสัญลักษณ์ โปสเตอร์ บอร์ดประชาสัมพันธ์ ป้ายบอกทาง และป้ายให้ความรู้แสดงข้อมูลประวัติบ้านโดยรวมใช้สีน้ำตาลและลายไม้เป็นหลัก ให้

ความรู้สึกถึงความเก่าแก่พิถีพิถัน สื่อถึงความเป็นชุมชนโบราณ ไปสเตอร์ให้ความรู้สึกไม่เป็นพิธีการ
มากนักเน้นการใช้รูปแบบคล้ายงานวัด มีความสนุกสนานอยู่การใช้เส้น

ภาพที่ 5 : ชุดสื่อสัญลักษณ์เดิม ในภาพประกอบด้วยตราสัญลักษณ์ชุมชน ไปสเตอร์ประชาสัมพันธ์
งานเทศกาลปี 2553 ป้ายให้ความรู้แสดงประวัติบ้าน และป้ายบอกทาง (ผู้วิจัย, 2557)

จากลักษณะที่โดดเด่นของชุมชนทั้ง 3 ด้าน สามารถกำหนดภาพที่สื่อถึงชุมชนริมน้ำ
จันทบุรีได้มากที่สุด คือ ภาพวัดโรมันคาทอลิก สถาปัตยกรรมของชุมชน ลวดลายขนมปังขิง แม่น้ำ
จันทบุรี การทำเรือ และชาวชุมชนในอดีต และจากสื่อสัญลักษณ์ที่ชุมชนใช้อยู่ในปัจจุบันสรุปได้
ว่า มีการสื่อสารบุคลิกภาพที่เน้นหนักเรื่องความเก่าแก่ พิถีพิถัน และความเป็นอนุรักษ์นิยม จึงได้
กำหนดบุคลิกภาพการออกแบบให้สื่อถึงอดีตและมีความเป็นท้องถิ่น (Nostalgia and Local) ชุด
สีที่เลือกมาใช้ได้มาเป็นชุดสีที่ได้มาจากสถาปัตยกรรมและธรรมชาติของชุมชนริมน้ำจันทบุรี ได้แก่
สีแดง สีเขียว สีเหลือง และสีฟ้า โดยสีหลักที่ใช้คือสีน้ำเงินและสีขาวเพื่อบ่งบอกถึงรูปแบบของ
นิทรรศการที่จัดในเวลากลางคืน

ภาพที่ 6 : ชุดสีที่ใช้ในงานออกแบบชุดสื่อนิทรรศการ “ย้อนอดีตริมฝั่งจันทบุรี”

ผลงานการออกแบบชุดสื่อนิทรรศการ “ย้อนอดีตริมฝั่งจันทบูร”

ตราสัญลักษณ์ ตราสัญลักษณ์ที่ระบุถึงชื่อนิทรรศการ “ย้อนอดีตริมฝั่งจันทบูร” โดยมีที่มาจากรูปแบบของสถาปัตยกรรมและลวดลายการแกะสลักไม้ โดยโค้งของตราสัญลักษณ์ภาพเอามาจากการใช้โค้งของกรอบประตูอาคารปูน ดอกสี่กลีบสี่เหลี่ยมได้รูปแบบมาจากการแกะสลักไม้ระแนงประกอบสถาปัตยกรรม ผู้วิจัยต้องการให้ตราสัญลักษณ์ภาพเป็นคล้ายประตูและลูกบิดที่ต้องการสื่อถึงการเปิดเข้ามาสู่ชุมชน ส่วนรูปแบบตัวอักษร ผู้วิจัยนำรูปแบบมาจากรูปทรงของคิ้วประตู เสาปูน และการแกะสลักไม้ประกอบสถาปัตยกรรมชุมชน

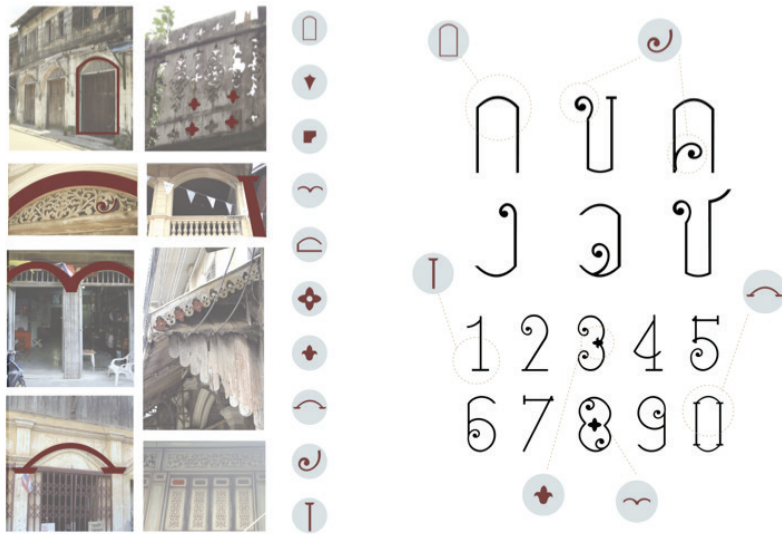

ภาพที่ 7: แผนภาพที่มาแนวคิดการออกแบบตราสัญลักษณ์โดยนำมาจากรูปแบบของสถาปัตยกรรมและลวดลายการแกะสลักไม้

ภาพที่ 8 : ภาพตราสัญลักษณ์

ตัวอักษร ตัวอักษรที่เป็นเอกลักษณ์ ใช้สำหรับหัวข้อหลักผู้วิจัยนำมาใช้ คือตัวอักษรชุดเดียวกับตัวอักษรในตราสัญลักษณ์ซึ่งได้รูปแบบมาจากรูปทรงของคิ้วประตู เสาปูน และการแกะสลักไม้ประกอบสถาปัตยกรรมชุมชน เช่นเดียวกับตราสัญลักษณ์ใช้ร่วมกับตัวอักษรตระกูล EDPenSook ซึ่งเป็นตัวอักษรที่เข้ากันได้กับตัวอักษรที่เป็นเอกลักษณ์ อีกทั้งให้ความรู้สึกเป็นกลาง ไม่เป็นทางการและไม่มีลูกเล่น ทำให้ดึงดูดเด่นจากตัวอักษรหรือลวดลายกราฟฟิกที่เป็นเอกลักษณ์

EDPenSook ก ข ค ง จ ฉ ช ฌ ฎ ฏ 1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

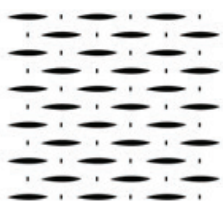
ภาพที่ 9 : แผนภาพที่มาแนวความคิดการออกแบบตัวอักษรโดยนำมาจากรูปแบบของสถาปัตยกรรม
และลดทอนการแกะสลักไม้และตัวอักษรตระกูล EDPenSook

ลดทอนที่เป็นเอกลักษณ์ ผู้วิจัยออกแบบลดทอน 5 แบบ สำหรับใช้ประกอบสื่อนิทรรศการ

ลดทอนที่ 1 ต้นแบบของลดทอนมาจากเสือ การทอเสือกเป็นอาชีพสำคัญของชาวชุมชนที่ได้รับความรู้มาจากชาวญวนอาชีพที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวจังหวัดจันทบุรี ลดทอนเป็นการดัดแปลงจากผืนเสือกออกมาเป็นรูปกราฟฟิคอย่างง่าย ประกอบด้วยลายเส้นยืนและเส้นขวาง

ภาพต้นแบบ

ลดทอนที่ 1

ภาพที่ 10 : ลดทอนที่ 1

ลดทอนที่ 2 ต้นแบบจากการแกะสลักไม้ การแกะสลักไม้ลดทอนพันธุ์ไม้ประกอบสถาปัตยกรรมเป็นเอกลักษณ์ทางศิลปกรรมอันโดดเด่นของชุมชนริมน้ำจันทบุรี จัดวางให้คล้ายเป็นดวงดาวบนท้องฟ้า เพื่อสื่อถึงนิทรรศการที่จัดในเวลากลางคืน

ภาพต้นแบบ

ลวดลายที่ 2

ภาพที่ 11 : ลวดลายที่ 2

ลวดลายที่ 3 ต้นแบบจากรูปของชนชาติและรูปแบบทางสถาปัตยกรรมของชุมชนริมน้ำจันทบูร เอกลักษณ์ทางประวัติศาสตร์ที่โดดเด่นของชุมชนริมน้ำจันทบูรใช้ร่วมกับตราสัญลักษณ์รูปภาพ จัดวางในรูปแบบตารางสลับฟันปลา ให้ความสมดุลแบบซ้ายขวาเท่ากัน เพื่อให้ได้ความรู้สึกเรียบง่าย

ภาพต้นแบบ

ภาพต้นแบบ

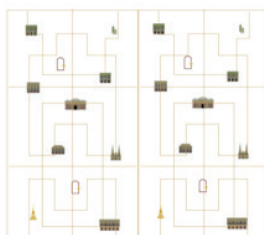
ลวดลายที่ 3

ภาพที่ 13 : ลวดลายที่ 3

ลวดลายที่ 4 ผู้วิจัยนำแบบร่างจากลวดลายที่ 3 มาใช้เป็นต้นแบบ ออกแบบลวดลายที่ 4 โดยนำ ลายหน้าต่างจีนเป็นจุดเด่นในงานออกแบบแสดงให้เห็นเอกลักษณ์ทางด้านประวัติศาสตร์ (ชนชาติจีน) และเอกลักษณ์ทางศิลปกรรม

ภาพต้นแบบ

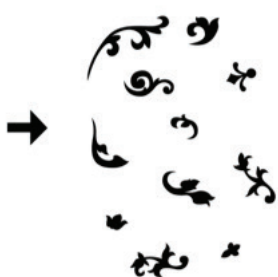
ลวดลายที่ 4

ภาพที่ 14 : ลวดลายที่ 4

ลวดลายที่ 5 ต้นแบบของลวดลายมาจากการแกะสลักไม้ลายขนมปังขิงประดับช่องลม

ภาพต้นแบบ

ลวดลายที่ 5

ภาพที่ 15: ลวดลายที่ 5

ป้ายประกอบนิทรรศการ

นิทรรศการย้อนอดีตริมฝั่งจันทบูรเป็นนิทรรศการกลางแจ้ง กลุ่มเป้าหมายเป็นนักท่องเที่ยว อายุประมาณ 25-45 ปี ระยะเวลาในการจัด 3 วันบริเวณชุมชนริมน้ำจันทบูรตลอดทั้งชุมชน ประกอบด้วยจุดประชาสัมพันธ์ 1 จุด และนิทรรศการย่อยทั้งหมด 7 จุด โดยอาศัยเทคนิคของแสงเข้ามาเล่าเรื่องเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชุมชนริมน้ำจันทบูร

จุดที่ 1 จุดประชาสัมพันธ์อยู่บริเวณทางเข้างานนิทรรศการฝั่งซ้ายจัดวางป้ายบอกทางและฉายตัวอักษรบอกจุดมุ่งหมายของนิทรรศการบนประตูบ้าน

ป้ายประกอบนิทรรศการจุดที่ 1 จุดประชาสัมพันธ์

ภาพที่ 16 : จุดที่ 1 จุดประชาสัมพันธ์

จุดที่ 2 ชื่อนิทรรศการย่อยคือ “ริมน้ำจันทแต่กำเนิด” บอกเล่าเรื่องราวของชุมชนริมน้ำจันทบูรตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จัดแสดงด้วยแผ่นไวนิลปรี้นข้อความลงบนรูปภาพของชุมชนริมน้ำจันทบูร แต่ละภาพคือเรื่องราวที่สอดคล้องกันของข้อมูลในแต่ละแผ่น ทั้งหมด 10 แผ่น สูงประมาณ 1 เมตร แขนงด้านบนบนเสาเหล็ก ขวางถนน จัดแสดงสลับข้างกันไป

ป้ายประกอบนิทรรศการจุดที่ 2 ริมน้ำจันทแต่กำเนิด

ภาพที่ 17 : จุดที่ 2 ริมน้ำจันทแต่กำเนิด

จุดที่ 3 ชื่อนิทรรศการย่อยคือ “เรือนงามใต้หลังคา” บอกเล่าเรื่องราวของความโดดเด่นทางสถาปัตยกรรมของชุมชนริมน้ำจันทบูรผ่านการฉายตัวอักษรลงบนประตูบ้าน 4 ประตู โดยประตูแรกจะคงไว้ซึ่งชื่อนิทรรศการย่อย ส่วนประตูที่ 2-4 จะแสดงข้อความ 1-9 ข้อความ สลับกันไป เป็นข้อความที่เป็นข้อมูลด้านสถาปัตยกรรมของชุมชนริมน้ำจันทบูร แต่ละข้อความ เป็นข้อความสั้น ไม่ต่อเนื่องกัน แยกอ่านได้ และใช้เวลาเปลี่ยนข้อความละ 30 วินาที มีลำดับการเปลี่ยนข้อความตามรูปด้านล่าง

จุดที่ 4 ชื่อนิทรรศการย่อยคือ “ขนมปังขิงกินไม่ได้” เป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับลวดลายขนมปังขิงที่ชาวชุมชนริมน้ำจันทบูรในอดีตนิยมใช้ตกแต่งบ้านเรือน โดยฉายตัวอักษรลงบนกำแพงบ้านเป็นข้อมูลให้ความรู้ ส่วนบนพื้นถนนความกว้างประมาณ 2 เมตร ยาวประมาณ 10 เมตร จะแสดงการฉายแสงเป็นลวดลายขนมปังขิงขึ้นเล็กเคลื่อนไหวได้ ผู้ชมนิทรรศการสามารถเข้าไปมีส่วนร่วม

ป้ายประกอบนิทรรศการจุดที่ 3 เรือนงามใต้หลังคา

ป้ายประกอบนิทรรศการจุดที่ 4 ขนมปังขิงกินไม่ได้

ภาพที่ 18 : จุดที่ 3 เรือนงามใต้หลังคา และจุดที่ 4 ขนมปังขิงกินไม่ได้

จุดที่ 5 ชื่อนิทรรศการย่อยคือ “ดาวนพเคราะห์หัดรู้” เป็นจุดให้ความรู้เกี่ยวกับประเพณีบูชาดาวนพเคราะห์ ประเพณีโบราณของวัดเขตรัณยานุญญาราม จัดที่ทางเข้าวัดเขตรัณยานุญญาราม เป็นถนนขนาดเล็กประมาณ 1.5 เมตร จัดแสดงโดยจัดทำเป็นซุ้มทางเข้า แต่ละช่วงของซุ้มแขวนไวนิลขวางทางเดิน โดยผู้เข้าชมจะต้องผ่านไวนิลนั้นไป ไวนิลจำนวนทั้งหมด 4 แผ่น แต่ละไวนิลเป็นข้อความบอกข้อมูลของพิธีบูชาดาวนพเคราะห์ เมื่อผู้ชมนิทรรศการเดินผ่านเข้าไปจะพบพิธีบูชาดาวนพเคราะห์จำลองให้เข้าชมด้านใน

จุดที่ 6 สื่อนิทรรศการย่อยคือ“จันทน์ยันคำสุดท้าย” เป็นจุดที่ตั้งโต๊ะจัดวางอาหารพื้นบ้านของชุมชนริมน้ำจันทบูร โดยจัดทำขึ้นเป็นโมเดลอาหารจำลอง มีป้ายให้ข้อมูลเกี่ยวกับอาหารแต่ละชนิดจัดวางอยู่บนโต๊ะ

ป้ายประกอบนิทรรศการจุดที่ 5 ดาวนพเคราะห์หุ้มภัย

ป้ายประกอบนิทรรศการจุดที่ 6 จันทน์ยันคำสุดท้าย

ภาพที่ 19 : จุดที่ 5 ดาวนพเคราะห์หุ้มภัย และจุดที่ 6 จันทน์ยันคำสุดท้าย

จุดที่ 7 สื่อนิทรรศการย่อยคือ“เทพเจ้าบันดาลโชค”จัดแสดงบริเวณโถงจัดงานด้านหน้าศาลเจ้าที่ตลาดล่างเป็นอาคารกว้าง ไม่มีผนัง จัดแสดงเป็นตู้ไฟ 5 ตู้ ขนาด 2 x 1.70 เมตร บอกเรื่องราวของศาสนสถาน 5 แห่ง แสดงภาพถ่ายของศาสนสถานและแผนที่ของแต่ละศาสนสถานบนแต่ละตู้ไฟด้วย

จุดที่ 8 สื่อนิทรรศการย่อยคือ “บรรพชนบนแผ่นดินบรรพกาล” เล่าเรื่องราวของชนชาติที่เป็นชนชาติผู้เป็นชนชาติแรกที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานบนชุมชนริมน้ำจันทบูร รวมถึงเรื่องราวของการรับเอาอิทธิพลของแต่ละชนชาติเข้ามาจนกลายเป็นชุมชนริมน้ำจันทบูรในปัจจุบัน จัดแสดงเป็นการฉายภาพละข้อความลงบนประตูบ้าน 3 บาน บานแรกจะฉายข้อความแสดงชื่อจุดนิทรรศการย่อย ส่วนบานที่ 2-3 จะฉายแสดงข้อความและรูปภาพสลับกันไป 3 ชุด ชุดข้อความละ 60 วินาที

ป้ายประกอบนิทรรศการจุดที่ 7 เทพเจ้าบันดาลโชค

ป้ายประกอบนิทรรศการจุดที่ 8 บรรพชนบนแผ่นดินบรรพกาล

ภาพที่ 20 : จุดที่ 7 เทพเจ้าบันดาลโชค และจุดที่ 8 บรรพชนบนแผ่นดินบรรพกาล

สื่อนิทรรศการชุดสื่อประกอบนิทรรศการย้อนอดีตริมฝั่งจันทบูร ประกอบด้วยบัตรเชิญ ป้ายบอกทาง โปสเตอร์ โปสการ์ด สติ๊กเกอร์ และของที่ระลึก กำหนดบุคลิกภาพการออกแบบให้สื่อถึงอดีตและมีความเป็นท้องถิ่น (Nostalgia and Local) สีสันที่ใช้ในการออกแบบคือสีน้ำเงินและสีขาว

เพราะต้องการสื่อถึงรูปแบบของนิทรรศการที่จัดขึ้นในเวลากลางคืน โดยสีน้ำเงินสื่อถึงท้องฟ้าในเวลากลางคืน ส่วนสีขาวใช้เพื่อเป็นคู่สีเพื่อให้งานออกแบบโดดเด่น และชุดสีรองที่เลือกเป็นชุดสีที่ได้มาจากสถาปัตยกรรมและธรรมชาติของชุมชนริมน้ำจันทบุรี ได้แก่ สีแดง สีเขียว สีเหลือง และสีฟ้า

โปสเตอร์ ออกแบบโดยให้ตัวอักษรที่เป็นเอกลักษณ์ ระบุชื่อนิทรรศการ และเวลาเป็นจุดเด่น พื้นหลังเป็นลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ลวดลายที่ 2 ชื่อนิทรรศการภาษาไทยใช้ตัวอักษรที่เป็นเอกลักษณ์ ตัวอักษรภาษาอังกฤษ "NIGHT EXPLORATION" ใช้ลวดลายที่ 1 ลายเส้นเป็นพื้นตัวอักษร และเวลาของงานนิทรรศการใช้ตัวเลขที่เป็นเอกลักษณ์ สถานที่และอาคารทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญของชุมชน เช่น วัดโรมันคาทอลิก ศาลเจ้าที่ตลาดล่าง วัดเขตรัณยานุญญาราม ต้นแบบจากสถาปัตยกรรมจริง ร่างออกมาเป็นกราฟฟิกอย่างง่ายด้านล่างเป็นกราฟฟิกรูปบ้าน เอกลักษณ์ทางประวัติศาสตร์ของชุมชน สะท้อนเงาของบ้านกลับด้านบนล่าง และกราฟฟิกรูปเรือโบราณ สื่อถึงชุมชนที่อยู่ริมน้ำ ใช้ชุดสีที่น่าสนใจที่ได้จากการวิจัย ระหว่างเส้นแบ่งสายตาใช้สีฟ้าอ่อนเป็นการกระจายแสงจากตรงกลาง เพื่อให้เหมือนเป็นแสงสว่างจากงานนิทรรศการที่มาจากชุมชน ซึ่งจะช่วยให้โปสเตอร์ดูไม่เรียบจนเกินไปด้านล่างระบุสถานที่จัดงานนิทรรศการ เบอร์ติดต่อ และเวปเพจแนะนำงานนิทรรศการ

ภาพที่ 21 : โปสเตอร์ โปสการ์ด และบัตรเชิญ

โปสเตอร์และบัตรเชิญ ออกแบบโดยใช้ลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ สีที่เป็นเอกลักษณ์ และชุดสีที่น่าสนใจเป็นชุดสีย่อยที่ได้จากการวิจัย และตัวอักษรที่เป็นเอกลักษณ์ใช้ร่วมกับตัวอักษรตระกูล EDPenSook โดยเน้นย้ำตราสัญลักษณ์และสื่อให้เห็นถึงชุมชนริมน้ำจันทบูร จัดวางอย่างสมมาตรเพื่อให้รู้สึกถึงอดีตและวิถีชีวิตของชุมชนจากความเรียบง่าย ผู้วิจัยใช้ลายเส้นโครงสร้างตราสัญลักษณ์และสถาปัตยกรรมเอกลักษณ์ชุมชนเพื่อต้องการให้รู้สึกช่องว่าง เพื่อสื่อให้เห็นว่านิทรรศการจะช่วยเติมเต็มช่องว่างด้วยเรื่องราวของชุมชนรูปทรงโค้งที่ใช้มีต้นแบบจากโค้งกรอบประตูเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมของชุมชน ด้านหน้าของโปสเตอร์ระบุ ชื่อนิทรรศการภาษาอังกฤษ คำจำกัดความของงานนิทรรศการ วันที่ และเวลา ด้านหลังเป็นรายละเอียดงานนิทรรศการเวปเพจแนะนำงานนิทรรศการ และตราสัญลักษณ์ผู้สนับสนุนการจัดนิทรรศการ บัตรเชิญออกแบบให้พับได้ ติดสติ๊กเกอร์คำว่าเรียนเชิญ ด้านหลังเป็นลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ ด้านหน้าเป็นข้อความเชิญงานนิทรรศการ

ป้ายบอกทางแสดงจุดนิทรรศการย่อย ทางเข้า จุดจอดรถ จุดวางแผ่นพับ ป้ายบอกทางจัดวางแบบสมมาตรเพื่อให้ความรู้สึกเป็นแบบเก่าและเรียบง่าย สีหลักใช้สีที่เป็นเอกลักษณ์ ป้ายบอกทางจะจัดวางตรงทางเข้านิทรรศการ พื้นหลังใช้ลวดลายของเสื้อ มุมบนขวาเป็นชื่อนิทรรศการภาษาอังกฤษ คำจำกัดความของงานนิทรรศการ วันที่ และเวลา ตัวอักษรภาษาอังกฤษออกแบบโดยใช้ลวดลายของเสื้อบนตัวอักษร มุมบนซ้ายป้ายบอกทางเข้านิทรรศการที่ 1 จาก 9 ทางเข้า เนื่องจากทางเข้านิทรรศการมีทั้งหมด 9 ทาง จึงกำหนดให้จัดวางป้ายบอกทางทั้งหมด 9 จุด ออกแบบโดยใช้ตัวเลขที่เป็นเอกลักษณ์ แผนที่บอกจุดจัดนิทรรศการทั้งหมดและจุดวางสูจิบัตร ในแผนที่ระบุตำแหน่งตั้งป้ายเป็น กราฟฟิกรูปชาวชุมชนในอดีตบนพื้นกลมสีขาว ต้นแบบจากภาพของชนชาติที่เคยอาศัยอยู่ที่ชุมชนริมน้ำจันทบูร

ภาพที่ 22 : ป้ายบอกทางและสูจิบัตร

สัญลักษณ์เป็นแผ่นพับ 2 ด้าน เมื่อแผ่ออกด้านหลังจะเป็นภาพชุมชนเวลากลางคืนในแนว ยาวและแผนที่ทางมานิทรรศการ ส่วนด้านหน้าจะระบุจุดประสงค์การจัดงานนิทรรศการ รายละเอียด นิทรรศการย่อในแต่ละจุด และรายชื่อผู้สนับสนุนการจัดงานนิทรรศการด้านหลังของแผ่นพับระบุ รายนามผู้จัดทำและรายละเอียดการติดต่อ

ของที่ระลึกในงานนิทรรศการ ได้แก่ ผ้าพันคอ เข็มกลัด หมอนอิง และพัดกระดาก ออกแบบโดยใช้สีและลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ ตราสัญลักษณ์นิทรรศการ และกราฟฟิกรูปอาคาร ในชุมชน เอกลักษณ์ทางประวัติศาสตร์ของชุมชน

ภาพที่ 23 : ของที่ระลึกงานนิทรรศการ

สรุปผลงานการออกแบบ

การศึกษาและค้นคว้าข้อมูลของชุมชนริมน้ำจันทบูร สามารถนำมาออกแบบอัตลักษณ์ ชุมชนริมน้ำจันทบูรจากเอกลักษณ์โดดเด่นทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านประวัติศาสตร์ ศิลปะ และวิถีชีวิต รูปแบบสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมลวดลายขนมปังขิงประกอบสถาปัตยกรรมของชุมชนถือได้ ว่าเป็นเอกลักษณ์ที่สามารถนำมาออกแบบได้อย่างดี โทนสีที่ใช้เพื่องานออกแบบอัตลักษณ์จากสี ของสถาปัตยกรรม ได้แก่ สีเหลือง สีฟ้า สีแดง สีเขียว ตามโทนสีที่ระบุไว้ และตัวอักษรที่ได้จากการ ออกแบบสามารถนำมาใช้งานเพื่อสร้างอัตลักษณ์ที่ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยบุคลากรการออกแบบควร กำหนดให้เป็นความรู้สึกโหยหาอดีตและความเป็นพื้นถิ่น (Nostalgia and Local)

งานวิจัยนี้แบ่งกลุ่มการประเมินผลงานการออกแบบออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มของ ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ กำหนดให้เป็นนักออกแบบอาชีพ ประสบการณ์การออกแบบ 5 ปี

ขึ้นไป จำนวน 7 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะและวัฒนธรรม จำนวน 3 คน และกลุ่มประชากรตัวอย่าง อายุ 25-45 ปี จำนวน 20 คน ได้ผลสรุปการวิเคราะห์ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจต้นแบบงานออกแบบชุดสื่อนิทรรศการในระดับมาก คือ 3.98

คะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจภาพรวมของผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบในระดับมาก คือ 3.44

คะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจภาพรวมของผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะและวัฒนธรรมในระดับมากที่สุด คือ 4.85

คะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจภาพรวมของประชากรกลุ่มตัวอย่างในระดับมาก คือ 4.41

ระดับความหมายค่าเฉลี่ย คือ ระดับความพึงพอใจมาก

โดยงานวิจัยก่อให้เกิดประโยชน์คือทำให้ชุมชนริมน้ำจันทบุรี ได้รูปแบบอัตลักษณ์ที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งจะทำให้ชุมชนเป็นที่รู้จัก เป็นการช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวนำมาซึ่งรายได้ของคนในชุมชน รวมทั้งยังสามารถทำให้ผู้ชมเห็นคุณค่าและความสำคัญของชุมชนอีกด้วย อีกทั้งผลงานการออกแบบที่มาจากการวิเคราะห์ข้อมูลนั้นสามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบเพื่อใช้ในการออกแบบอื่นๆ ให้แก่ชุมชนต่อไป

ผลการวิจัยจากแบบสอบถามสามารถสรุปได้ว่าในด้านผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านการออกแบบ จะให้ความสนใจในองค์ประกอบของการออกแบบและความสวยงามมากกว่าผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มอื่น ส่วนผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะและวัฒนธรรม จะให้ความสนใจในเรื่องการสื่อถึงอัตลักษณ์ชุมชนและการนำไปใช้งานมากกว่าผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มอื่นโดยผลงานที่ได้คะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจมากที่สุด คือ ป้ายบอกทาง ส่วนผลงานที่ได้รับคะแนนรองลงมา คือ โปสเตอร์ เนื่องจากมีรูปแบบที่น่าสนใจ และสามารถสื่อสารอัตลักษณ์ชุมชนริมน้ำจันทบุรีได้เป็นอย่างดี

อภิปรายผล

การวิเคราะห์และรวบรวมข้อมูลของชุมชนริมน้ำจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ทั้งทางด้านเอกสาร การเก็บข้อมูลภาคสนาม ทำให้ได้ข้อมูลพื้นฐานของชุมชนริมน้ำจันทบุรี ในด้านประวัติศาสตร์ว่าชุมชนริมน้ำจันทบุรีเป็นชุมชนโบราณอายุไม่ต่ำกว่า 300 ปี ประกอบไปด้วยการหล่อหลอมทางด้านศิลปะและวัฒนธรรมของชาวไทย จีน ญวน ฝรั่งเศส ชุมชนจึงมีความโดดเด่นทั้งด้านศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี สถาปัตยกรรม และศิลปกรรม ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาออกแบบอัตลักษณ์นิทรรศการ และชุดสื่อนิทรรศการ

ผู้วิจัยเขียนโครงการจัดนิทรรศการตามหลักในการจัดนิทรรศการ โดยวิเคราะห์ผู้ชม วางแผนเนื้อหา และออกแบบนิทรรศการ (ปฏิพันธ์ สุขสถาน, 2537) เพื่อนำเสนอเนื้อหาที่น่าสนใจและดึงดูดผู้ชมได้ ผู้วิจัยจึงกำหนดให้นิทรรศการจัดแสดงในเวลากลางคืน บริเวณชุมชนริมน้ำจันทบุรี โดยการใช้สื่อแสงสีเป็นหลัก แล้วจึงออกแบบสื่อนิทรรศการให้เหมาะสมกับสถานที่ ในส่วนของ

การออกแบบชุดสื่อนิทรรศการ สิ่งที่ผู้ออกแบบคำนึงถึง คือ ตัวอักษร สี ภาพ การจัดวาง และที่ว่าง (พลธรรม ม่วงเทศ, 2552 และ ไพโรจน์ พิทยเมธี, 2551) ด้านตัวอักษรผู้วิจัยคุมตัวอักษรให้เหมือนกับรูปร่างทางสถาปัตยกรรมของชุมชน และเพื่อให้รู้สึกถึงความอ่อนช้อยของลวดลายขนมปังขิงที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ทำให้ตัวอักษรค่อนข้างอ่านยากเมื่อใช้กับงานออกแบบสื่อนิทรรศการที่ต้องคำนึงถึงขนาดของข้อความ การติดตั้ง และการมองเห็นของผู้ชมในนิทรรศการ (พลฤกิตต์ จันทรแจ้ง, 2555)

ผลงานการออกแบบยังสามารถปรับปรุงให้มีความสวยงามและลงตัวมากกว่านี้ได้อีก ซึ่งจะต้องอาศัยประสบการณ์ในการออกแบบมากขึ้น แนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงานที่มีอัตลักษณ์ชุมชน ทำให้งานมีความโดดเด่น มีเอกลักษณ์ เป็นที่สนใจ และจดจำได้ง่าย และสิ่งที่ทำให้การออกแบบชุดสื่อนิทรรศการนี้เป็นที่พึงพอใจ คือ การออกแบบที่มีความสอดคล้องกันและน่าสนใจ โดยเฉพาะการออกแบบตัวอักษร ที่สวยงามและสามารถสื่อถึงอัตลักษณ์ชุมชนได้

ข้อเสนอแนะ

จากผลการออกแบบที่ได้ในครั้งนี้

- 1.เนื่องจากการออกแบบเป็นการออกแบบชิ้นงานจากอัตลักษณ์ชุมชน จึงควรอ้างอิงให้ผู้ตอบแบบสอบถามให้เข้าใจถึงรายละเอียด ความเป็นมาของผลงาน เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามเข้าใจในงานวิจัยมากยิ่งขึ้น
- 2.ภาพที่ใช้ประกอบงานวิจัยที่ผู้วิจัยถ่ายด้วยตนเอง ควรใช้ภาพที่สอดคล้องกันโดยตลอด งานวิจัยจะทำให้งานวิจัยมีคุณค่ายิ่งขึ้น
- 3.ในการสร้างสรรค์ผลงานบางชิ้น อาจมีข้อจำกัดในเรื่องรูปแบบเนื่องจากเรื่องต้นทุน และข้อจำกัดในการพิมพ์
- 4.การลงพื้นที่เก็บข้อมูลมีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการพูดคุยกับผู้คน จะทำให้ผู้วิจัยได้รับข้อมูลที่ไม่มีในหนังสือ ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่องานวิจัย
- 5.ในปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมากขึ้น งานออกแบบควรสื่อสารให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติสามารถเข้าใจได้ด้วย

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการชุมชนริมน้ำจันทบุรี. (ม.ป.ป.). วันที่ค้นข้อมูล 6 กันยายน 2556, เข้าถึงได้จาก <http://www.chanthaboonriver.com>
- จารุวรรณ เฟ่งศิริ.(2551). การออกแบบกราฟิกเพื่อการสื่อสารอัตลักษณ์ของศูนย์พัฒนาผู้ประกอบการสูงอายุนบพ หมู่บ้านแม่จ้อง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาสื่อศิลปะและการออกแบบสื่อ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชุมนุมเรื่องจันทบุรี. พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพนางวรรณ จันทวิมล ณ สุสานหลวงวัดเทพศิรินทราวาส 29 พ.ย. พ.ศ.2514
- ปฏิพันธ์ สุขสถาน. (2537). การจัดแสดงนิทรรศการ. พัฒนาเทคนิคศึกษา, 6(9), 54-57.
- พลธรรม ม่วงเทศ. (2552). การออกแบบเลขนศิลป์บนบรรจุภัณฑ์สำหรับผู้บริโภคที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป กรณีศึกษาผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางธรรมชาติและสมุนไพร.วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการออกแบบนิเทศศิลป์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พสุกติดี จันทรแจ้ง. (2555). การออกแบบเลขนศิลป์สิ่งแวดล้อมสำหรับผู้ดูแลนิทรรศการถาวรทางพุทธศาสนิกายมหายานในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการออกแบบนิเทศศิลป์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ไพโรจน์ พิชยเมธี. (2551). การวิเคราะห์องค์ประกอบการออกแบบเลขนศิลป์ที่แสดงเอกลักษณ์ไทย. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการออกแบบนิเทศศิลป์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ม.ศรีบุษรา.(2533).พิธีเปิดหอสมุดแห่งชาติ จังหวัดจันทบุรี.
- รัฐอนันท์ พรหมณีนิล.(2552). การออกแบบระบบป้ายสัญลักษณ์และเฟอร์นิเจอร์ถนนที่แสดงเอกลักษณ์ของจังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการออกแบบนิเทศศิลป์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

การออกแบบวินโดว์ ดิสเพลย์ ช่วงเวลาเทศกาลคริสต์มาสในบริบทของพื้นที่จังหวัดชลบุรี

Window Display Design for Christmas season in Chonburi Province Context.

กุลนภา เต็มดี

วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาทัศนศิลป์และการออกแบบ

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการออกแบบวินโดว์ ดิสเพลย์ ช่วงเวลาเทศกาลคริสต์มาสในบริบทของพื้นที่จังหวัดชลบุรี และเพื่อออกแบบจัดแสดงวินโดว์ ดิสเพลย์ ในรูปแบบหน้าต่างเดี่ยว สามารถดึงดูดความสนใจต่อภาพลักษณ์ของพื้นที่จังหวัดชลบุรีและนำเสนอแนวทางในการออกแบบ วินโดว์ ดิสเพลย์ สำหรับช่วงเวลาเทศกาลคริสต์มาส และเทศกาลอื่นๆ ได้ ผลสรุปจากการสัมภาษณ์และทำแบบสอบถามความคิดเห็นจากกลุ่มเป้าหมาย ในการถอดอัตลักษณ์คริสต์มาส และการถอดอัตลักษณ์พื้นที่จังหวัดชลบุรี ชี้ให้เห็นว่าผู้กรออกแบบสอบถามเลือกเห็นด้วยมากที่สุด ด้านอัตลักษณ์คริสต์มาส ได้แก่ สีเขียว ต้นคริสต์มาส ความรัก ชมไฟคริสต์มาส ด้านอัตลักษณ์พื้นที่จังหวัดชลบุรี ได้แก่ พัทยา เครื่องจักรสานพนสนิม ศาลเจ้าหน้าจากาให้จ้อ เกาะล้าน ประเพณีวิ่งควาย เทศกาลสงกรานต์ อาหารทะเลสด ชมพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการออกแบบที่กลุ่มเป้าหมายให้ความสนใจในอัตลักษณ์ที่มีความโดดเด่น มาเป็นแรงบันดาลใจ ในออกแบบวินโดว์ ดิสเพลย์ เทศกาลคริสต์มาสให้มีความสอดคล้องกับบริบทพื้นที่ของจังหวัดชลบุรี โดยใช้ลักษณะเด่นของสถานที่สำคัญสื่อถึงภาพลักษณ์ที่ดี มีชื่อเสียงของจังหวัดชลบุรี การวิจัยครั้งนี้มีการประเมินผลความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมาย ที่มีต่อการออกแบบวินโดว์ ดิสเพลย์ รวมทั้งสิ้น 150 ตัวอย่าง ซึ่งมีบุคคลที่มีถิ่นกำเนิดในจังหวัดชลบุรี และบุคคลที่ไม่มีถิ่นกำเนิดในจังหวัดชลบุรี

ในการทำแบบสอบถามจากการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการออกแบบวินโดว์ ดิสเพลย์ โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านการออกแบบผลงาน ด้านความสวยงาม ด้านการใช้สี ด้านประโยชน์ ซึ่งข้อสรุปที่ได้ดังนี้ ด้านการออกแบบผลงาน ค่าเฉลี่ยรวม 46.6 ด้านความสวยงาม ค่าเฉลี่ยรวม 44.6 ด้านการใช้สี ค่าเฉลี่ยรวม 50 ด้านประโยชน์ ค่าเฉลี่ยรวม 52 จากค่าเฉลี่ยด้านประโยชน์ จัดอยู่ในเกณฑ์ค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการถอดอัตลักษณ์คริสต์มาส และการถอดอัตลักษณ์พื้นที่จังหวัดชลบุรีมาออกแบบวินโดว์ ดิสเพลย์ ได้รับความพึงพอใจมาก เนื่องจากผลงานการออกแบบเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยที่สามารถสร้างภาพลักษณ์ความสวยงาม ดึงดูดความสนใจให้กับจังหวัดชลบุรีและเป็นประโยชน์กับผู้ที่สนใจศึกษานำแนวทางการถอดอัตลักษณ์ไปต่อยอด สร้างสรรค์ได้

Abstract

This research aimed at studying on window display design in Christmas season in Chonburi province , and presenting display through single-window design that attracts the audience to be interested in image of Chonburi province, including proposing a display for Christmas season and other festive events. The conclusion from the interviews with sample group and information gained from questionnaire on the decoding of the identity of the Christmas event and identity of Chonburi province. The sample group agreed the most that the identity of Christmas is composed of green color, love and sightseeing Christmas lights whilst the identity of Chonburi province is composed of Pattaya, basketery in Panat Nikom, Nacha Sa Thai Chue Shrine, Koh Lan island, Buffalo racing festival, Water festival, Fresh seafood and Aquarium and Science Museum. All places and events are the identities which were used as an inspiration of window display design for Chirstmas festival in harmony with the context of Chonburi province. The distinctive points of important sites will reflect a good image of this reputable province. This research is composed of the evaluation of the satisfaction of sample group comprising 150 local people of Chonburi and other provinces.

The questionnaire for satisfaction survey towards window display were made to evaluate 4 aspects being design, beauty, color usage and benefit. The conclusion of the average satisfaction rate is 46.6% for the design, 44.6% for the beauty, 50% for the color usage, and 52% for the benefit. All the rates above were considered as a very high level of satisfaction. The decoding of province and Chirstmas identities presented by window display gained a very high level of satisfaction as the work is in line with the purpose of the research. It builds a good image with its beauty and it attracts the audience to be interested more in Chonburi province. This also allows those who are interested in further research on decoding identity to creative works.

ที่มาและความสำคัญ

ประเทศไทยเป็นที่รู้จักของนานาชาติและนักท่องเที่ยวจากทุกมุมโลก โดยมีสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ศาสนา เชื้อชาติ ประเพณีและวัฒนธรรมที่หลากหลาย สร้างความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่เด่นชัด ในเรื่องโบราณสถานที่สำคัญและสถานที่ท่องเที่ยว ซึ่งมีทุกภูมิภาค โดยแต่ละภูมิภาคจะมีจังหวัดที่มีเรื่องราวและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ภาคกลางมีเมืองหลวง คือกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีอาณาบริเวณติดกับภูมิภาคต่างๆ ที่สำคัญทั้งภาคเหนือ ภาคตะวันตก

ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคตะวันออกซึ่งมีเศรษฐกิจเป็นอันดับต้นๆ รองลงมาจาก กรุงเทพมหานคร อันได้แก่ จังหวัดชลบุรีซึ่งเป็นจังหวัดในภาคตะวันออกที่เป็นเมืองชายทะเลอยู่ไม่ห่างไกลจากกรุงเทพมหานคร การเดินทางสะดวกและเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเมืองไทยมีความสำคัญทั้งทางด้านเศรษฐกิจสังคม การเมืองและการท่องเที่ยว เป็นแหล่งรวมของธุรกิจ การค้า การลงทุนในปัจจุบัน มีพื้นที่ตั้งทางทิศตะวันออกของประเทศไทยหรือริมฝั่งทะเลด้านตะวันออกของอ่าวไทย มีจำนวนประชากรรวมทั้งสิ้น 1,338,656 คน และมีความโดดเด่นในหลายด้านจากการเป็นเมืองท่าค้าขายคึกคักในอดีต พัฒนามาสู่เมืองเกษตร อุตสาหกรรม และท่องเที่ยว มีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจเฉลี่ยร้อยละ 12 ประชากรมีรายได้เฉลี่ยต่อหัวจำนวน 441,062 บาท เป็นลำดับ 5 ของประเทศ โดยมีนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศมากที่สุด 8,453,268 คน (ร้อยละ 40 ของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย) มีรายได้ 76,553.15 ล้านบาท ส่งผลให้จังหวัดชลบุรีกลายเป็น “เพชรน้ำเอกแห่งบูรพา” (สำนักงานจังหวัดชลบุรี, 2555) โดยในด้านการท่องเที่ยวตามเทศกาลที่หลากหลายในจังหวัดชลบุรี อาทิ เทศกาลสงกรานต์ เทศกาลวันขึ้นปีใหม่และเทศกาลคริสต์มาส ซึ่งเทศกาลคริสต์มาสในจังหวัดชลบุรีได้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของบรรยากาศเทศกาลคริสต์มาสช่วงค่ำคืน เพราะเป็นเมืองแห่งการท่องเที่ยวมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเข้ามาจำนวนมาก ให้ความสนใจการเฉลิมฉลอง ถ่ายรูปร่วมกับต้นคริสต์มาสที่ประดับด้วยไฟหลากสีตามสถานที่ต่างๆ อาทิ ลานอเนกประสงค์ชายหาดพัทยา บริเวณหน้าศูนย์การค้าต่างๆ โรงแรม และร้านอาหาร (พัทยา เดลินิวส์, 2556) และในช่วงเวลาของเทศกาลคริสต์มาสผู้คนจะใช้วิธีการซื้อของขวัญให้กับคนรักและคนในครอบครัว รวมถึงการเฉลิมฉลองต่างๆ การรับประทานอาหารร่วมกันของครอบครัว ญาติมิตรได้พบปะพูดคุยแสดงความใกล้ชิดต่อกัน การแลกเปลี่ยนของขวัญซึ่งกันและกัน ต่างจัดเตรียมการต้อนรับเทศกาลแห่งความสุข บรรยากาศความสนุกสนานรื่นเริงในประเทศ การพบปะสังสรรค์ของทุกคนในครอบครัว การมอบความรักเกื้อกูลกัน มักจะอยู่ในรูปแบบของเทศกาลต่างๆ ที่ชาวไทยให้ความสำคัญทั้งสิ้นและเทศกาลคริสต์มาส เป็นเทศกาลหนึ่งที่ได้รับมีความสำคัญ เพราะวันคริสต์มาสเป็นวันแห่งการเฉลิมฉลองของชาวคริสต์นิกาย ซึ่งจะตรงกับวันที่ 25 ธันวาคม ของทุกปี วันที่พระเจ้าทรงรักโลกมนุษย์และทรงทำให้คำพยากรณ์ต่างๆ สำเร็จ ทรงรักมนุษย์จนกระทั่งยอมเสียสละพระบุตรคือ พระเยซูคริสต์ เสด็จลงมาบังเกิดเพื่อแก้ไขปัญหาบาปของมนุษย์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยสิ่งที่ชาวคริสต์จะทำในวันคริสต์มาสคือการร้องเพลงคริสต์มาสเพื่ออวยพรไปตามบ้านต่างๆ และเจ้าบ้านจะจัดอาหารของว่างมาเลี้ยงต้อนรับ มีการอธิษฐานอวยพร มอบของขวัญแก่ผู้มาร่วมร้องเพลง ทุกคนจะสนุกสนานตกแต่งบ้านเรือนให้สวยงามด้วย สีแดง สีเขียว และสีขาว อันเป็นสัญลักษณ์ของวันคริสต์มาสและมีการออกไปให้ของขวัญเด็กยากจนด้อยโอกาส และผู้ที่ห่างจากบ้านมาไกล จะได้กลับบ้านในช่วงเทศกาล (เทศกาลคริสต์มาส, 2556) ซึ่งคนไทยจำนวนมากก็ให้ความสนใจด้วยเช่นกัน โดยส่วนใหญ่หรือร้อยละ 94.4 จะรู้จักเทศกาลคริสต์มาส ร้อยละ 44.0 รู้ลึกสักรุ่นเรีง ร้อยละ 40.3 มีความสุข ร้อยละ 27.2 รู้ลึกถึงบรรยากาศของครอบครัว ความรัก การให้กำลังใจ (ไทยรัฐออนไลน์, 2555) ตัวอย่างเช่น ในประเทศ

สหรัฐอเมริกา มีวงเงินสะพัดจากเทศกาลคริสต์มาส สูงถึง 200,900 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยในส่วนของประเทศไทยที่มีเงินสะพัดกว่า 91,000 ล้านบาท ซึ่งให้เห็นว่าเทศกาลคริสต์มาส เป็นเทศกาลหนึ่งที่เป็นตัวกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศไทย (บัญชา ชุ่มชัยเวช, 2556) เมื่อผู้คนออกมาจับจ่ายใช้สอย บรรดาห้างสรรพสินค้า ร้านค้าต่างๆ จะมีการจัดแสดงสินค้าใหม่และทำการประดับตกแต่งร้านด้วยการจัด วินโดว์ ดิสเพลย์ (window display) บริเวณหน้าร้านทั้งภายในและภายนอก

โดยการออกแบบ วินโดว์ ดิสเพลย์ (window display) เป็นการส่งเสริมการสร้างภาพลักษณ์ในทางที่ดีและการจดจำภาพลักษณ์ให้กับร้านค้า โดยจะจัดเพื่อต้อนรับเทศกาลต่างๆ วันสำคัญและแสดงสินค้าใหม่ โดยห้างสรรพสินค้าและร้านค้าต่างๆ ในประเทศไทยต่างก็ให้ความสำคัญและจัดวินโดว์ ดิสเพลย์ กันอย่างแพร่หลายและยังเป็นการส่งเสริมการขายชั้นเยี่ยม เพราะเป็นสื่อที่อยู่ใกล้ชิดกับลูกค้ามากที่สุด ณ จุดที่ขายสินค้า (Point of sale) ซึ่งลูกค้าจะตัดสินใจซื้อหรือไม่ขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการจูงใจของการออกแบบจัด วินโดว์ ดิสเพลย์ ในการจัด วินโดว์ ดิสเพลย์ ได้ขยายวงกว้างออกไปพร้อมๆ กับการพัฒนารูปแบบที่แตกต่างกันของการจัด วินโดว์ ดิสเพลย์ ซึ่งเป็นที่นิยมในรูปแบบหน้าต่างเดี่ยว ที่มีกระจกใสอยู่เพียงช่องเดียวและแบบหน้าต่างชุดที่มีหน้าต่างมากกว่าหนึ่งช่อง (ลิตติพร ลิตติพานิช, 2547, หน้า 38-39) และในส่วนหน้าต่างโชว์ (การออกแบบวินโดว์ ดิสเพลย์, 2556) ได้อธิบายอีก 2 รูปแบบ หน้าต่างโชว์แบบเดี่ยวหรือแบบแบนราบ หน้าต่างโชว์แบบมุม เพื่อสร้างโอกาสให้ลูกค้าแวะเวียนเข้ามาในร้าน ตลอดจนสามารถจดจำภาพลักษณ์ที่ดีของร้านค้าได้

จากความสำคัญของการออกแบบ วินโดว์ ดิสเพลย์ แสดงให้เห็นว่าการออกแบบ วินโดว์ ดิสเพลย์ ช่วงเวลาเทศกาลคริสต์มาสในบริบทของพื้นที่จังหวัดชลบุรี สามารถส่งเสริมการจดจำภาพลักษณ์ที่ดีของจังหวัดชลบุรีในด้านอัตลักษณ์ที่โดดเด่นและความหลากหลายของเชื้อชาติ เป็นการกระตุ้นนักท่องเที่ยวให้เกิดความสนใจ ในเรื่องของตัวผลงานและวิธีการนำเสนอ ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยฉบับนี้เพื่อเสนอแนวทางการออกแบบของเทศกาลคริสต์มาสและเทศกาลอื่นๆ ส่งผลให้การออกแบบวินโดว์ ดิสเพลย์ ช่วงเวลาเทศกาลคริสต์มาสในบริบทของพื้นที่จังหวัดชลบุรี เป็นประโยชน์กับผู้สนใจนำไปศึกษาต่อยอด สร้างสรรค์ต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการออกแบบ วินโดว์ ดิสเพลย์ ช่วงเวลาเทศกาลคริสต์มาสในบริบทของพื้นที่จังหวัดชลบุรี
2. เพื่อออกแบบและจัดแสดง วินโดว์ ดิสเพลย์ ช่วงเวลาเทศกาลคริสต์มาสในบริบทของพื้นที่จังหวัดชลบุรี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อสร้างความน่าสนใจโดยการออกแบบ วินโดว์ ดิสเพลย์ ช่วงเวลาเทศกาลคริสต์มาส ในบริบทของพื้นที่จังหวัดชลบุรี
2. เพื่อสร้างแนวทางในการออกแบบ วินโดว์ ดิสเพลย์ สำหรับช่วงเวลาเทศกาลคริสต์มาส ในบริบทของพื้นที่จังหวัดชลบุรี และเทศกาลอื่นๆ

ขอบเขตการศึกษา

1. ผู้วิจัยออกแบบ วินโดว์ ดิสเพลย์ (Window Display) ในรูปแบบหน้าต่างเดี่ยว (Single Window) ตามบริบทของพื้นที่จัดแสดง
2. ผู้วิจัยเลือกช่วงเวลาเทศกาลคริสต์มาสและเลือกพื้นที่จังหวัดชลบุรี เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบวินโดว์ ดิสเพลย์

วิธีดำเนินการวิจัย

ศึกษารวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เก็บรวบรวมข้อมูล สำหรับนำไปวิเคราะห์ การออกแบบวินโดว์ ดิสเพลย์ ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากแหล่งต่างๆ และพัฒนารอบแนวคิดเกี่ยวกับอัตลักษณ์คริสต์มาสและอัตลักษณ์พื้นที่จังหวัดชลบุรี โดยใช้แนวคิดจากเครื่องมือช่วยในการ จัดระบบ (Mind map) ในการถอดอัตลักษณ์คริสต์มาสและอัตลักษณ์พื้นที่จังหวัดชลบุรี จากการ สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในงานวิจัยนี้เป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการออกแบบ วินโดว์ ดิสเพลย์ ช่วงเวลาเทศกาลคริสต์มาสในบริบทของพื้นที่จังหวัดชลบุรี โดยผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ ความรู้และความเกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์คริสต์มาส และอัตลักษณ์พื้นที่จังหวัดชลบุรี

ในส่วนของอัตลักษณ์คริสต์มาส ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ 2 ท่าน ผู้มีความรู้ ด้านคริสต์มาส 1 ท่าน รวมกัน 3 ท่าน

ในส่วนของอัตลักษณ์พื้นที่จังหวัดชลบุรี ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ 2 ท่าน ผู้มีความรู้ด้านพื้นที่จังหวัดชลบุรี 1 ท่าน รวมกัน 3 ท่าน

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามความคิดเห็นกลุ่มประชากรที่ใช้ในการเก็บข้อมูลในครั้งนี้ คือ บุคคลทั่วไปที่มีถิ่นกำเนิดในจังหวัดชลบุรีและบุคคลทั่วไปที่ไม่ได้มีถิ่นกำเนิดในจังหวัดชลบุรี จำนวน 150 ตัวอย่าง ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบบังเอิญ โดยกำหนดคำถามเป็น 2 ตอน คือ 1.เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลบุคคล 2.เป็นข้อมูลในด้านความคิดเห็น จำนวน 2 ด้าน ได้แก่ อัตลักษณ์คริสต์มาสและ อัตลักษณ์พื้นที่จังหวัดชลบุรี แล้วนำมาสรุปผลวิเคราะห์ในการออกแบบ โดยลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อ เก็บข้อมูล ตั้งแต่วันที่ 11 สิงหาคม ถึง 31 สิงหาคม พ.ศ.2558

ผู้วิจัยได้ประเมินผลความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมาย ที่มีต่อการออกแบบวินโดว์ ดิสเพลย์ ที่ผู้วิจัยได้ทำการออกแบบ คือ บุคคลทั่วไปที่มีถิ่นกำเนิดในจังหวัดชลบุรีและบุคคลทั่วไปที่ไม่ได้มีถิ่นกำเนิดในจังหวัดชลบุรี จำนวน 150 ตัวอย่างโดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการออกแบบผลงาน ด้านความสวยงาม ด้านการใช้สี ด้านประโยชน์ โดยลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อเก็บข้อมูล ตั้งแต่วันที่ 29 ตุลาคม ถึง 4 พฤศจิกายน พ.ศ.2558

วิเคราะห์ข้อมูลจากตารางสังเคราะห์อัตลักษณ์คริสต์มาสและอัตลักษณ์พื้นที่จังหวัดชลบุรีตามขั้นตอนของแผนปฏิบัติการที่ได้กำหนดไว้ โดยการลงพื้นที่สำรวจเพื่ออธิบายถึงวัตถุประสงค์ในการวิจัยรูปแบบการออกแบบ วินโดว์ ดิสเพลย์ ช่วงเวลาเทศกาลคริสต์มาสในบริบทของพื้นที่จังหวัดชลบุรี 2 ด้าน คืออัตลักษณ์คริสต์มาสและอัตลักษณ์พื้นที่จังหวัดชลบุรี

ลำดับ	ด้าน	จำนวน	หัวข้อ
1	ด้านอัตลักษณ์สีคริสต์มาส	71.3	สีเขียว
2	ด้านอัตลักษณ์สัญลักษณ์คริสต์มาส	61.3	ต้นคริสต์มาส
3	ด้านอัตลักษณ์บรรยากาศคริสต์มาส	60.0	ความรัก
4	ด้านอัตลักษณ์กิจกรรมคริสต์มาส	39.3	ชมไฟคริสต์มาส
5	ด้านอัตลักษณ์สถานที่สำคัญในจังหวัดชลบุรี	54.6	พัทยา
6	ด้านอัตลักษณ์ของฝากในจังหวัดชลบุรี	54.0	เครื่องจักสานพนัสนิคม
7	ด้านอัตลักษณ์สถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในจังหวัดชลบุรี	52.0	ศาลเจ้าหน่าจาซาไท้จื้อ
8	ด้านอัตลักษณ์สถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติในจังหวัดชลบุรี	50.7	เกาะล้าน
9	ด้านอัตลักษณ์ประเพณีในจังหวัดชลบุรี	48.6	ประเพณีวิ่งควาย
10	ด้านอัตลักษณ์เทศกาลในจังหวัดชลบุรี	47.3	เทศกาลสงกรานต์
11	ด้านอัตลักษณ์อาหารในจังหวัดชลบุรี	40.6	อาหารทะเลสด
12	ด้านอัตลักษณ์กิจกรรมในจังหวัดชลบุรี	38.0	ชมพิพิธภัณฑสถานสัตว์น้ำ

สรุปตารางสังเคราะห์

ผู้ทำแบบสอบถาม จำนวน 150 ตัวอย่าง เลือกเห็นด้วยมากที่สุดแบ่งออกเป็น 2 ด้าน ดังต่อไปนี้

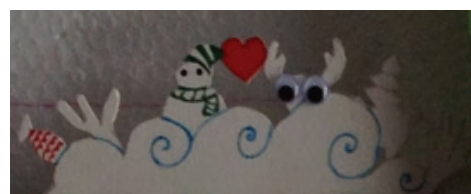
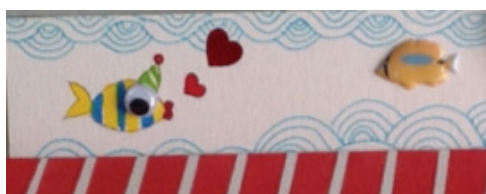
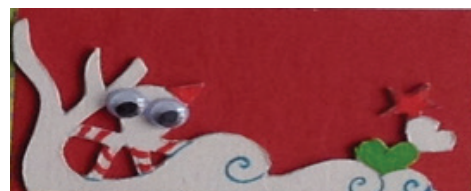
1. ด้านอัตลักษณ์คริสต์มาส เห็นด้วยมากที่สุดได้แก่ สีเขียว ต้นคริสต์มาส ความรัก ชมไฟคริสต์มาส
2. ด้านอัตลักษณ์พื้นที่จังหวัดชลบุรี เห็นด้วยมากที่สุดได้แก่ พัทยา เครื่องจักสานพนัสนิคม

ศาลเจ้าหน้าจาช่าไท่จื้อ เกาะล้าน ประเพณีวิ่งควาย เทศกาลสงกรานต์ อาหารทะเลสด และชมพิพิธภัณฑสถานน้ำ

จากตารางสังเคราะห์ ผู้วิจัยได้คัดเลือกในการนำมาออกแบบจากอัตลักษณ์ 12 ด้าน มีทั้งหมด 5 แบบ ได้แก่ ความรัก พัทยา เครื่องจักสานพนัสนิคม ศาลเจ้านาจาชาไท่จื้อ อาหารทะเลสด

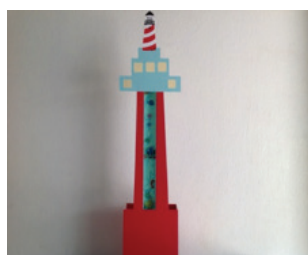
1. ความรัก

แนวความคิด : ในการออกแบบสื่อถึงความรัก ความปรารถนาดี ของครอบครัวผู้คนในจังหวัดชลบุรีที่มอบให้แก่กัน โดยออกแบบประยุกต์เรื่องราวที่แสดงถึงความรักลงในส่วนประกอบของวินโดว์ ดิสเพลย์

2. พัทยา

แนวความคิด : ในการออกแบบเลือกใช้สัญลักษณ์ภูเขาที่มีตัวอักษรคำว่า "PATTAYA" คลื่นน้ำทะเลสีฟ้าสดใสและหอบประภาคาร ถ่ายทอดกิจกรรมความสนุกสนานของการเล่นเรือใบ เพื่อสื่อให้เห็นถึงบรรยากาศกิจกรรมของจังหวัดชลบุรีในช่วงเวลาเทศกาลคริสต์มาส

3. เครื่องจักสานพ่นสีนิคม

แนวความคิด : ในการออกแบบมีความสอดคล้องกับจักสานพ่นสีนิคม โดยใช้สีและสัญลักษณ์ของคริสต์มาสมาประยุกต์ลวดลายแสดงเครื่องจักสานที่หลากหลายโดดเด่นและสวยงาม

4. ศาลเจ้าหน้าจาช่าไต้จื้อ

แนวความคิด : ในการออกแบบสื่อถึงความรัก ความสุข ความศรัทธา ของชาวชลบุรี และความศักดิ์สิทธิ์ของศาลเจ้านาจาชาไต้จื้อ โดยสอดแทรกสัญลักษณ์สำคัญของคริสต์มาสในตัวสถาปัตยกรรมและประยุกต์ลวดลายท้องถิ่นของจังหวัดชลบุรี ด้วยสีสันคริสต์มาส

5. อาหารทะเลสด

แนวความคิด : ในการออกแบบสื่อถึงจังหวัดชลบุรีที่มีความอุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรทางทะเล ผสมผสานกับสีและสัญลักษณ์สำคัญของคริสต์มาส

ภาพผลงานที่สมบูรณ์

สรุปผลการวิจัย

การคัดเลือกด้านอัตลักษณ์คริสต์มาสและด้านอัตลักษณ์พื้นที่จังหวัดชลบุรี ที่ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายคือ บุคคลทั่วไปที่มีถิ่นกำเนิดในจังหวัดชลบุรีและบุคคลทั่วไปที่ไม่ได้มีถิ่นกำเนิดในจังหวัดชลบุรี จำนวน 150 ตัวอย่าง ทำการตอบแบบสอบถาม เพื่อคัดเลือกผลการศึกษาจากอัตลักษณ์ที่มีความโดดเด่น ได้ข้อสรุปดังนี้อัตลักษณ์ที่มีความโดดเด่นมากที่สุดอันดับที่หนึ่ง คือ สีเขียว ร้อยละ 71.3 อันดับที่สอง คือ ต้นคริสต์มาส ร้อยละ 61.3 อันดับที่สาม คือ ความรักร้อยละ 60.0 อันดับที่สี่ คือ พืชยา ร้อยละ 54.6 อันดับที่ห้า คือ เครื่องจักสานพนัสนิคม ร้อยละ 54.0 อันดับที่หก คือ ศาลเจ้าหน่าจาซาไท้จื้อ ร้อยละ 52.0 อันดับที่เจ็ด คือ เกาะล้าน ร้อยละ 50.7 อันดับที่แปด คือ ประเพณีวิ่งควาย ร้อยละ 48.6 อันดับที่เก้า คือ เทศกาลสงกรานต์ ร้อยละ 47.3 อันดับที่สิบ คือ อาหารทะเลสด ร้อยละ 40.6 อันดับที่สิบเอ็ด คือ ชมไฟคริสต์มาส ร้อยละ 39.3 และอันดับสุดท้าย คือ ชมพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำ ร้อยละ 38.0

การออกแบบในครั้งนี้ผู้วิจัยได้คัดเลือกอัตลักษณ์ทั้งหมด 5 แบบ ได้แก่ ความรัก พัทยา เครื่องจักสานพนัสนิคม ศาลเจ้าหน้าจาช่าให้จื่อ อาหารทะเลสด เป็นแรงบันดาลใจในการออกแบบ โดยให้องค์ประกอบที่เป็นพื้นฐานและองค์ประกอบที่เป็นหลัก

หลังจากมีการสำรวจความคิดเห็นความพึงพอใจในการจัดแสดงผลงาน ปรากฏว่าได้รับความพึงพอใจด้านประโยชน์มากที่สุด ดังนั้นผลการวิจัยจึงเป็นไปตามวัตถุประสงค์การออกแบบ วินโดว์ ดิสเพลย์ ช่วงเวลาเทศกาลคริสต์มาสในบริบทของพื้นที่จังหวัดชลบุรี ในรูปแบบหน้าต่างเดี่ยว สามารถจดจำ ดึงดูดความสนใจต่อภาพลักษณ์ของพื้นที่จังหวัดชลบุรีและนำเสนอแนวทางในการออกแบบ วินโดว์ ดิสเพลย์ สำหรับช่วงเวลาเทศกาลคริสต์มาส และเทศกาลอื่นๆ ได้

อภิปรายผลจากการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การออกแบบวินโดว์ ดิสเพลย์ ช่วงเวลาเทศกาลคริสต์มาสในบริบทของพื้นที่จังหวัดชลบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการออกแบบวินโดว์ ดิสเพลย์ ช่วงเวลาเทศกาลคริสต์มาสในบริบทของพื้นที่จังหวัดชลบุรี และเพื่อออกแบบจัดแสดงวินโดว์ ดิสเพลย์ ในรูปแบบหน้าต่างเดี่ยวที่สามารถจดจำต่อภาพลักษณ์เพื่อดึงดูดความสนใจของพื้นที่จังหวัดชลบุรีและนำเสนอแนวทางในการออกแบบ วินโดว์ ดิสเพลย์ สำหรับช่วงเวลาเทศกาลคริสต์มาส และเทศกาลอื่นๆ ได้ เป็นการจัดแสดงในรูปแบบหน้าต่างเดี่ยว (Single Window)

การออกแบบครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอการออกแบบของเทศกาลคริสต์มาสให้มีความสอดคล้องกับแนวคิดการออกแบบบริบทของพื้นที่จังหวัดชลบุรี ในด้านอัตลักษณ์ของสถานที่สำคัญ มีชื่อเสียงอันเป็นที่รู้จัก โดยสื่อถึงภาพลักษณ์อันโดดเด่นของสถานที่ท่องเที่ยวบางแสนและพัทยา ที่มีกิจกรรม บรรยากาศความสนุกสนานและความสวยงามของท้องทะเลในจังหวัดชลบุรี

ในขั้นตอนการออกแบบ มีการเลือกใช้วัสดุเป็นกระดาษ เนื่องจากความเป็นต้นแบบจำเป็นต้องเลือกใช้วัสดุที่เข้าถึงง่าย โดยจะทำให้บุคคลหรือห้างร้านสามารถจัดหานำมาสร้างสรรค์ผลงาน วินโดว์ ดิสเพลย์ ได้โดยสะดวก

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาการออกแบบวินโดว์ ดิสเพลย์ ช่วงเวลาเทศกาลคริสต์มาสในบริบทของพื้นที่จังหวัดชลบุรี มีข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาได้ ดังนี้

1. การออกแบบวินโดว์ ดิสเพลย์ ที่สร้างภาพลักษณ์สามารถจัดได้หลากหลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับ สถานที่จัดและรูปแบบในการนำเสนอ
2. การศึกษาวัสดุเพิ่มเติม ให้เหมาะสมในการเลือกใช้วัสดุมาออกแบบ โดยวัสดุต่าง ๆ อาจมีข้อจำกัดกับระยะเวลาการจัดแสดงผลงาน เพื่อปรับเปลี่ยนให้เกิดความสมบูรณ์
3. การพัฒนาต่อยอด อาจต้องเพิ่มเติมในส่วนและเทคโนโลยี อาทิ ภาพเคลื่อนไหว เทคนิคทางสื่อปฏิสัมพันธ์ เพื่อให้กระตุ้น ดึงดูดความสนใจ

เอกสารอ้างอิง

เทศกาลคริสต์มาส.(2556). “เทศกาลคริสต์มาส อีกหนึ่งเทศกาลความสุขที่คนไทยไม่ยอมพลาด.” (ออนไลน์), 2556 เข้าถึงเมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2558 เข้าถึงได้จาก www.thailandonlineexpo.com

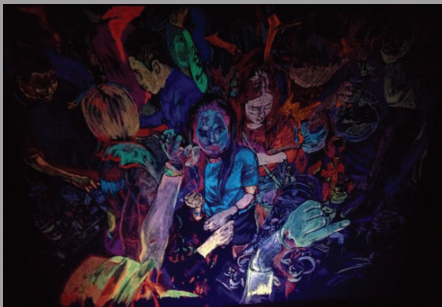
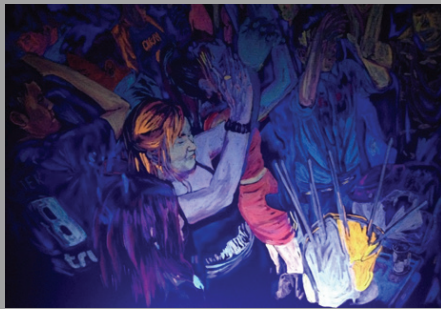
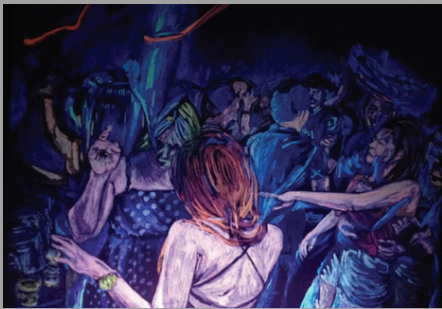
ไทยรัฐออนไลน์.(2555).“สังคมไทยกับเทศกาลคริสต์มาส.” (ออนไลน์), 2555 เข้าถึงเมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2558 เข้าถึงได้จาก [www. www.thairath.co.th/content/315086](http://www.thairath.co.th/content/315086)

ปัญญา ชุมชัยเวทย์. (2555). “Economy of The Bell.” (สุนิสา จันทรเลขา : พฤติกรรมผู้บริโภค) (ออนไลน์), 2556 เข้าถึงเมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2558 เข้าถึงได้จาก www.skcc.ac.th/elearning

พัทยา เกลินวิธ.(2556). “ข่าวชลบุรี.” (ออนไลน์),2556 เข้าถึงเมื่อวันที่ 28 มิถุนายน 2558 เข้าถึงได้จาก www.chonburi.index.com/forum/ข่าวชลบุรี/67259

ลิตติพร ลิตติพานิช.(2547). “Display design มนต์เสน่ห์แห่งแรงดึงดูด.” พิมพ์ครั้งแรก, กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พรินต์เฮาส์, 2547.

สำนักงานจังหวัดชลบุรี.(2555).“กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร.” (ออนไลน์), 2555 เข้าถึงเมื่อวันที่ 27 มิถุนายน 2558 เข้าถึงได้จาก www.chonburi.go.th

พลังแห่งแสงจากเทคโนโลยีในคำคืน

Power of Night Light from Technology.

ชวลิต ทองอ่อน

วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาทัศนศิลป์และการออกแบบ

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

บทคัดย่อ

แสงจากเทคโนโลยียามค่ำคืน คำคืน เป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการใช้ชีวิตของมนุษย์ในปัจจุบัน แสงจะอยู่คู่เคียงข้างกับมนุษย์ยามค่ำคืน แตรกซึมอยู่ในสังคมยามค่ำคืนของเมือง และร้านสถานบันเทิง ต่างๆ เป็นสิ่งที่สำคัญ สำหรับคนกลุ่มหนึ่งที่ชอบ เสพ ต้ม สิ่ง มึนเมา เริงรมย์ จนกล่าวได้ว่า แสงเป็นสิ่งที่อยู่คู่กันกับมนุษย์ในยุคสมัยปัจจุบันจนราวกับเมื่อไม่มีแสงก็ไม่มีการพูดคุย สนทนา บางครั้งสิ่งต่างๆ อาจจะเริ่มจากแสงที่ส่องสะท้อนมากระทบ ร่างกาย สายตา ทำให้เกิดเรื่องราว เป็นจุดเริ่มต้นหรืออาจจะเป็นจุดจบบางอย่าง ในการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรม “พลังแห่งแสงจากเทคโนโลยียามค่ำคืน” มีวัตถุประสงค์ที่มุ่งเน้นความคิดในการสร้างสรรค์ ตามมุมมองอุดมคติส่วนตัว ที่ข้าพเจ้าได้สัมผัส พบเจอศึกษาทดลองจากสถานที่จริง นำมาคิดค้นหา วิธีการด้วยสื่อวัสดุเฉพาะตัว เพื่อแสดงออกถึงความงาม และประสบการณ์ทางจิตใจที่มีผลต่อสังคมปัจจุบัน โดยแสดงออกตามอารมณ์ความรู้สึก และเทคนิควิธีการเฉพาะตัวที่ข้าพเจ้าคิดค้น ศึกษา ทดลองขึ้น โดยใช้สีสะท้อนแสงที่ส่องสว่างด้วยแสงไฟจากหลอดแบล็กไลท์ ที่สามารถสื่อให้ผู้รับรู้ได้ถึง “พลังของแสงจากเทคโนโลยียามค่ำคืน”

Abstract

Night lighting technology is as a part of social behavior that affects to the lives of modern humans. The light is located along side with humans at night, infiltrated in the city's nightlife and entertainment venues, is important. For a group of people who like drinking alcohol addiction amusement to say that the light is attached with humans in present times as well as when there is no light, there was no talk of certain things in life. Maybe the light reflected from the body and eyes is displayed a beginning or an end story for something. In the creation of painting work. "The Power of Technological Light At Night " is intended to focus on the idea of creativity. Ideal as a private and the techniques that I had experience. The study found in a real place. I have to find a way how to communicate with a variety of materials. And unique material expresses the aesthetic and emotional experience with today's society by the expression of emotion and technique that I studied individually and try to create by using fluorescent colors which the black light bulb shines it show viewers to acknowledge "the beauty power of technological light at night."

ที่มาและความสำคัญ

แสงในยามค่ำคืนจากเทคโนโลยี โดยเฉพาะสถานที่บันเทิง เจริญย์ ร้านเหล้า ผับ บาร์ฯ ในปัจจุบันมีความเจริญทางวิทยาการ และเทคโนโลยี มีบทบาทอย่างมากในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ที่ชื่นชอบในสิ่งเหล่านั้น ไม่ทางตรงก็ทางอ้อมในช่วงเวลากลางคืนจนเกิดเป็นวัฒนธรรมผสมสังคม ที่หลากหลายเกิดเป็นพลังของแสงจากเทคโนโลยีที่ปรากฏในยามค่ำคืน

ความเจริญเติบโตขึ้นของเมือง เป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนา การพัฒนาที่ประสบผลสำเร็จ วัดได้จากการเจริญเติบโตขึ้นของเมือง ผู้คนในเมือง เศรษฐกิจและการเข้าถึงของเทคโนโลยีต่างๆ มากมาย การพัฒนาเมืองให้ไปสู่ความเจริญนั้นก็ขึ้นอยู่กับผู้ที่เข้ามารับมือบทบาทหน้าที่ในการบริหาร เมือง แต่สิ่งที่เข้ามาเพื่อพัฒนาความเป็นเมืองนั้นส่งผลกระทบต่อ วิถีชีวิตของคนเป็นอย่างมาก ส่งผลกระทบในหลายๆ เรื่อง ไม่ว่าจะเป็น สังคม ความเป็นอยู่ วัฒนธรรม ภาษา ความคิด สิ่งเหล่านี้ จะเปลี่ยนไปจากเก่าก่อนที่เมืองจะเจริญเติบโต การเข้ามาของเทคโนโลยี ความสะดวกสบายในหลายๆ ด้าน เกิดจากการพัฒนาจากชุมชนชนบทไปเป็นชุมชนเมือง โดยสิ่งเหล่านี้ที่เข้ามาจะส่งผลกระทบทั้งด้านดีและด้านเสีย ซึ่งก็เป็นส่วนดีที่ชุมชนเกิดการพัฒนา เพราะการพัฒนาจะทำให้ไปสู่ความเจริญ เมื่อเจริญแล้วจะทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของคนดีขึ้นไปด้วย นั้นเป็นแนวคิดของความ เป็นเมืองซึ่งมันก็ไม่แน่นอนเสมอไป สำหรับสังคมของคนไทยนั้นมีความแตกต่างมากกับสังคมตะวันตก ผู้ซึ่งคิดค้นแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ เกี่ยวกับการเป็นเมือง จึงเรียกได้ว่าสังคมไทยไม่สามารถใช้

ทฤษฎีได้ทั้งหมด ยังมีบางอย่างที่คนไทยยังปรับตัวให้เหมือนสังคมตะวันตกไม่ได้ โดยดูได้จากเมืองแต่ละเมืองในประเทศไทยที่มีความสะดวกสบายมีเทคโนโลยีเข้าถึง ดูเผินๆ แล้วก็อยู่ในรูปแบบดีแต่จริงๆ แล้วเต็มไปด้วยปัญหาต่างๆ มากมายเกี่ยวกับวิถีชีวิตของคนในเมืองนั้น และปัญหาที่มาพร้อมกับการเป็นเมือง ข้าพเจ้าได้เห็น และสัมผัสเข้าไปในร้าน (ที่เป็นจุดกำเนิดเรื่องราวพลังของแสงยามค่ำคืน) โดยเฉพาะ ร้านเหล้า ร้านอาหาร ผับ บาร์ในช่วงเวลากลางคืน แสงสีจากดวงไฟ นักร้องดวงภายใน และภายนอกร้าน ระเบียงระยับ สะท้อนกับร่างกาย รูปทรง ของมนุษย์ โต๊ะ เก้าอี้ สิ่งของๆ สิ่งแวดล้อมภายในของสถานที่เปรียบเสมือนดังงานจิตรกรรมอันวิจิตร เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน สอดประสานกันอย่างกลมกลืน เกิดเป็นสุนทรีภาพพลังอันเป็นความงาม เป็นสิ่งที่ไม่จับต้องรูป หรือ คำจำกัดความที่ตายตัว บันดาลใจให้สร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมพลังแห่งแสงจากเทคโนโลยียามค่ำคืน

วัตถุประสงค์

1. ได้สาระสำคัญของแสงอันมีผลต่อความรู้สึกที่แฝงความหมาย เป็นสัญลักษณ์แทนอารมณ์ภาพในจิตใจ
2. การศึกษาหาข้อมูลจาก ศิลปินที่ได้รับอิทธิพลในรูปแบบเรื่องราว เทคนิคต่างๆ
3. สร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรม ตามมุมมองทัศนคติส่วนตัวโดยใช้เทคนิควิธีการที่ได้คิดค้นหาด้วยเทคนิควิธีการสื่อวัสดุที่หลากหลายและวัสดุเฉพาะตัวด้วยสีสะท้อนแสงเพื่อแสดงออกถึงความงามในยามค่ำคืน

กรอบแนวความคิด

คิดค้นหาวิธีการด้วยเทคนิคการใช้วัสดุที่หลากหลายกระบวนการสร้างสรรค์ทางจิตรกรรมที่มุ่งเน้นความคิดในการสร้างสรรค์เป็นงานผลงานจิตรกรรม ตามมุมมองอุดมคติส่วนตัวโดยใช้เทคนิคสีสะท้อนแสงเขียนลงบนแผ่นไม้ที่ทาสีขาว ส่องสว่างด้วยหลอดไฟแบล็กไลท์ที่ข้าพเจ้าศึกษาสร้างสรรค์จนสามารถสื่อให้ผู้รับรู้ได้ถึงความงามของพลังของแสงจากเทคโนโลยียามค่ำคืน

ขอบเขตของการสร้างสรรค์

ขอบเขตทางด้านเนื้อหา

เป็นความงามของบรรยากาศ ความเคลื่อนไหวของแสงสี ที่เกิดขึ้นยามค่ำคืนในสภาพแวดล้อมของสถานที่บันเทิง เริงรมย์ ร้านเหล้า ผับ บาร์ฯ ที่มีลักษณะเป็นแบบกึ่งนามธรรม

ขอบเขตทางด้านรูปแบบ

เป็นผลงานจิตรกรรมกึ่งนามธรรมสื่อผสมที่มีลักษณะ สอง และ สามมิติ

ขอบเขตทางด้านเทคนิค

เป็นกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมที่มีการผสมผสานของแสง และสีที่สร้างบรรยากาศของมนุษย์และสิ่งแวดล้อมต่างๆ ภายใน ภายนอกของสถานที่บ้านเทিং เจริมย์ ร้านเหล้า ผับ บาร์ฯ รายละเอียดของงานจะนำสีสะท้อนแสง มาสร้างรูปการสะท้อนกันในงานโดยจะใช้หลอดไฟแบล็กไลท์เป็นตัวกำเนิดแสงในงานโดยมุมมองขึ้นอยู่กับความพึงพอใจส่วนตัว ที่สัมผัสกับสถานที่บ้านเทিং เจริมย์ ร้านเหล้า ผับ บาร์ฯ และผู้คน ข้อมูลในแต่ละภาพมุมมองจะแตกต่างกัน

ขั้นตอนและวิธีการศึกษา

เมื่อได้รับแรงบันดาลใจทำงานจากการได้สัมผัสพบปะผู้คน การมองเห็นสิ่งต่างๆ ในสถานที่บ้านเทিং เจริมย์ ร้านเหล้า ผับ บาร์ฯ ความงามในพลังของแสงจากเทคโนโลยียามคำคืน ที่สะท้อนกันจนเกิดความเคลื่อนไหว ข้าพเจ้าได้นำมาคิดค้นหาวิธีการแสดงออก และสร้างสรรค์ขึ้นเป็นงานศิลปะที่มีรูปแบบเฉพาะตน โดยสามารถแสดงออกตามความรู้สึกได้จะต้องอาศัยวิธีการดังนี้

- 1.ศึกษาข้อมูลทางเอกสาร เกี่ยวกับ สังคม วิถีชีวิต ของสังคมยามคำคืน
- 2.ศึกษาจากประสบการณ์จริง พร้อมถ่ายรูป รูปทรง วัตถุ แสง ที่เกี่ยวข้องกับผลงาน ในสถานที่บ้านเทিং เจริมย์ ร้านเหล้า ผับ บาร์ฯ เพื่อบันทึกข้อมูลโดยตรง
- 3.ทำภาพร่าง แก้ปัญหาและพัฒนาภาพร่างตามความคิด ความเหมาะสม
- 4.วิเคราะห์ตั้งข้อสังเกตโดยใช้เทคนิคจากอารมณ์ความรู้สึกจินตนาการกลั่นกรองและจัดสรรหาความลงตัว
- 5.ทดลองค้นคว้าถึงผลการแสดงออกของกระบวนการเทคนิคที่สามารถตอบสนองต่ออารมณ์ความรู้สึก และเนื้อหาที่ต้องการ
- 6.ปฏิบัติงานสร้างสรรค์การทำงานจริง
- 7.วิเคราะห์วิจารณ์ผลงานทั้งโดยตนเอง และอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

ความบันดาลใจและอิทธิพลที่ได้รับ

อิทธิพลที่ได้รับจากสภาพแวดล้อม

ปัจจุบันข้าพเจ้าได้ใช้ชีวิตอยู่ในสังคมที่มีสถานที่บ้านเทিং เจริมย์ ร้านเหล้า ผับ บาร์ฯ ในช่วงเวลากลางคืน อยู่บ่อยครั้ง ทำให้ได้พบเห็นแสงไฟที่อยู่ภายนอก ภายใน สถานที่ สิ่งแวดล้อม คน ที่มีการสังสรรค์ พุดคุย โดยมีการเสพลิงต่างๆ เช่น เหล้า บุหรี่ เบียร์ฯ ทำให้ข้าพเจ้าสนใจในพลังของแสงจากเทคโนโลยียามคำคืน

สถานที่ และผู้คนที่อยู่ภายใน ภายนอก คนผ่านไปมาที่มีการพบปะ พุดคุย สังสรรค์และเปลี่ยนความคิด ระบายความคิดในชีวิตประจำวัน พุดคุยเรื่องผู้คนต่างๆที่เข้ามา เรื่องราวในอดีตที่ผ่านมาและอีกหลายเรื่องที่มนุษย์คิดในสิ่งที่ได้พบเห็น สัมผัส ทดลองต่างๆ โดยมีอยู่ในเวลาที่

แตกต่าง ความเจริญของเทคโนโลยี ทำให้เกิดแสงไฟต่างๆ ที่สะท้อน กระทบกันไปมาระหว่างสถานที่
สิ่งของกับผู้คนทำให้เกิดความงามความเคลื่อนไหว อยู่ภายในตัวมันเอง ประสานเคลื่อนไหว ชับซ้อน
ไม่รู้จบเมื่อมีพลังงานอยู่ แปรเปลี่ยนไปตามผู้คน และสถานที่อย่างงดงาม อันเป็นภาพที่ข้าพเจ้าเฝ้า
มอง สัมผัส และสังเกตการสะท้อนพลังของแสงจากเทคโนโลยียามค่ำคืน

ข้าพเจ้าได้มองภาพของพลังของแสงจากเทคโนโลยียามค่ำคืน ความวุ่นวาย และความ
สงบนิ่ง สะท้อนกันไปมาเสมือนดังผลงานจิตรกรรมกึ่งนามธรรมว่าภาพเหล่านั้นเกิดมาด้วยเหตุ
ใดและแล้วข้าพเจ้าได้ค้นพบพลังของแสงจากเทคโนโลยีเหล่านั้น คือแสงสีของความเจริญจากเมือง
ด้านเทคโนโลยี ของแสงต่างๆ การใช้ชีวิตของผู้คนที่เปลี่ยนไปจากความเจริญ จากจำนวนร้านที่
เพิ่มขึ้น การใช้ชีวิตของคน แสงสีที่เพิ่มขึ้นเพื่อรองรับลูกค้าผู้คนที่ชื่นชอบ หลงใหล ในพลังของแสงสี
ข้าพเจ้าเชื่อในพลังของแสงที่ลวงตาสามารถนำผู้คนให้หลงใหลในพลังของแสงจากเทคโนโลยียาม
ค่ำคืน แสงที่สะท้อนสลับกับผู้คนในสถานที่บันเทิง เริงรมย์ ร้านเหล้า ผับ บาร์ฯ สร้างมิติลวงตานั้น
คือพลังของความงามของแสง จากเทคโนโลยีร่วมกับความเจริญของเมือง ของผู้คนที่อยู่ในสถาน
ที่เหล่านั้น ข้าพเจ้าจึงนำเพียงความรู้สึกที่ข้าพเจ้า ชื่นชอบพลังของแสงจากเทคโนโลยียามค่ำคืนที่
สะสมไว้ในจิตใจ อันมีนัยแฝงความคิด กระตุ้นเร้าให้ข้าพเจ้าสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมใน
ทัศนะส่วนตัวชุดนี้

การจัดทำภาพร่าง

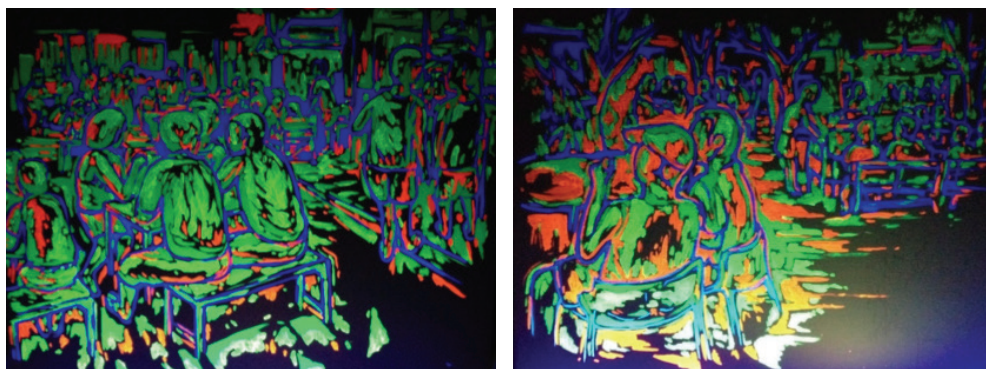
เป็นการรวบรวมข้อมูลต่างๆ เช่น ภาพถ่ายจากสถานที่จริง นำข้อมูลเหล่านั้นมาหาประเด็น
เพื่อตอบสนองแนวความคิด จัดสรร กำหนดการจัดวางองค์ประกอบแสดง รูป ลายเส้น ลักษณะ
คร่าวๆ การร่างภาพรวมๆ โดยไม่เน้นรายละเอียดมากนักและกำหนดพื้นที่ในการวางรูปแบบภายในงาน

ภาพที่ 1 : การร่างภาพรวมๆ โดยไม่เน้นรายละเอียดมากนักและการกำหนดพื้นที่ในการวางรูปแบบ

ผลงานก่อนการสร้างสรรค์ผลงานจริง

ผลงานก่อนสร้างสรรค์ผลงานจริง จิตรกรรมในหัวข้อ “พลังแห่งแสงจากเทคโนโลยีในคำคืน” ชุดนี้ เป็นการวิจัยประเภทการพัฒนาโดยการทดลองที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับ ผู้คนในสังคมปัจจุบันท่ามกลางความเคลื่อนไหวของแสงสีสะท้อนสลับกับผู้คนในสถานที่บันเทิง เจริญย์ ร้านเหล้า ผับบาร์ฯ ซึ่งเป็นการนำเสนอผลงานในลักษณะผลงานจิตรกรรม 2 มิติ ในแนวทางลักษณะส่วนบุคคล โดยมีการพัฒนาการของผลงานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีลักษณะผลงานดังต่อไปนี้

ภาพที่ 2 : ผลงานก่อนสร้างสรรค์ผลงานจริง

ผลงานวิจัย : ผลงานสร้างสรรค์

การสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรม “พลังแห่งแสงจากเทคโนโลยีในคำคืน” เป็นการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะที่มีเรื่องราว และเนื้อหาจากการใช้ชีวิตในสถานที่เจริญย์ของผู้คนในสังคมที่มีผลจากการสะท้อนจากแสงในยามคำคืน ซึ่งนำเสนอผลงานในลักษณะของงานจิตรกรรมแบบ 2 มิติ ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 5 ชิ้น โดยมีการวิเคราะห์ทัศนธาตุของผลงานการวิเคราะห์องค์ประกอบของผลงาน การวิเคราะห์ปัญหาในการแสดงออกของผลงาน จะทำการวิเคราะห์ผลงานสร้างสรรค์ในแต่ละชิ้นดังนี้

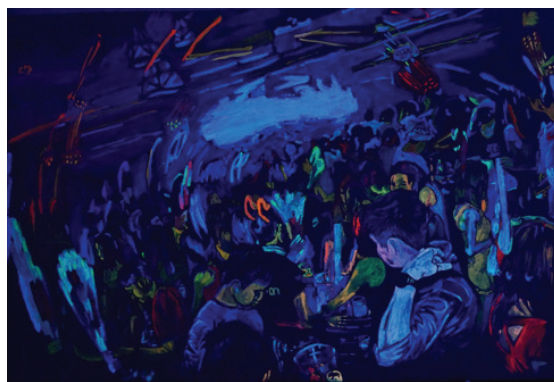
การวิเคราะห์ทัศนธาตุในผลงาน

การวิเคราะห์ทัศนธาตุผลงานชิ้นที่ 1

ชื่อภาพ “พลังแห่งแสงยามคำคืน”

เทคนิค สีสะท้อนแสง และหลอดไฟแบล็กไลท์บนแผ่นไม้

ขนาด 80 x 120 เซนติเมตร

ภาพที่ 3 : “พลังแห่งแสงยามค่ำคืน”

ในผลงานของข้าพเจ้า มีการใช้ทัศนธาตุสำคัญเป็นหลักในการถ่ายทอดความเป็นนามธรรมของแนวความคิด ออกมาเป็นรูปธรรมที่สามารถสัมผัส รับรู้ได้ คือ รูปทรง เส้น สี น้ำหนัก พื้นผิว โดยจะมีการวิเคราะห์ทัศนธาตุเป็นส่วนๆ ดังต่อไปนี้

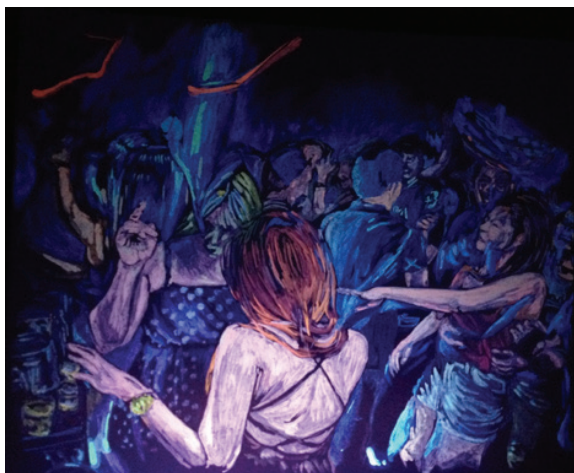
ในการสร้างสรรค์ผลงานชิ้นนี้ ข้าพเจ้าได้ใช้รูปทรงที่รับรู้และสัมผัสจากประสบการณ์ตรงที่เห็นในชีวิตของผู้คนที่ชอบสถานที่บ้านเทิง เจริมย์ ร้านเหล้า ผับ บาร์ฯ ในปัจจุบันยามค่ำคืน ซึ่งรูปทรงเหล่านี้สามารถเชื่อมโยงความเป็นรูปนามธรรมในการสัมผัสและการรับรู้ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่สุด ทัศนธาตุ ที่ปรากฏในผลงานชิ้นนี้ เส้นที่แสดงขอบเขตของรูปทรง ซึ่งเป็นเส้นที่แบ่งขอบเขตของที่ว่าง รูปทรง น้ำหนัก ของสี คือเส้นรอบนอกที่ปรากฏของรูปทรงของกลุ่มผู้คน และวัตถุดิบของสภาพแวดล้อมโดยรอบเส้นที่แสดงแกนโครงสร้าง เป็นสิ่งที่มองไม่เห็นด้วยตา เป็นเส้นที่ต้องใช้จินตนาการของผู้ดูเป็นผู้กำหนด โดยเส้นนี้มีความสำคัญมากในการสร้างอารมณ์ความรู้สึก เช่น เส้นแกนของผู้คน ผู้ชาย ผู้หญิง และเส้นของวัตถุต่างๆ เส้นของแสงที่สะท้อนออกมา ซึ่งเส้นแกนของผู้คน และวัตถุต่างๆ ที่ไม่แน่นอนนี้สามารถสร้างความรู้สึก เคลื่อนไหว วนเวียน ไม่หยุดนิ่งอยู่ตลอดเวลา ข้าพเจ้าใช้สีสะท้อนแสง ในการสร้างสรรค์ผลงานซึ่งแสดงถึงพลังของแสงที่สะท้อนไปสู่ผู้คนในสถานที่บ้านเทิง เจริมย์ ร้านเหล้า ผับ บาร์ฯ ในยามค่ำคืน เพื่อแสดงอารมณ์ความรู้สึกออกมาให้ชัดเจนที่สุด ค่าน้ำหนักอ่อนแก่ในผลงาน ข้าพเจ้ากำหนดแนวคิดและความรู้สึกที่ต้องการแสดงออก โดยจะเน้นค่าน้ำหนักที่แตกต่างกัน ระหว่างรูปทรงคนจะมีการเน้นน้ำหนักของสีที่สะท้อนมากกว่ารูปทรงของวัตถุส่วนในพื้นที่ว่างจะมีรูปทรงของแสงสะท้อนออกมามากกว่าปกติ แสดงให้เห็นพลังของแสงที่เกิดเป็นน้ำหนักมากขึ้น ซึ่งสามารถสร้างความเคลื่อนไหวระหว่างรูปทรง เป็นผลจากค่าน้ำหนักที่ต่างกัน ที่ทำให้เกิดความเคลื่อนไหว พื้นผิวในการสร้างสรรค์ผลงาน มีลักษณะเป็นพื้นผิวแท้เป็นพื้นผิวที่เกิดจากสีสะท้อนกับแสงที่มีความสว่างอยู่ในตัวเอง เกิดจากการใช้สีสะท้อนแสง ร่วมกับการทำแสงสว่างด้วยหลอดไฟแบล็กไลท์ แสงจะแสดงออกมาในผลงาน แสดงถึงการใช้ชีวิตของผู้คนที่ชื่นชอบ หลงใหลในสถานที่บ้านเทิง เจริมย์ ร้านเหล้า ผับ บาร์ฯ ในยามค่ำคืน ด้วยลักษณะระนาบเรียบในผลงาน

การวิเคราะห์ทัศนธาตุผลงานชิ้นที่ 2

ชื่อภาพ “พลังแห่งแสงยามคำคืน 2”

เทคนิค สีสะท้อนแสง และหลอดไฟแบล็กไลท์ บนแผ่นไม้

ขนาด 80 x 100 เซนติเมตร

ภาพที่ 4 : “พลังแห่งแสงยามคำคืน 2”

ในผลงานชิ้นที่ 2 นี้ข้าพเจ้าได้นำเสนอรูปทรงของผู้คนที่กำลังแสดงออกทางท่าทางที่ทำให้ผู้ชมรับรู้ถึงเคลื่อนไหวมากกว่าชิ้นที่ 1. โดยนำเสนอที่ตัวผู้คนเป็นหลัก ลวดเรื่องของวัตถุสิ่งแวดล้อมออกไปโดยจะเหลือไว้เพียงแค่แสงกับกลุ่มผู้คน ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ทางแนวความคิด เส้นที่แสดงขอบเขตของรูปทรง เป็นเส้นแสดงขอบเขตของพื้นที่ว่างกับรูปทรง คือเส้นรอบนอกรูปทรงของผู้คนและรูปทรงของวัตถุของสภาพแวดล้อม เส้นที่แสดงแกนโครงสร้าง เป็นเส้นที่มองไม่เห็นด้วยตาเป็นเส้นที่ต้องใช้จินตนาการเป็นตัวกำหนดเส้นแกนของรูปทรงคนให้ดูเคลื่อนไหวที่ไม่หยุดนิ่งแสดงถึงความเคลื่อนไหวของแสงที่สะท้อนกระทบตัวคน สีในการสร้างสรรค์ผลงานชิ้นที่ 2 นี้ สีที่ปรากฏจะนำมาจากการด้วยการระบายด้วยสีสะท้อนแสงลงบนแผ่นไม้ที่ทาสีขาวโดยส่วนที่ระบายสีสะท้อนแสงนั้นจะมุ่งเน้นการแสดงความเป็นสีที่มีการสะท้อนของแสงจากรูปทรงของมนุษย์ เพื่อสร้างบรรยากาศและมีมิติในผลงาน คำนำน้หนักอ่อนแก่ในผลงานชิ้นนี้ ยังคงเน้นค่าน้ำหนักที่ต่างกันระหว่างรูปทรงกับพื้นที่ว่าง เพื่อให้เกิดความเด่นของรูปทรงและเกิดความเคลื่อนไหวในผลงาน ลักษณะพื้นผิวของผลงานชิ้นนี้ที่สร้างขึ้นด้วยสีสะท้อนแสง โดยแสงที่ผิวของคน จะมีการทับซ้อนกันของสีสร้างความรู้สึกให้มีการเคลื่อนไหวของผิวมนุษย์

การวิเคราะห์ทัศนธาตุผลงานชิ้นที่ 3

ชื่อภาพ “พลังแห่งแสงยามค่ำคืน 3 ”

เทคนิค สีอะครีลิกบนผ้าใบ และหลอดไฟแบล็กไลท์ บนแผ่นไม้

ขนาด 80 x 120 เซนติเมตร

ภาพที่ 5 : “พลังแห่งแสงยามค่ำคืน 3 ”

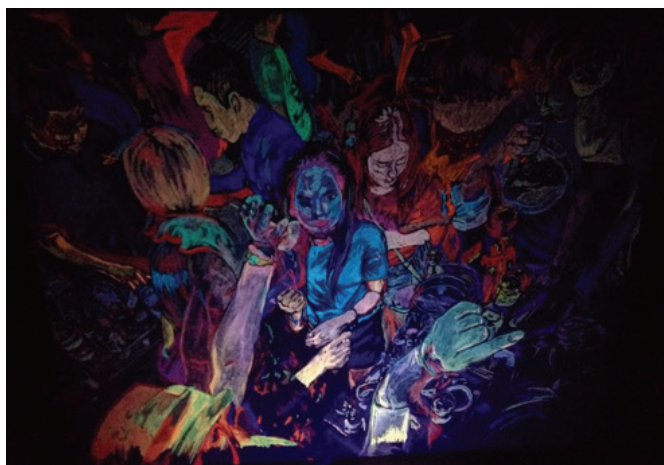
ในผลงานชิ้นที่ 3 นี้ ข้าพเจ้าได้พัฒนาการใช้รูปทรงจากผลงานชิ้นที่ 2 ซึ่งมีการเน้นให้เห็นภาพคนมากกว่ารูปทรงของวัตถุเพียงอย่างเดียว โดยนำรูปทรงของวัตถุมานำเสนอให้มากขึ้น และแสดงท่าทางของคนมากขึ้น การแสดงออกทางอารมณ์ของคนที่สนุกสนานมากขึ้น เส้นแสดงขอบเขตของรูปทรงเป็นเส้นที่แสดงของเขตของพื้นที่ว่างกับรูปทรง เส้นรอบนอกของรูปทรงคนและรูปทรงของวัตถุ เช่น ถังเครื่องดื่ม แก้ว ขันวางเครื่องดื่ม เส้นแกนที่แสดงโครงสร้าง เป็นเส้นที่มองไม่เห็นด้วยตา เป็นเส้นที่ต้องใช้จินตนาการเป็นตัวกำหนดเส้นแกนโดยในผลงานชิ้นที่ 3 นี้ประกอบด้วยเส้นแกนที่แสดงโครงสร้างของรูปทรงคนซึ่งเป็นรูปทรงหลักที่เป็นเส้นเอียง แสดงถึงความเคลื่อนไหวทำให้เกิดจังหวะ สีในการสร้างสรรค์ผลงาน ยังคงเน้นการแสดงออกของแสงสี ที่สะท้อนกระทบกับมนุษย์และวัตถุ ในสถานบันเทิง เพื่อสร้างความดึงดูด น่าสนใจในผลงาน โดยผลงานชิ้นนี้มีการใช้ค่าที่แตกต่างกันของรูปทรงหลัก คือรูปทรงคน รูปทรงรองคือรูปทรงของวัตถุ กับค่าน้ำหนักของพื้นหลังที่มีระยะไกล ซึ่งมีการสลับค่าน้ำหนักสร้างความเด่น และความกลมกลืนในผลงาน พื้นผิวในผลงานจะใช้สีสร้างพื้นผิวที่จะไม่ทับซ้อนกันมากนักเพื่อให้ผลงานสะท้อนกับแสงได้ดี และชัดเจนมากขึ้น

การวิเคราะห์ทัศนธาตุผลงานชิ้นที่ 4

ชื่อภาพ “พลังแห่งแสงยามคำคืน 4 ”

เทคนิค สีอะครีลิก และหลอดไฟแบล็กไลท์ บนแผ่นไม้

ขนาด 100 x 120 เซนติเมตร

ภาพที่ 6 : “พลังแห่งแสงยามคำคืน 4 ”

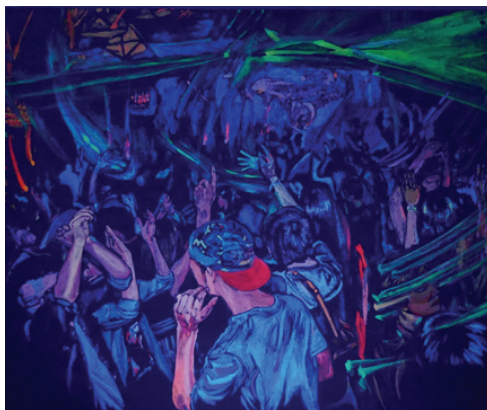
ในผลงานชิ้นที่ 4 นี้ การใช้รูปทรงของผลงานมีความสอดคล้องกับการใช้รูปทรงของผลงานชุดที่ 3 คือมีการใช้รูปทรงคนเป็นหลัก และมีการใช้รูปทรงของวัตถุเป็นรูปทรงรอง ในผลงานชิ้นนี้มีความหลากหลายของรูปทรงของวัตถุ เส้นที่แสดงขอบเขตของรูปทรง เป็นเส้นที่แสดงขอบเขตพื้นที่ว่างกับรูปทรง คือเส้นรอบนอกของรูปทรงหลักคือ รูปทรงของคน และรูปทรงรองคือ รูปทรงของคนที่อยู่ในระยะหลังและระยะที่ไกลออกไปจากจุดเด่น เช่น แสงที่กระทบสะท้อนกันตัวผู้คนและแสงของไฟที่สะท้อนกันไปมา เส้นแกนที่แสดงโครงสร้างรูปทรงคนที่มีลักษณะเป็นเส้นตรงในแนวตั้งที่ทับซ้อนกัน แสดงถึงความเคลื่อนไหว สุนุกสนานเคลื่อนไหวไปในทางเดียวกัน และอีกส่วนเป็นรูปทรงของมือที่แสดงถึงความเคลื่อนไหว ล่องลอย ไปในทางเดียวกันโดยชิ้นนี้เป็นผลงานเกิดจากการสร้างสรรค์ด้วยการระบายสีสะท้อนแสงเหมือนกับผลงานที่ผ่านมา ยังคงเน้นการแสดงออกของแสงสี ที่สะท้อนกระทบกับมนุษย์และวัตถุ ในสถานบันเทิง เพื่อสร้างความดึงดูด น่าสนใจในผลงานแสดงถึงคนที่กำลังเคลื่อนไหวไปตามจังหวะของเสียงเพลงพร้อมกับแสงที่เคลื่อนไหวไปมา โดยเนื้อหาของรูปทรงหลัก คือรูปทรงของผู้คนตรงกลางผลงานจะใช้น้ำหนักที่ชัดเจนกว่า ลดความแรงของค่าน้ำหนักที่อ่อนของรูปทรงผู้หญิงรวมทั้งยังสร้างความกลมกลืนให้กับบรรยากาศของน้ำหนักโดยรวมของผลงาน

การวิเคราะห์ทัศนธาตุผลงานชิ้นที่ 5

ชื่อภาพ “พลังแห่งแสงยามค่ำคืน 5 ”

เทคนิค สีอะครีลิก และหลอดไฟแบล็กไลท์ บนแผ่นไม้

ขนาด 100 x 120 เซนติเมตร

ภาพที่ 7 : “พลังแห่งแสงยามค่ำคืน 5 ”

ในผลงานชิ้นที่ 5 นี้ การใช้รูปทรงของผลงานมีความสอดคล้องกับการใช้รูปทรงของผลงานชุดที่ 3 คือมีการใช้รูปทรงคนเป็นหลัก และมีการใช้รูปทรงของแสงไฟเป็นรูปทรงรอง ในผลงานชิ้นนี้มีความหลากหลายของรูปทรงของแสงไฟที่สะท้อนกัน เช่น แสงไฟจากไฟเลเซอร์ ไฟคอม ไฟประดับสี อยู่ในกรอบบริเวณ ขณะที่คนกำลังดื่ม เพลิดเพลิน สนุกกับเสียงเพลงตามจังหวะ ของแสงที่สาดส่อง สะท้อนกันบริเวณรอบ ให้ความสนุกสนานและเกิดความเคลื่อนไหวในผลงาน เส้นแสดงขอบเขตของรูปทรงและแสงไฟสะท้อน เป็นเส้นที่แสดงขอบเขตพื้นที่ว่างกับรูปทรง คือเส้นรอบนอกของรูปทรงหลักคือ รูปทรงของคน และรูปทรงรองคือรูปทรงของแสงไฟสะท้อนที่อยู่ในระยะหลัง และระยะที่ไกลออกไปจากจุดเด่น เช่น แสงที่กระทบสะท้อนกันตัวผู้คนและแสงของไฟที่สะท้อนกันไปมา เส้นแกนที่แสดงโครงสร้าง เป็นเส้นที่ไม่ได้มองเห็นด้วยตา เป็นเส้นที่เกิดจากจินตนาการด้วยการสร้างเส้นแกน ซึ่งในผลงานชิ้นนี้ ประกอบด้วยเส้นแกนโครงสร้างของรูปทรง คือ รูปทรงคนที่มีลักษณะเป็นเส้นตรงในแนวตั้งที่ทับซ้อนกัน สีในผลงานยังคงเน้นการแสดงออกของแสงสี ที่สะท้อนกระทบกับมนุษย์และวัตถุ ในสถานบันเทิง เพื่อสร้างความดึงดูด น่าสนใจในผลงานแสดงถึงคนที่กำลังเคลื่อนไหวไปตามจังหวะของเสียงเพลงพร้อมกับแสงที่เคลื่อนไหวไปมา

การวิเคราะห์คุณค่าและการแสดงออก

จากการศึกษา และวิเคราะห์ทัศนธาตุ และองค์ประกอบในผลงานทำให้เกิดความชัดเจน ในการกำหนดแนวคิด และการสร้างสรรค์ผลงานที่มีการพัฒนาตามลำดับขั้นตอนอย่างเป็นลำดับ ในส่วนของคุณค่าการแสดงออกของผลงาน ประกอบด้วย เรื่อง แนวเรื่อง และเนื้อหา ซึ่งมีความ

สัมพันธ์และเกี่ยวข้องกันโดยตรงและสามารถวิเคราะห์ได้ดังนี้

เรื่อง เป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับแสงจากเทคโนโลยียามคำคืน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้ชีวิตของมนุษย์

แนวเรื่อง แสดงออกถึงแสงที่อยู่คู่เคียงข้างกับมนุษย์ยามคำคืน แทรกซึมอยู่ในสังคมยามคำคืน ของเมือง และร้าน สถานบันเทิง ต่างๆ เป็นสิ่งที่สำคัญ สำหรับคนกลุ่มหนึ่งที่ชอบ เสพ ต้ม สิ่ง มีนเมา เริงรมย์ จนกล่าวได้ว่า แสงเป็นสิ่งที่อยู่คู่กัน กับมนุษย์ในยุคสมัยปัจจุบันจนราวกับเมื่อไม่มี แสงก็ไม่มีการพูดคุย สนทนา ต้นเหตุของเหตุการณ์อื่นๆ

เนื้อหา เป็นเนื้อหาทางด้านรูปทรง และสัญลักษณ์แทนอารมณ์ภาพของข้าพเจ้าที่ข้าพเจ้า พบเจอจากการท่องเที่ยวในสถานบันเทิงยามคำคืน แสง สี บรรยากาศทิศทางของแสง สีที่กระทบ สะท้อนกับผู้คนที่เคลื่อนไหว สนุก เมาเมา ในยามคำคืนโดยจะเน้นรูปทรงที่ความเหมือนจริงเน้น ลักษณะของ เส้น ทิศทาง สีลา จังหวะ ไปตามอารมณ์ความรู้สึกที่ข้าพเจ้าพบเจอ ด้วยเทคนิคที่แสดง ลักษณะเฉพาะตัว ทดลองพัฒนาจนสามารถควบคุมเทคนิคให้สอดคล้องกับเรื่องราวและตอบสนอง อารมณ์ความรู้สึกถ่ายทอดออกมาเป็นผลงานจิตรกรรม

รูปทรงที่เกิดขึ้นในแต่ละผลงาน มีโครงสร้าง และการกำหนดองค์ประกอบที่แตกต่างกันไปตามแต่ละชิ้นผลงานโดยเน้นเรื่องราวเกี่ยวกับแสงของเทคโนโลยียามคำคืนที่สะท้อนกับรูปทรงของ ผู้คนและวัตถุ ซึ่งแบ่งเป็น 5 ชิ้นดังนี้

ผลงานชิ้นที่ 1 “NON STOP” ผลงานชิ้นนี้กำหนดให้จุดเด่นอยู่ตรงที่แสงสะท้อนที่ปรากฏ ล่องลอยอยู่บริเวณกลางภาพ แสงมีน้ำหนักค่อนข้างที่จะสว่างและจัดวางอยู่ค่อนข้างตรงกลางภาพ ให้เกิดความเด่นท่ามกลางผู้คนที่ถูกแสงสะท้อนไปมา โดยจะมีการตัดกันระหว่างแสงที่สะท้อนกับ ช่องว่างระหว่าง รูปทรงผู้คน, วัตถุ, พื้นหลังของผลงาน โดยกำหนดให้โครงสร้างของรูปทรงคนและ วัตถุที่สะท้อนกับแสงมีความเคลื่อนไหว และแสงที่ส่อง ล่องลอยอยู่ในอากาศจะมีความเคลื่อนไหว ที่อิสระ เพื่อเน้นถึงความเคลื่อนไหว ไม่หยุดนิ่ง ล่องลอย แสดงถึงความรู้สึก สนุกสนาน มีนเมา เมามั่น

ผลงานชิ้นที่ 2 “NON STOP 2” ผลงานชิ้นนี้กำหนดให้จุดเด่นของผู้คนที่กำลังเคลื่อนไหวไปตามจังหวะของเสียงเพลง โดยจะจัดวางไว้ตรงด้านหน้าของผลงาน การให้ค่าน้ำหนักที่แตกต่างกันอย่างชัดเจนกับส่วนหน้ากับส่วนหลังทำให้เกิดระยะ มิติ ในผลงาน โดยกำหนดความเคลื่อนไหวที่ อิสระของทิศทางในการเคลื่อนไหวของผู้คนกับแสงเพื่อเน้นถึงความเคลื่อนไหวของรูปทรงผู้คน เพื่อ เน้นถึงความรู้สึกที่สนุกสนาน เมามั่น ล่องลอย เพลิดเพลิน ลุ่มหลง ไปกับพลังของแสงและจังหวะ ของเสียงเพลง

ผลงานชิ้นที่ 3 “NON STOP3” ผลงานชิ้นนี้กำหนดให้จุดเด่นอยู่บริเวณด้านล่างของผลงานที่มีรูปทรงและวัตถุเป็นตัวสร้างแสงสะท้อนที่ปรากฏออกมาโดยกำหนดให้แสงที่สว่างที่สุดอยู่ที่รูปทรงของวัตถุ ซึ่งเป็นจุดเด่น โดยทิศทางความเคลื่อนไหวโดยรวมในผลงานชิ้นนี้จะมีแนวทาง เดียวกันกับจุดเด่น เพื่อมุ่งเน้นอารมณ์ความรู้สึก ทำให้เกิดความเคลื่อนไหวไปตามจังหวะของเสียง เพลง อย่างเมามั่น สนุกสนาน เพลิดเพลิน ล่องลอย ของผู้คนที่เคลื่อนไหวไปตามพลังแห่งแสงที่สาด สะท้อน

ผลงานชิ้นที่ 4 “NON STOP 4” ผลงานชิ้นนี้กำหนดให้จุดเด่นอยู่บริเวณด้านล่างของผลงาน รูป ทรงและวัตถุที่มีขนาดสัดส่วนที่ขยายใหญ่กว่าส่วนอื่นในผลงาน ทำให้เกิดระยะ มิติในผลงานมากกว่าผลงานชิ้นที่ 3 โดยความเคลื่อนไหวของแสงจากบริเวณส่วนล่างของผลงานค่อยๆ กระจายแสงที่สะท้อนสู่รูปทรงอื่นที่อยู่ให้ระยะที่ถดถอยออกไป เพื่อมุ่งเน้นความรู้สึกสนุกสนาน เพลิดเพลิน ล่องลอย เคลื่อนไหว ลุ่มหลง มึนเมา ของผู้คนที่ชื่นชอบในการท่องเที่ยวในยามค่ำคืนในสังคมปัจจุบัน

ผลงานชิ้นที่ 5 “NON STOP 5” ผลงานชิ้นนี้กำหนดให้จุดเด่นอยู่บริเวณด้านล่างของผลงาน ซึ่งเป็นระยะที่ผู้ดูจะรู้สึกใกล้กว่าบริเวณอื่นในผลงาน จะมีลักษณะการจัดวางองค์ประกอบที่มีส่วนคล้ายกับผลงานชิ้นที่ 4 แต่ในผลงานชิ้นนี้จะมีการควบคุมแสงในส่วนที่สะท้อนกับตัวผู้คน มีลักษณะของสีไปในทางเดียวกันโดยจะมีลักษณะที่ตัดกับบริเวณของแสงที่สาดส่องทางด้านบนของภาพเพื่อให้ผู้ชมผลงานรู้สึกได้ว่าแสงได้อยู่รายรอบตัวเราทำให้สามารถรับรู้ถึงพลังแห่งแสงจากเทคโนโลยีได้มากที่สุด

รายละเอียดและโครงสร้างของผลงานทั้งหมดที่กล่าวมานี้ ได้สร้างความคิดและความรู้สึกถึงพลังแห่งแสงจากเทคโนโลยียามค่ำคืน ความเคลื่อนไหวของรูปทรงผู้คน วัตถุ แสงที่สะท้อนกับผู้คนที่แตกต่างกัน แต่ผลงานทุกชิ้นมีความเกี่ยวเนื่องและเชื่อมโยงทางความคิดอย่างเป็นลำดับขั้น แสดงออกในความงามของรูปทรง วัตถุ แสงในด้านเนื้อหาและเรื่องราวที่สอดคล้องกับความคิดและการแสดงออก โดยมุ่งเน้นถึง แนวทางการดำเนินชีวิต อย่างมีสติ ยังคิด อันจะเป็นพื้นฐานที่ดีในการใช้ชีวิตของผู้คนที่ดำรงอยู่ท่ามกลางสังคมเทคโนโลยีในปัจจุบัน

การวิเคราะห์การใช้เทคนิค วิธีการและวัสดุ

เทคนิคสีสะท้อนแสง ส่อง สว่างด้วยหลอดไฟแบล็กไลท์ วิธีการระบายสีโดยใช้สีสะท้อนแสงวาดลงบนแผ่นไม้ที่ทำด้วยสีขาวพลาสติกจะทำให้สีสะท้อนแสงติดได้ดี และแสดงออกสะท้อนของแสงได้กว่าวัสดุอื่น โดยแสงที่สะท้อนมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับการติดตั้ง วางองค์ประกอบของภาพว่าจะให้บริเวณส่วนไหนของงานมีความสว่างมากหรือน้อย

ข้อดี ของการใช้สีสะท้อนแสงลงบนแผ่นไม้ ทำให้แสงที่เกิดมีความสว่างโดยที่ไม่ต้องใช้เนื้อสีมากและสีมีความสดมากเมื่อไม่ได้ผสมกัน สามารถเน้นในบริเวณที่ต้องการให้เด่นได้ง่ายกว่าสีปกติ และเมื่อทาลงไปในผลงานสีจะไม่สีการลดหรือหมองลงไปจากเดิมเมื่อแห้งแล้วสีจะคงสภาพติดทนได้นานมาก

ข้อเสีย ของการใช้สีสะท้อนแสงลงบนแผ่นไม้ ขึ้นตอนในการวาดต้องวาดในเวลากลางวันหรือสถานที่ปิด ไม่มีแสงสว่างเข้าไปได้ เพื่อให้เห็นสีที่ผสมและวาดลงไปได้ชัดเจน โดยการวาดด้วยสีสะท้อนแสงเมื่อเกิดการผสมกันของสีมากเกินไปจะเกิดสีที่หม่น กว่าสีที่ไม่ผสมกันมากเกินไป และเมื่อวาดลงในผลงานสีจะมีการแห้งหรือแข็งตัวเร็วกว่าสีปกติ จะไม่สามารถเกลี่ยน้ำหนักเพิ่มได้

การวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการสร้างสรรค์ผลงาน

ในการสร้างสรรค์ผลงานชุดนี้ ขั้นตอนในการทำงาน และกระบวนการต่างๆ มีปัญหาของการปฏิบัติงาน ซึ่งสามารถวิเคราะห์ ปัญหาและอุปสรรคได้ดังนี้

ปัญหาในขั้นตอนการผสมและใช้สี ผลงานสร้างสรรค์ชิ้นนี้เกิดจากการใช้สีสะท้อนแสงในการวาดโดยใช้การส่องสว่างของหลอดไฟแบล็กไลท์ในการทำงาน เพื่อให้เกิดผลทางการแสดงออกให้สมบูรณ์ในผลงาน โดยที่ขั้นตอน สามารถวิเคราะห์ และสรุปปัญหาได้ดังนี้

ปัญหาในการผสมสี พบว่า

- สีไม่สามารถผสมกันหลายสีได้เพราะสีจะขาดความสดใส
- ในขณะที่ผสมสีในจานสีกับขณะวาดลงบนผลงานสีจะปรากฏคนละสีได้
- สีสะท้อนแสงมีการแห้งเร็ว

ข้อเสนอแนะ ไม่ควรผสมสีหลายสีหรือถ้าผสมสีไม่ควรใช้สีที่ทำให้เกิดความหม่นผสมลงไปก่อนสีอื่น เช่น ควรจะผสมสีอื่นก่อนสีม่วง เพราะสีม่วงอาจทำให้สีข้างสีไม่สว่างเมื่อส่องด้วยแสงไฟแบล็กไลท์ และเมื่อผสมสีสะท้อนแสงในจานสีเสร็จเรียบร้อยแล้วควรจะต้องทาลงบนวัตถุอย่างอื่นก่อนลงสีจริงบนผลงาน เพื่อให้สีที่ปรากฏบนผลงานให้ค่าน้ำหนักหรือสีที่ต้องการ ในขณะที่วาดสีสะท้อนแสงลงบนผลงานควรที่จะป้องกันลมในพื้นที่ทำงานเพื่อให้สีสะท้อนแสงไม่แห้งเร็วจนเกินไปเพราะสีที่วาดลงบนผลงานจะไม่ต่อเนื่องทำให้เกิดสีที่ไม่เท่ากันในผลงานได้

สรุปการวิจัย

ผลงานวิจัย การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ จิตรกรรม “พลังแห่งแสงจากเทคโนโลยียามคำคืน” ชุดนี้ เป็นการสร้างสรรค์ที่เกิดขึ้นจากแรงบันดาลใจ และ ประสบการณ์ตรง ของข้าพเจ้าในการใช้ชีวิตอยู่ในสังคมปัจจุบันซึ่งผู้วิจัยได้สัมผัสรับรู้ถึงการใช้ชีวิตในสังคมกลางคืนซึ่งในสังคมกลางคืนนั้นจะมีแสงเป็นส่วนเกี่ยวข้องในการใช้ชีวิตเสมอ โดยเฉพาะสถานที่บันเทิง เริงรมย์ ร้านเหล้า ผับ บาร์ฯ ในปัจจุบันมีความเจริญทางวิทยาการและเทคโนโลยี มีบทบาทอย่างมากในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ที่ชื่นชอบในสิ่งเหล่านั้น ไม่ทางตรงก็ทางอ้อมในช่วงเวลายามคำคืนจนเกิดเป็นวัฒนธรรมผสมสังคมที่หลากหลายเกิดเป็นพลังของแสงจากเทคโนโลยีที่ปรากฏในยามคำคืนแสดงให้เห็นในอีกแง่มุมหนึ่งของการใช้ชีวิตของผู้คนในสังคมปัจจุบัน ให้ตระหนักถึงคุณค่าอีกแง่มุมหนึ่งในการดำรงชีวิตอย่างมีสติ นอกจากนี้ข้าพเจ้ายังได้รับอิทธิพล จากผลงานศิลปะทางด้าน รูปแบบเทคนิควิธีการ จากศิลปินไทย และศิลปินต่างประเทศ จึงทำให้ผลงานสร้างสรรค์มีการพัฒนารูปแบบที่เป็นแนวทางเฉพาะตนที่ชัดเจนขึ้นเป็นลำดับ

ผลงานวิจัยสร้างสรรค์ชุดนี้ เป็นการสร้างผลงานจิตรกรรมด้วยการใช้สีสะท้อนแสงกระบวนการทางกรรมวิธีจิตรกรรมได้สร้างรูปแบบการนำเสนอรูปทรงที่เป็นสื่อทางเนื้อหาด้วยวิธีการเฉพาะบุคคล สร้างมิติ น้ำหนักบรรยากาศในผลงานความคิดความรู้สึกจากประสบการณ์จริงที่พบเจอ ซึ่งการ

สร้างสรรค์และนำเสนอ รูปทรง ความคิด เทคนิค วิธีการในผลงานชุดนี้

การสร้างสรรค์ผลงานในชุดนี้ก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการสร้างสรรค์และวิเคราะห์ผลงานได้อย่างเป็นระบบ สามารถแสดงขั้นตอนตามลำดับได้อย่างชัดเจน และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้พอสมควร

อย่างไรก็ตามการสร้างสรรค์ผลงานชุดนี้ก่อให้เกิดการค้นคว้าทดลอง ค้นหาแนวทางการแสดงออกในรูปแบบเฉพาะบุคคล ตามแนวความคิด และวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ การค้นหารูปทรง เทคนิควิธีการสร้างสรรค์เป็นการผสมผสานอย่างกลมกลืนอันก่อให้เกิดเป็นผลงานที่มีเอกภาพอย่างลงตัวซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาผลงานศิลปะให้พัฒนาเจริญก้าวหน้าต่อไป ก่อให้เกิดประโยชน์สำหรับผู้สนใจ ที่จะศึกษาค้นคว้า และเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์

บรรณานุกรม

จิระพัฒน์ พิตรปรีชา.(2545). โลกศิลปะ:ศตวรรษที่20.กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์เมืองโบราณ.

ปฐม ทรัพย์เจริญ.(2553). สังคมวิทยาเมือง.กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

“ลัทธิประทับใจยุคหลัง”. [online]. เข้าถึงได้จาก: <https://th.wikipedia.org/wiki/ลัทธิประทับใจยุคหลัง> เมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2558

“สถานเริงรมย์”. [online]. เข้าถึงได้จาก: <https://www.l3nr.org/posts/222831> เมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2558

สุมิตร ปิติพัฒน์. (2554). ความเป็นคนไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อมรินทร์.

“แสงและการมองเห็น”. [online]. เข้าถึงได้จาก http://www.nakhamwit.ac.th/pingpong_web/Light.htm เมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2558

“Ed Paschke Biography”. [online]. เข้าถึงได้จาก <http://edpaschkeartcenter.org/AboutBio.xml> เมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2558

“Henri De Toulouse-Lautrec”. [online]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.toulouse-lautrec-foundation.org/the-complete-works.html> เมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2558

“James turrell”. [online]. เข้าถึงได้จาก <http://jamesturrell.com/about/introduction/> เมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2558

การออกแบบสื่อประชาสัมพันธ์งาน “ไทยแลนด์แกรนด์เซล 2015” ณ ศูนย์แสดงสินค้าอิมแพ็คเมืองทองธานี

DESIGN OF ADVERTISING MEDIA “THAI LAND GRAND SALE 2015” AT IMPACT HALL, MUANGTHONGTHANI

ณัฐพงษ์ วัจนสุนทร

วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตศึกษา สาขาทัศนศิลป์และการออกแบบ
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาและค้นคว้าข้อมูลทางทฤษฎีทางการออกแบบงานนิเทศศิลป์และการออกแบบสื่อโฆษณาปัจจุบัน 2) ศึกษาข้อมูลงานแสดงสินค้าและสื่อโฆษณาในงาน “ไทยแลนด์ แกรนด์เซล 2012 ” และ 3) พัฒนาสื่อโฆษณาประชาสัมพันธ์งานแสดงสินค้า “ไทยแลนด์แกรนด์เซล 2015 ”

งานแสดงสินค้า “ไทยแลนด์ แกรนด์เซล” แบ่งออกเป็น 4 โซนคือโซนเฟอร์นิเจอร์และของตกแต่งบ้าน โซนเครื่องใช้ไฟฟ้า โซนเวดดิ้งแพร์ และโซนแฟชั่นจิวเวลรี่ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารด้านการออกแบบงานนิเทศศิลป์และการออกแบบสื่อโฆษณาปัจจุบันและลงพื้นที่เพื่อศึกษาข้อมูลแสดงสินค้า “ไทยแลนด์ แกรนด์เซล 2012” โดยการสังเกต บันทึกข้อมูลและสัมภาษณ์ผู้เข้าชมงานระหว่างวันที่ 4-12 สิงหาคม 2012 แล้วนำข้อมูลที่ได้มาเป็นแนวทางในการออกแบบและพัฒนาสื่อโฆษณาให้สอดคล้องกับเป้าหมายของผู้จัดงานแสดงสินค้า ก้าวทันเทคโนโลยีสื่อสารด้วยการออกแบบงานนิเทศศิลป์เพื่อประชาสัมพันธ์ให้กลุ่มเป้าหมายได้รับรู้ข่าวสารและเห็นภาพ เพื่อกระตุ้นรื้อก่อนการเข้าสู่สถานที่จัดงานแสดงสินค้า ซึ่งได้แนวความคิดในการสื่อสารถึงผู้บริโภคว่า “Big Sale Small Price” หรือ “ชิ้นใหญ่ จำหน่าย” ซึ่งสื่อโฆษณาที่ออกแบบเป็นแบบ 3 มิติ มีป้ายโฆษณาขนาดเล็ก (Banner) จำนวน 4 ชุด การจัดการแสดง (Display) จำนวน 4 ชุด ป้ายโฆษณาขนาดใหญ่ (Bill Board) จำนวน 4 ชุด และป้ายหลังรถ (Bus Back Board) จำนวน 4 ชุด หลังจากออกแบบแล้วนำไปให้กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิด้านโฆษณา จำนวน 2 ท่าน นักวิชาการด้านนิเทศศิลป์ จำนวน 2 ท่านและผู้บริโภคทั่วไป จำนวน 50 คนประเมินความพึงพอใจที่มีต่อสื่อโฆษณารูปแบบ 3 มิติ โดยใช้แบบสอบถามประเมินค่า 5 ระดับโดยทำการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยที่เกณฑ์ระดับจากความพึงพอใจมากที่สุด จนถึงระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด จากนั้นสร้างชิ้นงานสื่อโฆษณารูปแบบ 3 มิติงาน “ไทยแลนด์แกรนด์เซล 2015 ”

ผลการวิจัยได้สื่อโฆษณาแบบ 3 มิติภายใต้แนวความคิด “Big Sale Small Price” หรือ “ขึ้นใหญ่ จ่ายน้อย” สำหรับงานแสดงสินค้า “ไทยแลนด์แกรนด์เซล 2015” โซนเฟอร์นิเจอร์และของตกแต่งบ้าน โซนเครื่องใช้ไฟฟ้า โซนเวดดิ้งแฟร์ และโซนแฟชั่นจิวเวลรี่ขนาด 120 x 220 ซม. จำนวน 4 ชิ้นงาน

คำสำคัญ : การออกแบบสื่อโฆษณา /ไทยแลนด์ แกรนด์ เซล /ศูนย์แสดงสินค้าและ
การประชุมอิมแพ็คเมืองทองธานี / ขึ้นใหญ่ จ่ายน้อย

Abstract

The objectives of this research are 1) to study and research the theory of Visual Communication Design and Current Advertisement Design, 2) to study the information and advertising media of the “Thailand Grand Sale 2012” and 3) to develop the advertising media for the “Thailand Grand Sale 2015”.

The “Thailand Grand Sale” is divided into 4 zones which are 1) Furniture and Home Decoration 2) Electric Appliances 3) Wedding Fair and 4.) Fashion and Jewelry. The researcher has studied the information about Visual Communication Design and Current Advertisement Design, and has a field study at “Thailand Grand Sale 2012”—observing, recording data and interviewing the visitors during 4 – 12 August, 2012. The data collected from the fair is used as a guideline in designing and developing the advertising media in accordance with the objectives of the exhibitor which focus on the communication technology in Visual Communication Design to publicize the target group in both information and visual perception and to stimulate the visitors before going to the fair with the communicative idea in mind as “Big Sale Small Price”.

The design of advertising media is a 3-D pattern which consists of Banners, Displays, Bill Boards and Bus Back Boards total 4 sets of each. The finished design is evaluated by 2 experienced advertising masters, 2 Visual Communication Design scholars and the other 50 people in term of the satisfaction toward the 3-D advertising media using the questionnaire with 5 levels indicating degree of satisfaction leading to the means of from Maximum to Minimum level. Finally the researcher creates the 3-D advertising media masterpiece for the “Thailand Grand Sale 2015”.

As a result of this research, there are 4 sets of the 3-D advertising media sizing 120 x 220 cm. under the concept of “Big Sale Small Price” for the “Thailand Grand Sale 2015” in Furniture and Home Decoration section, Electric Appliances section, Wedding Fair section, and Fashion and Jewelry section.

Keywords : Advertising media design / Thailand Grand Sale / Impact Exhibition Hall /
Muangthong thani / Big Sale Small Price

บทนำ

ในปัจจุบันสังคมไทยได้เปลี่ยนแปลงไปมากมายตามสภาพสิ่งแวดล้อมและกาลเวลา มีชาวต่างชาติเข้ามาในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก จึงทำให้เราได้รับวัฒนธรรมจากชาวต่างประเทศมากขึ้นและมีการพัฒนาประเทศให้เจริญรุ่งเรืองในด้านต่างๆ ซึ่งรวมไปถึงด้านเศรษฐกิจ จนทำให้ภาครัฐได้ส่งเสริมสนับสนุนภาคการผลิตทั้งในระบบ SME และรูปแบบอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ โดยมุ่งเน้นการผลิตเพื่อส่งออกและกระตุ้นยอดขาย ด้วยการส่งเสริมประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการผลิตและส่งออกในระดับภูมิภาคและทั่วโลก โดยมุ่งเน้นการจัดการแสดงสินค้าในระดับชาติ เพื่อให้เป็นสื่อทำให้ผู้ซื้อจากประเทศต่างๆ มาพบผู้ผลิตและผู้ส่งออกไทย (ฐานเศรษฐกิจ, 2555)

ในประเทศไทยนั้นมีการจัดแสดงสินค้าอยู่อย่างต่อเนื่องด้วยมีสถานที่จัดการแสดงในระดับสากลโดยแต่ละครั้งการจัดงานจะมีผู้ประกอบการที่มาร่วมงานมากกว่า 300 – 400 บริษัท มาจัดแสดงสินค้าเพื่อร่วมการกระตุ้นกำลังซื้อของผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย ยอดเงินสะพัดในแต่ละกิจกรรมไม่ต่ำกว่า 500 ล้านบาทและยอดผู้เข้าชมงานอยู่ที่ 600,000 – 800,000 คน (ASTV ผู้จัดการรายวัน, 2555) โดยระยะเวลาในการจัดแสดงสินค้าในแต่ละศูนย์จะมีระยะเวลาในการจัดอยู่ระหว่าง 1 – 2 สัปดาห์ ซึ่งมีทั้งผู้ผลิตระดับ SME และระดับชุมชนทำให้ผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายได้ซื้อสินค้าราคาย่อมเยาจากผู้ผลิตโดยตรง ทำให้เกิดการขยายของธุรกิจทั้งทางชุมชนและประเทศอย่างต่อเนื่อง จนทำให้สินค้าชุมชนก้าวสู่ตลาดสากลได้ เช่น ผลไม้แปรรูป งานจักสานจากวัสดุธรรมชาติ จำพวก ไม้ไผ่ ต้นกกและผักตบชวา ซึ่งสินค้าเหล่านี้เป็นที่นิยมของชาวต่างประเทศเป็นอย่างมาก

“ไทยแลนด์ แกรนด์ เซล” เป็นงานแสดงสินค้าที่ทางบริษัท ยูเนียน แพน เอ็กซิบิชั่นส์ จำกัด (UNION PAN EXHIBITIONS) ได้จัดขึ้นซึ่งได้มีการจัดติดต่อกันมากกว่า 5 ปี ในแต่ละปีมีผู้ผลิตและผู้แทนจำหน่ายมากขึ้นทุกปีจึงทำให้มีแนวคิดในการเสนอสินค้าหลากหลายรูปแบบมาจัดแสดงโดยได้เลือก ศูนย์แสดงสินค้าและการประชุมอิมแพ็คเมืองทองธานี เป็นที่แสดงสินค้าเนื่องจากมีพื้นที่ในการแสดงสินค้าได้จำนวนมากและยังสะดวกสบายในด้านการบริการ มีการแบ่งโซนทั้งหมด 4 โซน ได้แก่ โซนเฟอร์นิเจอร์ โซนเครื่องใช้ไฟฟ้า โซนแฟชั่นและจิวเวลรี่และโซนเวดดิ้งแฟร์โดยสิ่งสำคัญที่ทำให้ผู้บริโภครับรู้ถึงข่าวสารในการจัดแสดงสินค้าของศูนย์ประชุมต่างๆ ได้ก็คือ สื่อ ดังนั้นบทบาท

ของสื่อโฆษณาที่จะเผยแพร่ตามช่องทางต่างๆ จึงได้รับความสำคัญในอันดับต้นๆ ด้วยเครื่องมือ (Tool) หลากหลายชนิดเพื่อให้ข่าวสารและจินตภาพสอดคล้องกันและเป็นอันหนึ่งอันเดียว (องอาจ ปทะวานิช, 2555, หน้า 23) ของบริษัทหรือองค์กรภาครัฐ ที่จะบริหารจัดการให้ผู้บริโภคที่มาร่วมชม ได้ตัดสินใจซื้อในเวลาอันรวดเร็ว

จากการจัดกิจกรรมส่งเสริมการตลาดด้วยการใช้งบประมาณโฆษณากว่าล้านบาท เพื่อกระตุ้นกลุ่มเป้าหมายให้สนใจในการมาร่วมงานและตัดสินใจซื้อสินค้า ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะพัฒนาสื่อโฆษณาทางแสดงสินค้า “ไทยแลนด์แกรนด์เซล 2015” ณ ศูนย์แสดงสินค้าอิมแพ็คเมืองทองธานี โดยทำการศึกษาเอกสารและข้อมูลงานแสดงสินค้า “ไทยแลนด์ แกรนด์เซล 2012” เพื่อมาเป็นแนวทางในการออกแบบ และพัฒนาสื่อโฆษณาให้สอดคล้องกับเป้าหมายผู้จัดการแสดงสินค้าและก้าวทันเทคโนโลยีการสื่อสาร ด้วยการออกแบบงานนิเทศศิลป์ในรูปแบบใหม่ เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้รับรู้ถึงข่าวสารและเห็นภาพเพื่อกระตุ้นก่อนการเข้าสู่สถานที่จัดการแสดงสินค้า อันจะเป็นตัวกระตุ้นเร่งให้มีการตัดสินใจซื้อได้เร็วขึ้น

วัตถุประสงค์งานวิจัย

1. เพื่อศึกษาและค้นคว้าข้อมูลทางทฤษฎีของการออกแบบงานทางด้านนิเทศศิลป์และการออกแบบสื่อโฆษณาในปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาและค้นคว้างานสื่อโฆษณาในงาน “ไทยแลนด์ แกรนด์ เซล 2012”
3. เพื่อออกแบบสื่อโฆษณา 3 มิติในงาน “ไทยแลนด์ แกรนด์ เซล 2015”

ขอบเขตของการศึกษา

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

- 1.1 ศึกษาการออกแบบงานด้านนิเทศศิลป์และการออกแบบสื่อโฆษณาจากเอกสาร
- 1.2 ศึกษาเกี่ยวกับงานออกแบบสื่อโฆษณาของงาน “ไทยแลนด์ แกรนด์ เซล 2012” ณ ศูนย์แสดงสินค้าและการประชุมอิมแพ็คเมืองทอง ในปี 2012

2. ขอบเขตด้านเวลาศึกษา

เก็บข้อมูลของงาน “ไทยแลนด์ แกรนด์ เซล 2012” ระหว่างวันที่ 4 – 12 สิงหาคม 2012 เพื่อนำมาพัฒนาออกแบบเป็นสื่อโฆษณารูปแบบใหม่เพื่อใช้ในงาน “ไทยแลนด์ แกรนด์ เซล 2015”

3. ขอบเขตด้านประเภทสื่อ

การออกแบบสื่อประเภทสื่อสิ่งพิมพ์เฉพาะกิจ ได้แก่ สื่อโฆษณากลางแจ้ง ได้แก่ Bill-board, Display, Banner, Bus Back Board โดยแบ่งได้ 4 ประเภท ได้แก่

ชุดสื่อชนิดพิเศษของงาน “ไทยแลนด์แกรนด์ เซล 2015” ในโซนงานเฟอร์นิเจอร์ จำนวน 4 ชุด

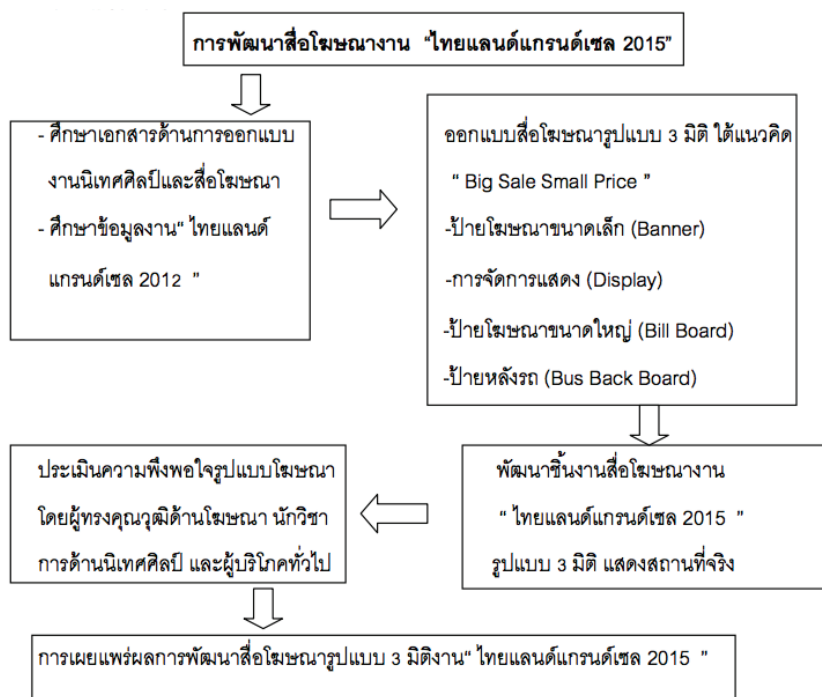
ชุดสื่อนิเทศศิลป์ของงาน “ไทยแลนด์แกรนด์เซล 2015” ในโซนงานเวดจ์แอฟร์ จำนวน 4 ชุด
ชุดสื่อนิเทศศิลป์ของงาน “ไทยแลนด์แกรนด์เซล 2015” ในโซนงานเครื่องใช้ไฟฟ้า จำนวน 4 ชุด
ชุดสื่อนิเทศศิลป์ของงาน “ไทยแลนด์แกรนด์เซล 2015” ในโซนงานแฟชั่นและจิวเวลรี่
จำนวน 4 ชุด

4.ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

4.1 ประชากร ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านโฆษณา นักวิชาการด้านนิเทศศิลป์ และผู้บริโภคทั่วไป

4.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านโฆษณา จำนวน 2 ท่าน นักวิชาการด้านนิเทศศิลป์ จำนวน 2 ท่านและผู้บริโภคทั่วไป จำนวน 50 คนรวมทั้งสิ้น 57 คน

กรอบแนวความคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพัฒนาโดยใช้เทคนิควิธีแบบผสมผสาน คือการศึกษาเอกสารลงพื้นที่เก็บข้อมูล สังเกตบันทึกข้อมูลและสัมภาษณ์ผู้บริโภคในงาน “ไทยแลนด์ แกรนด์ เซล 2012” นำข้อมูลมาออกแบบและพัฒนาสื่อรูปแบบ 3 มิติและประเมินความพึงพอใจจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านโฆษณา นักวิชาการด้านนิเทศศิลป์และผู้บริโภคทั่วไป จากนั้นสร้างชิ้นงานสื่อโฆษณางาน “ไทยแลนด์ แกรนด์ เซล 2015”

รูปภาพสื่อโฆษณา

ภาพที่ 1 : ผลงานสื่อป้ายโฆษณาสถานที่จริง
ขนาด 120 x 220 ซม.

ภาพที่ 2 : ผลงานสื่อป้ายโฆษณาสถานที่จริง
ขนาด 120 x 220 ซม.

ภาพที่ 3 : ผลงานสื่อโฆษณาแบบดีสเพลย์
ในสถานที่จริง
ขนาด 60 x 120 x 60 ซม

ภาพที่ 4 : ผลงานสื่อโฆษณาแบบดีสเพลย์
ในสถานที่จริง
ขนาด 90 x 90 x 90 ซม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลวิจัยไปใช้

แบบที่ 1 แบบสื่อโฆษณาของงาน “ไทยแลนด์ แกรนด์ เซล 2015” โซนเฟอร์นิเจอร์และของตกแต่งบ้าน

รูปแบบมีความแปลกใหม่น่าสนใจ โดยเฉพาะการนำเสนอถึงรูปแบบ 3 มิติสามารถทำให้มีผู้คนสนใจต่อสื่อโฆษณามากขึ้น ซึ่งสามารถสื่อสารให้เข้าใจง่ายและดึงดูดต่อผู้คนที่ผ่านไปผ่านมาโดยขึ้นงานจริงให้สามารถสัมผัสหรือมองเห็นได้อย่างชัดเจนมากขึ้น แต่อาจจะมีเรื่องของขนาดและน้ำหนักของชิ้นงานที่เคลื่อนย้ายลำบากและยุ่งยากในการติดตั้ง

แบบที่ 2 แบบสื่อโฆษณาของงาน “ไทยแลนด์ แกรนด์ เซล 2015” โซนเครื่องใช้ไฟฟ้า มีความเรียบง่ายและสื่อสารได้น่าสนใจ โดยมีการนำเสนอที่แปลกใหม่ให้เห็นสื่อโฆษณาแบบ 3 มิติสามารถมองเห็นได้รอบด้านรวมถึงสามารถสัมผัสถึงรูปแบบของเครื่องใช้ไฟฟ้าได้อย่างสมจริง ทั้งยังมีเรื่องของการเล่นแสงไฟเข้ามาทำให้น่าสนใจและยังสามารถสื่อสารให้เข้าใจง่ายและดึงดูดต่อผู้คนที่ได้ดียิ่งขึ้น แต่ในส่วนที่เป็นสื่อโฆษณาประเภทดีสเพลย์นั้นแนะนำให้ติดชื่องานและตัวอักษรให้เด่นมากกว่าเดิมเพราะจุดเดิมนั้นต่ำเกินไปกว่าระดับสายตา

แบบที่ 3 แบบสื่อโฆษณาของงาน “ไทยแลนด์แกรนด์เซล 2015 ”โซนเวดดิ้งแอนด์

การออกแบบสื่อชิ้นนี้ดูน่าตื่นเต้นและสนุก ชอบตรงที่สื่อถึงรูปแบบของงานเวดดิ้งโดยการสื่อถึงเค้กก่อนใหญ่ ซึ่งสามารถสื่อได้อย่างน่าสนใจเพื่อดึงดูดให้ผู้บริโภคสนใจมากขึ้น โดยมีการตกแต่งที่สวยงามมีทั้ง ดอกไม้ เทียน และแสงไฟ ซึ่งยิ่งทำให้น่าสนใจมากยิ่งขึ้น แต่ในรูปแบบของสื่อป้ายโฆษณาขนาด 120 x 220 ซม. นั้นอาจจะมีผลลดอายุพื้นหลังมากเกินไปจึงทำให้ไปตัดกับก้อนเค้กที่อยู่บริเวณตรงกลาง

แบบที่ 4 แบบสื่อโฆษณาของงาน “ไทยแลนด์แกรนด์เซล 2015 ”โซนแฟชั่นและจิวเวลรี่

รูปแบบเรียบง่ายแต่มีความน่าสนใจ มีลักษณะเด่นโดยมีการสื่อถึงกล่องแหวน ที่เข้าใจง่ายต่อการสื่อให้กับผู้บริโภค มีลูกเล่นถึงจำนวนแหวนที่ล้นออกมาจากกล่องซึ่งมีการจัดวางที่น่าสนใจ และมีการนำเรื่องแสงไฟเข้ามาเพิ่มให้กับสื่อโฆษณาน่าสนใจยิ่งขึ้น และในส่วนของสื่อป้ายโฆษณาขนาด 120 x 220 cm นั้นมีการสื่อถึงผู้หญิงที่ซื้อสินค้าโดยหัวของพระพุทธรูปซึ่งมีการใช้สื่อวัสดุจริงเข้ามาตกแต่งเพื่อเพิ่มความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น แต่ควรปรับข้อความให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยไปใช้

2.1. วิจัยเพื่อออกแบบและพัฒนาสื่อโฆษณา 3 มิติกับสื่อโฆษณาประเภทอื่นเช่น หนังสือ นิตยสาร โปสเตอร์ หรือกิจกรรมอื่นๆ เป็นต้น

2.2. ศึกษาการออกแบบและพัฒนาสื่อที่เน้นการใช้ ทั้งด้าน แสง สี เสียง ซึ่งจะทำให้สื่อโฆษณาน่าสนใจและดึงดูดผู้บริโภคมากยิ่งขึ้นและพัฒนาในรูปของสื่อคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย

2.3. ศึกษาและค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับข้อกฎหมายในการขออนุญาตติดตั้งป้ายโฆษณาในพื้นที่สาธารณะ

บรรณานุกรม

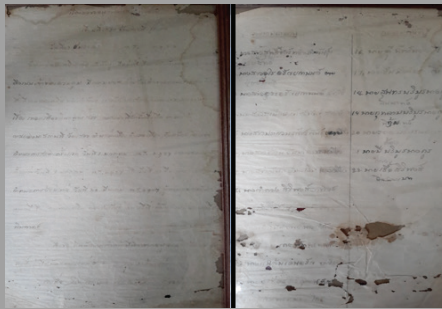
ภาษาไทย

- ชาญณรงค์ พรุ่งเรือง. (2540). ศิลปะเพื่อมวลชนมนุษย์. กรุงเทพฯ : บริษัท แพลนพรินต์ติ้ง.
- ชูชัย สมิทธิไกร. (2553). พฤติกรรมผู้บริโภค. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชะลูด นิมเสมอ. (2553). องค์ประกอบของศิลปะ. กรุงเทพฯ : บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้ง.
- ฐานเศรษฐกิจ น.ส.พ. (2555). วันที่ 10 มกราคม 2555. กรุงเทพฯ
- ดารา ทีปะปาล . (2542). พฤติกรรมผู้บริโภค. กรุงเทพฯ : รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์.
- เทียนชัย ตั้งประเสริฐ. (2555). เทคนิคองค์ประกอบศิลป์. กรุงเทพฯ : บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้ง.
- ธวัชชานนท์ ตาโสง.(2552). หลักการออกแบบศิลปะ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วาดศิลป์.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. (2542).ทัศนศิลป์ศึกษา. กรุงเทพฯ : บริษัท ดันอ้อ แกรมมี.
- วุฒิ วัฒนสิน. (2552). ประวัติศาสตร์ศิลปะ. กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์ลิปประภา.
- สกนธ์ ภู่งามดี. (2554). การออกแบบสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อผลิดงานโฆษณา.กรุงเทพฯ: บริษัท มาย บุ๊คส์
พับลิชชิ่ง.
- สันทนี บุญโนตก, รัชศิริ ชุณหพันธวัช และสิริมา เชียงขาวไว . (2549). ภาษาไทยธุรกิจ.
กรุงเทพฯ : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- สุชาติ สุทธิ. (2535). หลักการทัศนศิลป์. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- สุชาติ เกาทอง. (2539). หลักการทัศนศิลป์. กรุงเทพฯ : บริษัท วิทยพัฒน์ จำกัด.
- เสรี วงษ์มณฑา. (2540). การประชาสัมพันธ์เชิงปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : บริษัท เอเอ็นการพิมพ์ จำกัด.
- องอาจ ปทะพานิช. (2555). การโฆษณา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แสงดาว.
- อุไรวรรณ แยมเนียม. (2533). การส่งเสริมการตลาด. กรุงเทพฯ: ฝ่ายตำราและอุปกรณ์การศึกษา
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ASTV น.ส.พ. ผู้จัดการรายวัน. (2555). วันที่ 7 พฤษภาคม 2555. กรุงเทพฯ

ภาษาอังกฤษ

- John S. Wright and Denial S. Warner. (1996). Advertising (2nd.ed) Mcgraw-hill. New York
- Frazer C.F. (1983). Creative strategy:A management Perspective. USA :ournal of
advertising,12(4),36-11
- Parentu,D.E. (2006). Advertising campaing strategy : A guide to marketing
communication plans (4th ed) Mason ,OH : Thomson South-Western
- Stermberg,R.J.&Lubart,T.I. (1999). The Concept of Creativity :Prospects and paradigms.
in R.J. Stermberg (Ed), Hand book of creativity

การศึกษาแนวทางการพัฒนาศิลปะการแสดงละครชาตรีในจังหวัดฉะเชิงเทรา

The Study of Guidelines for Developing the Performing Arts of Lakorn Chatri in Chachoengsao Province

วิระสิทธิ์ สุขสมชิต

วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตศึกษา สาขาการบริหารศิลปะและวัฒนธรรม

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นมา สถานภาพที่ดำรงอยู่ รวมไปถึงวิเคราะห์ ปัญหาการจัดการโดยใช้ระบบแบบทฤษฎีการมีส่วนร่วม ทฤษฎีการอนุรักษ์ และทฤษฎีการพัฒนาศิลปะการแสดงพื้นบ้าน นำมาวิเคราะห์ ในประเด็นที่พบร่วมกันเพื่อหาแนวทางการพัฒนาศิลปะการแสดงละครชาตรี ในจังหวัดฉะเชิงเทรา

ผลของการวิจัยพบว่า ความเป็นมาของศิลปะการแสดงละครชาตรี ในจังหวัดฉะเชิงเทรา เกิดขึ้นภายหลังจากที่นางองค์พระพุทโธธรขึ้นมาจากแม่น้ำบางปะกงไม่นานชาวบ้านเป็นผู้แสดงการรำเพื่อการสักการบูชา ต่อมาจึงพัฒนาเป็นการรำเพื่อแก้สึบน เกิดอาชีพรำละครและเกิดคณะละครต่างๆ เพื่อรับงานแสดง สามารถจำแนกออกเป็น 3 ยุค คือ 1) ยุคละครตึก 2) ยุคละครชาตรี 3) ยุคละครชาตรีร่วมสมัย มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เกิดการปรับตัวของการละครแก้สึบน จนกระทั่งส่งผลกระทบต่อด้านศิลปะการแสดงละครชาตรี โดยเฉพาะการแสดงละครชาตรีรูปแบบแสดงเป็นเรื่องต้องอาศัยนักแสดงที่มีทักษะความรู้และประสบการณ์ด้านการแสดงละครชาตรีอย่างแท้จริง ซึ่งปัจจุบันหลงเหลือศิลปินการละครชาตรีเพียงไม่กี่คน อีกทั้งการถ่ายทอดองค์ความรู้จะใช้วิธีการจำเพียงอย่างเดียวไม่มีเอกสารตำรา รวมถึงขาดผู้รับการสืบทอด จนเกิดช่วงห่างระหว่างวัย คือ ศิลปินอาวุโสและนักแสดงรุ่นใหม่ ส่วนหนุ่มสาวหันไปทำอาชีพที่มีรายได้ประจำกันหมด

สภาพปัญหาที่เกิดขึ้น สามารถวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางการพัฒนาละครชาตรี ในจังหวัดฉะเชิงเทรา ดังนี้ ด้านแนวทางการพัฒนาระดับภายในกลุ่มละครชาตรี คือ มีการถ่ายทอดองค์ความรู้ต่างๆ เช่นกระบวนท่ารำ ดนตรี การแต่งกายและอุปกรณ์ประกอบการแสดงระหว่างศิลปินรุ่นเก่ากับนักแสดงรุ่นใหม่ รวมถึงมีการฝึกซ้อมศิลปะการแสดงละครชาตรีอย่างสม่ำเสมอ ในส่วนของแนวทางการพัฒนาระดับภายนอกกลุ่มคณะละครชาตรี คือ การสนับสนุนจากภาครัฐ เช่น มีการจัดหาให้มีการว่าจ้างให้ไปร่วมแสดงในกิจกรรมของจังหวัดที่จัดขึ้นเป็นประจำ เช่น งานประจำปีงานวันอนุรักษ์มรดกไทย ฯลฯ รวมถึงการร่วมมือกับสถานศึกษาจัดโครงการอบรมให้กับนักเรียน นักศึกษา และการจัดการองค์ความรู้ด้านศิลปะการแสดงละครชาตรีในรูปแบบเอกสารตำรา

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนา ,ละครชาตรีในจังหวัดฉะเชิงเทรา

Abstract

This research aims to study the background, existing status, as well as to analyze the problems by using participation theory, conservation theory, and the theory of developing folk performing arts in order to investigate the guidelines for developing the Lakorn Chatri in Chachoengsao Province. The research findings were as follows.

The background of Lakorn Chatri in Chachoengsao occurred after the holy Phra Phuttha Sothon Buddha image had been taken from the Bangpakong River. After that, for a while, the dances to worship and pay homage were performed by the villagers, then those dances became to the dances performed to make a votive offering. As a result, there were many performers and many troupes to perform those dances. The performance can be categorized into 3 periods: 1) Lakorn Tuk, 2) Lakorn Chatri and 3) Contemporary Lakorn Chatri. Due to the society change, there were some adaptations of those Lakorns and it affected Lakorn Chatri. Actually, professional performers with knowledge skills and having experiences are required for performing Lakorn Chatri, but nowadays, there are not many who remain performing Lakorn Chatri. In addition, without documentation, memorizing is the only way for transferring the knowledge. As there are no ancestors to educate the new generations, most of teenagers turn to work other jobs with permanent income.

By the occurred problems, the guidelines for developing Lakorn Chatri in Chachoengsao can be investigated as follows: 1) guideline for developing of Lakorn Chatri Group (internal factors); transferring knowledge between old and new generations of performers such as dancing posture, music, props etc., and frequent rehearsal of Lakorn Chatri performance should be done, 2) guideline for developing Lakorn Chatri Group (external factors); supporting from the government sector such as being invited to perform in events or activities organized by the provincial administration, for example, annual festival, Thai heritage conservation day, as well as cooperation with academic institutes to arrange the training course for students and knowledge management of Lakorn Chatri performing arts by arranging texts or documents.

Keyword : Guideline for developing, Lakorn Chatri in Chachoengsao province

ความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์ในปัจจุบัน การพัฒนาได้เปลี่ยนแนวคิดเดิมของมนุษย์ที่มีต่อธรรมชาติ โดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมตามความต้องการ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นมีผลกระทบย้อนกลับมาส่งผลกระทบต่อมนุษย์เองในภายหลัง นอกจากนั้นยังจะทำลายมรดกทางวัฒนธรรม องค์ความรู้และภูมิปัญญาชุมชนของท้องถิ่นลงด้วย

พระยาอนุมานราชธนปราชญ์ทางวัฒนธรรมไทยให้ความเห็นว่า “วัฒนธรรมจะเปลี่ยนแปลงไปเป็นความเจริญ อยู่ที่คนในสังคมมีปัญญาความสามารถค้นพบสิ่งที่มีอยู่แล้ว มาประดิษฐ์ส่งเสริมใหม่ในรากฐานสิ่งเก่า เพื่อรักษาเสถียรภาพและบุคลิกของสังคมเดิมเอาไว้ เรียกว่า วัฒนธรรมมีพลวัต หากมีการปรับเปลี่ยนของเดิมที่ไม่สอดคล้องพร้อมกับต่อเติมสิ่งใหม่เข้าไปก็จะทำให้วัฒนธรรมเกิดอาการล้า และเสื่อมไป จนในที่สุดก็จะมีการตัดทิ้งวัฒนธรรมของตนเสีย แล้วรับเอาวัฒนธรรมอื่นเข้ามาแทนที่ เป็นผลให้สังคมนั้นต้องสูญเสียบุคลิกลักษณะของตนในที่สุด” (พระยาอนุมานราชธน, 2501)

ศิลปะการแสดงละครชาตรีนับเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของสังคมไทยที่มีการประดิษฐ์คิดค้นจากองค์ความรู้ของบรรพบุรุษ และมีการสืบทอดปรับปรุงเปลี่ยนแปลงมาทุกยุคทุกสมัย ทั้งเพื่อกิจกรรมในภาคบันเทิงหรือเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรมและความเชื่อทางศาสนาที่มีมาช้านาน ซึ่งในฐานะที่เป็นวัฒนธรรมจึงไม่สามารถหลีกเลี่ยง การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามความเจริญรุ่งเรืองของบ้านเมืองที่รับวัฒนธรรมในภาคความบันเทิงสมัยใหม่

ละครชาตรีในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา มีการสืบทอดมาช้านานและปรับตัวเพื่อการดำรงอยู่เรื่อยมาเมื่อต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในระบบความเชื่อ วัฒนธรรมบันเทิง ค่านิยมที่มากับเทคโนโลยีการสื่อสารจนส่งผลกระทบต่อการออกมาสวมการแสดงนอกบ้านนั้นเปลี่ยนไป

รูปแบบการแสดงนั้นมีความหลากหลายและปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัยมาอย่างต่อเนื่องไม่ว่าจะเป็นการร้อง การขับลำนำ การร่ายรำ ที่มีเนื้อหาทั้งในการเซ่นไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์อำนาจเหนือธรรมชาติ เป็นภูมิปัญญาของบรรพชนไทยในแถบสุวรรณภูมิที่ต้องการสร้างความสมดุลระหว่างโลกแห่งความศักดิ์สิทธิ์และโลกสามัญที่ตนเองอาศัยอยู่ ทั้งนี้การแสดงเหล่านั้นยังมีบทบาทหน้าที่ในภาคส่วนของความบันเทิงควบคู่กันด้วย หากแต่ในปัจจุบันกระแสสังคมโลกาภิวัตน์และระบบการค้า แบบทุนนิยมได้รุกคืบเข้าสู่สังคมพื้นบ้านไทยทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในหลายองค์ความรู้ชุมชนที่สั่งสมมาและย่อมหมายรวมถึงศิลปะการแสดงละครชาตรีด้วย การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ผู้วิจัยเห็นว่าหากมีกระบวนการเรียนรู้ การถ่ายทอด การจัดการ การศึกษาองค์ประกอบที่ดีน่าจะมีส่วนอย่างยิ่งในการช่วยอนุรักษ์และส่งเสริมการดำรงอยู่ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะวิเคราะห์ให้เห็นถึงแนวทางในการพัฒนาการแสดงละครชาตรีของจังหวัดฉะเชิงเทราให้มีการบริหารจัดการที่ดีเพื่อเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของบรรพชนท้องถิ่นให้คงอยู่ต่อไป

จุดประสงค์การวิจัย

ศึกษาความเป็นมา การดำรงอยู่ การเปลี่ยนแปลง และแนวทางการพัฒนาศิลปะการแสดงละครชาตรีในจังหวัดฉะเชิงเทรา

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการแสดงละครชาตรีในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยเน้นที่การศึกษาศักยภาพของพื้นที่การรวมกลุ่มของคณะละคร สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมที่เอื้อต่อการรับงานแสดง วิเคราะห์กระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับท่ารำ ดนตรี เครื่องแต่งกาย และอุปกรณ์การแสดง โดยเชื่อมโยงการอธิบายสภาพสังคมและการเปลี่ยนแปลงที่มีพัฒนาการจากอดีตถึงปัจจุบันเพื่อค้นหาแนวทางการพัฒนา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (in depth interview) การสังเกต (observation) และการสนทนากลุ่ม (focus group discussion) ตลอดจนการศึกษาข้อมูลจากเอกสารทั้งในส่วนของแนวคิดและทฤษฎีในการสร้างความเข้าใจในการวิเคราะห์ข้อมูล แล้วนำข้อมูลมาประมวลวิเคราะห์เชื่อมโยงบริบท (content analysis)

ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

ประชากรในการวิจัยคือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับคณะละครชาตรี ซึ่งมีอยู่จำนวน 4 คณะ เช่น หัวหน้าคณะ นักแสดง ตลอดจนผู้ชมและผู้ว่าจ้างทั่วไป

นิยามศัพท์เฉพาะ

ศิลปะการแสดง หมายถึง ความงดงามของการแสดงละครชาตรี ด้านกระบวนการท่ารำ การแต่งกาย ดนตรีและเพลง

ละครชาตรี หมายถึง การแสดงศิลปะละครรำภายในจังหวัดฉะเชิงเทรา

แก๊สสินบน หมายถึง การแสดงความเคารพและขอบคุณต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ช่วยเหลือในพรที่ขอ

ละครแก้บน หมายถึง การแสดงละครชาตรีเพื่อการบูชา และขอบคุณสิ่งศักดิ์สิทธิ์

การพัฒนา หมายถึง พัฒนาศิลปะการแสดงละครชาตรีใน จังหวัดฉะเชิงเทรา

แนวทางการพัฒนา หมายถึง แนวทางการพัฒนาส่งเสริมศิลปะการแสดงละครชาตรีที่ได้จากการประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยผู้ที่เข้าร่วมประชุม ได้แก่ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดแสดงละครชาตรี

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

องค์ความรู้เกี่ยวกับละครชาตรี การเปลี่ยนแปลง การดำรงอยู่ และแนวทางการพัฒนา

ผลการวิจัย

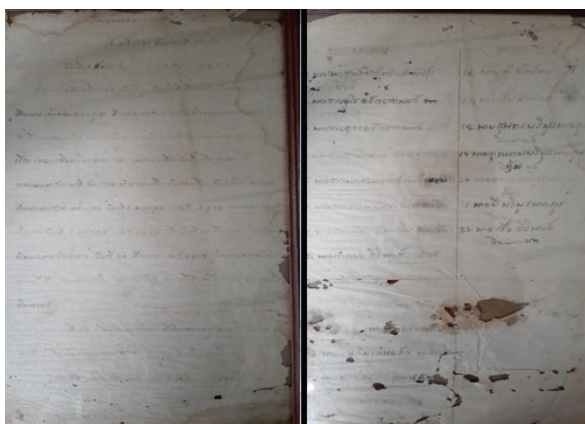
1. ความเป็นมาและ พัฒนาการของศิลปะการแสดงละครชาตรี จังหวัดฉะเชิงเทรา

ศิลปะการแสดงละครชาตรี มีพัฒนาการแรกเริ่มมาจากการรวมตัวของกลุ่มชาวบ้านที่ต้องการรำถวายองค์พระพุทธรูปองค์หนึ่งนั่นคือ “หลวงพ่อโสธร” เป็นการบูชาเมื่อครั้งที่ชาวบ้านร่วมกันนำพระพุทธรูปองค์นี้ขึ้นมาจากแม่น้ำบางปะกง ซึ่งในระยะแรกนั้นเกิดการก่อตั้งเป็นคณะละครชาตรีขึ้นมา คือ คณะพรพิทักษ์ลูกโสธร คณะรวมไทยบันเทิง และคณะรัตนศิลป์ ซึ่ง 3 คณะนี้ถือกำเนิดและก่อตั้งในระยะเวลาไล่เลี่ยกันโดยมีการจับฉลากว่าใครจะได้เป็นคณะที่ 1 คณะที่ 2 และคณะที่ 3 ผลจากการจับฉลากปรากฏว่าคณะที่ 1 คือ คณะพรพิทักษ์ลูกโสธร คณะรวมไทยบันเทิงเป็นคณะที่ 2 และ คณะรัตนศิลป์เป็นคณะที่ 3 ตามลำดับ ส่วนคณะอื่นๆ คือคณะปราณีเพชรโสธรและคณะประจวบเจริญศิลป์ก่อตั้งขึ้นมาภายหลัง

ภาพที่ 1 ภาพการรำแก้สบนของคณะรวมไทยบันเทิงเมื่อครั้งยังเป็นห้องแถว
ที่มา : วิระสิทธิ์ สุขสมชิต, “ถ่ายจากภาพเก่าของละครคณะศิวพรศิลป์ 7 ตุลาคม 2558”

ต่อมา เกิดคณะละครชาตรีเพิ่มขึ้นอีกหลายคณะซึ่งเกิดจากการรวมตัวกันของนักแสดง นักดนตรีละครชาตรี และรวมไปถึงผู้ที่มีอาชีพเป็นนักแสดงลิเกหันมาตั้งคณะละครชาตรี จนอาชีพการแสดงละครชาตรีในยุคนั้นเป็นอาชีพที่ทำรายได้ดีอีกอาชีพหนึ่งก็ว่าได้ จนกระทั่งในปีพ.ศ.2487 มีนายอุดม บุญประกอบ เป็นผู้ว่าราชการจังหวัดฉะเชิงเทราในสมัยนั้นได้พยายามสร้างมาตรฐานการแสดงละครชาตรีให้แก่คณะละคร โดยการนำครูละครที่มีความรู้ความสามารถและมีฝีมือมาจากในวัง ชื่อหม่อมพร้อม ปาลกวงศ์ ณ อยุธยา มาเป็นผู้สอนความรู้เบื้องต้นทางด้านกระบวนการทำรำ เน้นให้ใช้นาฏยศัพท์ได้อย่างถูกต้อง มีลีลาท่าทางที่งดงาม ตีบทหรือรำใช้บทได้ในกรณีที่ต้องเล่นเป็นเรื่อง และท้ายที่สุดของการเรียนก็คือ การสอบวัดความรู้ทางนาฏศิลป์ ตัวละครคนใดที่ผ่านการฝึกหัดจากหม่อมพร้อมแล้วเป็นเครื่องแสดงว่ามีความรู้ทางด้านนาฏศิลป์สามารถทำการแสดงละครชาตรีหรือตั้งเป็นคณะละครได้ แต่ถ้าผู้แสดงคนใดไม่มีใบเกียรติบัตรนี้จะไปแสดงหรือตั้งเป็นคณะรับแสดงละครที่จังหวัดฉะเชิงเทราไม่ได้

ภาพที่ 2 ภาพหนังสือการขออนุญาตจัดการแสดงละครชาตรี
(เขียนขึ้นเมื่อวันที่ 27 ธันวาคม พ.ศ.2486)

ที่มา: วิระสิทธิ์ สุขสมชิต, “ถ่ายจากภาพเก่าของละครคณะศิวพรศิลป์ 7 ตุลาคม 2558”

ระยะเริ่มแรกของการแสดงละครชาตรีในจังหวัดฉะเชิงเทรา มีการแต่งกายประกอบการแสดงเรียบง่ายคือ ผู้แสดงนุ่งผ้าถุงธรรมดา ใช้ผ้าขาวม้ามาห่มเป็นสไบ มีเครื่องประดับที่ประดิษฐ์ขึ้นใช้เอง ระยะต่อมาเริ่มมีการนำผ้าที่มีลวดลายสวยงามมากขึ้น ผ้าหม่นางเริ่มใช้สไบอัดพร้อมๆ กันกับการก่อตั้งคณะละครชาตรีเพิ่มขึ้น จึงเริ่มมีการแต่งกายประกอบการแสดงอย่างละครสวยงามขึ้นตามลำดับ จนกระทั่งแต่ละคณะเริ่มสร้างเครื่องละครขึ้นใช้เอง โดยนำวัสดุที่มีความสวยงามมาใช้ปักลวดลายต่างๆ ด้วยเลื่อม ลูกปัด ขันตอนและวิธีการปักไม่ซับซ้อนมากนัก ในส่วนลายที่ปักนั้นจะเป็นลายตารางสี่เหลี่ยมหรือห้าเหลี่ยมปักดอกไม้อยู่ตรงกลางของตารางแต่ละช่อง สำหรับการแต่งกายของตัวพระใช้ผ้าลายไทยนุ่งโจงกระเบนใส่เสื้อแขนสั้นปักด้วยลูกปัดหรือเลื่อมสีเงิน เลื่อมจะมี

ลักษณะหุ่นโป่งขึ้นมาทำมาจากแผ่นโลหะตีให้บาง สวมสายสะพาย ศีรษะสวมชฎายอดตัด ลงรักประดับด้วยเพชร (ยังไม่มีพลอยสี) ถ้าเป็นการแต่งกายตัวนาง สวมเสื้อผ้าแขนยาวห่มสบเฉียงทับ มีกรองคอ ทับทรวง ศีรษะสวมมงกุฎนาง ลงรักประดับด้วยเพชรเช่นเดียวกันกับตัวพระ ใช้ผ้าลายไทย นุ่งโจงกระเบน ไม่มีเครื่องประดับอื่นเลย

ระยะต่อมาประมาณ พ.ศ.2486 การปักเครื่องละครพัฒนามาใช้ดินข้อดินโป่ง ปักลายกนกและลายเครือเถา บางคนจะมีการปักที่ผ้าสบด้วย ในช่วงนี้การนุ่งผ้าของตัวนางจะเปลี่ยนแบบไปจากการนุ่งโจงกระเบนเป็นนุ่งแบบจีบหน้านาง ส่วนผ้าลายไทยก็เปลี่ยนเป็นผ้าเขียวและผ้า สดดินจะใช้ผ้ายกเฉพาะงานสำคัญๆ หรืองานใหญ่ๆ บ้างก็ห่มผ้าห่มนางทับเสื้อแขนสั้นตัวในแทน การห่มผ้าสบทับเสื้อแขนยาว เครื่องประดับศีรษะบางที่ก็สวมรัดเกล้ายอด-จอนหู สำหรับเครื่อง แต่งกายตัวพระจะมีการใช้เสื้อปักแขนยาวมีอินทนูที่หัวไหล่และสวมถุงเท้าขาวยาว การแต่งกาย ทั้งตัวพระ-ตัวนาง จะมีเครื่องประดับจวนครบ เช่น เข็มขัดพร้อมหัวเข็มขัด กำไลข้อมือ กำไลข้อเท้า ทับทรวง สร้อยสังวาล สร้อยสะอึง เป็นต้น

ภาพที่ 3 การแต่งกายละครชาตรี ในชุด “อุยฉายพราหมณ์”
ที่มา: วิระสิทธิ์ สุขสมชิต, “ถ่ายจากภาพเก่าของละครคณะศิวพรศิลป์ 7 ตุลาคม 2558”

2. สถานภาพการดำรงอยู่ของกลุ่มละครชาตรีในจังหวัดฉะเชิงเทรา

สถานภาพการดำรงอยู่ของกลุ่มละครชาตรีในปัจจุบันยังคงมีคณะพรพิทักษ์ลูกโสธร ที่ยังคงรับงานแสดงอยู่ ซึ่งมีการสืบทอดต่อกันมาในลักษณะลูกหลานเครือญาตินับมาตั้งแต่อดีต ซึ่งปัจจุบันคงเหลือผู้ที่มีความสามารถทำการแสดงละครชาตรีรูปแบบเป็นเรื่องได้ อยู่จำนวนไม่กี่คน มีช่วงอายุประมาณ 40-50 ปี โดยไม่มีลูกหลานหรือผู้สืบทอด แต่นักแสดงอาวุโสเหล่านี้ก็ยังคงรับงานแสดงละครอยู่

ส่วนคณะรวมไทยบันเทิง เป็นคณะที่ก่อตั้งต่อมาเป็นคณะที่ 2 นั้น ปัจจุบันได้เปลี่ยนชื่อเป็น คณะศิวพรศิลป์ เนื่องจากผู้ก่อตั้งคณะรวมไทยบันเทิงได้เลิกกิจการไปแล้ว แต่ได้มีผู้สืบทอด

กิจการคณะละครชาตรีต่อทันทีคือ ลูกสะใภ้ของคณะรวมไทยบันเทิง โดยลูกสะใภ้ผู้นี้แต่ก่อนเคยเป็นสมาชิกนักแสดงละครชาตรีในคณะพรพิทักษ์ลูกโสธรมาก่อน ดังนั้นปัจจุบันเท่ากับว่า คณะพรพิทักษ์ลูกโสธร ก็เป็นเครือญาติและมีความสนิทสนมกันกับคณะศิวพรศิลป์

สำหรับคณะร.รัตนศิลป์ ปัจจุบันยังคงมีอยู่แต่ไม่มีการแสดงละครชาตรีในรูปแบบเป็นเรื่องเช่นในอดีตอีกแล้ว เนื่องจากมีสมาชิกในคณะไม่เพียงพอ จึงรับงานรำเพียงอย่างเดียว แต่บางครั้งก็สามารถเล่นร่วมกับ สองคณะแรกได้

ส่วนคณะปราณีเพชรโสธร ปัจจุบันคณะนี้ได้เลิกกิจการไปแล้วคณะสุดท้ายที่คงอยู่คือ คณะละครชาตรีคณะประจวบเจริญศิลป์ สำหรับคณะละครชาตรีคณะนี้เป็นคณะที่ประชาชนทั่วไปทั้งในและนอกพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรารู้จักกันเป็นอย่างดี เนื่องจากเป็นคณะเดียวที่รับงานแสดงแก่ สโมสรนอญบริเวณหน้าพระอุโบสถวัดโสธรวรารามวรวิหาร ซึ่งคณะประจวบเจริญศิลป์นี้จะรับงานแสดงแต่เฉพาะรำถวายมือแก่สโมสรและรำเป็นชุดๆ ไม่แสดงละครชาตรีรูปแบบดำเนินเรื่องแล้ว แต่ในขณะที่เดียวกันคณะนี้ก็ยังรับงานแสดงละครชาตรีในทุกรูปแบบ รวมถึงงานแสดงลิเกด้วย กล่าวคือ เมื่อมีผู้ว่าจ้างละครชาตรีรูปแบบแสดงเป็นเรื่อง ก็จะติดต่อให้คณะพรพิทักษ์หรือคณะศิวพรศิลป์ไปทำการแสดงแทน และเมื่อมีคนมาหาการแสดงลิเกก็จะไปติดต่อให้คณะส.ปทุมทองแสดงแทน เป็นต้น

ความพร้อม คณะละคร	นักแสดง	นักดนตรี	เครื่องแต่งกาย	เครื่องดนตรี	หมายเหตุ
พรพิทักษ์ลูกโสธร	●	●	●	●	รับงานอยู่
รวมไทยบันเทิง	○	○	○	○	ปิดคณะ
ร.รัตนศิลป์	●	●	●	●	รับงานอยู่
ปราณีเพชรโสธร	○	○	●	○	ปิดคณะ
ประจวบเจริญศิลป์	●	●	●	●	รับงานอยู่
ส.ปทุมทอง	○	○	●	●	รับงานอยู่
ศิวะพรศิลป์	●	●	●	○	รับงานอยู่

ตารางที่ 1 ตารางแสดงศักยภาพและการดำรงกิจการของกลุ่มคณะละครชาตรีในจังหวัดฉะเชิงเทรา

หมายเหตุ ● = มีครบ ● = มีแต่ไม่ครบ ○ = ไม่มี

3. การเปลี่ยนแปลงด้านการรับงานเพื่อการดำรงอยู่ของศิลปะการแสดงละครชาตรี

ในสมัยก่อนมีผู้ว่าจ้างให้ไปทำการแสดงละครชาตรีมาก จึงส่งผลให้ทีมงานแสดงละครสมัครมาเสมอ บางช่วงที่มีงานมาก คือช่วงหลังออกพรรษา เดือนพฤศจิกายน เดือนธันวาคม เดือนมกราคม ถึงเดือนกุมภาพันธ์จะมีผู้ว่าจ้างให้ไปเล่นละครเกือบทุกวันในพื้นที่เขตจังหวัดใกล้เคียง เช่น จังหวัดชลบุรี จังหวัดปราจีนบุรี จังหวัดนครนายก เนื่องจากจังหวัดเหล่านี้ไม่มีคณะละครชาตรีเก็บบ ส่วนใหญ่ที่มีว่าจ้างให้ไปแสดงเพื่อแสดงแก้สืบนโดยเฉพาะในจังหวัดฉะเชิงเทรา ชาวบ้านนิยมอาชีพเลี้ยงกุ้งกุลาลา เจ้าของฟาร์มกุ้งก็จะทำการบงไว้ให้ได้กำไร เมื่อจับกุ้งในแต่ละครั้งและได้กำไรดี ก็จะมีว่าจ้างคณะละครไปแสดงเพื่อเป็นการแก้สืบน

ภาพที่ 4 แสดงการเปลี่ยนด้านสถานที่ในการแสดงละครชาตรีในจังหวัดฉะเชิงเทรา

ปัจจุบันการว่าจ้างแสดงละครชาตรียังมีอยู่บ้าง อาทิตย์หนึ่งประมาณ 1 งาน แต่ถือว่าน้อยลงกว่าในอดีตมาก งานที่จ้างไปแสดงเป็นงานทั่วๆ ไป เช่น งานศพ เปิดงานในพิธีต่าง ๆ การเก็บบ ซึ่งต่างจากในอดีตตรงที่ปัจจุบันคนนิยมเก็บบเรื่องการขายที่ดิน ไม่ใช่การเก็บบบ่อกุ้งเหมือนในอดีต ส่วนงานที่ได้รายได้ค่อนข้างดี คือ การแสดงในโรงแรมที่พัทยา เนื่องจากชาวต่างชาตินิยมดูศิลปะการแสดงของไทย งานที่เคยได้รับการว่าจ้างไปแสดง เช่น การบวงสรวง งานพิธีต่างๆ ปัจจุบันเจ้าของงานเห็นว่าไม่จำเป็น เพราะสามารถเปิดเครื่องเสียงเองได้

ปัจจุบันผู้ที่มีความสามารถทำการแสดงละครชาตรียังมีจำนวนน้อยลง ส่วนมากประกอบอาชีพอื่น เช่น ค้าขาย รับราชการ รับจ้างสร้างเครื่องละคร ทำนาทำสวน สอนรำและดนตรี ฯ เป็นอาชีพหลักและจะกลับมาแสดงละครชาตรี เมื่อมีการติดต่อจากหัวหน้าคณะละครให้มาแสดง ดังนั้นในช่วงที่มีงานมาก เจ้าของคณะละครชาตรีจะใช้วิธีหียบยืมตัวละคร / นักดนตรีจากคณะละครอื่นๆ มาร่วมแสดงเพื่อความสมบูรณ์ของการแสดง และวิธีการนี้ทำให้นักแสดง/นักดนตรีมีรายได้หลายทางจากการรับงานจ้างแสดงให้คณะละครอื่นด้วย

ตารางที่ 2 แสดงการปรับตัวเพื่อสอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลง

4. แนวทางการพัฒนาศิลปะการแสดงละครชาตรี ในจังหวัดฉะเชิงเทรา

ในการวางแผนทางการพัฒนาศิลปะการแสดงละครชาตรี ในจังหวัดฉะเชิงเทราผู้ศึกษานำ ข้อมูลที่ได้จากการประชุมกลุ่มคณะละครชาตรี มาวิเคราะห์ตามหลักทฤษฎีการพัฒนาศิลปะการแสดงพื้นบ้านได้ดังนี้

1. ควรสร้างมาตรฐานให้เกิดขึ้นในคณะละครของตนเอง มีการส่งเสริมให้สมาชิกในคณะ ได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านกระบวนการทำรำ ด้านดนตรีที่บรรเลงประกอบการแสดง ด้านเครื่องแต่งกาย ด้านอุปกรณ์ที่ใช้สำหรับการแสดง จากครูอาวุโส นักแสดงผู้ใหญ่หรือนักแสดงรุ่นพี่

2. สนับสนุนบุคลากรในคณะละครได้มีโอกาสเข้ารับการศึกษาศึกษาในสถาบันการศึกษาที่มีการเรียนการสอนด้านการแสดงดนตรีนาฏศิลป์

3. ให้สมาชิกในคณะละครได้มีโอกาสเข้าร่วมโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ ที่หน่วยงานการศึกษาเปิดอบรมด้านดนตรีนาฏศิลป์

4. ฝึกฝนจากเอกสาร ตำรา หนังสือ และสื่อต่างๆ ด้านดนตรีนาฏศิลป์รวมถึงสื่อประเภท อินเทอร์เน็ต เว็บไซต์

5. การบริหารจัดการละครชาตรีในจังหวัดฉะเชิงเทรา

จากผลการศึกษาผู้วิจัยได้เสนอแนะแนวทางการจัดการละครชาตรีในจังหวัดฉะเชิงเทรา ดังนี้

1. ต้องมีการบันทึกหลักฐาน โดยการเก็บรวบรวมความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการแสดงละครชาตรีให้ครบถ้วน ทั้งข้อมูลประวัติ ทำรำ จังหวะ ทำนอง บทเพลง เนื้อเรื่อง การแต่งกาย รวมทั้งตัวศิลปิน มาจัดเก็บในรูปแบบสื่อต่างๆ อาทิ การทำเป็นเอกสารการเรียนรู้ การบันทึกภาพนิ่ง การบันทึกภาพเคลื่อนไหวอย่างละเอียด เนื่องจากการลงพื้นที่ภาคสนาม สัมภาษณ์ข้อมูลพบว่า การแสดง

ละครชาตรี และศิลปินส่วนใหญ่มีอายุมาก จึงควรจัดเก็บข้อมูลองค์ความรู้เกี่ยวกับการแสดงละครชาตรีให้เป็นรูปธรรม เพื่อให้เป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมดำรงอยู่ต่อไป รวมไปถึงการจำแนกการบันทึกหลักฐาน การวิจัย อนุรักษ์ คຸ້ມครอง ส่งเสริม เชิดชู การถ่ายทอดโดยเฉพาะอย่างผ่านทางการศึกษา ทั้งในระบบและนอกระบบ รวมทั้งฟื้นฟูศิลปะการแสดงในด้านต่างๆ

2.ชุมชนต้องเข้ามาส่วนร่วมในการอนุรักษ์ และสืบทอดการแสดงศิลปะการแสดงละครชาตรี โดยปลูกจิตสำนึกในเอกลักษณ์ให้แก่เยาวชนและคนรุ่นใหม่ด้วยการอบรม ส่งสอนบุตรหลานให้เห็นความสำคัญของละครชาตรี สร้างฐานคิด สร้างค่านิยมให้คนในชุมชนเกิดความตระหนัก จัดตั้งศูนย์กลางในการเรียนรู้ศิลปะการแสดงละครชาตรีในชุมชน โดยชุมชนเป็นผู้จัดตั้งให้มีรูปแบบการดำเนินงานให้ชัดเจน สามารถถ่ายทอดความรู้และฝึกสอนให้แก่เด็ก เยาวชน และผู้ที่สนใจเกี่ยวกับละครชาตรี

3.ให้มีการอนุรักษ์และสืบสานการแสดงละครชาตรีในสถานศึกษาของท้องถิ่น ให้ศิลปินละครชาตรีมาทำการฝึกสอนให้กับนักเรียนได้มีความรู้ ความเข้าใจและสามารถแสดงละครชาตรีได้

4.จัดโครงการทางวัฒนธรรมประจำปี โดยหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยองค์การบริหารส่วนตำบล สำนักวัฒนธรรมจังหวัดให้ประชาชนในชุมชน หรือบุคคลได้เรียนรู้เกี่ยวกับละครชาตรี นอกจากนี้ควรจัดให้มีการประกวดละครชาตรีระดับชุมชน หรือระดับจังหวัด เพื่อสร้างแรงจูงใจในการกระตุ้นให้ประชาชนเห็นความสำคัญของศิลปะการแสดงละครชาตรี อีกทั้งได้รับการถ่ายทอดให้มีการพัฒนารูปแบบการแสดงต่อไป

5.หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะสำนักวัฒนธรรมจังหวัดที่เป็นหน่วยงานหลักในการส่งเสริมและสนับสนุน ควรสนับสนุนให้จัดแสดงละครชาตรีอย่างจริงจัง โดยกำหนดนโยบายในการอนุรักษ์ พัฒนา ส่งเสริม และเผยแพร่ละครชาตรีให้มีความชัดเจนและต่อเนื่องทั้งในระดับตำบล อำเภอ และระดับจังหวัด เมื่อมีการจัดงานทุกครั้ง จะต้องมีการจัดพื้นที่ให้ละครชาตรีได้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย ควรบรรจุอยู่ในช่วงฤดูท่องเที่ยวเทศกาลประจำปี เช่น งานนมัสการหลวงพ่อโสธร งานของดีเมืองแปดริ้ว และงานกาชาด รวมทั้งสนับสนุนงบประมาณในการจัดซื้อและทำนุบำรุงอุปกรณ์ในการแสดงละครชาตรี โดยคงรูปแบบการแสดงดั้งเดิมเอาไว้

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาแนวทางการพัฒนาศิลปะการแสดงละครชาตรี ในจังหวัดฉะเชิงเทรา” เป็นงานวิจัยที่มุ่งเน้นเกี่ยวกับการศึกษาประวัติความเป็นมา สถานภาพที่ดำรงอยู่ และสภาพปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการเล่นละครชาตรี เพื่อค้นหาแนวทางการพัฒนาศิลปะการแสดงละครชาตรี ในจังหวัดฉะเชิงเทรา เก็บรักษาทันทีไว้เป็นข้อมูลทางประวัติศาสตร์ ซึ่งจะทำให้ผู้ที่สนใจที่จะทำการศึกษาวิจัยในบริบทลักษณะนี้ นำไปใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาวิจัยได้ต่อไป ดังนี้

ด้วยกระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคมประกอบกับการสื่อสารและการคมนาคมที่สะดวก รวดเร็ว ซึ่งส่งผลต่อรูปแบบการแสดงละครชาตรีรวมถึงการรำถวายมือแก้บนที่มีอยู่เกิดความไม่ชัดเจน ทำรำและกระบวนการเรียนรู้ทำรำแปรเปลี่ยน ประกอบกับค่านิยมของสังคมปัจจุบันที่ลูกหลานคนละครชาตรีไม่ได้ให้ความสนใจเท่าในอดีต อีกทั้งขาดครูผู้เชี่ยวชาญในการถ่ายทอด ในขณะเดียวกันที่ปัจจุบันค่านิยมทางสังคมเปลี่ยนไป การแสวงหาโอกาสทางสังคมด้วยการเล่นหรือรำละครได้เริ่มลดความสำคัญลง เด็กสาวในปัจจุบันเริ่มหันเหเข้าสู่โรงงานโดยส่วนใหญ่ จะหลงเหลืออยู่บ้างจะเป็นคนที่มีใจรักจริงๆ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของวิมลศรี ผุดเพชรแก้ว (2551) ได้ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมและชุมชนในการบริหารจัดการวัฒนธรรม กรณีศึกษา เพลงนา อำเภอสวี จังหวัดชุมพร” ผลการวิจัยพบว่า เพลงนาในอดีตนิยมร้องเล่นในฤดูเกี่ยวข้าว เพื่อความสนุกสนาน แต่ในปัจจุบัน ประชาชนหันไปปลูกพืชเศรษฐกิจอื่นแทน เช่น ปาล์ม การประกอบอาชีพทำนาลดลง การร้องเพลงนาจึงลดความนิยมลงไปเรื่อยๆและอาจจะเลือนหายไปที่สุดในที่สุด ในอดีตผู้ที่ร้องเพลงนาได้มีจำนวนไม่มาก เมื่อมีผู้ร้องเพลงนาเสียชีวิตไปก็เสมือนว่าเพลงนาได้หมดไปด้วย อีกทั้งยังขาดผู้สืบทอดศิลปะการแสดงเพลงนา รุ่นลูก รุ่นหลาน ไม่รู้จักขาดความสนใจและไม่ให้ความสำคัญที่จะสืบสาน ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นกับการแสดงเพลงนานั้นตรงกันกับสภาพปัญหาของการแสดง ละครชาตรีในจังหวัดฉะเชิงเทรา ด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพเศรษฐกิจ สังคม รวมไปถึงความสนใจของรุ่นลูก หลาน ที่ขาดการสืบสานและสืบทอด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

ผู้ศึกษาขอเสนอแนวทางการพัฒนาละครชาตรี ในจังหวัดฉะเชิงเทรา เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ คือ ควรจัดเวทีประชาคม เพื่อให้ทราบถึงความต้องการ ความคิดเห็นของเด็ก เยาวชน และประชาชนในท้องถิ่น พร้อมด้วยศิลปินละครชาตรี เกี่ยวกับการพัฒนาศิลปะการแสดงละครชาตรี สำหรับเป็นข้อมูลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้จัดทำเป็นแผนงาน เพื่อตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นอย่างแท้จริง

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาพิธีกรรมเกี่ยวกับการแสดงละครชาตรี เช่น พิธีไหว้ครูละครชาตรี

2.2 ควรมีการศึกษาความพึงพอใจ ของผู้ชมการแสดงละครชาตรี ในปัจจัยต่างๆ

เช่น แรงจูงใจให้ผู้มาชมการแสดงละครชาตรี และเพื่อนำมาเป็นการสนับสนุนให้มีการจัดการแสดงละครชาตรีต่อไป

บรรณานุกรม

- ธนิช เลิศชาญฤทธิ. (2554). การจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).
- นิสา เมลานนท์. (2540). การศึกษาและวิเคราะห์ละครชาตรีเมืองแปดริ้ว. ฉะเชิงเทรา: นาฏศิลป์ สถาบันราชภัฏราชชนครินทร์.
- ผะอบ ไปชะกะษณะ และสุวรรณี อุดมผล. (2523). วรรณกรรมประกอบการเล่นละครชาตรี. กรุงเทพมหานคร: โครงการเผยแพร่เอกลักษณ์ของไทยกระทรวงศึกษาธิการ.
- เพียรการต์ วงศ์วานิชศิลป์. (2550). แนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชนคลองบางน้อย จังหวัดสมุทรสงคราม. วิทยานิพนธ์ปริญญาการวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวางแผนผังชุมชน, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มาลินี งามวงศ์วาน. (2536). ละครแก่นที่ศาลหลักเมืองกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ศิลปกรรมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัชรินทร์ ดำรงกุล. (2551). การมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมและชุมชนในการบริหารจัดการ วัฒนธรรม : กรณีศึกษา การสืบทอดดนตรีพื้นบ้าน “กาหลอ” จังหวัดยะลา. รายงานการวิจัยสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- วัฒนธรรม, กระทรวง. (2551). การวิจัยแบบมีส่วนร่วมของเครือข่ายวัฒนธรรมและชุมชนในการ บริหารจัดการวัฒนธรรม. สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครศรีธรรมราช, นครศรีธรรมราช.
- วนิดา ริกากรณ์. (2545). การดำรงอยู่ของการละเล่นพื้นบ้านชอล้านนา. วิทยานิพนธ์ปริญญา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการศึกษาอนุกระบบ, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศิลปากร, กรม. (2549). ทำเนียบข้อมูล: วิพิธทัศนาธิราช รำ ฟ้อน. กรุงเทพมหานคร: คลุสกา.
- โสภา กิมวังตะโก. (2527). ศึกษาและวิเคราะห์เปรียบเทียบละครชาตรีเมืองเพชรและละครชาตรี กรมศิลปากร. รายงานการวิจัย. (อัดสำเนา).
- สุนทร คัยนันท์. (2534). ฉะเชิงเทราในประวัติศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: ศรีเมืองการพิมพ์.
- อนุมานราชชน, พระยา. (2501). วัฒนธรรมเบื้องต้น. ม.ป.ท.

บทบาทของตัวละครภูมิภรณ์ในการแสดงโขนเรื่องรามเกียรติ์ : ศึกษาจากบทวรรณกรรมและลีลาการรำ
(กระบวนการทำรำและการแสดงชุดศึกภูมิภรณ์ ตอนสุครีพถอนต้นรัง)

บทบาทของตัวละครกมุขวรรณในการแสดงโขนเรื่องรามเกียรติ์ : ศึกษาจากบทวรรณกรรม และลีลาการรำ (กระบวนการทำรำและการแสดงชุดศึกกมุขวรรณ ตอนสุครีพถอนต้นรัง)

DESIGN OF ADVERTISING MEDIA “THAI LAND GRAND SALE 2015” AT IMPACT HALL, MUANGTHONGTHANI

สุรเดช กลิ่นศรีสุข

วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตศึกษา คณะศิลปนาฏดุริยางค์

สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทกมุขวรรณที่ปรากฏในพระราชนิพนธ์เรื่องรามเกียรติ์จำนวน 3 ฉบับคือ บทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช บทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย และบทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ต่อจากนั้น วิเคราะห์ แนวทาง รูปแบบ องค์ประกอบการแสดงบทบาทกมุขวรรณ จากบทละครเรื่องรามเกียรติ์ ชุดศึกกมุขวรรณ ตอนสุครีพถอนต้นรัง และวิเคราะห์กระบวนการใช้ทำรำชุดศึกกมุขวรรณ ตอนสุครีพถอนต้นรัง ความสำคัญเพื่อรวบรวมองค์ความรู้ที่ยังไม่มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร วิจัยดำเนินการวิจัยด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสารตำราและ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ฝึกปฏิบัติกระบวนการทำรำบทบาทกมุขวรรณชุดศึกกมุขวรรณ ตอนสุครีพถอนต้นรังและจัดประชุมสนทนากลุ่มย่อย(Focus group)

สรุปในบทพระราชนิพนธ์ทั้ง 3 ฉบับนั้น ตัวละครกมุขวรรณมีปรากฏในภาพเป็นอนุชาของทศกัณฐ์ เป็นอุปราช และเป็นแม่ทัพ การวิเคราะห์บทบาทการแสดงของกมุขวรรณที่ปรากฏในการแสดงโขนตามแบบกรมศิลปากร จากบทโขนของกรมศิลปากร ชุดศึกกมุขวรรณ ตอนสุครีพถอนต้นรัง พบว่า กมุขวรรณเป็นตัวละครที่มีศักดิ์สูงเป็นอุปราช และเป็นแม่ทัพใหญ่แต่เป็นผู้ที่มีความขัดแย้งภายในใจระหว่างคุณธรรม ความถูกต้อง กับการทำหน้าที่ที่รับผิดชอบทั้งในฐานะน้องและฐานะแม่ทัพ ซึ่งมีผลต่อการกระทำของตนเองที่ต้องรับผิดชอบ ในการทำศึกสงครามกมุขวรรณใช้สติปัญญาออกอุบายล่อลวงให้สุครีพถอนต้นรังเพื่อตัดพลกำลังของสุครีพให้ลดลง เป็นการแสดงที่ใช้ทำรำกำหนดพฤติกรรมของกมุขวรรณ คือพฤติกรรมภายในและพฤติกรรมภายนอก นำไปสู่การใช้ทำรำการแสดงอารมณ์ที่มีความสอดคล้องและสัมพันธ์กัน

จากการวิเคราะห์กระบวนการทำรำและการใช้ทำรำของกมุขวรรณชุดศึกกมุขวรรณ ตอนสุครีพถอนต้นรัง ผ่านกระบวนการของผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ไทยพบว่า การใช้ทำรำประกอบบทพากย์และเจรจาของกมุขวรรณที่ใช้เจรจาได้ตอบมีความดูดนัยเข้มแข็ง เป็นการใช้ทำรำทำบทหนักส่วนลักษณะการใช้ทำรำที่แสดงอารมณ์ที่เกิดภายในจิตใจแล้วแสดงความรู้สึกอารมณ์นั้นไปสู่ผู้ชมเป็นการใช้ทำรำทำบทเบา

คำสำคัญ : กมุขวรรณ/ โขน/ รามเกียรติ์

Abstract

The purposes of the study were to study the role of Kumphakan in Khon Performance of the Ramakien, the writings in King Rama I, King Rama II and King Rama VI, to analyze the way, the style and the element of the role of Kumphakan performance, the part of Kumphakan Fighting in the episode of Sukrip pulls out the Burmese sal, to analyze the procedures of Kumphakan's dance in the khon performance, the part of Kumphakan Fighting in the episode of Sukrip pulls out the Burmese sal and to collect the knowledge in writing.

The study was a qualitative research. The data were collected from the documents, the textbooks and the literatures, in-depth interview and focus group discussion.

It could be concluded that the role of Kumphakan in the three Kings' writings was Thotsakan's brother, the viceroy and the commander in-chief. The role of Kumphakan in Ramakien in the Fine Arts Department's performance was analyzed as the commander in-chief who had the conflict about the moral, the uprightness and the responsibility in his mind. While fighting, he used the trick that tried to lessen Sukrip's energy for pulling out the Burmese sal. The gestures of dancing harmonized with Kumphakan's behaviors and emotions. The procedures of Kumphakan's dance from Ramakien, the part of Kumphakan Fighting in the episode of Sukrip pulls out the Burmese sal in the case study of the experts of performing art, the magnificent dignified and violent postures were presented along the text recitation and the dialogues whereas Kumphakan's emotional postures were presented to create the feeling for audiences.

Keyword : Kumphakan/ Khon/ Ramakien

บทนำ

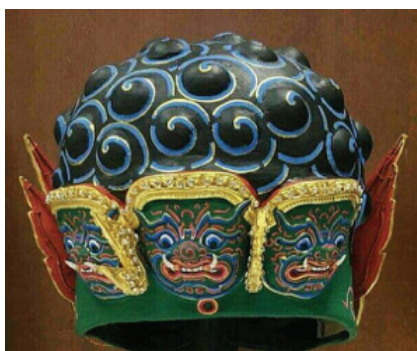
โขนเป็นศิลปะการแสดงชั้นสูงของไทยที่มีมาแต่โบราณแต่เดิมพระมหากษัตริย์ของไทยทรงถือว่า โขน เป็นราชูปโภคส่วนพระองค์อย่างหนึ่ง จนปรากฏว่าในสมัยโบราณจัดเป็นการแสดงที่ต้องห้ามมิให้เอกชนมีไว้ นอกจากโขนหลวงที่มีประจำอยู่ในราชสำนักเท่านั้น โขนจึงเป็นมหรสพหลวงที่พระมหากษัตริย์ทรงเป็นองค์อุปถัมภ์ สืบสานมาจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้โขนยังมีความสัมพันธ์กับเรื่องรามเกียรติ์อย่างใกล้ชิด อันเนื่องมาจากเหตุผล 2 ประการคือ “ 1.การเชื่อมโยงกับสถาบันพระมหากษัตริย์ และ 2.การสร้างสรรคทางนาฏศิลป์” (รินฤดี สัจจพันธ์.2554: 40)

ประการแกรรรมเกียรดีเป็นวรรณกรรมที่แสดงความศักดิ์สิทธิ์และความยิ่งใหญ่ของสถาบันกษัตริย์ รามเกียรติ์จึงเป็นบทพระราชนิพนธ์ ประการที่ 2 โขนเป็นการแสดงของหลวงที่อยู่ในราชสำนัก มหาดเล็กจะถูกนำตัวมาฝึกหัดเป็นโขนหลวงเพื่อแสดงในงานสมโภช หรือพระราชพิธีต่างๆ และองค์ ประกอบการแสดงของโขนยังแตกต่างจากการแสดงทั่วไป เพราะโขนเป็นศิลปะที่แสดงออกถึงการรำ การเต้น ดำเนินเรื่องด้วยการพากย์ เຈຈา ชับร้อง ประกอบกับเครื่องดนตรีปี่พาทย์ โดยโขนจะแสดง เพียงเรื่องเดียวคือเรื่องรามเกียรติ์

รามเกียรติ์เป็นวรรณกรรมของชาติ ที่ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษร และใช้เป็นพื้นฐานในการแสดงโขนของกรมศิลปากรในเวลาต่อมา และมีการรวบรวมครั้งแรกในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช โดยมีพระราชประสงค์จะทรงรวบรวมเรื่องรามเกียรติ์ซึ่งกระจัดกระจายให้เข้าเป็นเรื่องเดียวกัน เป็นรามเกียรติ์ที่มีความยืดยาว และสมบูรณ์ที่สุด ลักษณะคำประพันธ์ เป็นกลอนบทละคร ปรากฏบทบาทกมุภกรรณในฐานะน้อง สุวานะอุปราชา และสุวานะแม่ทัพ นอกจากนี้พบว่า กมุภกรรณทำศึกสงครามกับพระราม 4 ครั้งด้วยกัน คือ ศีกกมุภกรรณตอนสุครีพถอนันรัง กมุภกรรณพุ่งหอกโมกษศักดิ์ กมุภกรรณทนต์น้ำ และกมุภกรรณรบพระราม ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย พระองค์ทรงปรับปรุงเป็นบทละครเพื่อใช้แสดงละครใน ส่วนบทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว มีความแตกต่างจากบทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช และพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย เนื่องจากพระองค์ดำเนินเรื่องตามคัมภีร์ รามายณะของฤาษีวาลมิกิ ทั้งชื่อตัวละครก็ทรงใช้เรียกต่างกัน โดยเนื้อเรื่องส่วนใหญ่ของรามเกียรติ์เป็นการทำสงครามระหว่างพระรามกับทศกัณฐ์ ซึ่งตัวละครแต่ละตัวในเรื่องรามเกียรติ์จะมีเอกลักษณ์และลักษณะเฉพาะตัวของตนเอง กล่าวโดยเฉพาะตัวยักษ์ในเรื่องรามเกียรติ์มีจำนวนมากนับร้อยตัว ซึ่งยักษ์แต่ละตัวก็จะมีอิทธิฤทธิ์ ยุทธวิธีในการทำสงครามสู้รบที่แตกต่างกันไป แต่ผู้มีบทบาทสำคัญและมียุทธวิธีที่โดดเด่นไม่เหมือนกับยักษ์ตนอื่นๆ ในการทำศึกสงครามกับฝ่ายพระรามซึ่งในแต่ละศึกจะมีกลวิธีที่ประกอบไปด้วยสติปัญญาเล่ห์กลอุบาย รวมทั้งยุทธศาสตร์การรบ ซึ่งยักษ์ตนนั้นได้แก่ กมุภกรรณ

ภาพที่ 1 ศรชะกมุภกรรณด้านหน้า
ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 2 ศีรษะกมุภกรรณด้านหลัง
ที่มา : ผู้วิจัย

กมุภกรรณที่ปรากฏในบทละครเรื่องรามเกียรติ์พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช และพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยนั้นเป็นตัวละครฝ่ายอธรรมหรือฝ่ายลงคามิบทบาทที่ต้องปะทะกับทศกัณฐ์ซึ่งเป็นตัวเอกในเรื่องรามเกียรติ์และมีนิสัยที่ค่อนข้างดื้อรั้นและดื้อแพ่งเป็นต้นกำเนิดของรามเกียรติ์ฉบับไทยที่ปรับมาจากอินเดีย กมุภกรรณเป็นตัวละครสำคัญที่มีศักดิ์สูง เป็นพี่น้องร่วมบิดามารดาเดียวกันกับทศกัณฐ์และพิเภก โดยกมุภกรรณเป็นน้องชายทศกัณฐ์แต่เป็นพี่พิเภก เป็นผู้มีสติปัญญา กำลังและฤทธิ์เดช แต่มีบุคลิกอุปนิสัยเป็นยักษ์ที่ประกอบไปด้วยทศพิธราชธรรม มีความฉลาดหลักแหลม สุขุมรอบคอบ และมีความภักดีต่อญาติวงศ์ จึงมีความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในใจของตนเองระหว่างคุณธรรม ความถูกต้องกับการทำหน้าที่ที่รับผิดชอบทั้งในฐานะน้อง สุวานะอุปราชา และสุวานะแม่ทัพ ซึ่งมีผลต่อการกระทำของกมุภกรรณที่ต้องตัดสินใจเลือกเอาอย่างหนึ่งอย่างใด ระหว่างคุณธรรม ความถูกต้อง กับหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบต่อสุวานะน้อง อุปราชา และแม่ทัพ

นอกจากนี้กมุภกรรณยังปรากฏชื่ออยู่ในบ่อเกิดแห่งรามเกียรติ์พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งบทบาทของกมุภกรรณมีบุคลิกลักษณะที่แตกต่างจากกมุภกรรณบทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชและพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย กล่าวคือ กมุภกรรณมีพฤติกรรมบทบาทที่ชั่วช้าในการทำสงครามใช้พลังมหาศาลมากกว่าใช้ไหวพริบและความสามารถ ทั้งนี้เนื่องจากพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชนิพนธ์ขึ้นตามเค้าโครงเรื่องรามายณะของวาลมิกิ กมุภกรรณจึงมีลักษณะที่แตกต่างจากรามเกียรติ์ของไทยเรา ซึ่งบทบาทของกมุภกรรณที่กล่าวไว้ในบ่อเกิดแห่งรามเกียรติ์ว่ากมุภกรรณเป็นผู้กำลังและฤทธิ์มาก ทั้งใจพาลสันดานหยาบ เป็นผู้ที่กินจุ และนอนหลับได้พักหลายๆ ปี เมื่อคราวออกศึกกับสุครีพ สุครีพถูกกมุภกรรณทุ่มด้วยยอดเขาล้มลงสลบไปกมุภกรรณจับสุครีพหนีบรักแร้ไปลงกา แต่เมื่อกมุภกรรณเผลอสุครีพได้กัดขมูกและหูของกมุภกรรณขาด กมุภกรรณก็โยนสุครีพลงกับพื้นดินตั้งใจจะเหยียบให้ตายแต่สุครีพหนีรอดกลับไปได้ กมุภกรรณโกรธออกไป

อีก สุดท้ายรบกับพระรามถูกพระรามแมลงศรตัดศีรษะขาดกระเด็นไปตกในมหาสมุทร หรือครั้งที่ “กุมภกรรณบำเพ็ญตบะอยู่หลายพันปี จนพระพรหมเสด็จลงมาให้ขอพร ครั้นกุมภกรรณจะขอพร พวกทวยเทพทั้งหลายพากันวิตกว่า กุมภกรรณจะกำเริบเที่ยวกินใครๆ หมดทั้งสามโลก พระพรหมจะไม่ประทานพรให้กุมภกรรณ ก็กระไรอยู่” อยู่สุดท้ายพระสุรัสวดีจึงเข้าสิงร่างกุมภกรรณ และขอให้หนอนหลับได้พักหลายปี” (พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว. 2519: 90-91) ส่วนรามเกียรติ์ บทร้องและบทพากย์พระราชนิพนธ์ใน พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้น พระองค์ทรงกล่าวถึงบทบาทของกุมภกรรณที่ปรากฏเป็นเพียงแต่สนับสนุนให้ทศกัณฐ์ทำสงครามกับพระราม ในส่วนของบทบาทการยกทัพออกรบทำศึกสงครามไม่มีกล่าวไว้ ส่วนการดำเนินเรื่องนั้น ทั้งชื่อตัวละครพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงยึดตามแบบฉบับรามายณะทั้งสิ้น บทบาทของกุมภกรรณในรามายณะจึงแตกต่างกับรามเกียรติ์ฉบับไทยที่เป็นพระราชนิพนธ์ใน พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช และพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย

จากการศึกษาพบว่ากุมภกรรณที่ปรากฏในพระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช และพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยมีความเหมือนกันคือ กุมภกรรณเป็นน้องชายทศกัณฐ์ มีพลกำลังมากและเป็นอุปราชกรุงลงกา เป็นผู้ที่ประกอบด้วยคุณธรรม ยุติธรรม และพยายามให้สติทศกัณฐ์คำนึงถึงความถูกต้อง เช่น ตอนที่กุมภกรรณทูลทศกัณฐ์ว่าต้นเหตุของสงครามคือนางสีดาที่ทศกัณฐ์ไปลักพาตัวไว้ในลงกา หากส่งนางกลับคืนไปให้พระราม สงครามครั้งนี้ก็จะสงบลง ดังที่ปรากฏตามบทพระราชนิพนธ์ ตามคำกลอนว่า

“ อันมูลศึกสงคราม	ซึ่งลูกหลานเคี้ยวเข็ญเช่นฆ่า
เป็นต้นด้วยนางสีดา	ที่ไปลักพาตัวไว้
ไซ้จะชิงสมบัติพิสดาน	ศฤงคารบริวารนั้นหาไม่
พระองค์จงส่งนางไป	ให้แก่พระรามผู้สามี
ก็สิ้นเสียศึกภัยพาล	ไม่รำคาญได้เบื้องบพศรี
ทั้งจะได้เป็นมิตรไมตรี	ต้องที่ในทศธรรมา ”

(พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช เล่ม 5. 2507 : 69) และในตอนเดียวกัน แต่แตกต่างกัน เป็นบทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ตามคำกลอนว่า

“ ส่วนตัวสีดานารี	หาควรที่จะกล่าวทำวถึงไม่
สำคัญข้อที่พระองค์ทรงชัย	ได้ไปพามาไว้ในลงกา
ถึงจะคืนนางไปให้พระราม	ไซ้จะสิ้นสงครามไปเบื้องหน้า
พระรามยกโยธีครั้งนี้มา	หวังแผ่เดชชาเกียรติกำจร
มุ่งจิตคิดเป็นจักรพรรดิ	เป็นใหญ่ในกษัตริย์สโมส
อันจะเลียงหนีการราญรอน	ไม่มีทางผันผ่อนประการใด ”

(พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว. 2554 : 82)

จากคำกลอนพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พบว่ากุมภกรรณไม่มีคุณธรรม ไม่ยึดความถูกต้อง นอกจากนี้ยังมีความแตกต่างในเรื่องของการใช้สติปัญญาในการบบบทบาทของกุมภกรรณพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช และพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยนั้น กุมภกรรณประกอบด้วยปัญญา มีกลอุบาย เช่น ตอนกุมภกรรณยกทัพออกรบพบสุครีพเป็นแม่ทัพยกมารบกับตน กุมภกรรณเกรงว่าจะพ่ายแพ้แก่พละกำลังของสุครีพ จึงใช้อุบายหลอกล่อให้สุครีพไปถอนต้นรังในทวีปอุดร ด้วยการให้คำพยุยวญ์ คุกขบประมาท โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อตัดพละกำลังของสุครีพให้ลดลง แล้วจึงเข้าสู้รบ สุดท้ายสุครีพหลงกลและรบแพ้แก่กุมภกรรณ ซึ่งแตกต่างจากกุมภกรรณพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่มีแต่ความมูทะลุ ใช้แต่พละกำลัง และมีความโหดร้าย น่ากลัว ด้วยเหตุนี้กุมภกรรณที่ปรากฏในบทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช และพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย จึงมีความแตกต่างจากกุมภกรรณในรามายณะพระราชนิพนธ์ใน พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งสอดคล้องกับ (สมพร สิงห์โต 2517: 249-250) ที่กล่าวว่ากุมภกรรณในรามเกียรติ์มีความแตกต่างจากกุมภกรรณในรามายณะมากคือกุมภกรรณของเราไม่มีลักษณะที่ดุร้าย น่ากลัว แต่เป็นภาพที่มีแต่ความฉลาดหลักแหลม สุขุมรอบคอบ ไม่มักใหญ่ ใฝ่สูง มีความภักดีต่อญาติวงศ์ และเป็นผู้ประกอบด้วยทศพิธราชธรรม ซึ่งแตกต่างจากกุมภกรรณในรามายณะที่น่ากลัว โหดร้ายกระหายเลือด นอกจากนี้ในด้านการทำสงครามของกุมภกรรณที่ปรากฏในรามเกียรติ์และในรามายณะนั้นกุมภกรรณเป็นผู้ที่ทำความหนักใจให้แก่ฝ่ายพระราม ผิดกันแต่ในรามายณะเน้นความมีกำลัง ความมีอภินิหารและความบ้าเลือดแต่ในรามเกียรติ์เน้นที่ฝีมือ และสติปัญญา

จากที่กล่าวมาผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาบทบาทกุมภกรรณฉบับไทยและเป็นบทพระราชนิพนธ์เนื่องจากในบทพระราชนิพนธ์นั้น ได้สร้างตัวละครกุมภกรรณเป็นยักษ์ที่มีความดี มีคุณธรรม มีสติในการตัดสินใจตัดสินให้ยึดถือความถูกต้อง ตัวละครตัวนี้กับพิเภกซึ่งเป็นพี่น้องกันมีความคล้ายคลึงกันในเชิงความคิด แต่แตกต่างกันคือ กุมภกรรณเห็นแก่พี่น้องและปฏิบัติหน้าที่ในฐานะนักรบ ที่ต้องทำหน้าที่เพื่อปกป้องบ้านเมือง แม้จะรู้ว่าสิ่งที่ทำนั้นไม่ถูกต้อง ไม่ยุติธรรม แต่ก็ยอมเพื่อแสดงให้เห็นว่ามีความกตัญญูและมีความจงรักภักดีต่อพี่ ซึ่งแตกต่างจากกุมภกรรณที่ปรากฏในรามายณะที่มีแต่ความน่ากลัว ใจพาล ซึ่งเป็นไปตามรามายณะของอินเดียที่มีแต่ความดุร้าย และเพื่อรวบรวมให้เป็นแบบแผนและเป็นประโยชน์ทางด้านนาฏศิลป์สืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาบทบาทของกุมภกรรณที่ปรากฏในบทพระราชนิพนธ์เรื่องรามเกียรติ์
2. วิเคราะห์บทบาทการแสดงของกุมภกรรณที่ปรากฏในการแสดงโขนตามแบบกรมศิลป์ากร
3. วิเคราะห์วิธีการใช้ท่ารำของกุมภกรรณในการแสดงโขนชุดศึกกุมภกรรณตอนสุครีพถอนต้นรัง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาเฉพาะบทพระราชนิพนธ์เรื่องรามเกียรติ์จำนวน 3 ฉบับคือบทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช บทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย และบทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยศึกษาเฉพาะบทบาทในการแสดงของกุมภกรรณที่แสดงออกถึงความสามารถด้านสติปัญญาที่ใช้ในการทำสงคราม ในชุดศึกษากุมภกรรณตอนสุครีพถอนคันธรั้ง ตามบทโขนกรมศิลปากรของนายปัญญา นิตยสุวรรณ

ขอบเขตการวิจัย

1. โขนเป็นการแสดงแบบมีจารีต แบบแผน การที่นักแสดงต้องการรู้ และต้องการศึกษา ความคิด ความรู้สึก ความขัดแย้งในใจตัวละครย่อมมีประโยชน์ในการตีบทและเข้าใจการแสดงที่เป็นสไตล์ เป็นด้นชั การร่ายรำได้ชัดเจนขึ้น
2. เป็นเอกสารทางวิชาการที่รวบรวมองค์ความรู้เกี่ยวกับบทบาทและกระบวนท่ารำของกุมภกรรณที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อนักศึกษา ครู และบุคลากรทางด้านนาฏศิลป์ไทย ในด้านการเรียนการสอน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การวิจัยเรื่องบทบาทกุมภกรรณในการแสดงโขนเรื่องรามเกียรติ์ครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ทำการศึกษาวិเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลต่างๆ และเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม(Field Study) ประกอบการดำเนินการวิจัยโดยมีขั้นตอนดังนี้

1. **การศึกษาจากเอกสารวิชาการ** ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของกุมภกรรณจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ได้แก่ หอสมุดแห่งชาติ สถาบันการศึกษาต่างๆ และบทพระราชนิพนธ์เรื่องรามเกียรติ์จำนวน 3 ฉบับคือฉบับพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ฉบับพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย และฉบับพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว สมณญาณารามเกียรติ์ของนาคะประทีป อุปรกรณ์รามเกียรติ์ของเสฐียรโกเศศ เป็นต้น
2. **การศึกษาภาคสนาม** เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง(Unstructured Interview) จากผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญด้วยวิธีการจดบันทึก บันทึกเสียงลงเครื่องบันทึกเสียง บันทึกภาพนิ่งจากการสัมภาษณ์ สันทนากลุ่มและเดียวกับบุคคลที่มีความรู้ทางด้านนาฏศิลป์และดนตรีไทยโดยมีเกณฑ์การคัดเลือก ดังนี้

กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ไทยเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดและประสบการณ์การแสดงโขนไม่น้อยกว่า 20 ปี ประกอบด้วย

1) นายจตุพร รัตนวราหะ ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (โขนยักษ์) ปีพุทธศักราช 2552
2) นายสมศักดิ์ ทัดติ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านนาฏศิลป์ไทย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
3) ดร. จุลชาติ อรัณยะนาค รองผู้อำนวยการ วิทยาลัยนาฏศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีไทย ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการ
ถ่ายทอดและการบรรเลงดนตรีประกอบการแสดงโขนไม่น้อยกว่า 20 ปี ประกอบด้วย

1) นายฐิระพล น้อยนิธย์ ตำแหน่งครูวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ วิทยาลัยนาฏศิลป์
สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

2) นายจรัญ พูลลาภ นักวิชาการละครและดนตรีชำนาญการ สำนักงานสังคีต กรมศิลปากร

3.การรับการถ่ายทอดการปฏิบัติ ดำเนินการถ่ายทอดและฝึกปฏิบัติกระบวนการทำรำชุดศึก
กมุขกรรณตอนสุครีพถอนต้นรัง ด้วยตนเองแบบตัวต่อตัวกับครูต้นแบบคือนายจตุพร รัตนวราหะ
ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (โขนยักษ์) ปีพุทธศักราช 2552 นายสมศักดิ์ ทัดติ ผู้ทรง
คุณวุฒิด้านนาฏศิลป์ไทย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ และ ดร.จุลชาติ อรัณยะนาค รองผู้อำนวยการ
วิทยาลัยนาฏศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

4.การสนทนากลุ่มย่อย(Focus Group) โดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความสามารถ
ในการแสดงโขน มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการฝึกซ้อมการแสดง มีความรู้ใน
วรรณกรรมเรื่องรามเกียรติ์มีความรู้ความสามารถในการบรรเลงดนตรีและการพากย์เจรจาใน
การแสดงโขนไม่น้อยกว่า 20 ปี ประกอบด้วย

1) นายชวลิต สุนทรานนท์ นักวิชาการละคร และดนตรีเชี่ยวชาญ สำนักงานสังคีต
กรมศิลปากร

2) นายประเมษฐ์ บุญยะชัย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านนาฏศิลป์ไทย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

3) ดร.ไพโรจน์ ทองคำสุก นักวิชาการละครและดนตรีชำนาญการ สำนักงานสังคีต
กรมศิลปากร

ผลการวิจัย

กมุขกรรณมีลักษณะภายนอกคือเป็นพญายักษ์ตนเดียวที่โหด ไม่มีเยื่อ “สาเหตุที่ไม่มี
เยื่อเพราะถือ ศักดิ์ธรรมมันคงมาก สรรวมไม่ต้องการยศอะไร ไม่สวมมงกุฎไม่มีเยื่อ” (ทรงวิทย
ดลประสิทธิ์. 2541: 62) ซึ่งสอดคล้องกับสมศักดิ์ ทัดติ ที่กล่าวว่ากมุขกรรณแม้จะมีตำแหน่งใน
ฐานะอุปราช แต่ไม่หวั่นในลาภยศ เพราะถือศักดิ์ธรรม มันคงมาก ซึ่งสังเกตได้จากศีรษะของกมุข-
กรรณที่ไม่มีมงกุฎ และจากการศึกษาคำว่า “กุมภ” ในหนังสือพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน
2554 : 136 พบว่า “กุมภ – , กุมภ” [กุมพะ] น. แปลว่าหม้อ คำว่า “กัณณ” (แบบ) น.แปลว่า
หู” (ราชบัณฑิตยสถาน 2554 : 103) เมื่อนำคำทั้งสองมาสมาสกัน จึงแปลความหมายได้ว่า “หูหม้อ”
(พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว. 2519 : 64) ซึ่งมีความสอดคล้องกันกับข้อความที่ปรากฏ

ในพระราชนิพนธ์บ่อเกิดแห่งรามเกียรติ์พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ทรงพระราชนิพนธ์ไว้ว่า กุมภกรรณหุ้มคือหูโตเท่าหม้อ จึงกล่าวได้ว่ากุมภกรรณมีลักษณะที่มี ใบหูใหญ่โตคือมีใบหูโตเท่าหม้อ นอกจากนี้กุมภกรรณยังมีอุปนิสัยที่กินจุ ชอบนอนตามที่ปรากฏ ในบ่อเกิดแห่งรามเกียรติ์ ด้วยสาเหตุที่กล่าวมานี้ลักษณะของกุมภกรรณจึงไม่เหมาะที่จะไม่สวม มงกุฎ จากที่กล่าวมาจึงมีความสอดคล้องกับลักษณะของกุมภกรรณในบทพระราชนิพนธ์ที่ไม่มี มงกุฎ ไม่มียอด เพราะความใหญ่โตของใบหูกุมภกรรณลักษณะภายในของกุมภกรรณเป็นตัวละคร ที่มีจริยธรรม มีความเที่ยงตรง กล้าหาญ และมีความขัดแย้งสูง ระหว่างความเป็นแม่ทัพ เป็นทหาร และต้องการทำหน้าที่ที่ขัดแย้งจิตใจ ซึ่งความขัดแย้งทางจิตใจนี้มีผลต่อการใช้ท่ารำตีบทของกุมภกรรณเป็น 2 ลักษณะคือ ความรู้สึกที่เกิดขึ้นภายในใจที่คิดคำนึง รำพึงรำพัน ท่ารำที่แสดงออกมา ภายนอกจะลดความเข้มแข็ง ความดุตันลงเพื่อถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกนั้นไปสู่ผู้ชม เป็นการตีบท ในลักษณะที่เรียกว่า “ตีบทเบา” ส่วนบทที่ใช้ท่ารำเจรจาโต้ตอบระหว่างตัวละคร เป็นการใช้ท่าทาง สื่อความหมายแทนคำพูด ท่ารำที่แสดงออกมาจะมีความเข้มแข็ง ดุตัน แข็งแรง เต็มที่ เรียกว่า “ตีบทหนัก”

บทละครเรื่องรามเกียรติ์พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ทรง ดำเนินเรื่องตามบทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช แต่ทรงมุ่ง แต่งให้ให้เป็นบทละครรำ โดยเริ่มเรื่องตั้งแต่พระรามใช้ให้หนุมานไปถวายแหวนแก่นางสีดา จนถึง ทศกัณฐ์ล้ม มีลักษณะคำประพันธ์เป็นกลอนบทละคร ถ้อยคำสำนวนมีความกะทัดรัด เพื่อใช้สำหรับการ แสดง ปรากฏบทบาทของกุมภกรรณในฐานะอุปราชา และฐานะแม่ทัพ

บทร้องและบทพากย์รามเกียรติ์พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ทรงมีพระราชประสงค์นิพนธ์ขึ้นเพื่อใช้เล่นเอนกโดยเฉพาะ จึงมีทั้งคำกลอนอันเป็นบทร้อง ทั้งบทพากย์และเจรจาอย่างเอนก ปรากฏบทบาทกุมภกรรณในฐานะน้อง รามเกียรติ์บทร้องและบท พากย์ ดำเนินเรื่องตามคัมภีร์รามายณะ ของฤาษีวาลมิกิ ทั้งชื่อตัวละครก็ใช้เรียกต่างกัน เช่น “สุรปะ นชา” แทนสำนึกชา “พิเภกษณ์” แทน พิเภก และ “พระลักษมณ์” แทนพระลักษมณ์ ปรากฏบทบาท ของกุมภกรรณในชุดพิเภกษณ์ถูกขับกับชุดจองถนน

สรุปบทบาทของกุมภกรรณที่ปรากฏในพระราชนิพนธ์รามเกียรติ์บทร้องและบทพากย์นี้ มีความแตกต่างจากบทบาทกุมภกรรณในพระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬา-โลกมหาราช และพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย กล่าวคือบทบาทของกุมภกรรณใน รามเกียรติ์บทร้องและบทพากย์นั้น จากการศึกษาพบว่ากุมภกรรณปรากฏเพียงบทบาทในฐานะ น้องที่ให้คำปรึกษาข้อราชการศึกสงครามกับทศกัณฐ์ มีอุปนิสัยที่เด็ดขาด พร้อมทั้งจะรับอาสา ทศกัณฐ์ ทำศึกสงครามกับพระรามด้วยความสมัครใจ ซึ่งมีปรากฏอยู่ในรามเกียรติ์บทร้องและ บทพากย์ชุดพิเภกษณ์ถูกขับ และชุดจองถนน ส่วนในฐานะอุปราชา และฐานะแม่ทัพ ไม่ปรากฏใน รามเกียรติ์บทร้องและบทพากย์แต่อย่างใด รามเกียรติ์บทร้องและบทพากย์นี้ ยังมีความเชื่อมโยงกันกับบ่อเกิดแห่งรามเกียรติ์พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ทรง

พระราชนิพนธ์ขึ้นจากคัมภีร์รามายณะของฤาษีวาลมิกิ ซึ่งเป็นคำประพันธ์ประเภทร้อยแก้ว โดยกล่าวถึงบทบาทของกมุทกัณฐกในฐานะน้องที่เข้าช่วยทศกัณฐ์ ทำศึกสงครามกับพระรามด้วยความเต็มใจในการรบกับฝ่ายพระราม กมุทกัณฐกในบ่อเกิดแห่งรามเกียรติ์นั้น ใช้แต่พลังกำลังในการรบซึ่งในท้ายที่สุดก็ต้องพ่ายแพ้แก่ฤทธิ์เดชของพระราม

บทบาทของกมุทกัณฐกในการแสดงโขนของกรมศิลปากรนั้น ทั้งพฤติกรรมและอุปนิสัยจะดำเนินบทบาทตามบทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช และพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ส่วนบทบาทของกมุทกัณฐกที่เป็นบทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ปรากฏในรามเกียรติ์บทร้องและบทพากย์นั้น ปัจจุบันกรมศิลปากร ได้นำมาจัดแสดงเพื่อเฉลิมพระเกียรติ สดุดี หรือน้อมรำลึกถึงพระองค์ท่านในวาระสำคัญต่างๆ รูปแบบของการแสดงโขนของกรมศิลปากรนั้น ดำเนินตามแบบแผนของโขนโรงในทั้งสิ้นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญในการที่จะทำให้การแสดงโขนของกรมศิลปากรได้รับความชื่นชมจากผู้ชม คือ บทโขน ซึ่งกรมศิลปากรมีการนำบทวรรณกรรมเรื่องรามเกียรติ์พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และบทพากย์โขนสำนวนต่างๆ มาจัดทำเรียบเรียงเป็นบทใช้ประกอบการแสดงโขน บทโขนของกรมศิลปากรนั้นจะประกอบด้วย บทพากย์และบทเจรจา ซึ่งมีลักษณะเหมือนกับการแสดงหนังใหญ่ นอกจากนี้มีบทขับร้องตามลักษณะและวิธีการแสดงละครโน มีการใช้คำขึ้นต้นเพื่อบอกกล่าวถึงฐานะของตัวละคร มีการแบ่งเนื้อเรื่องออกเป็นชุด เป็นองค์ ตามลักษณะบทโขนของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ในการแสดงโขนของกรมศิลปากรนั้นผู้แสดงจะต้องสวมศีรษะปิดหน้า จึงไม่สามารถพูดเจรจาด้วยตัวเองได้ จึงต้องมีผู้ที่ทำหน้าที่พูดหรือเจรจาแทนซึ่งเรียกว่า คนพากย์ เจรจา ตัวโขนต้องแสดงออกให้เห็นถึงอารมณ์ความรู้สึกที่อยู่ภายใน แล้วสื่อสารออกมาในรูปแบบของกิริยาท่าทางให้ผู้ชมเกิดอารมณ์คล้อยตามซึ่งตัวโขนจะแสดงอารมณ์ความรู้สึกตามบทบาทที่กำหนดไว้ในบทพระราชนิพนธ์เรื่องรามเกียรติ์

บทโขนชุดศึกกมุทกัณฐกตอนสุครีพถอนต้นรัง นายปัญญา นิตยสุวรรณผู้ประพันธ์บทโขนได้นำเอากลอนบทละครเรื่องรามเกียรติ์พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยมาเป็นกรอบในการประพันธ์บท โดยนำเอากลอนบทละครที่มีความยาว มาตัดให้สั้นลง เพื่อให้มีความกระชับ ในการแสดงชุดศึกกมุทกัณฐก ตอนสุครีพถอนต้นรัง จะสังเกตได้ว่าบทโขนประกอบด้วยบทพากย์ และบทเจรจาและเล่นจบตอนในการแสดงครั้งเดียว บทโขนชุดศึกกมุทกัณฐกตอนสุครีพถอนต้นรังนี้แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของกมุทกัณฐกที่ประกอบด้วยสติปัญญา กลอุบาย ด้วยการยั่วยุบ สบประมาท ถูก ศัตรูท่ามกลางสนามรบ หากศัตรูปฏิเสธไม่รับคำท้าทายจะทำให้เกิดความอับอายต่อหน้ากองทัพอของทั้งสองฝ่าย การศึกษาการแสดงโขนตอนนี้มีลักษณะการแสดงที่แตกต่างจากตอนอื่นๆ เนื่องจากใช้การดำเนินเรื่องด้วยการพากย์และเจรจาทเป็นหลักในการแสดง จึงไม่มีการบรรจเพลงมาบรรเลงเพื่อบรรยายประกอบกิริยาของตัวละคร

วิธีกรำใช้ทำรำของกุ่มภกรรณในการแสดงโขน

การกรำใช้บทเป็นการแสดงอารมณ์ ท่าทางออกมาแทนคำพูด ซึ่งท่าทางเหล่านี้ล้วนเป็นท่า ธรรมชาติ ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน แต่ได้นำมาประดิษฐ์ให้เกิดความสวยงามการกรำใช้ทำรำต้องเป็นไป ตามบทพากย์ เจรจาและขับร้อง โดยการตีบทสามารถแยกเป็น 3 ประเภทคือ

1) การตีบทประเภทดำเนินเรื่อง

บทประเภทดำเนินเรื่อง ซึ่งมีลักษณะเป็นบทขับร้องและบทพากย์-เจรจา การตีบทประเภท นี้ให้ตีไปตามความหมายของคำ

2) การตีบทประเภทคำนึง

คือบทที่ผู้แสดงรำพึง คิดคำนึงอยู่ภายในใจแล้วบอกความคิดนั้นให้ผู้ชมทราบ การตีบท ประเภทนี้ไม่จำเป็นต้องตีตามบททุกคำ แต่ใช้ท่วงที่เชื่องช้าแสดงความรู้สึกนึกคิดให้ผู้ชมทราบ

3) การตีบทประเภทแสดงอารมณ์ภายใน คือบทที่เน้นแสดงออกทางอารมณ์ เช่น บทตัดพ้อ ต่อว่า บทโกรธ เป็นต้น การตีบทประเภทนี้คำนึงถึงการใช้อารมณ์และเน้นการใช้ท่วงที่ลีลา มากกว่า ท่าทาง

สรุป การกรำใช้บท เป็นการกรำใช้ทำรำที่แสดงอารมณ์ ออกมาเป็นภาษาท่าทางแทนคำพูด การตีบทประกอบคำพากย์ และเจรจาแบ่งได้เป็นการตี “บทเบา” หมายถึง การตีบทในลักษณะ บรรยายความ คิดคำนึง รำพึง รำพัน ท่ารำที่แสดงออกมาจึงมีลักษณะเบาๆ ไม่แข็งเต็มที่ เหลี่ยม และวงลดลงจากท่ารำปกติ และตี “บทหนัก” หมายถึง การตีบทในลักษณะการเจรจาโต้ตอบกัน ท่า รำที่แสดงออกมาเป็นท่ารำเต็มตัว เต็มที่ แข็งแรง ดุดัน และเข้มแข็ง บทบาทการกรำใช้บทของกุ่มภ- กรรณจึงมีทั้ง 2 ลักษณะคือการตีบทเบา และบทหนัก

อภิปรายผล

จากการศึกษาบทบาทกุ่มภกรรณในการแสดงโขนเรื่องรามเกียรติ์ พบประเด็นของกุ่มภ- กรรณโดยผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิดังนี้ สมศักดิ์ ทัดติ ให้ความหมายว่า “บทเบา คือ การตี บทในลักษณะคิดคำนึง รำพึง รำพัน ที่ตัวโขนคิดในใจ และบอกความคิดดังกล่าวออกมาเป็นท่าทาง ให้ผู้ชมรับทราบว่ากำลังคิดหรือวางแผนอะไรอยู่ การตีบทจะมีลักษณะที่นุ่ม ไม่ดุดัน มีการลดวง ลดเหลี่ยมลง ท่าทางไม่แข็งเต็มที่” (สัมภาษณ์. สมศักดิ์ ทัดติ. 11 มีนาคม 2559) จุลชาติ อรัญยะ นาค ให้ความหมายว่า “การตีบทโดยใช้ท่าทางที่สื่ออารมณ์ให้ผู้ชมรับรู้ว่าตัวละครกำลังรำพึงรำพัน ครุ่นคิด ท่ารำจึงมีลักษณะไม่เข้มแข็งเต็มที่” (สัมภาษณ์. จุลชาติ อรัญยะนาค. 11 มีนาคม 2559) และจากการสัมภาษณ์จตุพร รัตนวราหะให้ความหมายดังนี้ “การใช้ท่าทางที่นุ่ม แสดงความรู้สึกที่ อยู่ภายในใจ คิดคนเดียว แต่มีจุดมุ่งหมาย ท่ารำไม่เข้มแข็งดุดัน” (สัมภาษณ์ จตุพร รัตนวราหะ 17 มีนาคม 2559)

ส่วนความหมายคำว่า “บทหนัก” สมศักดิ์ ทัดติ ให้ความหมายว่า “การตีบทปกติ ใช้ท่ารำ

เต็มตัว ตามอารมณ์ความรู้สึกของตัวละครที่เจรจาโต้ตอบกัน” (สัมภาษณ์. สมศักดิ์ ทัดติ. 11 มีนาคม 2559) จุลชาติ อรัณยะนาถ ให้ความหมายว่า “บทหนักคือ การใช้ท่ารำที่เข้มแข็ง ดุดัน เป็นการใช้ท่ารำเต็มตัว โดยต้องคำนึงถึงยศศักดิ์ด้วยใช้ในบทเจรจาโต้ตอบกัน” (สัมภาษณ์.จุลชาติ อรัณยะนาถ. 11 มีนาคม 2559) และจตุพร รัตนวราหะ ให้ความหมายไว้ว่า “บทหนักต้องเข้มแข็ง สง่างาม ท่ารำแผ่ผาย สมความเป็นยักษ์ที่มียศศักดิ์ โดยส่วนมากใช้ในการเจรจาโต้ตอบกัน แสดงออกให้เห็นถึงท่ารำที่ดุดัน”(สัมภาษณ์ จตุพร รัตนวราหะ 17 มีนาคม 2559)

จึงสรุปได้ว่าการตี “บทเบา” หมายถึง การตีบทในลักษณะบรรยายความ คิดคำนึง รำพริ้ง รำพัน ท่ารำที่แสดงออกมาจึงมีลักษณะเบาๆ ไม่แข็งเต็มที่ เหลี่ยมและวงลดลงจากท่ารำปกติ “บทหนัก” หมายถึง การตีบทในลักษณะการเจรจาโต้ตอบ ท่ารำที่แสดงออกมาเป็นท่ารำเต็มตัว เต็มที่ แข็งแรง ดุดัน เข้มแข็ง และจากการศึกษาต่อท่ารำใช้บทประกอบการแสดงโขนชุดศีกกมุฏภกรณ ตอนสุครีพถอนต้นรัง จากผู้เชี่ยวชาญทางด้านนาฏศิลป์ไทยสามารถวิเคราะห์การใช้ท่ารำของกมุฏภกรณได้ดังนี้

1) การตีบทใช้บทที่สื่อความหมายแทนคำพูดของกมุฏภกรณ ที่มีลักษณะใช้ท่าทางท่ารำ ที่มีลักษณะคิดรำพริ้ง รำพัน เพื่อสื่อความหมายระหว่างตัวละครไปสู่ผู้ชม เป็นการใช้ท่ารำที่ลดความ เข้มแข็ง และความดุดัน การตีบทใช้บทในลักษณะนี้เรียกว่า “การตีบทเบา”

2) การตีบทที่ใช้ท่าทางสื่อความหมายแทนคำพูดของกมุฏภกรณ ที่มีลักษณะสื่อความหมาย ใช้ท่าทางท่ารำในการเจรจาโต้ตอบระหว่างตัวละคร เป็นการใช้ท่ารำที่มีความเข้มแข็ง และดุดัน การตีบทในลักษณะนี้เรียกว่า “การตีบทหนัก”

ภาพที่ 3 ท่าประทับบนราชรถของกมุฏภกรณ

ที่มา : ผู้วิจัย

การรำใช้บทการตีบท ต้องสื่ออารมณ์ ท่าทางออกมาเป็นภาษาท่าทางโดยผ่านการดำเนิน เรื่องด้วยการพากย์ และเจรจา ซึ่งสอดคล้องกับ (สมศักดิ์ ทัดติ. 2540 : 254) กล่าวว่าการรำใช้ บทเป็นการตีความหมายของถ้อยคำไปตามบทร้อง บทพากย์และเจรจา นอกจากนี้การรำใช้บทยัง สอดคล้องกับไพโรจน์ ทองคำสุก (2555: 227) ว่าการรำใช้บท คือการรำตามบทพากย์เจรจาและ บทร้อง ซึ่งตัวโขนต้องแสดงภาษาท่าทางไปตามคำพากย์เจรจาและคำร้องนั้นๆ โดยมีกระบวนการที่ แทนคำพูด ท่าที่แสดงกิริยาอาการ และท่าที่แสดงอารมณ์ผสมกลมกลืนกันอยู่

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาบทบาทกุ่มภกรรณในการแสดงโขนเรื่องรามเกียรติ์ ชุดศึกกุ่มภกรรณ ตอน สุครีพถอนต้น ทำให้พบว่าการใช้บทการตีบท “เบา” การตีบท “หนัก” มีความแตกต่างกัน นอกจากนี้ ยังต้องตีบทตามความหมายของคำที่ประกอบบทพากย์ และเจรจา ดังนั้นผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะว่า ควรจะมีการศึกษาการตี “บทเบา” การตี “บทหนัก” ของกุ่มภกรรณ ดังนี้

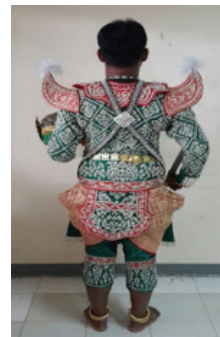
1. ควรมีการศึกษาตี “บทเบา” การตี “บทหนัก” ตามคำพากย์-เจรจา ว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกับคำร้องอย่างไรในด้านการใช้ทำรำ

2. ควรมีการศึกษาการตี “บทเบา” การตี “บทหนัก” ในการแสดงโขนชุดศึกกุ่มภกรรณตอน ฟุ้งหอก โหมขศักดิ์ ว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไรในด้านการใช้ทำรำ

(ด้านหน้า)

ภาพที่ 4 การแต่งกายยืนเครื่องของกุ่มภกรรณ
ที่มา : ผู้วิจัย

(ด้านหลัง)

ภาพที่ 5 การแต่งกายยืนเครื่องของกุ่มภกรรณ
ที่มา : ผู้วิจัย

บรรณานุกรม

- ทรงวิทย์ ดลประสิทธิ์. (2541) โคตรวงศ์ทศกัณฐ์ ศิลปวัฒนธรรม ฉบับพิเศษ. กรุงเทพฯ ; มติชน.
พุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช, พระบาทสมเด็จพระ.(2507).บทละครเรื่อง รามเกียรติ์เล่ม 5.
กรุงเทพฯ : ครูสภา.
- ไพโรจน์ ทองคำสุก. (2555). ลีลาภาษาท่าโขนลิง. ภาควิชาศิลปกรรมราชบัณฑิตยสถาน.
วารสารราชบัณฑิตยสถาน ปีที่ 37 ฉบับวันที่ 2 เมษายน – มิถุนายน 2555.
- มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. (2519) บ่อเกิดแห่งรามเกียรติ์. กรุงเทพฯ : โพธิ์สามต้น
การพิมพ์.
- .(2554). รามเกียรติ์บทร้องและบทพากย์ พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระ
พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว มหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว. จัดพิมพ์เผยแพร่เนื่องใน
วันภาษาไทยแห่งชาติ. กรุงเทพฯ ; มปท.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2554).พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2554 เฉลิมพระเกียรติ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ
5 ธันวาคม 2554. กรุงเทพฯ .
- รื่นฤดี สัจจพันธ์.(2554).นามานุกรมรามเกียรติ์ ฉบับปรับปรุงใหม่.กรุงเทพฯ ; ส. เอเซียเพรส.
- สมพร สิงห์โต. (2517).ความสัมพันธ์ระหว่างรามายณะของวาลมิกิและรามเกียรติ์พระราชนิพนธ์
ในรัชกาลที่ 1,ปริญญาศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต, แผนกวิชาภาษาไทย,
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมศักดิ์ ทัดติ. (2540).จารีตการฝึกหัดและการแสดงโขนของตัวทศกัณฐ์,
ปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต, สาขานาฏศิลป์ไทย, ภาควิชานาฏศิลป์ไทย,
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สัมภาษณ์

- จตุพร รัตนวราหะ. ศิลปินแห่งชาติ 2552. สัมภาษณ์, 12 ธันวาคม 2558 , 17 มีนาคม 2559.
- จุลชาติ อรัญยะนาถ. รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ วิทยาลัยนาฏศิลป์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์.
สัมภาษณ์, 17 ธันวาคม 2558 , 11 มีนาคม 2559.
- สมศักดิ์ ทัดติ. ผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านนาฏศิลป์ไทย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์.
สัมภาษณ์, 12 ธันวาคม 2558 , 11 มีนาคม 2559.

ความหมายและเอกลักษณ์พื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ในความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่างชาติ
เพื่อกำหนดรูปลักษณ์ป้ายรถโดยสารประจำทาง

ความหมายและเอกลักษณ์พื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ในความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ เพื่อกำหนดรูปลักษณ์ป้ายรถโดยสารประจำทาง

The meaning and identity of Rattanakosin Island in opinion from foreign tourists
In order to design the bus stop pole.

โสรัจ คงคาร์ตัน*

วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการออกแบบอุตสาหกรรม
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

บทคัดย่อ

บทความการวิจัยเรื่อง ความหมายและเอกลักษณ์พื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ในความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเพื่อกำหนดรูปลักษณ์ป้ายรถโดยสารประจำทางในครั้งนี้ เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง ออกแบบป้ายรถโดยสารประจำทางเพื่อชี้แนะการเดินทางในกรุงเทพมหานคร กำหนดวัตถุประสงค์ในการเขียนบทความคือ 1) ศึกษาการให้ความหมายของพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ 2) ระบุลักษณะทางเอกลักษณ์ของพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ และ 3) เสนอข้อพิจารณาการออกแบบรูปลักษณ์ป้ายรถโดยสารประจำทางในพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลระหว่างการทบทวนวรรณกรรมและการสัมภาษณ์ความคิดเห็นถึงคุณลักษณะเฉพาะที่เป็นเอกลักษณ์ในพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์กับนักท่องเที่ยวต่างชาติซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัย

ผลที่ได้จากการศึกษาพบว่า การออกแบบป้ายรถโดยสารประจำทางในพื้นที่ของเกาะรัตนโกสินทร์นั้นควรใช้เอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมเพราะแสดงให้เห็นเป็นรูปธรรม ให้ผู้พบเห็นสามารถรับรู้องค์ประกอบ เช่น รูปทรง รูปทรง ส่วนประกอบ ลวดลาย และสี สื่อความหมายถึงพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ที่มีความสำคัญในประเด็นทางด้านสถาปัตยกรรมและด้านประวัติศาสตร์ โดยองค์ประกอบทางกายภาพประกอบด้วย 1) รูปทรง รูปทรง คือ รูปทรงสี่เหลี่ยมด้านบนมีสามเหลี่ยมทรงสูง รูปทรงเป็นสี่เหลี่ยมซ้อนชั้น และรูปทรงสามเหลี่ยม 2) ส่วนประกอบ คือ ประดับกรอบหน้าบรรพได้แก่ ซ้อฟ้า ใบระกา นาคเบี่ยง นาคลายอง และหางหงส์ ที่เป็นส่วนประกอบภายนอกรูปทรง 3) ลวดลาย คือ รูปทรงของลวดลายดอกไม้และเส้นของเถาวัลย์ 4) สี คือ สีทอง เหลืองใช้เป็นสีของป้าย และ 5) กำหนดบุคลิกลักษณะให้มีความเป็นชนชาติ ดั้งเดิม และสง่างาม หากนำเอาองค์ประกอบของเอกลักษณ์ดังกล่าวมากำหนดเป็นข้อพิจารณาการออกแบบรูปลักษณ์ป้ายรถโดยสารประจำทาง จะสามารถกำหนดรูปลักษณ์ให้มีความเหมาะสมกับพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ ตลอดจนผู้พบเห็นจะมีความเข้าใจและอธิบายความหมายของพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ได้อย่างชัดเจน

คำสำคัญ : พื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ / ความหมายพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ / คุณลักษณะเฉพาะที่เป็นเอกลักษณ์ / นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ / การออกแบบรูปลักษณ์รถโดยสารประจำทาง

*ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ญาดา ขวาลกุล ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
สาขาวิชาการออกแบบอุตสาหกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

Abstract

This article researches the meaning and identity of the Rattanakosin Island from the perspectives of foreign tourists in order to design self-advisory bus stop poles in the Bangkok Metropolitan area. With such, the purposes of this article are as follows: 1) Study the unique identity of the Rattanakosin Island area 2) Identify the unique identities of the Rattanakosin Island area 3) Propose the design of bus stop pole in the Rattanakosin Island with derivation from review of literature and interview from foreign tourists. The study revealed that the design of bus stop within the area of the Rattanakosin Island should apply identity associated with Thai architecture due to its concrete and remarkable features. Samples in the study were able to associate and recognize the elements of Thai architecture in terms of physical features. The physical features to the samples reflected the history and architecture of the Rattanakosin Island. The physical features include 1) Form: the design of rectangular top with triangle shape, rectangular stacked layers, and triangular spire shape 2) Complement: the accompanying decoration used to demonstrate the exterior, most of the time attached to the bargeboard including Chofa Bairaka Naga's Head, Lamyong, and Hanghong 3) Pattern: the pattern of flowers and line of vine 4) Colors: The colors to be used on bus stop poles 5) Style: the concept used to represent Ethnic Classic and Elegant. All these identity or physical features can be used to design the bus stop poles suitable for the Rattanakosin Island as way for travellers and tourists to clearly perceive and understand the Rattanakosin Island.

Keywords : Rattanakosin Island / Meaning of Rattanakosin Island / Particularities of identity / Foreign tourist / Bus stop pole design

บทนำ

เอกลักษณ์ คือ ลักษณะที่เหมือนกันหรือมีร่วมกัน มีจุดเน้นและจุดเด่นที่สะท้อนให้เห็นเป็นลักษณะเฉพาะของสิ่งนั้น และเป็นสิ่งตายตัวไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ (ราชบัณฑิตยสถาน. 2542) Lynch (1960) การได้ศึกษาองค์ประกอบของภูมิทัศน์เมืองเพื่อแสดงให้เกิดจินตภาพของเมือง (Image of the city) ประกอบด้วย โครงสร้าง (Structure) หมายถึง การจำแนกประเภททางกายภาพของพื้นที่ที่มีความแตกต่างกัน เอกลักษณ์ (Identity) คือ สิ่งที่ปรากฏต่างๆ ประกอบกันขึ้นเป็นเมือง มีลักษณะเด่นเพื่อจำแนกสภาพแวดล้อม และความหมาย (Meaning) คือ การให้คำจำกัดความสิ่งที่

ปรากฏเป็นเมือง ทั้ง 3 องค์ประกอบมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ในแต่ละเมืองล้วนมีความหมายที่ชัดเจนและแตกต่างกัน ความหมายของพื้นที่เป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้เข้าใจในลักษณะในสภาพแวดล้อมทำให้เกิดจินตภาพของเมือง ผู้พบเห็นจะสามารถเข้าใจและอธิบายความสำคัญของพื้นที่ได้จากความรู้สึกและทัศนคติที่มีผลต่อกระบวนการรับรู้และจดจำสภาพพื้นที่ โดยโครงสร้างและเอกลักษณ์มีส่วนช่วยให้เกิดความเข้าใจความหมาย แต่สิ่งที่ก่อให้เกิดความเข้าใจความหมายได้ชัดเจนได้มากที่สุดต้องมีคุณสมบัติด้านเอกลักษณ์เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดการจินตภาพ สร้างความเข้าใจความหมายของเมืองของผู้ที่เข้าสู่ภายในเมืองได้ สังเกตเห็น (วิมลสิทธิ์ หรยางกูร. 2541. Wan. 2009)

เอกลักษณ์จะแสดงคุณลักษณะเพื่อสื่อความหมายของพื้นที่ซึ่งมีคุณลักษณะ 2 แบบคือ เอกลักษณ์เชิงรูปธรรม คือลักษณะที่มีอยู่อย่างเด่นชัดสามารถมองเห็นหรือจับต้องได้ (Tangible) ซึ่งเป็นผลมาจากสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติเช่น ลักษณะเด่นทางภูมิประเทศ และสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นเช่น สถาปัตยกรรม ศิลปกรรม สามารถแสดงลักษณะเด่นทางกายภาพ เช่น เส้น สี รูปร่าง รูปทรง เป็นต้น และเอกลักษณ์เชิงนามธรรม คือลักษณะที่มองไม่เห็นหรือจับต้องไม่ได้ (Intangible) แต่สามารถรับรู้ได้ทางความรู้สึก ซึ่งเป็นผลมาจากคติความเชื่อ ประเพณี วิถีชีวิต สังคม และวัฒนธรรม สามารถแสดงลักษณะด้านแนวความคิด เช่น บุคลิกและลักษณะ กระบวนการ แนวคิดและที่มา เป็นต้น (สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. 2555) นำมาใช้เป็นบรรทัดฐานและประยุกต์ใช้ในการสร้างเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ การนำลักษณะเด่นที่แสดงถึงเอกลักษณ์มาใช้งานออกแบบมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความชัดเจนเพื่อสื่อถึงความหมายของพื้นที่ ช่วยให้ผู้ที่พบเห็นรับรู้และเข้าใจถึงลักษณะและความสำคัญของพื้นที่และสะท้อนเห็นคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ หรือวิถีชุมชนของเมือง (Wan. 2009)

โครงสร้างของเกาะรัตนโกสินทร์เป็นพื้นที่ที่มีโบราณสถานมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ศิลปะ และสถาปัตยกรรมกระจายตัวอยู่มากที่สุดมีความหนาแน่นของกลุ่มอาคารที่เป็นมรดกสำคัญของชาติตั้งอยู่เป็นจำนวนมากกว่า 70 % ของพื้นที่ทั้งหมด (สำนักผังเมือง. 2529) มีชุมชนอยู่อาศัยและประกอบการพาณิชยกรรมประเภทอื่นๆ ปะปนอยู่น้อยเมื่อเทียบกับพื้นที่บริเวณอื่นของกรุงเทพมหานคร จึงเป็นย่านประวัติศาสตร์และแหล่งท่องเที่ยวแสดงคุณค่าทางด้านศิลปวัฒนธรรมจากอดีตจนถึงปัจจุบันที่สำคัญ ปรับเปลี่ยนตามอิทธิพลทางศิลปะในแต่ละยุคสมัย แสดงภูมิทัศน์สภาพแวดล้อมที่ทำให้ผู้ที่เข้ามายังพื้นที่รับรู้ลักษณะหรือความสำคัญของเมือง(สำนักผังเมือง,2553) ได้กำหนดกรอบการพัฒนาภูมิทัศน์ให้เป็นมหานครแห่งคุณภาพและเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ควบคุมเป็นพื้นที่ทางด้านอนุรักษ์และย่านมรดกวัฒนธรรมในฐานะเมืองเก่า (Bangkok Heritage) และปรับปรุงภูมิทัศน์สภาพแวดล้อมโดยรอบให้ส่งเสริมการดำเนินชีวิต คุณค่าของภูมิทัศน์เมือง และมีส่วนช่วยในการกระตุ้นการท่องเที่ยวให้ดีขึ้น การกำหนดองค์ประกอบถนน เช่น ผลิตภัณฑ์สาธารณะบนพื้นที่ทางเท้า (Street Furniture) ให้เหมาะสมกับย่านประวัติศาสตร์มีส่วนช่วยส่งเสริมลักษณะเด่นของย่านนั้นๆ แสดงภูมิทัศน์ถนนอันเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างเอกลักษณ์ภูมิทัศน์เมือง

ป้ายรถโดยสารประจำทางเป็นส่วนหนึ่งของผลิตภัณฑ์สาธารณะบนทางเท้า มีหน้าที่บอกจุดสังเกต ระบุตำแหน่งพื้นที่จุดหยุดรับ-ส่งผู้โดยสาร และนำเสนอข้อมูลการเดินทาง การออกแบบรูปลักษณ์ของป้ายจะต้องก่อให้เกิดสุนทรียภาพส่งเสริมเอกลักษณ์เหมือนเป็นส่วนหนึ่งของสภาพแวดล้อมอย่างเหมาะสม (เอื้อเอ็นดู ดิศกุล ณ อยุธยา. 2543) สามารถสื่อความหมายให้ผู้โดยสารได้รับรู้เอกลักษณ์ที่สำคัญของพื้นที่และสร้างความเข้าใจความหมายของเมืองได้ง่ายขึ้น ช่วยให้นักท่องเที่ยวสามารถอ้างอิงและจำแนกระบุพื้นที่หรือตำแหน่งของตนเองในการเดินทาง ลดความวิตกกังวลในระหว่างการเดินทาง ปัจจุบันป้ายในพื้นที่บริเวณเกาะรัตนโกสินทร์มีความหลากหลาย การออกแบบมีรูปแบบตามแต่ละองค์กรไม่มีการกำหนดรูปแบบป้ายเฉพาะให้เหมาะสมกับพื้นที่ทำให้ป้ายแต่ละประเภทรวมถึงป้ายรถโดยสารประจำทางไม่มีความกลมกลืนกับสภาพภูมิทัศน์ ไม่สามารถส่งเสริมการรับรู้เพื่อสื่อความหมายสถานที่ให้เกิดความเข้าใจและแสดงถึงเอกลักษณ์ที่ชัดเจนของพื้นที่

การนำคุณลักษณะทางกายภาพเอกลักษณ์ของพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์เพื่อให้ได้องค์ประกอบทางกายภาพที่สามารถแสดงลักษณะเด่น เช่น รูปร่าง รูปทรง ส่วนประกอบ สี ลวดลาย นำมาเป็นข้อพิจารณาการออกแบบรูปลักษณ์ป้ายรถโดยสารประจำทางให้มีความเหมาะสมกับพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์นั้น จะต้องระบุลักษณะทางเอกลักษณ์ของพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ให้มีความสัมพันธ์กับการให้ความหมายของพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ (Wan. 2007) เพื่อให้ผู้พบเห็นสามารถเข้าใจและอธิบายลักษณะและคุณสมบัติของสภาพแวดล้อมของพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ผ่านการรับรู้และเข้าใจต่อสิ่งที่ปรากฏเป็นเมืองโดยการมองเห็น การรู้สึกและการจดจำได้อย่างชัดเจน และนำมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบรูปลักษณ์ป้ายรถโดยสารประจำทางให้ส่งเสริมเอกลักษณ์ในพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์และสื่อความหมายความเป็นพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์

วัตถุประสงค์

- 1. ศึกษาการให้ความหมายของพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์
- 2. ระบุลักษณะทางเอกลักษณ์ของพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์
- 3. เสนอข้อพิจารณาการออกแบบรูปลักษณ์ป้ายรถโดยสารประจำทางในพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์

กรอบแนวคิด

ผู้วิจัยใช้แนวคิดของ Lynch (1960) ในการศึกษากำหนดลักษณะหรือความสำคัญของเมืองเพื่อระบุการให้ความหมายของพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ ซึ่งนำไปสู่การหาลักษณะทางเอกลักษณ์ของพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ที่ก่อให้เกิดจินตภาพที่ชัดเจน

จากการทบทวนวรรณกรรมและการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวต่างชาติหาเอกลักษณ์ที่

เหมาะสมของพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ และศึกษาแนวคิดของ Appleyard (1969) เป็นการเพื่อหาองค์ประกอบที่มีลักษณะเด่นเป็นเอกลักษณ์ของเมืองที่มีผลต่อการจดจำของนักท่องเที่ยวต่างชาติ นำมาเป็นองค์ประกอบการออกแบบรูปลักษณ์ ป้ายรถโดยสารประจำทาง แสดงแผนภาพกรอบแนวคิดเพื่อความเข้าใจในรูปที่ 1

ภาพที่ 1 : กรอบแนวคิดในการศึกษา

ขั้นตอนการศึกษา

ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการศึกษาจากกรอบแนวคิดในการศึกษาที่แสดงในรูปที่ 1 ประกอบด้วย

1) การศึกษาและวิเคราะห์จากการทบทวนวรรณกรรม ประกอบด้วยหนังสือ บทความวารสาร เอกสาร รายงานผลการวิจัย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งที่เป็นรูปเล่มและเอกสารออนไลน์ เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย อธิบายความหมายของพื้นที่ (ก) และลักษณะทางเอกลักษณ์ของพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ 2 คุณลักษณะคือ เอกลักษณ์เชิงรูปธรรม และเอกลักษณ์เชิงนามธรรม (ค)

2) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวต่างชาติ ประกอบด้วย ความเข้าใจลักษณะหรือความสำคัญของพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ การหาลักษณะเอกลักษณ์ที่โดดเด่นของพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ และการอธิบายคุณลักษณะขององค์ประกอบที่เป็นเอกลักษณ์ทำให้เกิดการจดจำ โดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน วิเคราะห์และสังเคราะห์ความเข้าใจลักษณะหรือความสำคัญของพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ (ข) การกำหนดจุดเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ (ง) และการจดจำองค์ประกอบที่เป็นเอกลักษณ์ในพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ (จ)

นำเอกลักษณ์ที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลทั้ง 2 ส่วนมาวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างความหมายและเอกลักษณ์ของพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ เพื่อสรุปข้อมูลลักษณะเฉพาะทางเอกลักษณ์ที่สามารถนำเป็นข้อพิจารณาในการออกแบบรูปลักษณ์ป้ายรถโดยสารประจำทาง

ผลการศึกษา

1. การให้ความหมายของพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ พบว่าการอธิบายความหมายและความเข้าใจลักษณะสำคัญของพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์เพื่อหาความหมายของพื้นที่ที่มีความสอดคล้อง คือ

1.1 การให้ความหมายประเด็นด้านสถาปัตยกรรม จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องการอธิบายความหมายคือ พื้นที่บริเวณเกาะรัตนโกสินทร์เป็นศูนย์รวมที่ตั้งของสิ่งปลูกสร้างและอาคารสำคัญที่มีคุณค่าทางด้านรูปแบบศิลปวัฒนธรรมที่มีการปรับเปลี่ยนตามอิทธิพลทางศิลปะในแต่ละยุคสมัย สะท้อนให้เห็นถึงความสามารถของฝีมือช่าง ถือเป็นทรัพย์สินที่มีคุณค่าทางโบราณคดีและศิลปกรรม เกิดเป็นมุมมองทางสายตาสวยงามที่สร้างทัศนียภาพ โดยพื้นที่ประกอบไปด้วย พระบรมมหาราชวัง พระตำหนัก วัดอาราม กำแพงเมือง บ่อน้ำประปา คลองคูเมืองเดิม และสิ่งก่อสร้างที่สำคัญมากมาย (ปิติ มณีเนตร. 2556, สำนักผังเมือง. 2553 ,อิริวัฒน์ สีดา. 2552, กองการท่องเที่ยว. 2008, Williams et al. 2012, Tritto. 2008) มีความสอดคล้องกับความเข้าใจลักษณะหรือความสำคัญของพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาในพื้นที่ โดยความหมายคือ พื้นที่บริเวณเกาะรัตนโกสินทร์เป็นศูนย์รวมลักษณะสถาปัตยกรรมอาคารและวัดที่มีความหลากหลายรูปแบบ เป็นศูนย์กลางแห่งการอนุรักษ์มรดกทางศิลปกรรมและวัฒนธรรมที่ชัดเจนผ่านลักษณะทางสถาปัตยกรรมที่สำคัญของประเทศ

1.2 การให้ความหมายประเด็นด้านประวัติศาสตร์ จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องการอธิบายความหมายคือ พื้นที่บริเวณเกาะรัตนโกสินทร์เป็นจุดกำเนิดของกรุงเทพมหานคร ตั้งแต่การสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์เป็นราชธานี มีประวัติศาสตร์อันรุ่งเรืองต่อเนื่องยาวนานมากกว่า 200 ปี แสดงความเป็นมาของเมืองในอดีตมาเป็นระยะเวลานาน แม้ขยายออกไปพื้นที่รอบนอกกลายเป็นย่านที่มีการผสมผสานอยู่ร่วมกันบนความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ นับตั้งแต่สมัยก่อร่างสร้างเมืองต้นกรุงรัตนโกสินทร์ (สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์. 2555, กองการท่องเที่ยว. 2008, ปิติ มณีเนตร. 2556, ชุมชนป้อมมหากาฬ. 2556) มีความสอดคล้องกับความเข้าใจลักษณะหรือความสำคัญของพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาในพื้นที่ โดยความหมายคือ อาคารที่คงลักษณะความเก่าแก่ มีความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์การก่อตั้งและการพัฒนาของกรุงเทพมหานครตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันที่อยู่รอบบริเวณพื้นที่

กล่าวได้ว่า พื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์มีความสำคัญทางด้านสถาปัตยกรรมและประวัติศาสตร์เนื่องจากลักษณะสภาพพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์มีการแสดงออกของอาคาร สิ่งปลูกสร้าง

และสถานที่ในพื้นที่ที่เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ แสดงความเป็นเมืองดั้งเดิมในช่วงเวลาหนึ่ง แสดงออกผ่านลักษณะสภาพแวดล้อมทางภูมิทัศน์ จึงทำให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาในพื้นที่มีส่วนร่วมกับสภาพแวดล้อมดังกล่าวที่เป็นศูนย์รวมการท่องเที่ยวทางสถาปัตยกรรมและประวัติศาสตร์ เข้าใจลักษณะสภาพของความเป็นเมืองมากกว่าลักษณะสภาพที่เป็นเกาะ ซึ่งจากการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติยังไม่รู้จักชื่อของเกาะรัตนโกสินทร์มากเท่าที่ควร จะรู้จักในชื่อเมืองเก่าของกรุงเทพมหานคร (Old city Bangkok) และศูนย์กลางกรุงเทพมหานคร (Center Bangkok, Inner Bangkok) สามารถอธิบายความรู้สึกและทัศนคติผ่านความจดจำข้อมูลจากการสืบค้นและการสังเกตพื้นที่

2. ลักษณะทางเอกลักษณ์ของพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ พบว่า เอกลักษณ์ที่มีความโดดเด่นภายใต้กรอบคุณลักษณะ 2 กรณีตามแนวคิดวิเคราะห์เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของสถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม คือ

2.1 เอกลักษณ์เชิงรูปธรรม

2.1.1 ผลการศึกษาจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ลักษณะเอกลักษณ์เชิงรูปธรรมที่แสดงออกในพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ที่ชัดเจนคือ รูปแบบเอกลักษณ์สถาปัตยกรรม โดยมีรูปแบบที่แตกต่างแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1) รูปแบบเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยรัตนโกสินทร์ ประกอบด้วย ลักษณะอาคารสถาปัตยกรรมของพระบรมมหาราชวังและวัด เช่น วัดพระแก้ว วัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร วัดชนะสงครามราชวรมหาวิหาร วัดเทพธิดารามวรวิหาร วัดบวรนิเวศวิหาร วัดสุทัศนเทพวราราม วัดราชบพิธสถิตมหาสีมารามและโลหะปราสาท ได้รับอิทธิพลทั้งด้านอุดมคติและรูปแบบมาจากศิลปะสมัยอยุธยาตอนต้นและตอนปลาย โดยให้ความสำคัญแก่พระมหากษัตริย์ที่เป็นเสมือนสมมุติเทพ (ก) (ธีรศักดิ์ วงศ์คำแน่น. 2544) ในช่วงเวลาแห่งการปกครองของรัชกาลที่ 3 ได้มีการติดต่อค้าขายกับจีน ส่งผลให้งานศิลปกรรมมีความผสมผสานกับวัฒนธรรมแบบจีน มีการนำศิลปะเทคนิคจากช่างเคลือบชาวจีน ปฏิสังขรณ์วัดวาอารามหลายแห่ง เปลี่ยนแปลงการใช้วัสดุสำหรับประดับตกแต่งจากไม้มาเป็นวัสดุลายปูนปั้น กระเบื้องเคลือบ ปูนดินเผาประดับกระเบื้องหลังคาเคลือบดินเผาสีส้ม เขียว น้ำเงิน จนเกิดเป็นรูปแบบศิลปกรรมลวดลายไทยที่มีความละเอียดอ่อนและวิจิตรบรรจง พบเห็นจากการตกแต่งลวดลายหน้าบรรพ พระอุโบสถ ชุ่มหน้าต่าง ชุ่มประตู เป็นต้น (ข) ผลงานศิลปกรรมในช่วงสมัยรัชกาลที่ 1 ถึงรัชกาลที่ 3 จัดว่าเป็นยุคสมัยที่มีความรุ่งเรืองของงานศิลปกรรม ประติมากรรม และประณีตศิลป์แห่งกรุงรัตนโกสินทร์

ความหมายและเอกลักษณ์พื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ในความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่างชาติ เพื่อกำหนดรูปลักษณ์ป้ายรถโดยสารประจำทาง

ภาพที่ 2 : รูปแบบเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมไทยสมัยรัตนโกสินทร์

2)รูปแบบเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่ได้รับอิทธิพลจาก ตะวันตก ประกอบด้วย อาคารราชการ เช่น อาคารกระทรวงกลาโหม กรมแผนที่ทหาร กรมการ รักษาดินแดน และตึกแถวย่านพาณิชย์ เช่น อาคารพาณิชย์บนถนนราชดำเนิน ตึกแถวริมถนน ท่าช้าง ถนนบำรุงเมือง ถนนอัษฎางค์ ได้รับอิทธิพลอ้างอิงรูปแบบมาจากศิลปะยุโรปแบบโคโลเนียล สไตล์ (Colonial style)(มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2552) เนื่องจากเริ่มมีการติดต่อค้าขายและการเข้ามา ของชาติตะวันตกที่เริ่มแพร่ขยายในสมัยรัชกาลที่ 4 และรัชกาลที่ 5 ทำให้รูปแบบของอาคารมีความ หลากหลายตามลักษณะแต่ละเชื้อชาติ เช่น ลักษณะของอาคารนีโอคลาสสิก (Neo-Classic style) โดยสร้างลักษณะของอาคารมีลักษณะเกือบสี่เหลี่ยมจัตุรัสโอบล้อมมีรูปร่างที่สมมาตร (ก) ตัวอาคารรองรับด้วยเสากลมขนาดใหญ่ที่สูงขึ้นไปจนเต็มความสูงอาคาร ตกแต่งหัวเสาและมุขหน้า จั้วด้วยปูนปั้นแบบโรมัน (ข) เช่น เสาไอโอนิก และเสาแบบโครินเธียน มีบัวปูนปั้นรอบขอบหน้าต่าง ประตุ (ค) บริเวณด้านหน้าอาคารมีสามเหลี่ยมจั้วด้านหน้าประดับด้วยลวดลายไม้ฉลุ (ง)

ภาพที่ 3 : รูปแบบเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่ได้รับอิทธิพลจากตะวันตก

2.1.2 ผลจากการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวต่างชาติ พบว่า

1)เอกลักษณ์โดดเด่นที่สำคัญของพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์และมีความแตกต่างจากพื้นที่อื่น คือ เอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรม เนื่องจากพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์มีอาคารสถาปัตยกรรมที่มีเอกลักษณ์การผสมผสานรูปแบบสากลกับศิลปวัฒนธรรมของไทยที่ดูยิ่งใหญ่ แต่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญรูปแบบดั้งเดิมและความเป็นศิลปวัฒนธรรมของชนชาติไทยมากกว่า เนื่องจากรูปแบบเอกลักษณ์สถาปัตยกรรมร่วมสมัยที่ได้รับอิทธิพลจากตะวันตกสามารถพบเห็นได้ในหลายประเทศ แต่ลักษณะของอาคารสถาปัตยกรรมไทยมีความโดดเด่นของการประดับตกแต่งที่มีความละเอียดอ่อนและสง่างามด้วยการแกะสลักและการตกแต่งลวดลายหน้าบรรพพระอุโบสถ ชุมหน้าต่าง ชุมประตู และหลังคา ด้วยลักษณะศิลปกรรมไทยที่มีคุณค่าทางด้านศิลปวัฒนธรรมที่ชัดเจน เช่น พระบรมมหาราชวังและวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร เนื่องจากสิ่งดังกล่าวนี้มีความหลากหลายทางด้านรูปแบบ องค์ประกอบที่มีความแตกต่างจากพื้นที่อื่น ที่แสดงจุดเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ที่ชัดเจนของพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์

2)คุณลักษณะขององค์ประกอบสิ่งที่เป็นเอกลักษณ์ที่ทำให้เกิดการจดจำได้มากที่สุดมีความสอดคล้องกับลักษณะเอกลักษณ์โดดเด่นที่สำคัญของพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์จากข้อ 2.2.1 ซึ่งประกอบด้วย (ก) ลักษณะของรูปทรงสถาปัตยกรรมในส่วนของหลังคา เครื่องยอดทรงสูง เจริญ และมณฑปที่มียอดปลายแหลมสูงขนาดใหญ่สีทอง (แสดงในรูปที่ 4) และรูปทรงด้านหน้าทรงสามเหลี่ยมของโบสถ์ของวัดที่มีหลังคาทับซ้อน (แสดงในรูปที่ 4) เนื่องจากรูปทรงดังกล่าวแสดงส่วนสำคัญที่ปรากฏชัดและสะดุดตาทำให้มองออกอย่างเด่นชัดในลักษณะภาพที่เป็นจุดเด่นจนเกิดการจดจำ และ (ข) องค์ประกอบที่ช่วยสนับสนุนให้รูปทรงมีความน่าสนใจทำให้เกิดการจดจำสิ่งที่เป็นเอกลักษณ์รองลงมา คือการประดับตกแต่งด้วยรูปแบบศิลปกรรมไทยที่แสดงลวดลายไทยและลวดลายดอกไม้ ประดับด้วยฉลุไม้และเซรามิคบนตัวอาคารเช่น หลังคา เสา เจริญ และโบสถ์ ส่วน (ค) องค์ประกอบที่ทำให้เกิดการจดจำสิ่งที่เป็นเอกลักษณ์อันดับสุดท้าย คือ การจดจำรายละเอียดภายในสถานที่ เช่น พระนอนองค์ใหญ่ มีลักษณะสีทองอยู่ภายในวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร และการจัดวางเรียงกันของพระพุทธรูปภายในโบสถ์ (แสดงในรูปที่ 4)

ภาพที่ 4 องค์ประกอบที่ทำให้เกิดการจดจำเอกลักษณ์ของพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์

2.2 เอกลักษณ์เชิงนามธรรม

2.2.1 ผลการศึกษาจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า ลักษณะเอกลักษณ์เชิงนามธรรมที่แสดงออกในพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ที่สำคัญได้แก่ 1) การแสดงทางด้านความเชื่อ พบว่ามี 2 ลักษณะที่สำคัญซึ่งสอดแทรกอยู่ในรูปแบบสถาปัตยกรรม ประติมากรรม และสถานที่ประกอบด้วย ความเชื่อทางศาสนา มีพื้นที่ทางศาสนาสถานมากกว่า 30% ของพื้นที่ทั้งหมด (สำนักผังเมือง. 2529) สิ่งเหล่านี้เป็นการบ่งบอกของการนับถือและความศรัทธาที่มีต่อศาสนาพุทธ เช่นการสร้างกราบไหว้พระพุทธรูปหรือถวายของมีค่าเป็นพุทธบูชา และความเชื่อเกี่ยวกับเทพสมมุติและรูปเคารพ เช่น การสร้างรูปเคารพหรืออนุสรณ์ เช่น พระบรมราชานุสาวรีย์ อนุสาวรีย์ทหารอาสาสงครามโลกครั้งที่ 1 หรือ อนุสรณ์สถานวีรชนประชาธิปไตย ที่สะท้อนถึงจริยธรรม คุณงามความดี และประวัติศาสตร์ เป็นต้น (อภิชาติ พรหมฤทธิ์. 2557) 2)

การแสดงทางด้านประเพณี เป็นการแสดงออกตามแบบแผนปฏิบัติที่สืบทอด มีความสำคัญต่อวิถีชีวิตและสังคม เช่น ราชพิธีแภงนาขวัญ เป็นพิธีกรรมในศาสนาความเชื่อแบบพราหมณ์ การตักบาตร และเทศกาลสงกรานต์ เป็นต้น (กรมศิลปากร. 2552) 3) การแสดงทางด้านวิถีชีวิตและวัฒนธรรม เกาะรัตนโกสินทร์นั้นมีความหลากหลายทั้งเชื้อชาติ เนื่องจากพื้นที่มีความเป็นมาของกลุ่มชาติพันธุ์ที่ทั้งอยู่เดิมและที่มีการเปลี่ยนถ่ายย้ายถิ่นฐาน ส่งผลให้เกิดความความหลากหลายของกลุ่มสังคมและวัฒนธรรม เช่น ย่านบางลำพู ชุมชนเก่าที่มีความหลากหลายของกลุ่มคนไทย พุทธ มุสลิม ญวน มอญ เป็นต้น (กำธร กุลชล. มปป.)

2.2.2 ผลจากการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติจะรับรู้เอกลักษณ์เชิงนามธรรมประเภทการแสดงทางด้านความเชื่อทางศาสนามากที่สุด เนื่องจากในพื้นที่เป็นศูนย์รวมพื้นที่ทางศาสนาสถานจำนวนมาก เช่น วัดที่มีความหลากหลายและพระพุทธรูปรอบบริเวณพื้นที่เป็นจำนวนมาก พบเห็นได้จากการนับถือและความศรัทธาของผู้คนที่นับถือพระพุทธศาสนา มีการสร้างกราบไหว้และการสวดภาวนาพระพุทธรูป และการตักบาตรทำบุญ แต่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติไม่สามารถรับรู้เอกลักษณ์เชิงนามธรรมประเภทการแสดงทางด้านประเพณีและการแสดงทางด้านวิถีชีวิตและวัฒนธรรมได้ชัดเจน ซึ่งเอกลักษณ์เชิงนามธรรมนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติไม่ได้มองว่าเป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญของพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ จึงไม่สามารถอธิบายลักษณะหรือคุณลักษณะขององค์ประกอบที่ทำให้เกิดการจดจำของเอกลักษณ์เชิงนามธรรมได้อย่างชัดเจน

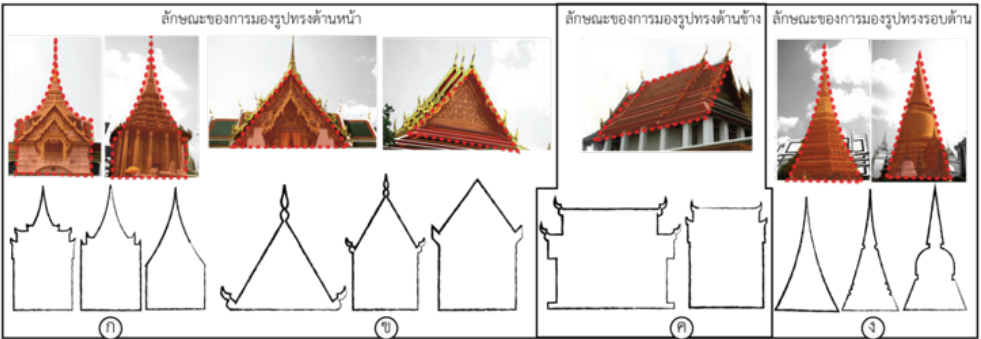
จากผลการศึกษาข้อมูลทั้ง 2 ส่วน คือ การทบทวนวรรณกรรมและการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ พบว่ารูปแบบเอกลักษณ์เชิงรูปธรรมจะสามารถรับรู้ว่าเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ได้มากกว่าเอกลักษณ์เชิงนามธรรม เนื่องจากเอกลักษณ์เชิงรูปธรรมจะปรากฏเป็นรูปทรงของวัตถุที่มีลักษณะเด่นชัดสามารถมองเห็นและจับต้องได้ แต่เอกลักษณ์เชิงนามธรรมจะปรากฏลักษณะแฝงที่แทรกอยู่ในการแสดงพฤติกรรมหรือการตีความสิ่งที่ปรากฏ ไม่สามารถอธิบายเอกลักษณ์ที่โดดเด่นที่สำคัญ หรือคุณลักษณะขององค์ประกอบที่ทำให้เกิดการจดจำของ

เอกลักษณ์เชิงนามธรรมได้อย่างชัดเจน ซึ่งทำให้ลักษณะทางเอกลักษณ์ที่มีความโดดเด่นของพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์คือ เอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรม มีรูปแบบและองค์ประกอบทางกายภาพบ่งบอกลักษณะเด่น เช่น รูปทรง รูปทรง ส่วนประกอบ ลวดลาย และ สีได้อย่างชัดเจน โดยมีจุดเด่นทางสถาปัตยกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ คือ พระบรมมหาราชวัง และวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร เพราะมีความหลากหลายทางด้านรูปแบบและคุณลักษณะขององค์ประกอบที่ทำให้เกิดการจดจำเช่น ลักษณะของรูปทรงสถาปัตยกรรม เครื่องยอดทรงสูง เจดีย์ และมณฑป รูปทรงด้านหน้าทรงสามเหลี่ยมของโบสถ์ของวัดที่มีหลังคาทับซ้อน การประดับตกแต่งด้วยรูปแบบศิลปกรรม ลวดลายไทย และลวดลายดอกไม้ ซึ่งลักษณะเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมนั้นมีความสอดคล้องกับการให้ความหมายของพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ที่แสดงลักษณะที่โดดเด่นทางสถาปัตยกรรมและสิ่งปลูกสร้างที่มีปรับเปลี่ยนตามอิทธิพลทางศิลปะในแต่ละยุคสมัย ที่สะท้อนให้เห็นเป็นมรดกทางประวัติศาสตร์ที่รวมตัวกันเป็นกลุ่ม เมื่อนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาในพื้นที่มีส่วนร่วมกับสภาพแวดล้อมและมองลักษณะเอกลักษณ์ที่สื่อถึงลักษณะทางสถาปัตยกรรมก็จะสามารถเข้าใจและสื่อความหมายของพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ว่าเป็นศูนย์กลางมรดกทางสถาปัตยกรรมและประวัติศาสตร์ที่สำคัญ

3. การนำคุณลักษณะทางกายภาพของเอกลักษณ์ ที่มาเป็นข้อพิจารณาการออกแบบรูปลักษณ์ป้ายรถโดยสารประจำทางให้มีความเหมาะสมกับพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์

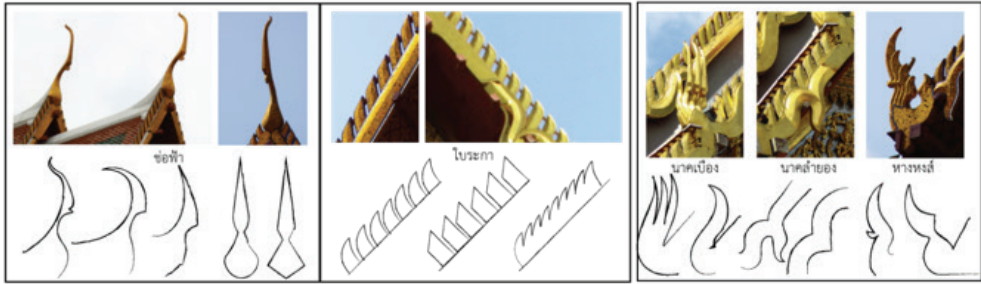
เอกลักษณ์ที่สามารถนำมาเป็นข้อพิจารณาการออกแบบรูปลักษณ์ป้ายรถโดยสารประจำทางและมีความเหมาะสมกับพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์มากที่สุดคือ เอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรม เพราะมีองค์ประกอบทางกายภาพที่สามารถบ่งบอกได้อย่างชัดเจน และความกลมกลืนกับทัศนียภาพและสภาพแวดล้อมโดยรวม เมื่อผู้พบเห็นรูปลักษณ์ป้ายรถโดยสารประจำทางก็จะสามารถความเข้าใจและอธิบายความหมายของพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ได้อย่างชัดเจน ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวมีคุณลักษณะสำคัญประกอบด้วย

3.1 คุณลักษณะรูปร่าง รูปทรง (Form) แสดงส่วนสำคัญที่ปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัดประกอบด้วย (ก) ลักษณะของการมองรูปทรงด้านหน้าได้แก่ ยอดปราสาทเป็นยอดทรงกรวยที่ตั้งอยู่เหนือหลังคาชั้นซ้อนทรงจั่วของพระที่นั่งจักรีมหาปราสาทและพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท และหลังคามณฑปทรงกรวยคลุมตัวอาคารมีรูปทรงสี่เหลี่ยมด้านบนมีสามเหลี่ยมทรงสูง และ (ข) รูปทรงหน้าบรรพด้านหน้าโบสถ์ของวัดซึ่งมีรูปทรงเป็นสามเหลี่ยม (ค) ลักษณะของการมองรูปทรงด้านข้างได้แก่ ลักษณะของอาคารเป็นรูปทรงจั่วซ้อนชั้น ลดชั้น หลังคาปีกนกมีรูปทรงเป็นสี่เหลี่ยมซ้อนชั้น และ (ง) ลักษณะของการมองรูปทรงรอบด้านได้แก่ เจดีย์รูปทรงระฆังยอดปลายแหลมสูง มีรูปทรงสามเหลี่ยมทรงสูง ซึ่งสามารถพบเห็นในบริเวณพระบรมมหาราชวังและวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร เป็นสถานที่เด่นที่แสดงเอกลักษณ์ของพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์

ภาพที่ 5 : คุณลักษณะของรูปร่าง รูปทรง

3.2 คุณลักษณะส่วนประกอบ (Complement) ที่เป็นส่วนประกอบรองที่ช่วยสนับสนุนให้รูปทรงมีความน่าสนใจยิ่งขึ้นทำให้เกิดการจดจำ คุณลักษณะส่วนประกอบจะอยู่ด้านนอกของรูปทรงเพื่อช่วยสื่อถึงลักษณะเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมที่มีการตกแต่งรอบยอดปราสาท หน้าบรรพด้านหน้าโบสถ์ ประดับกรอบหน้าบรรพลักษณะคล้ายพญานาคเลื้อยแยกเฉียงลงมาที่ตอนล่างของกรอบโดยใช้ชื่อเรียกว่า (ก) ซ่อฟ้า (ข) ใบระกา (ค) นาคเบื่อน นาคลายอง และหางหงส์ (สันติ เล็กสุขุม. 2557)

ภาพที่ 6 : คุณลักษณะของส่วนประกอบ

3.3 คุณลักษณะลวดลาย (Pattern) เป็นองค์ประกอบที่ช่วยสนับสนุนให้รูปทรงมีความน่าสนใจทำให้เกิดการจดจำเช่นเดียวกับคุณลักษณะส่วนประกอบ โดยลวดลายมีลักษณะเด่นจากการนำรูปแบบการตกแต่งที่มีความงดงามของงานศิลปกรรมและประติมากรรมด้วยวัสดุลายปูนปั้น กระเบื้องเคลือบ ปูนดินเผาและลายรดน้ำ ที่ประดับหน้าบรรพพระอุโบสถ ชุ่มหน้าต่าง ชุ่มประตู ประกอบด้วยรูปทรงของลวดลายดอกไม้ที่เป็นทรงกลม และทรงเหลี่ยม เส้นของเกวาล์ยเป็นเส้นทางประดับด้วยใบไม้

ภาพที่ 7 : คุณลักษณะของลวดลาย

3.4 คุณลักษณะสี (Color) คือ สีทองและเหลือง จากลักษณะสีพื้นผิวของอาคารสถาปัตยกรรมได้แก่ พระบรมมหาราชวังและเจดีย์ มณฑป การตกแต่งของประตูที่ใช้ลายรดน้ำที่ไล่ลายทองบนพื้นสีดำ และสีผิวของพระพุทธรูป ซึ่งมีสีทองและเหลือง การนำสีมาใช้ในการออกแบบจะสามารถแสดงคุณลักษณะของสถาปัตยกรรมและประติมากรรมที่รุ่งเรืองและความสง่างาม

ภาพที่ 8 : คุณลักษณะของสี

3.5 บุคลิกลักษณะ (Style) คือ ลักษณะความเป็นชนชาติ (Ethnic) ลักษณะแบบดั้งเดิม (Classis) และลักษณะแบบสง่างาม (Elegant) ซึ่งมาจากลักษณะของการแสดงออกของสภาพแวดล้อมที่มีเอกลักษณ์ของรูปแบบศิลปวัฒนธรรมแสดงลักษณะความเป็นชนชาติไทยที่ชัดเจน ด้วยความประณีตศิลป์ของผลงานศิลปกรรมและที่รุ่งเรืองของกรุงรัตนโกสินทร์และคงลักษณะของมรดกทางประวัติศาสตร์

สรุปผลการศึกษา

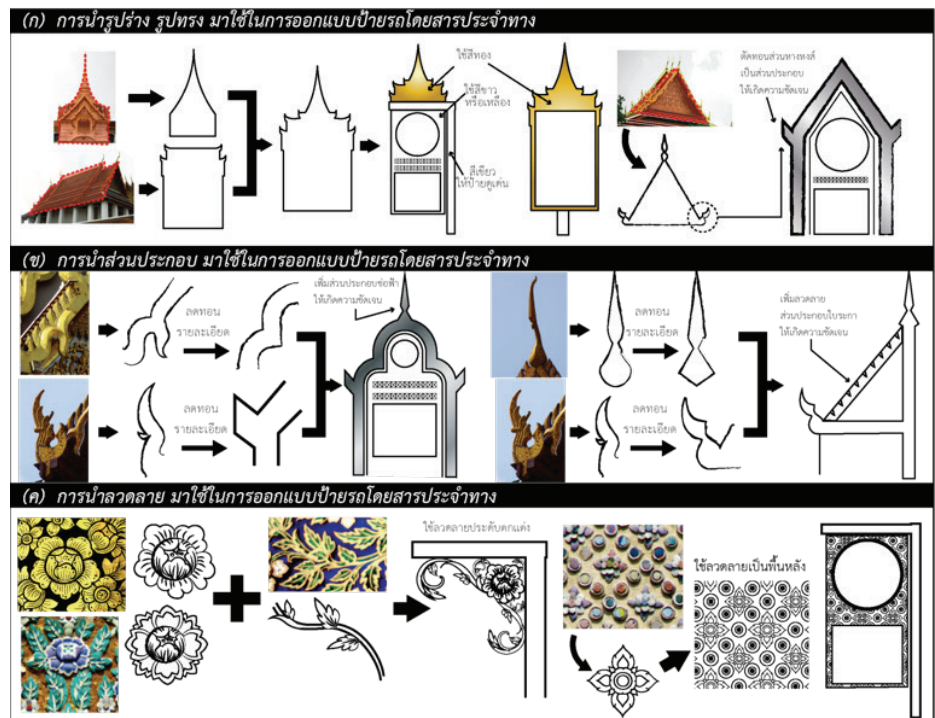
จากการศึกษา สามารถสรุปผลตามกระบวนการศึกษาได้ดังนี้

การให้ความหมายของพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ คือ พื้นที่ที่รวบรวมอาคารสถาปัตยกรรมซึ่งมีความสำคัญและมีคุณค่าทางด้านรูปแบบศิลปวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์

การระบุลักษณะทางเอกลักษณ์ของพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์คือ รูปแบบองค์ประกอบทางกายภาพทางสถาปัตยกรรม เช่น รูปทรง รูปทรงแบบ ส่วนประกอบ สี และลวดลายที่แสดงออกเป็นรูปธรรม ซึ่งคุณลักษณะขององค์ประกอบที่เป็นจุดเด่นทำให้เกิดการจดจำได้คือ ลักษณะเครื่องยอดทรงสูง เจดีย์ และมณฑป รูปทรงด้านหน้าโบสถ์ของวัดที่มีหลังคาทับซ้อน การประดับตกแต่งด้วยรูปแบบศิลปกรรมลวดลายไทย และลวดลายดอกไม้

ลักษณะทางเอกลักษณ์ที่สามารถนำมาเป็นองค์ประกอบในการสร้างสรรค์และเสนอข้อพิจารณาการออกแบบรูปลักษณ์ป้ายรถโดยสารประจำทางในพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ คือ การนำเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมมาใช้เป็นองค์ประกอบในการออกแบบ เนื่องจากมีองค์ประกอบทางกายภาพที่สามารถบ่งบอกถึงลักษณะเด่นของเอกลักษณ์ ตลอดจนผู้พบเห็นสามารถความเข้าใจและอธิบายความหมายของพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ได้อย่างชัดเจน ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวมีคุณลักษณะสำคัญประกอบด้วย 1) รูปทรง รูปทรงแบบ คือ รูปทรงสี่เหลี่ยมด้านบนมีสามเหลี่ยมทรงสูง รูปทรงเป็นสี่เหลี่ยมซ้อนชั้น และรูปทรงสามเหลี่ยม (แสดงในรูปที่ 9 (ก)) 2) ส่วนประกอบคือ ประดับกรอบหน้าบรรพตลักษณะคล้ายพญานาค ได้แก่ ซ้อฟ้า ใบระกา นาคเบ้อง นาคลำยอง และหางหงส์ที่เป็นส่วนประกอบภายนอกรูปทรง (แสดงในรูปที่ 9 (ข)) 3) ลวดลาย คือ รูปทรงของลวดลายดอกไม้ที่และเส้นของเถาวัลย์ (แสดงในรูปที่ 9 (ค)) 4) สี คือ สีทอง เหลือง แสดงคุณลักษณะของสีของสถาปัตยกรรมที่รุ่งเรืองและความสง่างาม และ 5) กำหนดบุคลิกลักษณะของป้ายรถโดยสารประจำทางด้วย ลักษณะความเป็นชนชาติ ลักษณะดั้งเดิมและลักษณะสง่างาม นำมาเป็นข้อกำหนดพิจารณาการออกแบบรูปลักษณ์ป้ายรถโดยสารประจำทางให้มีความเหมาะสมกับพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์

โดยองค์ประกอบรูปทรง รูปทรงแบบ ส่วนประกอบ และลวดลาย สามารถนำมาใช้เป็นลักษณะของรูปทรงป้ายรถโดยสารประจำทาง แสดงคุณลักษณะทางกายภาพของอาคารสถาปัตยกรรมสามารถนำมาตัดทอนรายละเอียดให้น้อยลงจากต้นแบบ เพื่อให้รูปลักษณ์ของป้ายรถโดยสารประจำทางเข้ากับสภาพแวดล้อมและดูเรียบง่าย และใช้สีและกำหนดบุคลิกลักษณะควบคุมแนวทางการออกแบบให้สามารถสื่อสารถึงลักษณะสำคัญของเอกลักษณ์ในพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ให้มีความชัดเจนมากขึ้น แสดงภาพตัวอย่างการนำองค์ประกอบลักษณะทางเอกลักษณ์มาออกแบบรูปลักษณ์ป้ายรถโดยสารประจำทางให้มีความเหมาะสมกับพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ ในรูปที่ 9

ภาพที่ 9 : ภาพตัวอย่างการนำองค์ประกอบลักษณะทางเอกลักษณ์
มาออกแบบรูปลักษณ์ป้ายรถโดยสารประจำทาง

ข้อเสนอแนะ

1) ควรศึกษาลักษณะสภาพพื้นที่บริเวณจุดจอดรถโดยสาร วิเคราะห์พื้นที่ ลักษณะสภาพทางภูมิทัศน์ และข้อจำกัดในการติดตั้งจากปัญหาโครงสร้างทางสภาพแวดล้อม เพื่อนำไปใช้ในตำแหน่งที่มีความแตกต่างกัน สามารถกำหนดรูปแบบของป้ายรถโดยสารส่งเสริมและแสดงออกถึงบรรยากาศที่ดีมีความเหมาะสม สามารถประยุกต์ใช้ให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ให้เป็นส่วนหนึ่งของภูมิทัศน์ที่มีความแตกต่างกัน (เอื้อเอ็นดู ดิศกุล ณ อยุธยา. 2543)

2) ในบทความวิชาการเรื่องนี้ เป็นการเก็บข้อมูลจากความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่างชาติ ข้อมูลจึงเป็นความคิดเห็นในการกำหนดลักษณะความสำคัญและจัดจำองค์ประกอบที่เป็นเอกลักษณ์ในพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ในฐานะบุคคลภายนอกพื้นที่เพียงมุมมองเดียว ควรทำการศึกษาในมุมมองของบุคคลภายในพื้นที่คือ คนไทยที่เดินทางท่องเที่ยวหรืออาศัยในพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ร่วมด้วย เพื่อหาหลักความสำคัญและจัดจำองค์ประกอบที่เป็นเอกลักษณ์ในพื้นที่เกาะรัตนโกสินทร์ที่มีร่วมกันของทั้ง 2 ฝ่าย

บรรณานุกรม

- กรมศิลปากร. (2552). นามานุกรมขนบประเพณีไทย หมวดประเพณีราชสุริย เล่ม 3 (คติความเชื่อต่าง ๆ ในสังคมไทย). กรุงเทพฯ: สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร.
- กองการท่องเที่ยว สำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร. (2008). Sight-seeing around Rattanakosin Island.[ระบบออนไลน์].
เข้าถึงได้จาก : <http://www.bangkoktourist.com/>
- กำธร กุลชล. (มปป). การสำรวจมรดกทางวัฒนธรรมในกรุงรัตนโกสินทร์ชั้นนอก [ระบบออนไลน์].
เข้าถึงได้จาก : <http://www.thapra.lib.su.ac.th/ratanagosin/discovery.pdf>
- ชุมชนบ่อมหากาฬ. (2556). การแก้ไขปัญหาที่ดินชุมชนในเขตเมืองเก่า : กรณีเขตพื้นที่ชั้นนอกและชั้นในเกาะรัตนโกสินทร์ [ระบบออนไลน์].
เข้าถึงได้จาก : <http://www.lek-prapai.org/home/view.php?id=1042>
- ธีรศักดิ์ วงศ์คำแน่น. (2554). สารานุกรมภาพลายเส้น สถาปัตยกรรมรัตนโกสินทร์ : วัด. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปิติ มณีเนตร.(2556). การศึกษาสัญญาวิทยา งานออกแบบ เขตวังบูรพาภิรมย์ เกาะรัตนโกสินทร์ เพื่อสร้างคุณค่าแก่มรดกทางวัฒนธรรมของประเทศไทย. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- มหาวิทยาลัยศิลปากร. (2552). ศูนย์ข้อมูลเกาะรัตนโกสินทร์ [ระบบออนไลน์].
เข้าถึงได้จาก : <http://www.thapra.lib.su.ac.th/ratanagosin/location.htm>
- รณัน จุลชาติ. (2556). การพัฒนาและอนุรักษ์พื้นที่พิเศษเกาะรัตนโกสินทร์สู่มรดกทางวัฒนธรรม. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (รัฐประศาสนศาสตร์). มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542.

กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

_____. (2548). พจนานุกรมวิสามานยนามไทย : วัด วัง ถนน สะพาน ป้อม.

กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน

วิมลสิทธิ์ หรยางกูร. (2541). พฤติกรรมมนุษย์กับสภาพแวดล้อม. พิมพ์ครั้งที่ 6.

กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สันติ เล็กสุขุม. (2557). งานช่าง คำช่างโบราณ : ศิลปวัฒนธรรม ฉบับพิเศษ. พิมพ์ครั้งที่ 2.

กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน

สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2555). อัดลัษณ์ไทยทุนความคิดทุนสร้างสรรค์.

ปทุมธานี : สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม.

สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์. (2555). “อัญมณีแห่งมหานคร” นิทรรศน์รัตนโกสินทร์.

กรุงเทพฯ: บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)

สำนักผังเมือง. (2529). ประเมิน วิเคราะห์แผนที่แสดงการใช้อาคารและที่ดิน ปีพ.ศ. 2529

ของกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: มปป.

_____. (2553). โครงการจัดทำแผนแม่บทการปรับปรุงฟื้นฟูและอนุรักษ์ย่าน.

กรุงเทพฯ: มปป.

อิริวัฒน์ สีดา. (2552). แรงจูงใจในการอนุรักษ์อาคารประวัติศาสตร์ กรณี อาคารตึกแถวใน

เกาะรัตนโกสินทร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาการผังเมืองมหาบัณฑิต

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมืองมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

อภิชาติ พรหมฤทธิ์.(2557). การศึกษาสุนทรียศาสตร์ภูมิทัศน์รัตนโกสินทร์ชั้นใน.

วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซียฉบับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.

ปีที่ 81, ฉบับที่ 2 : 45-57

เอื้อเอ็นดู ดิศกุล ณ อยุธยา. (2543). ระบบป้ายสัญลักษณ์. กรุงเทพฯ: พลัสเพลส จำกัด

Appleyard, Donald. (1969). Why buildings are known: a predictive tool for architects and planners. Environment and Behavior, 1(2), 131.

Lynch, Kevin. (1960). The image of the city. Cambridge

Trito, Rosalyn. (2008). Thailand. Dorling Kindersley Limited. New york

Wan, Pak-Hong. (2009). Street Furniture Design Principles and Implementations :

Case Studies of Street Furniture Design in Densely Populated Old Urban Areas.

Master of Philosophy, The Hong Kong Polytechnic University School of Design.

Williams China, et al. (2012). Lonely planet Thailand. Lonely Planet Publications

_____. (2005). Best of bangkok. Markono Print media Pte Ltd. Singapore

เมือง : มิติการเปลี่ยนแปลง

CITY : DIMENSIONAL CHANGES

ณรงค์ แสงสวัสดิ์

วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตศึกษา สาขาทัศนศิลป์และการออกแบบ
คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ต้องการแสดงถึงความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับสภาพแวดล้อมรอบตัว ซึ่งส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ทั้งในด้านบวกและด้านลบ ภายใต้ภาพลักษณ์ของการพัฒนาที่สวดยงามทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหมุนเวียนไปอย่างรวดเร็ว ทั้งมีแบบแผนและไม่มีแบบแผน จนมนุษย์อาจไม่ทันได้ตระหนักและรับรู้ถึงผลกระทบที่กำลังจะเกิดขึ้น เรื่องราวเหล่านี้นำมาซึ่งแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะที่ต้องการสะท้อนและแสดงออกถึงการรับรู้ การยอมรับ และการปรับตัวในมิติของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จึงเป็นแรงบันดาลใจไปสู่การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะในหัวข้อ เมือง : มิติการเปลี่ยนแปลง โดยนำเสนอเป็นงานศิลปะสื่อผสมที่มีเนื้อหาสาระ รูปแบบ และวิธีการเป็นแบบเฉพาะตัว

วัตถุประสงค์เพื่อนำประสบการณ์จริงมาแสดงออกและนำเสนอทัศนคติและความรู้สึกที่มีต่อชุมชนเมืองที่เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้น โดยสะท้อนออกมาในมุมมองเฉพาะตัวด้วยกระบวนการทางศิลปะ และพัฒนาผลงานให้เกิดความสัมพันธ์สอดคล้องกับแนวความคิดโดยนำเสนอเป็นผลงานศิลปะในรูปแบบของผลงานศิลปะสื่อผสมจำนวน 5 ผลงาน ซึ่งผลงานที่สร้างขึ้นใช้วัสดุจากธรรมชาติ และวัสดุสมัยใหม่มาผสมผสานกัน โดยให้พื้นผิวของวัสดุแต่ละชนิดสื่อความหมายในตัวเอง และสะท้อนคุณสมบัติเฉพาะตัวออกมา ผ่านเทคนิคกระบวนการในการสร้างสรรค์ผลงานโดยการจัดองค์ประกอบให้มีความสมบูรณ์ ลงตัว และมีเอกภาพ

Abstract

This research shows the desired changes. What happens to the surrounding environment, which affect the lives of both positive and negative. Under a beautiful image of the development cycle to make changes quickly. Both structured and non-structured The man may not have realized and recognized the impact that's going to happen. These stories bring inspiration to create works of art that reflect the needs and express the awareness, adoption and adaptation in terms of the changes that occur from the past to the present. The inspiration to create works of art in the city: the dimension changes. By offering a mixed media art form with content and how it is unique.

The objective is to bring real experience to express themselves and present attitudes and feelings towards urban incremental change. By reflecting the unique perspective of the artistic process. And improve the relationship consistent with the concepts presented are works of art in the form of performance art, mixed media works by five.

บทนำ

เมื่อมนุษย์มีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน มนุษย์จะรวมตัวอยู่เป็นกลุ่ม รวมทั้งมีการสร้างบ้านเรือนที่อยู่อาศัย ทำไร่นา เลี้ยงสัตว์ มีกิจกรรมร่วมกัน และมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน การรวมตัวกันอยู่เป็นกลุ่มในลักษณะนี้เรียกว่า ชุมชน

หลังจากที่มนุษย์รวมตัวกันอยู่เป็นชุมชน โดยเลือกสถานที่สำหรับตั้งถิ่นฐานที่อยู่อาศัยแล้วมนุษย์จะเริ่มจัดการกับสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัวเพื่อให้เกิดความเหมาะสมในการดำรงชีวิต ไม่ว่าจะเป็นแต่ความเป็นอยู่ที่สะดวกสบายและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน สิ่งต่างๆ ที่มนุษย์เข้าไปจัดการนั้น บางครั้งแสวงหามาเอง บางครั้งสร้างให้เกิดขึ้น และบางครั้งก็ตกแต่ง ดัดแปลง ปรับปรุง และใช้ธรรมชาติที่มีอยู่ในลักษณะที่เหมาะสมและตรงกับความต้องการของชุมชน จนมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

การขยายตัวของชุมชนบริเวณชานเมืองเป็นลักษณะของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการขยายตัวของเมือง เมื่อชานเมืองมีประชากรเคลื่อนย้ายเข้าไปตั้งถิ่นฐานหนาแน่นมากขึ้น จึงมีความเจริญทั้งด้านสาธารณูปโภค การคมนาคม การติดต่อสื่อสาร ฯลฯ สิ่งเหล่านี้จึงเป็นลักษณะกระบวนการกลายเป็นเมืองซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจนกลายเป็นชุมชนเมืองแห่งใหม่นั้นเอง

ในสังคมสมัยใหม่ที่อุดมไปด้วยความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำให้ทุกสิ่งทุกอย่างเกิดการเปลี่ยนแปลง มนุษย์เริ่มหันหลังให้กับอาชีพเกษตรกรรม และมุ่งหน้าเข้าสู่สังคมอุตสาหกรรม ชุมชนชนบทกลายเป็นชุมชนเมือง ปัจจุบันได้อันได้แก่อาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย

และยารักษาโรคไม่ใช่ความต้องการพื้นฐานของมนุษย์อีกต่อไป บัจจัยที่ห้า บัจจัยที่หก และบัจจัยอื่นๆ เริ่มได้รับการพัฒนาเพื่อสนองความต้องการของมนุษย์อย่างไม่หยุดยั้งภายใต้ภาพลักษณ์ของการพัฒนาที่สวยงามนี้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหมุนเวียนไปอย่างรวดเร็ว ทั้งมีแบบแผนและไม่มีแบบแผน จนมนุษย์อาจไม่ทันได้ตระหนักและรับรู้ถึงผลกระทบที่กำลังจะเกิดขึ้น เรื่องราวเหล่านี้นำมาซึ่งแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ ซึ่งผู้วิจัยต้องการสะท้อนและแสดงออกถึงการรับรู้ การยอมรับ และการปรับตัวในมิติของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงนั้นจะเกิดจากการกระทำของมนุษย์หรือจากธรรมชาติก็ตาม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อนำเสนอทัศนคติและความรู้สึกของผู้วิจัยที่มีต่อชุมชนเมืองที่เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้น โดยสะท้อนออกมาในมุมมองเฉพาะตัวของผู้วิจัยด้วยกระบวนการทางศิลปะ และพัฒนาผลงานให้เกิดความสัมพันธ์สอดคล้องกับแนวความคิด
2. เพื่อแสดงถึงลักษณะโครงสร้าง รูปทรง ที่นำมาผสมผสานให้สอดคล้องกับแนวความคิดเฉพาะตัว และปรุงแต่งสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบเทคนิคสื่อผสม
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปทรง พื้นผิว สีและน้ำหนัก และองค์ประกอบศิลป์อื่นๆ ที่สามารถ สร้างความสัมพันธ์ให้ผลงานมีความเป็นเอกภาพ โดยสะท้อนความรู้สึกทั้งด้านบวกและด้านลบที่มีต่อการเปลี่ยนแปลง

กรอบแนวคิด

ศิลปะยังคงสามารถมีบทบาทหน้าที่สะท้อนภาพสังคมในแต่ละยุคสมัยได้ ในขณะเดียวกันสภาพแวดล้อมต่างๆ ของสังคมยุคปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไป ย่อมส่งผลกระทบต่อความรู้สึก ความคิด และกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของผู้วิจัยด้วย

การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะสื่อผสมครั้งนี้เป็นผลงานที่มีรูปแบบเรียบง่าย มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว โดยคาดว่าผลงานศิลปะสื่อผสมที่สร้างขึ้นจะทำหน้าที่สะท้อนภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป โดยแสดงออกถึงการถ่ายทอดความรู้สึก ความคิด ทัศนคติ และกระบวนการสร้างสรรค์งานศิลปะผ่านรูปทรงและการสื่อความหมายจากตัววัสดุ ซึ่งเป็นผลงานที่เกิดจากการผสมผสานจินตนาการและความรู้สึกส่วนตัวของผู้วิจัยเอง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ผลการศึกษาวิจัยและการสร้างสรรค์งานศิลปะสื่อผสม เรื่อง เมือง : มิติการเปลี่ยนแปลง
2. ได้ผลงานศิลปะที่มีความลงตัว เป็นเอกภาพ และสอดคล้องกับแนวความคิดในเรื่องการเปลี่ยนแปลงของชุมชนเมือง
3. ได้นำเสนอแนวความคิดของการสร้างสรรค์งานศิลปะจากทัศนคติและจินตนาการส่วนตัวสู่สาธารณชน
4. ผลงานที่สร้างขึ้นสามารถถ่ายทอดความรู้สึกและสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงของชุมชนเมืองได้

ขอบเขตของการวิจัย

ในการสร้างสรรค์ผลงานครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำทัศนธาตุต่างๆ ทางศิลปะมาประกอบเข้าด้วยกัน เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงจินตนาการ ความคิด และความรู้สึกส่วนตัว ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมาย จึงได้กำหนดขอบเขตการศึกษาวิจัยและสร้างสรรค์ผลงานไว้ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ความรู้สึกของจิตใจที่สร้างให้เกิดจินตนาการในการสร้างสรรค์ผลงานจากแนวความคิดในเรื่องการเปลี่ยนแปลงของสิ่งต่างๆ รอบตัวตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งสะท้อนภาพชุมชนเมืองในแต่ละยุคสมัยได้ โดยใช้ข้อมูลที่ได้พบเห็นจากประสบการณ์ของผู้วิจัยเอง ทั้งในเรื่องเทคโนโลยี สิ่งก่อสร้าง สภาพแวดล้อม หรือแม้แต่สิ่งต่างๆ ที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์

2. ขอบเขตด้านรูปแบบ

ลักษณะรูปแบบของการสร้างสรรค์ผลงานเป็นศิลปะสื่อผสม โดยใช้วัสดุต่างๆ เช่น ไม้ เหล็ก อลูมิเนียม ทองแดง ทองเหลือง ฯลฯ มาสร้างเป็นงานศิลปะเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงวิวัฒนาการต่างๆ ของการเปลี่ยนแปลง

3. ขอบเขตด้านเทคนิค

เป็นการนำเอาวัสดุจากธรรมชาติที่มีพื้นผิวแตกต่างกัน มาแสดงในลักษณะของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากสภาพแวดล้อม และมีการจัดการกับพื้นผิวของวัสดุสมัยใหม่เพื่อแสดงลักษณะของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ ประกอบกับการถ่ายทอดความคิด ทัศนคติ ผสมผสานจินตนาการส่วนตัว เพื่อบอกเล่าเรื่องราวและเหตุการณ์ต่างๆ ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้น

4. ขอบเขตด้านจำนวนผลงาน

สร้างสรรค์ผลงานศิลปะสื่อผสม 1 ชุด (จำนวน 5 ผลงาน) ชื่อชุดผลงาน เมือง : มิติการเปลี่ยนแปลง (City : Dimensional Changes.)

นิยามศัพท์เฉพาะ

เมือง (City) หมายถึง บริเวณที่มีประชากรตั้งถิ่นฐานอยู่กันอย่างหนาแน่น เป็นชุมชน เป็นที่รวมของคนที่มีความแตกต่างทางพื้นเพ เป็นศูนย์กลางทางความเจริญและความเสื่อมรวมอยู่ด้วย เป็นสถานที่ตั้ง ถิ่นฐานอันถาวร มีการติดต่อสื่อสาร มีสิ่งก่อสร้าง มีถนนหนทางทั้งภายในภายนอก และระหว่างเมือง เกิดเป็นลักษณะเฉพาะทางด้านกายภาพที่มีความแตกต่างจากชนบท

มิติ (Dimension) หมายถึง ด้าน, มุมมอง

การเปลี่ยนแปลง (Changes) หมายถึง การโอน การเปลี่ยนแปลงจากอย่างหนึ่งไปเป็นอีกอย่างหนึ่งสลับกัน

สื่อผสม (Mixed media) หมายถึง ศิลปะทัศนศิลป์ที่เกิดจากการผสมผสานระหว่างงานจิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์เข้าด้วยกัน ซึ่งอาจจะมีทั้งแบบ 2 มิติหรือ 3 มิติก็ได้

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

วิทยานิพนธ์เรื่อง เมือง : มิติการเปลี่ยนแปลง มีแรงบันดาลใจมาจากการดำเนินชีวิตประจำวันและการพบเห็นสิ่งต่างๆ รอบตัวเกิดการเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นประสบการณ์ส่วนตัว จึงเริ่มศึกษาข้อมูลจากสภาพแวดล้อม การใช้ชีวิต การพบเห็นวิวัฒนาการแห่งความเจริญและความเสื่อมโทรมที่แฝงอยู่ โดยการค้นคว้าจากหนังสือในห้องสมุดและการสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต รวมไปถึงศึกษาจากผลงานของศิลปิน เช่น ดร. กมล ทัศนาญชลี ศาสตราจารย์เดชา วราชน และศาสตราจารย์วิโชค มุกดามณี ซึ่งเป็นศิลปินที่มีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์ผลงานในแนวทางศิลปะสื่อผสม จากนั้นได้นำแรงบันดาลใจและแนวความคิดดังกล่าวมาผสมผสานกับจินตนาการส่วนตัวเพื่อสร้างสรรค์ผลงานศิลปะสื่อผสมโดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ที่มาแห่งแรงบันดาลใจและแนวความคิดสร้างสรรค์

จากประสบการณ์ของผู้วิจัยที่มีความใกล้ชิดและผูกพันกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้าน ตลอดจนอาคารบ้านเรือนที่มีการปลูกสร้างอย่างเรียบง่ายจากวัสดุต่างๆ เช่น ไม้ สังกะสี กระเบื้อง ฯลฯ มาประกอบกันเป็นอาคารบ้านเรือนอยู่ในเขตชุมชนชานเมืองของกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยใช้ชีวิตอยู่ที่วิทยาลัยช่างศิลป์ ลาดกระบัง จนจบการศึกษา และกลับมาทำงาน ณ ที่แห่งนี้ มีการเดินทางระหว่างชุมชนเมืองไปยังชุมชนชานเมืองเป็นประจำทุกวัน ทำให้ได้พบเห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมรอบตัวทั้งหมด ซึ่งดูเหมือนว่ากำลังจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด

ปัจจุบันการสร้างอาคารบ้านเรือนด้วยวัสดุธรรมชาติแบบเก่าๆ เรียบง่าย พิถีพิถัน สวยงาม และมีความเป็นเอกลักษณ์ในตัวเองในสังคมเมืองนับว่าหาได้ยาก เว้นเสียแต่ว่าจะเป็นสังคมชนบทที่ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยียังเข้าไม่ถึง แต่เมื่อมีการพัฒนา ความทันสมัยจึงเกิดขึ้น มีการประยุกต์ใช้วัสดุสมัยใหม่ที่หน้าตาตื่นใจ มีความสวยงามแปลกตา ไม่ใช่แต่

เฉพาะอาคารบ้านเรือนเท่านั้นที่เปลี่ยนแปลงไป สาธารณูปโภค การสื่อสารโทรคมนาคม หรือสิ่งอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของมนุษย์ก็ถูกพัฒนาขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการที่ไม่หยุดยั้ง เมื่อเวลาผ่านไป สิ่งเหล่านี้ก็ค่อยๆ เกิดความเสื่อมโทรม ล้าสมัย และไม่เป็นที่ยอมรับ ในขณะเดียวกันก็มีการพัฒนาสิ่งใหม่เพิ่มเติมขึ้นเรื่อยๆ และเกิดการเปลี่ยนแปลงหมุนเวียนเป็นวัฏจักร ช้าบ้าง เร็วบ้าง มีแบบแผนบ้าง ไม่มีแบบแผนบ้าง ทั้งหมดที่กล่าวมานี้แสดงให้เห็นว่า มนุษย์ไม่สามารถหลีกเลี่ยงหรือต่อต้านวิวัฒนาการของสิ่งต่างๆ ได้ หากแต่ต้องรู้จักยอมรับและปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น จึงจะสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข

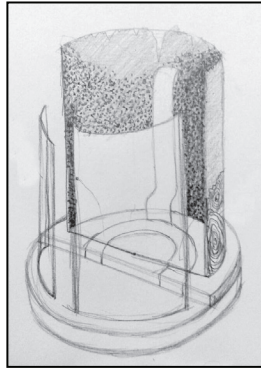
2. การกำหนดแนวความคิด

จากแรงบันดาลใจที่กล่าวมาข้างต้น ความรู้สึกที่ได้รับจากสิ่งแวดล้อมรอบตัว การพบเห็นสิ่งต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป ประกอบกับทัศนคติและแง่มุมของแนวความคิด ล้วนก่อให้เกิดจินตนาการที่จะสร้างสรรค์ผลงานศิลปะสื่อผสมเรื่อง เมือง : มิติการเปลี่ยนแปลง โดยนำเอาประสบการณ์ส่วนตัวที่ได้พบเจอในชีวิตประจำวันทั้งทางตรงและทางอ้อมมาถ่ายทอดความรู้สึกของผู้วิจัย โดยสะท้อนออกมาในมุมมองเฉพาะตัวด้วยกระบวนการทางศิลปะ ผ่านการสื่อความหมายจากพื้นผิวของวัสดุและการผสมผสานระหว่างวัสดุดั้งเดิมและวัสดุสมัยใหม่เข้าด้วยกัน เช่น ไม้และเครื่องจักสาน มีพื้นผิวธรรมชาติและลวดลายที่สวยงาม คงไว้ซึ่งวิถีชนบทและภูมิปัญญาชาวบ้าน ส่วนวัสดุสมัยใหม่ เช่น โลหะ เหล็ก อลูมิเนียม ทองเหลือง ทองแดง มีคุณสมบัติโดดเด่นในตัวเอง มีความมันวาว โปร่งใส ทึบตัน เรียบ ละเอียด และหยาบ ซึ่งคุณสมบัติเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อความรู้สึกและสร้างให้เกิดจินตนาการได้หลายแง่มุม นอกจากนี้ผู้วิจัยได้สร้างรอยรอยเพิ่มเติมบนพื้นผิวของวัสดุดังกล่าว เพื่อสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ และสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ซึ่งเป็นการพัฒนาผลงานให้เกิดความสัมพันธ์สอดคล้องกับแนวความคิด มีการจัดองค์ประกอบของผลงานให้สนองตามความรู้สึกผ่านกระบวนการทำงานอย่างมีขั้นตอน

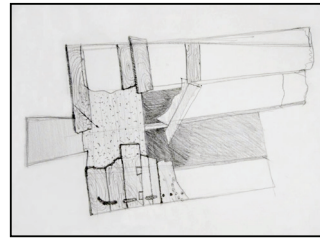
3. การออกแบบและสร้างภาพร่าง (Sketch)

ภายใต้กรอบแนวคิด เมือง : มิติการเปลี่ยนแปลง ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมเมือง และนำข้อมูลที่ได้มาเป็นตัวกำหนดทิศทางการสร้างภาพร่างโดยใช้จินตนาการส่วนตัว ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการสร้างสรรค์ผลงานและการแสดงออกตามความรู้สึกกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะสื่อผสม

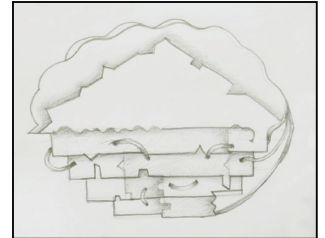
ภาพร่างต้นแบบ

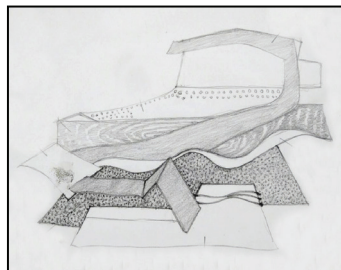
ภาพที่ 1 : ภาพร่างต้นแบบที่ 1

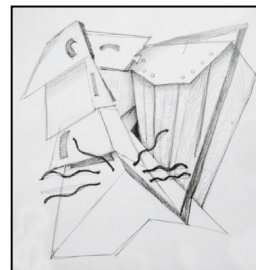
ภาพที่ 2 : ภาพร่างต้นแบบที่ 2

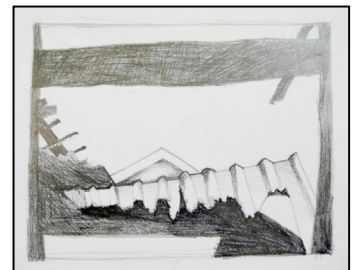
ภาพที่ 3 : ภาพร่างต้นแบบที่ 3

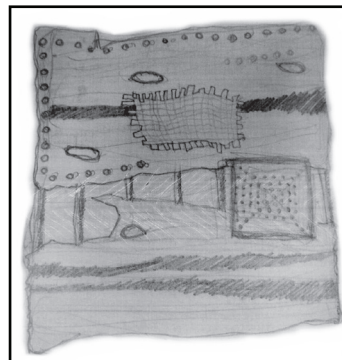
ภาพที่ 4 : ภาพร่างต้นแบบที่ 4

ภาพที่ 5 : ภาพร่างต้นแบบที่ 5

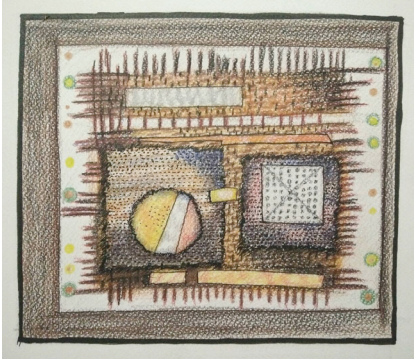

ภาพที่ 6 : ภาพร่างต้นแบบที่ 6

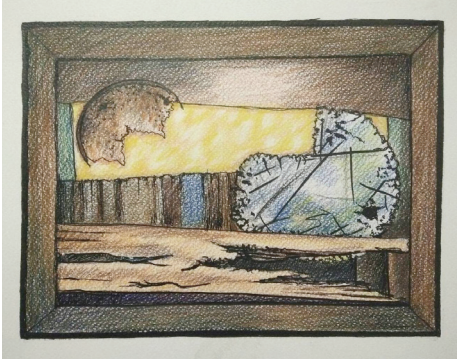

ภาพที่ 7 : ภาพร่างต้นแบบที่ 7

ภาพร่างผลงานจริง

ภาพที่ 8 : ภาพร่างผลงานชิ้นที่ 1

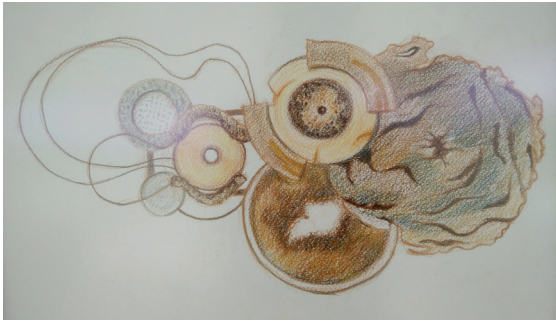
ภาพที่ 9 : ภาพร่างผลงานชิ้นที่ 2

ภาพที่ 10 : ภาพร่างผลงานชิ้นที่ 3

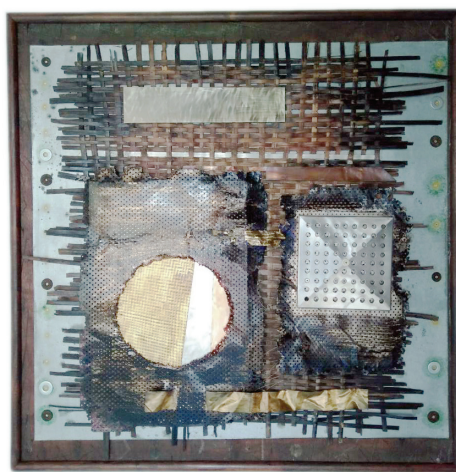

ภาพที่ 11 : ภาพร่างผลงานชิ้นที่ 4

ภาพที่ 12 : ภาพร่างผลงานชิ้นที่ 5

ผลงานศิลปะสื่อผสม ชั้นที่ 1

ภาพที่ 13 : ผลงาน เมือง : มิติการเปลี่ยนแปลง 1

รูปทรง (Form)

ผู้วิจัยใช้วิธีการสร้างงานจากด้านนอกเข้ามาด้านใน ใช้รูปทรงสี่เหลี่ยมเป็นตัวกำหนดขอบเขตของงาน การจัดวางองค์ประกอบแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ซึ่งสามารถดูได้ทั้งแนวนอนและแนวตั้ง เครื่องจักสานถูกจัดวางให้เป็นจุดเด่นของผลงาน สอดแทรกทับซ้อนด้วยโลหะทรงเหลี่ยมและทรงกลมที่นำมาจัดองค์ประกอบให้เกิดความเป็นเอกภาพ โดยบางส่วนของรูปทรงมีการเชื่อมโยงกันด้วยเส้นลวด ซึ่งต้องการแทนค่าถึงความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่กำลังคืบคลานเข้ามา และค่อยๆ ซึมซับเข้าสู่สังคมชนบท ซึ่งในที่สุดจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเป็นสังคมเมือง

พื้นผิว (Texture)

เครื่องจักสานเป็นวัสดุประเภทไม้ที่สื่อถึงความเป็นธรรมชาติ มีความสวยงาม และมีเอกลักษณ์ในตัวเอง สื่อถึงวิถีชนบทและภูมิปัญญาชาวบ้าน ทองเหลืองที่มีลวดลายและโลหะที่มีรูวงกลมเล็กๆ กระจายโดยรอบ ให้ความรู้สึกตื่นตื้นแปลกใหม่ ผู้วิจัยขัดโลหะ ทองแดง ทองเหลือง ที่นำมาใช้เป็นองค์ประกอบให้มีลวดลายและมีความมันวาว เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงสิ่งที่น่าสนใจและน่าสนุกตื่นตื้น

สีและน้ำหนัก (Color and Tone)

ผลงานชิ้นนี้ผู้วิจัยใช้แล็กเกอร์ชนิดด้านเคลือบเครื่องจักสานเพื่อคงความเป็นธรรมชาติ และสื่อถึงความเป็นสังคมชนบท ส่วนโลหะถูกฉาบด้วยวานิชเพื่อให้มีน้ำหนักของสีดำ อ่อนบ้าง เข้มบ้าง ดูลึกลับน่ากลัว สะท้อนถึงผลกระทบที่มาจากวิวัฒนาการต่างๆ ทั้งด้านบวกและด้านลบ

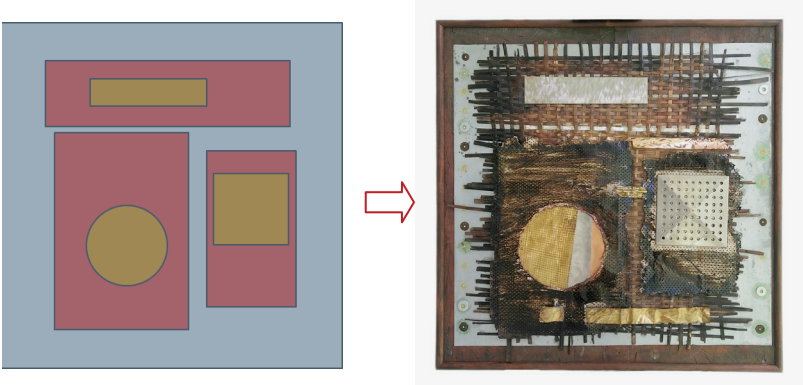
บริเวณว่าง (Space)

ผลงานชิ้นนี้มีบริเวณว่างค่อนข้างมาก ผู้วิจัยให้ความสำคัญกับพื้นที่ส่วนนี้ด้วยการเติมสีและตีดวงแหวนโลหะ วงแหวนสนิม เพื่อให้มีความสอดคล้องสัมพันธ์กับวัสดุหลักที่นำมาประกอบเป็นชิ้นงาน แต่ไม่ได้เพิ่มเติมจนเต็มพื้นที่ เนื่องจากต้องการใช้พื้นที่ว่างนี้เป็นจุดพักสายตา และเพิ่มความสมบูรณ์ให้กับชิ้นงาน

วิเคราะห์การจัดองค์ประกอบ

จากการสร้างสรรค์ผลงานให้มีความสมดุลด้วยการจัดวางองค์ประกอบจากวัสดุต่างชนิดกันให้ประสานสอดคล้องกันอย่างลงตัวและมีเอกภาพ จัดการกับวัสดุเพื่อสื่อความหมายถึงการเปลี่ยนแปลงด้วยการแทนค่าจากเครื่องจักสานและวัสดุสมัยใหม่ โดยต้องการสะท้อนถึงความสัมพันธ์ของวิวัฒนาการกับวิถีชีวิตในอดีตตามทัศนคติและความรู้สึกของผู้วิจัย

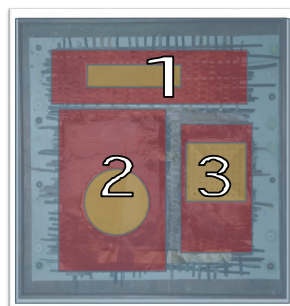
1. ความกลมกลืน (Harmony) การนำเอาวัสดุรูปทรงเรขาคณิต ทั้งสีเหลี่ยมผืนผ้า สีเหลี่ยมจตุรัส และทรงกลม มาคลี่คลาย ตัดทอน และนำมาประกอบเป็นผลงานในลักษณะของการสอดแทรก ซ้อนทับ และจัดวางให้เกิดมิติ มีการสร้างให้วัสดุต่างชนิดกันเชื่อมต่อกันอย่างลงตัวด้วยการสอดประสานกัน ทำให้เกิดความกลมกลืนกันของรูปทรงอย่างลงตัว

ภาพที่ 14 :การนำรูปทรงเรขาคณิตมาคลี่คลาย ตัดทอน และนำมาประกอบเป็นผลงาน

2. ความสมดุล (Balance) ผลงานชิ้นนี้มีน้ำหนักเท่ากันขององค์ประกอบ ไม่เอนเอียงไปข้างใดข้างหนึ่ง มีความประสานกลมกลืนกัน ความพอเหมาะพอดีของส่วนต่างๆ เท่ากันทุกด้าน

3. สัดส่วน (Proportion) ผู้วิจัยให้สัดส่วนของผลงานเป็นสามส่วนหลัก คือกึ่งกลางในแนวนอน ด้านซ้ายและด้านขวาในแนวตั้ง โดยแต่ละด้านประกอบกันด้วยรูปทรงเรขาคณิตที่นำวัสดุมาตัดทอนให้สอดคล้องสัมพันธ์กัน

ภาพที่ 15 :สัดส่วนในองค์ประกอบของผลงาน

4. ความเป็นเด่น (Dominance) เกิดจากการสอดแทรกและประสานกันของวัสดุแต่ละชนิด เครื่องจักสานถูกสอดแทรกซ้อนทับด้วยวัสดุสมัยใหม่และการเชื่อมโยงแต่ละส่วนให้สัมพันธ์กัน ทำให้ความเป็นเด่นอยู่ที่การแสดงอารมณ์และความรู้สึกจากตัวผลงาน

ภาพที่ 16 : การสอดแทรกและประสานกันของวัสดุแต่ละชนิด

ผลงานศิลปะสื่อผสม ชั้นที่ 2

ภาพที่ 17 : ผลงาน เมือง : มิติการเปลี่ยนแปลง 2

รูปทรง (Form)

ผู้วิจัยใช้วิธีการสร้างงานจากด้านนอกเข้ามาด้านในโดยใช้รูปทรงสี่เหลี่ยมเป็นตัวกำหนดขอบเขตของงานเช่นเดียวกับผลงานชิ้นที่ 1 การจัดวางองค์ประกอบแบ่งเป็นด้านบนกับด้านล่าง แผ่นไม้ถูกจัดวางให้เป็นฐานหลัก มีลักษณะเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้าวางในแนวนอน ให้ความรู้สึกกว้างขวาง เจียบสงบ นิ่ง และผ่อนคลายสายตา สอดแทรกด้วยสังกะสีทรงกลมที่ถูกคลี่คลายตัดทอน และเกิดร่องรอย นำมาประกอบกับสังกะสีสนิมและโลหะทองเหลืองขัดเงาจนมันวาว เกิดเป็นผลงานที่มีรูปทรงเป็นเอกภาพและมีมิติ สะท้อนถึงความเจียบสงบของสังคมชนบทที่กำลังถูกแทรกซึมและกัดกร่อนด้วยความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำให้เกิดเป็นสังคมเมือง ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถูกทำลายลงอย่างช้าๆ จนเกิดการเปลี่ยนแปลง เกิดความเสื่อมโทรม และสื่อถึงความถดถอยที่เป็นผลมาจากการพัฒนา

พื้นผิว (Texture)

ไม่สีกกร่อนและหนาสื่อถึงความเป็นธรรมชาติและมีเอกลักษณ์ในตัวเอง สะท้อนถึงความหนักแน่นกลมเกลียวกันของวิถีชนบทและภูมิปัญญาชาวบ้านในอดีต แต่ปัจจุบันที่กำลังค่อยๆ ลบเลือนสูญหายไป สังกะสีถูกสร้างให้เกิดร่องรอยแสดงถึงเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ ทองเหลืองขัดมีความมันวาวให้ความรู้สึกตื่นตาตื่นใจ แปลกใหม่ และหรูหรามีราคา ส่วนสังกะสีผุมีลักษณะหยาบและแตกสลาย สื่อถึงความเสื่อมโทรมจากการพัฒนา

สีและน้ำหนั (Color and Tone)

ผลงานชิ้นนี้ผู้วิจัยใช้เหล็กเกอร์ชนิดด้านเคลือบไม้เพื่อคงความเป็นธรรมชาติและสื่อถึงความเป็นสังคมชนบท ส่วนสังกะสีถูกแต่งเติมสีสนิมเพิ่มเติมความโดดเด่นให้ร่องรอยที่ถูกสร้างขึ้น สังกะสีผุดูหม่นหมองทับซ้อนอยู่บนแผ่นทองเหลืองที่มีความมันวาวให้ความรู้สึกสดใส มีความขัดแย้งกันแต่สามารถประสานกันได้อย่างลงตัว

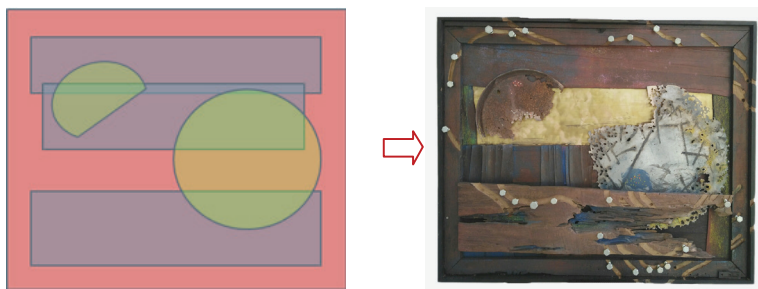
บริเวณว่าง (Space)

ผลงานชิ้นนี้มีบริเวณว่างโดยรอบทั้ง 4 ด้าน แต่ผู้วิจัยสร้างจุดเด่นขึ้นมาด้วยการแกะร่องไม้และตกแต่งด้วยนอตเพื่อเพิ่มความสมบูรณ์ให้กับชิ้นงาน ทำให้ผลงานมีความเคลื่อนไหว เกิดพลัง และมีความหมายสัมพันธ์กับองค์ประกอบอื่นๆ

วิเคราะห์การจัดองค์ประกอบ

จากการสร้างสรรค์ผลงานให้มีความสมดุลด้วยการจัดวางองค์ประกอบจากวัสดุต่างชนิดกันให้ประสานสอดคล้องกันอย่างลงตัวและมีเอกภาพ จัดการกับวัสดุเพื่อสื่อความหมายถึงการเปลี่ยนแปลงด้วยการแทนค่าจากไม้และวัสดุสมัยใหม่ โดยต้องการสะท้อนความเจียบสงบและความเป็นปึกแผ่นของสังคมชนบทที่กำลังถูกแทรกซึมด้วยความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำให้เกิดเป็นสังคมเมือง และเริ่มเปลี่ยนแปลงจนเกิดความเสื่อมโทรมตามทัศนคติและความรู้สึกของผู้วิจัย

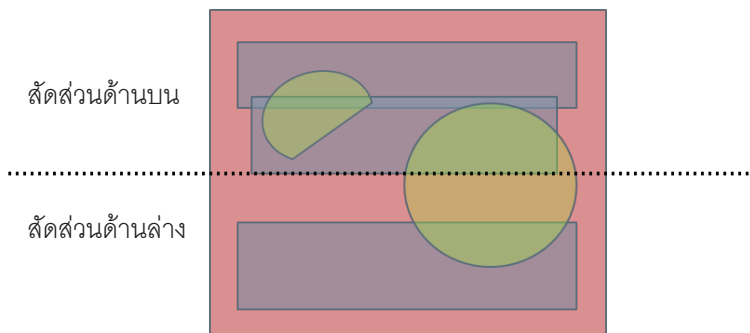
1. ความกลมกลืน (Harmony) การนำเอาวัสดุธรรมชาติและวัสดุสมัยใหม่ที่มีรูปทรงเรขาคณิตทั้งสี่เหลี่ยมผืนผ้า วงกลม และครึ่งวงกลม มาคลี่คลาย ตัดทอน และนำมาประกอบเป็นผลงานในลักษณะของการสอดแทรก ซ้อนทับ จัดวางให้เกิดมิติ ทำให้เกิดความกลมกลืนและประสานสัมพันธ์กันของรูปทรงอย่างลงตัว

ภาพที่ 18 : การนำรูปทรงเรขาคณิตมาคลี่คลาย ตัดทอน และนำมาประกอบเป็นผลงาน

2. ความสมดุล (Balance) ผลงานชิ้นนี้ใช้ไม้หนาเป็นฐานหลักด้านล่าง ปลายไม้สี่กกร่อน ทำให้มีเส้นนำสายตาจากซ้ายไปขวา และถ่วงน้ำหนักด้านขวาเพื่อไม่ให้ผลงานเอียงไปด้านใดด้านหนึ่งด้วยการคลี่คลายตัดทอนสังกะสีทรงกลมที่มีร่องรอย เพิ่มน้ำหนักให้ส่วนบนด้วยความโดดเด่นของทองเหลืองที่ยาวขนานไปกับแกนกลางของผลงานในแนวนอน และเพิ่มความสมดุลด้านบนซ้ายของผลงานด้วยสังกะสีขนาดเล็กเพื่อถ่วงองค์ประกอบให้มีความพอเหมาะพอดีของส่วนต่างๆ เท่ากันทุกด้าน

3. สัดส่วน (Proportion) ผู้วิจัยให้สัดส่วนของผลงานเป็นด้านบนและด้านล่าง ซึ่งประกอบกันด้วยวัสดุรูปทรงเรขาคณิตที่นำมาตัดทอนให้สอดคล้องสัมพันธ์กัน โดยวัสดุชิ้นเล็กสัมพันธ์กับวัสดุที่ใหญ่กว่า ส่วนวัสดุที่ใหญ่กว่าก็สัมพันธ์กับส่วนรวม ทำให้มีสัดส่วนที่พอเหมาะ

ภาพที่ 19 : สัดส่วนในองค์ประกอบของผลงาน

4.ความเป็นเด่น (Dominance) เกิดจากการสอดแทรกและประสานกันของวัสดุแต่ละชนิด ไม่จากธรรมชาติสื่อความหมายในตัวเองออกมาอย่างชัดเจน ถูกซ่อนทับด้วยโลหะที่เกิดร่องรอยจากการกระทำของมนุษย์ และสังกะสีผุกร่อนจากกาลเวลาและธรรมชาติ รวมไปถึงองค์ประกอบอื่นๆ ซึ่งถึงแม้จะใช้วัสดุต่างชนิดและดูขัดแย้งกัน แต่ก็ทำให้เกิดการเชื่อมโยงสัมพันธ์กันได้อย่างน่าสนใจ

ภาพที่ 20 : การสอดแทรกและประสานกันของวัสดุแต่ละชนิด

ผลงานศิลปะสื่อผสม ชั้นที่ 3

ภาพที่ 21 : ผลงาน เมือง : มิติการเปลี่ยนแปลง 3

รูปทรง (Form)

ผลงานชิ้นนี้มีลักษณะเป็นวงกลมและมีมิติ เกิดจากการจัดวางองค์ประกอบของวัสดุที่ผู้วิจัยคลี่คลายตัดทอนรูปทรงเรขาคณิตโดยเริ่มจากภายในกึ่งกลางของผลงานแล้วขยายวงกว้างออกสู่ภายนอก จำกัดขอบเขตของงานด้วยเส้นขอบส่วนนอกที่ใช้ไม้ โลหะเส้น และเหล็กเส้น กำหนดให้เป็นเส้นนำสายตาที่สามารถมองแล้วสื่อออกมาในรูปแบบของการหมุนเวียนไปอย่างไม่สิ้นสุด ต้องการสะท้อนสถานการณ์ปัจจุบันที่สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติมีแนวโน้มถูกทำลายมากขึ้น ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มนุษย์สร้างขึ้นเข้ามาแทนที่และแพร่กระจายเป็นวงกว้าง และหมุนเวียนเป็นวัฏจักรอย่างไม่จบสิ้น

พื้นผิว (Texture)

เหล็กขึ้นสนิมผุกร่อนสะท้อนถึงการเสื่อมสลาย จัดวางเป็นวงในซ้อนทับบนโลหะทองแดง ทองเหลืองขัดเงาที่ให้ความรู้สึกหรูหรา ทันสมัย สื่อถึงการพัฒนาในด้านต่างๆ ที่กำลังจะเข้ามาแทนที่ วิวัฒนาการเดิมที่กำลังจะล้าสมัย ไม่สื่อถึงชนบท ผู้วิจัยจัดและสร้างร่องรอยแสดงแง่มุมของการทำลายธรรมชาติ ส่วนเหล็กเส้นและโลหะเส้นที่นำมาเชื่อมต่อกับไม้แสดงถึงความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกัน

สีและน้ำหนักร (Color and Tone)

ผลงานชิ้นนี้ต้องการให้วัสดุสะท้อนตัวตนออกมาด้วยธรรมชาติของตัววัสดุเอง ผู้วิจัยใช้วิธีขัดเงาบนโลหะ ทองแดง ทองเหลือง เพื่อให้เกิดความมันวาว กัดกรด เพิ่มเติมสีสนิม และใส่ลูกเล่นอื่นๆ เพียงเล็กน้อยเพื่อดึงดูดความสนใจ ใช้เหล็กเกอร์ชนิดด้านเคลือบไม้เพื่อกดความเป็นธรรมชาติและไม่ให้สีซีดจางเกินไป เมื่อพิจารณาจากผลงานจะเห็นว่าด้านซ้ายมีน้ำหนักมากกว่าด้านขวาเล็กน้อย เนื่องจากมีไม้เป็นองค์ประกอบเสริม ผู้วิจัยแก้ปัญหาโดยใช้เหล็กเส้นและโลหะเส้นถ่วงดุล น้ำหนักด้านขวาไว้เพื่อไม่ให้ค่าน้ำหนักเอนเอียงไปด้านใดด้านหนึ่ง ทำให้เป็นองค์ประกอบที่สมบูรณ์และมีเอกภาพ

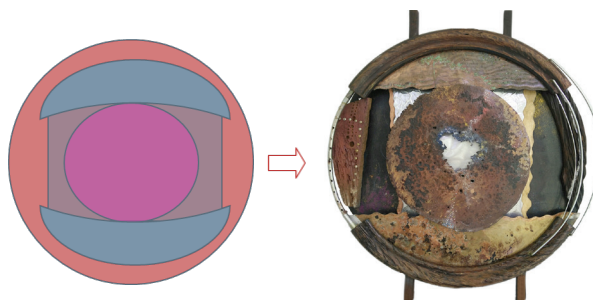
บริเวณว่าง (Space)

ผลงานชิ้นนี้มีบริเวณว่างอยู่ที่พื้นผิวของโลหะที่นำมาจัดองค์ประกอบ ผู้วิจัยตกแต่งเพิ่มเติมสีสนิมและกากเพชรเพียงบางส่วนเพื่อสร้างความสะดุดตา

วิเคราะห์การจัดองค์ประกอบ

จากการสร้างสรรค์ผลงานให้มีความสมดุลด้วยการจัดวางองค์ประกอบจากวัสดุต่างชนิดกันให้ประสานสอดคล้องกันอย่างลงตัวและมีเอกภาพ จัดการกับวัสดุเพื่อสื่อความหมายด้วยการแทนค่าจากไม้และวัสดุสมัยใหม่ โดยต้องการสะท้อนถึงวัฏจักรของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นหมุนเวียนกันไปอย่างไม่หยุดนิ่งตามทัศนคติและความรู้สึกของผู้วิจัย

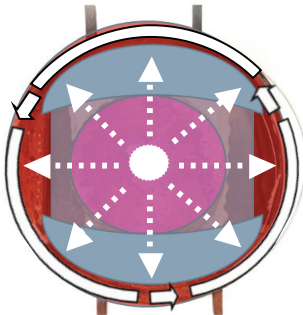
1. ความกลมกลืน (Harmony) การนำเอาวัสดุธรรมชาติและวัสดุสมัยใหม่รูปทรงเรขาคณิตมาคลี่คลาย ตัดทอน และจัดองค์ประกอบเป็นงานสื่อผสมที่มีลักษณะเป็นวงกลม ซึ่งเข้ากันได้อย่างเหมาะสม กลมกลืน และลงตัว

ภาพที่ 22 : การนำรูปทรงเรขาคณิตมาคลี่คลาย ตัดทอน และนำมาประกอบเป็นผลงาน

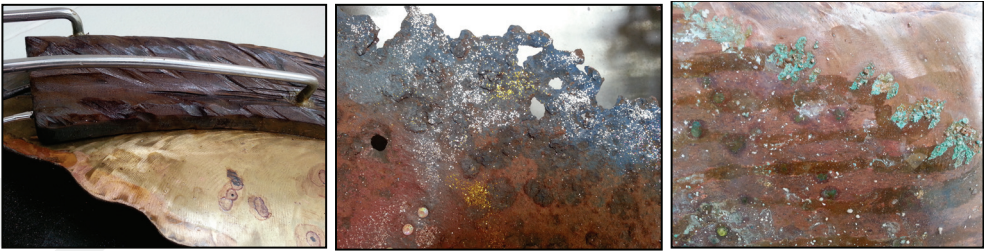
2. ความสมดุล (Balance) ผลงานชิ้นนี้ใช้วงกลมเป็นตัวกำหนดขอบเขตของงาน โดยมีสี่เหลี่ยม เครื่องวงกลม และวงกลมซ้อนกันจากด้านในอีกชั้นหนึ่ง ผู้วิจัยจัดองค์ประกอบด้านซ้าย ด้านขวา ด้านบน และด้านล่างให้มีความสมดุลกัน ทำให้มีความเป็นเอกภาพ

3. สัดส่วน (Proportion) สัดส่วนของผลงานเป็นแบบกึ่งกลางที่กระจายออกสู่วงกลมด้านนอก และมีลักษณะวิ้งวนลื่นไหลอย่างไม่จบสิ้น วัสดุที่นำมาใช้สร้างงานมีขนาดและรูปทรงที่แตกต่างกัน แต่นำมาจัดองค์ประกอบให้สัมพันธ์กัน ดูมีความเปลี่ยนแปลง เคลื่อนไหว หมุนเวียน ซึ่งแสดงออกถึงเนื้อหา เรื่องราว และความรู้สึกที่เป็นไปตามเจตนารมณ์และเรื่องราวที่ผู้วิจัยต้องการ

ภาพที่ 23 สัดส่วนในองค์ประกอบของผลงาน

4. ความเป็นเด่น (Dominance) ผลงานชิ้นนี้มีความเป็นเด่นที่พื้นผิวของวัสดุแต่ละชนิด ไม่มีความแน่น ทึบตัน แม้จะถูกสร้างร่องรอย แต่ก็ยังคงความสวยงามอยู่เสมอ เหล็กสนิมที่ผุกร่อน สะท้อนถึงความเสื่อมโทรมแตกสลายได้อย่างชัดเจน วัสดุสมัยใหม่อื่นๆ ถูกสร้างลวดลาย ร่องรอย และตกแต่งสีสันทเพิ่มเติมเพื่อสร้างความน่าสนใจให้กับผลงานชิ้นนี้

ภาพที่ 24 : พื้นผิวของวัสดุแต่ละชนิด

ผลงานศิลปะสื่อผสม ชั้นที่ 4

ภาพที่ 25 ผลงาน เมือง : มิติการเปลี่ยนแปลง 4

รูปทรง (Form)

ผู้วิจัยนำวัสดุสมัยใหม่มาประกอบกันเป็นพื้นหลังของงานด้วยการคลี่คลายรูปทรงสีเหลี่ยม องค์ประกอบภายในเป็นวัสดุประเภทไม้ที่ตัดทอนรูปทรงสีเหลี่ยมผืนผ้าและวงกลม ตอกยึดเข้าด้วยกันอย่างแน่นหนา มีการเชื่อมโยงกันทุกส่วนเพื่อให้ได้ผลงานที่มีองค์ประกอบเป็นเอกภาพ โดยต้องการแทนค่าถึงความเจริญก้าวหน้าที่จะเข้ามาแทรกซึมอยู่ในวิถีชีวิต แต่มนุษย์ยังคงต้องรักษาธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วิถีชาวบ้าน และขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามอันเป็นเอกลักษณ์ของชาติไว้อย่างมั่นคง ต้องประสานกลมกลืนระหว่างสิ่งเก่ากับสิ่งใหม่ ยอมรับในการเปลี่ยนแปลงและอยู่ร่วมกันให้ได้

พื้นผิว (Texture)

โลหะ เหล็ก ทองแดง ทองเหลือง ถูกสร้างร่องรอยบนพื้นผิว ทำให้มีลักษณะของความหม่นหมอง ถูกกัดกร่อน ถูกทำลายด้วยความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและมีมนุษย ไม้ซึ่งมีลวดลายธรรมชาติที่สวยงามอยู่ในตัวถูกสอดแทรกด้วยโลหะสมัยใหม่ สะท้อนเนื้อหาของการซึมซับเอาวิวัฒนาการและความเจริญต่างๆ เข้ามาแสดงถึงความสามารถในการปรับตัวและผสมผสานกลมกลืนกับสิ่งใหม่ได้

สีและน้ำหนั (Color and Tone)

ผู้วิจัยใช้แล็กเกอร์ชนิดด้านเคลือบไม้เพื่อกดความเป็นธรรมชาติและสื่อถึงความเป็นสังคมชนบท สะท้อนถึงการอยู่ร่วมกันอย่างหนาแน่น เป็นปึกแผ่น และสงบสุข โลหะที่แทรกเข้าไปในเนื้อไม้แสดงถึงการซึมซับรับเอาวิวัฒนาการเข้ามา ส่วนประกอบโลหะที่เป็นพื้นหลังเกิดร่องรอย มีการเพิ่มเติมสีสັນให้ดูขรุขระและหม่นหมอง มีค่าน้ำหนักอ่อนแก่แตกต่างกันไปในตัววัสดุ โดยรวมมีความสวยงามกลมกลืนกันอย่างลงตัว

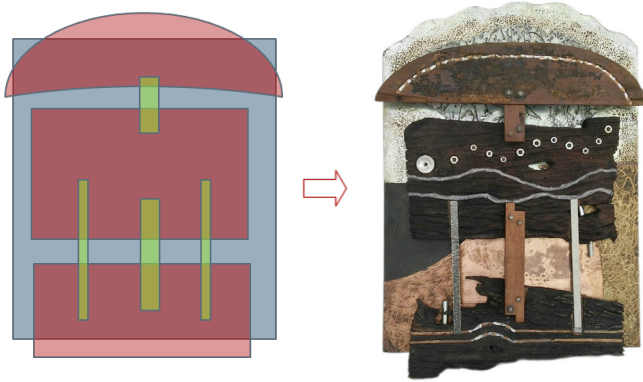
บริเวณว่าง (Space)

ผลงานชิ้นนี้มีบริเวณว่างอยู่ในส่วนประกอบที่เป็นไม้ ผู้วิจัยตกแต่งด้วยสีเงินและเส้นโลหะเพื่อไม่ให้เกิดความรู้สึกอ้างว้างโดดเดี่ยว และต้องการให้มีความสอดคล้องสัมพันธ์กันกับวัสดุประเภทโลหะที่ใช้เป็นพื้นหลัง

วิเคราะห์การจัดองค์ประกอบ

จากการสร้างสรรค์ผลงานให้มีความสมดุลด้วยการจัดวางองค์ประกอบจากวัสดุต่างชนิดกันให้ประสานสอดคล้องกันอย่างลงตัวและมีเอกภาพ จัดการกับวัสดุเพื่อสื่อความหมายถึงการเปลี่ยนแปลงด้วยการแทนค่าจากไม้และวัสดุสมัยใหม่ โดยต้องการสะท้อนถึงความเปลี่ยนแปลงที่กำลังแทรกซึมเข้าไปในการดำเนินชีวิต ทำให้มนุษย์ต้องปรับตัวและอยู่ร่วมกันให้ได้ตามทัศนคติและความรู้สึกของผู้วิจัย

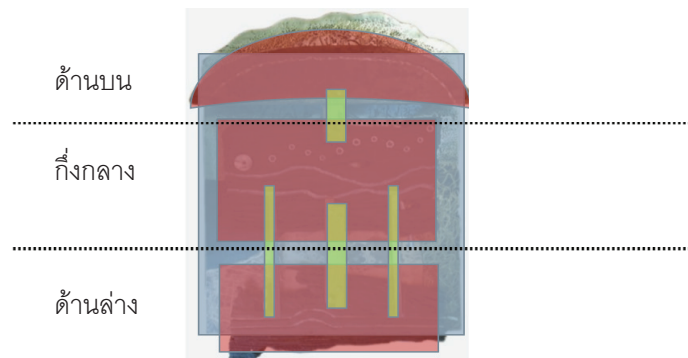
1. ความกลมกลืน (Harmony) เกิดจากการนำเอาวัสดุสมัยใหม่รูปทรงเรขาคณิตมาคลี่คลายตัดทอนผสมกันเป็นสิ่งเหลี่ยมผืนผ้าที่มีส่วนบนเป็นเส้นโค้ง นำมาจัดองค์ประกอบรวมกันกับระนาบของไม้ที่วางในแนวขวาง มีการเชื่อมต่อกันของแต่ละส่วนอย่างสมบูรณ์ กลมกลืน และเป็นเอกภาพ

ภาพที่ 26 : การนำรูปทรงเรขาคณิตมาคลี่คลาย ตัดทอน และนำมาประกอบเป็นผลงาน

2. ความสมดุล (Balance) ผลงานชิ้นนี้ใช้วัสดุสมัยใหม่เป็นพื้นหลัง ยึดติดกับไม้หนาขนาดใหญ่ที่จัดวางเป็นแนวระนาบเดียวกันอย่างสมดุล ไม่เอนเอียงไปด้านใดด้านหนึ่ง

3. สัดส่วน (Proportion) ผู้วิจัยให้สัดส่วนของผลงานเป็นสามส่วนหลัก คือด้านบน กึ่งกลาง และด้านล่าง โดยแต่ละส่วนประกอบกันด้วยวัสดุรูปทรงเรขาคณิตที่ถูกตัดทอนให้สอดคล้องเชื่อมโยงและมีความสัมพันธ์กันอย่างเหมาะสมระหว่างขนาดขององค์ประกอบที่แตกต่างกัน ซึ่งมีความพอเหมาะพอดี สามารถแสดงออกถึงเนื้อหา เรื่องราว และความรู้สึกตามเจตนารมณ์ของผู้วิจัยได้เป็นอย่างดี

ภาพที่ 27 : สัดส่วนในองค์ประกอบของผลงาน

4. ความเป็นเด่น (Dominance) เกิดจากการสร้างร่องรอยบนพื้นผิวโลหะและการสอดแทรกวัสดุสมัยใหม่เข้าไปในเนื้อไม้ ทำให้สื่อความหมายออกมาอย่างชัดเจน

ภาพที่ 28 ร่องรอยบนพื้นผิวของวัสดุแต่ละชนิด

ผลงานศิลปะสื่อผสม ชั้นที่ 5

ภาพที่ 29 : ผลงาน เมือง : มิติการเปลี่ยนแปลง 5

รูปทรง (Form)

ผู้วิจัยนำไม้และวัสดุสมัยใหม่มาประกอบกันเป็นทรงกลม จากนั้นนำทรงกลมที่ได้มาจัดองค์ประกอบอีกครั้งหนึ่ง ทำให้ได้ผลงานที่เป็นทรงกลมต่อเนื่องเชื่อมโยงกันไปอย่างอิสระและมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด โดยใช้เหล็กเส้นและโลหะเส้นมาประสานเชื่อมต่อกันเพื่อเป็นเส้นนำสายตา ทำให้ผลงานดูมีความเคลื่อนไหวไม่หยุดนิ่ง เกิดเป็นผลงานที่มีรูปทรงเป็นเอกภาพและมีมิติ สะท้อนแง่มุมของการเคลื่อนย้ายถิ่นที่อยู่จากสังคมหนึ่งสู่อีกสังคมหนึ่ง ซึ่งเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากวิวัฒนาการและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

พื้นผิว (Texture)

ไม้ที่นำมาใช้เป็นแกนไม้ที่มีร่องรอยของการสึกกร่อนอยู่ภายใน ผู้วิจัยสร้างร่องรอยเพิ่มขึ้นโดยล้อกับร่องรอยเดิมเพื่อให้สัมพันธ์กัน แสดงแง่มุมที่สิ่งแวดล้อมถูกทำลายทั้งจากธรรมชาติและการกระทำของมนุษย์ สังกะสีและโลหะผิวมีผิวหยาบ สีกกร่อน แสดงความหมายของการย่อยสลายเสื่อมโทรม ทองเหลืองมีพื้นผิวมันวาว ให้ความรู้สึกแปลกใหม่ น่าตื่นเต้น หรรษา มีราคา ผู้วิจัยตัดเหล็กเส้นและโลหะเส้นให้ประสานสอดคล้องกับองค์ประกอบอื่นๆ เพื่อแสดงถึงความเคลื่อนไหวจากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่ง

สีและน้ำหนั (Color and Tone)

ผลงานชิ้นนี้เน้นสีธรรมชาติของตัววัสดุที่นำมาประกอบเป็นชิ้นงาน ผู้วิจัยเพียงแค่ขัดเงาทองเหลืองและโลหะอื่นๆ เพื่อส่งให้วัสดุสะท้อนคุณสมบัติเด่นเฉพาะตัวออกมา และใช้เชลแล็กเคลือบเงาผิวไม้เพื่อคงสภาพเดิมเอาไว้ เมื่อพิจารณาจะเห็นว่าผลงานมีน้ำหนักด้านขวามากกว่าด้านซ้าย เนื่องจากไม้มีขนาดใหญ่และหนา จึงให้ความรู้สึกถึงการมีน้ำหนักมากกว่า

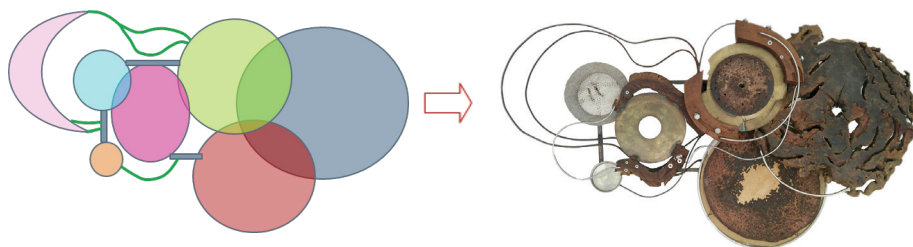
บริเวณว่าง (Space)

ผลงานชิ้นนี้มีบริเวณว่างอยู่ที่โลหะด้านซ้าย ผู้วิจัยให้ความสำคัญกับพื้นที่ส่วนนี้ด้วยการตัดเหล็กเส้นและโลหะเส้นให้มีรูปร่างล้อกับวงกลมอื่นๆ ที่นำมาจัดองค์ประกอบ เพื่อให้มีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน แต่ไม่ได้เพิ่มเติมจนเต็มพื้นที่ เนื่องจากต้องการใช้พื้นที่ว่างนี้เป็นเส้นนำสายตา และเพิ่มความสมบูรณ์ให้กับชิ้นงาน

วิเคราะห์การจัดองค์ประกอบ

จากการสร้างสรรค์ผลงานให้มีความสมดุลด้วยการจัดวางองค์ประกอบจากวัสดุต่างชนิดกันให้ประสานสอดคล้องกันอย่างลงตัวและมีเอกภาพ จัดการกับวัสดุเพื่อสื่อความหมายถึงการเปลี่ยนแปลงด้วยการแทนค่าจากไม้และวัสดุสมัยใหม่ โดยต้องการสะท้อนถึงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมกับวิวัฒนาการด้านต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์

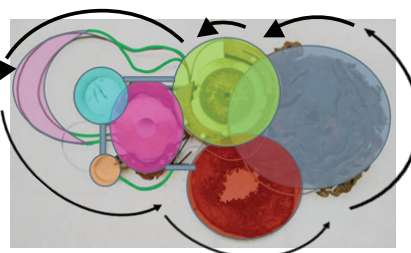
1. ความกลมกลืน (Harmony) เกิดจากการนำเอาวัสดุสมัยใหม่มาคลี่คลาย ดัดทอนผสมกันเป็นวงกลมหลายวงต่อกัน มีการเชื่อมโยงกัน ทำให้เกิดความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด มีความสมบูรณ์กลมกลืนกันและเป็นเอกภาพ

ภาพที่ 30 : การนำรูปทรงเรขาคณิตมาคลี่คลาย ตัดทอน และนำมาประกอบเป็นผลงาน

2. ความสมดุล (Balance) ผลงานชิ้นนี้มีความสมดุลแบบซ้ายขวาไม่เหมือนกัน ด้วยน้ำหนักของไม้ที่หนาและดูมีน้ำหนักถูกจัดวางอยู่ด้านขวา ผู้วิจัยจึงจัดองค์ประกอบแบบให้น้ำหนักจากขวาไปซ้าย และถ่วงน้ำหนักด้านซ้ายด้วยความพลั้วไหวของเหล็กเส้นและโลหะเส้นที่เชื่อมโยงให้สอดคล้องสัมพันธ์กัน

3. สัดส่วน (Proportion) ผลงานชิ้นนี้มีความสัมพันธ์กันอย่างเหมาะสมระหว่างขนาดขององค์ประกอบที่แตกต่างกัน ทั้งขนาดที่อยู่ในรูปทรงเดียวกันหรือระหว่างรูปทรง แต่ละส่วนมีการเชื่อมโยงถึงกัน ทำให้มีความเคลื่อนไหว กลมกลืน และพอเหมาะพอดีกันทั้งองค์ประกอบ มีการจัดระเบียบของส่วนต่างๆ ให้เป็นหนึ่งเดียวกันโดยไม่อาจแบ่งแยกส่วนใดส่วนหนึ่งออกจากกันได้

ภาพที่ 31 สัดส่วนในองค์ประกอบของผลงาน

4. ความเป็นเด่น (Dominance) ลักษณะของความเป็นเด่นอยู่ที่ร่องรอยบนผิวไม้ สังกะสีผุ และโลหะมันวาวที่สะท้อนความรู้สึกและสื่อความหมายในตัวเองออกมาอย่างชัดเจน ผลงานโดยรวมสามารถสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงโยกย้ายถิ่นที่อยู่จากสังคมเสื่อมโทรมไปสู่สังคมใหม่ที่สามารถเชื่อมโยงถึงกันได้ตลอดเวลา

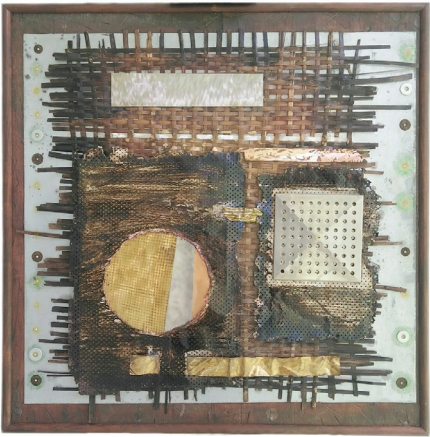

ภาพที่ 31 : พื้นผิวของวัสดุในองค์ประกอบของผลงาน

สรุปและข้อเสนอแนะ

ผลงานวิทยานิพนธ์ชุด “เมือง : มิติการเปลี่ยนแปลง (City : Dimensional Changes)” ได้มุ่งเน้นเนื้อหาในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะสื่อผสมที่มีแนวความคิดมาจากทัศนคติของผู้วิจัยเอง ทั้งจากจินตนาการและจากประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตในสังคมเมือง โดยผ่านกระบวนการขั้นตอนต่างๆ และถ่ายทอดออกมาเป็นผลงานศิลปะที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่สามารถบอกเล่าเรื่องราว และแสดงออกถึงมุมมองของผู้วิจัยที่มีต่อความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ซึ่งสามารถสรุปผลการสร้างสรรค์ผลงานได้ดังนี้

เมือง : มิติการเปลี่ยนแปลง 1

ภาพที่ 32 : ผลงาน เมือง : มิติการเปลี่ยนแปลง 1

ทัศนคติและแนวความคิด

ต้องการแสดงความรู้สึกถึงภูมิปัญญาชาวบ้านและวิถีชีวิตในชนบทที่กำลังจะเปลี่ยนแปลงไปเพราะความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่กำลังคืบคลานเข้ามา และส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตทั้งในด้านบวกและด้านลบ

การจัดองค์ประกอบ

การจัดองค์ประกอบและรูปแบบของผลงานสอดคล้องกับแนวความคิด การนำเครื่องจักสานมาวางเป็นพื้นหลังและสร้างเป็นเนื้อหาหลักในตัวผลงาน สื่อความหมายถึงภูมิปัญญาชาวบ้านและวิถีชีวิตในชนบท ถูกสอดแทรกทับซ้อนด้วยโลหะ อลูมิเนียม ทองเหลือง ทองแดง ซึ่งมีความมันวาว ให้ความรู้สึกถึงสิ่งที่น่าสนใจและสะท้อนให้เห็นถึงสิ่งใหม่ที่มีสีสันน่าสนุกสนานตื่นเต้น วัสดุบางชิ้นผู้วิจัยสร้างให้เกิดร่องรอยบนพื้นผิวและตกแต่งสีเพิ่มเติมเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์

ปัญหาและอุปสรรค

1. ผู้วิจัยยังขาดทักษะและประสบการณ์ในเรื่องของการจัดวางองค์ประกอบและการสอดประสานกันของวัสดุ ทำให้การเชื่อมต่อกันของวัสดุแต่ละชนิดยังไม่ลงตัวเท่าที่ควร
2. เน้นการจัดการกับวัสดุมากเกินไปจนทำให้คุณสมบัติเด่นของวัสดุลดน้อยลง

แนวทางแก้ไข

1. ผู้วิจัยพยายามหาเทคนิควิธีการจัดวางองค์ประกอบ การสอดประสานกันของวัสดุ และการเชื่อมต่อกันของวัสดุแต่ละชนิดหลายๆ วิธี โดยเริ่มจากการวางวัสดุซ้อนทับกัน แต่พบว่ายังไม่สมบูรณ์และลงตัวเท่าที่ควร เนื่องจากผลงานที่ได้ดูเรียบและไม่มีมิติ จึงใช้วิธีสานแผ่นโลหะเข้าไปในเครื่องจักสานเพื่อให้ดูเป็นเนื้อเดียวกัน ถึงแม้จะเป็นวัสดุที่มีพื้นผิวต่างกัน แต่ก็สามารถสอดประสานกันได้อย่างลงตัวและสอดคล้องกับแนวความคิด นอกจากนี้ผู้วิจัยยังนำเส้นลวดมาร้อยเชื่อมโยงระหว่างวัสดุที่เป็นโลหะ ทำให้ผลงานมีความโดดเด่นมากขึ้น

2. วัสดุที่เป็นโลหะถูกทาวานิชและแล็กเกอร์ ทำให้สะท้อนคุณสมบัติเด่นในตัวเองออกมาได้ไม่เต็มที่ ผู้วิจัยแก้ปัญหาโดยการเช็ดออกให้สีจางลง ถึงแม้จะไม่ได้พื้นผิวสีเดิมกลับมา แต่ก็เป็นการแสดงทัศนคติของผู้วิจัยในเรื่องของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์

เมือง : มิติการเปลี่ยนแปลง 2

ภาพที่ 33 : ผลงาน เมือง : มิติการเปลี่ยนแปลง 2

ทัศนคติและแนวความคิด

สังคมชนบทกำลังถูกแทรกซึมและกัดกร่อนด้วยความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำให้เกิดเป็นสังคมเมืองขนาดเล็กๆ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม วิถีชนบทและภูมิปัญญาชาวบ้านกำลังค่อยๆ ลบเลือนสูญหายและถูกทำลายลงอย่างช้าๆ นอกจากนี้สังคมเมืองเองยังเกิดการเปลี่ยนแปลง เกิดความเสื่อมโทรม ถดถอย มนุษย์ซึ่งได้ชื่อว่าเป็นผู้นำความเจริญก้าวหน้าเข้ามา ก็กลายเป็นผู้ทำลายโดยไม่รู้ตัว

การจัดองค์ประกอบ

ใช้ไม้วางเป็นพื้นหลังและเป็นตัวกำหนดขอบเขตของงาน พื้นหลักด้านล่างเป็นไม้หนาวางขนานในแนวนอน ปลายไม้ที่สึกกร่อนแสดงความหมายในตัวเองออกมาอย่างชัดเจน สื่อถึงสังคมที่มีชีวิตผูกพันอยู่กับธรรมชาติ มีวิถีการดำรงชีวิตที่เรียบง่าย แต่มีการผูกพันจากธรรมชาติและเสื่อมสลายตามกาลเวลา วัสดุของเหลือถูกนำมาสอดแทรกในเนื้อไม้ ความมันวาวสะท้อนให้เห็นถึงความตื้นตันเร้าใจ เปรียบได้กับวิวัฒนาการที่ถูกสร้างขึ้นใหม่เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ พื้นที่โดยรอบมีนอตสีเงินฝังอยู่ในเนื้อไม้ ผู้วิจัยสร้างร่องรอยบนโลหะที่นำมาจัดองค์ประกอบเพื่อสื่อถึงความถดถอยที่เป็นผลมาจากการพัฒนา

ปัญหาและอุปสรรค

- 1.ผู้วิจัยยังขาดทักษะและประสบการณ์ในเรื่องของการจัดวางองค์ประกอบและการสอดประสานกันของวัสดุ ทำให้การเชื่อมต่อกันของวัสดุแต่ละชนิดยังไม่ลงตัวเท่าที่ควร
- 2.ตกแต่งเพิ่มเติมจนทำให้ผลงานดูรกเกินไป

แนวทางแก้ไข

- 1.ผู้วิจัยพยายามหาเทคนิควิธีการจัดวางองค์ประกอบ การสอดประสานกันของวัสดุ และการเชื่อมต่อกันของวัสดุโดยการวางซ้อนทับกัน แต่พบว่าผลงานยังไม่สมบูรณ์และลงตัวเท่าที่ควร ไม่มีมิติและดูเรียบเกินไป จึงใช้วิธีสร้างความโดดเด่นให้ผลงานด้วยการจัดวางวัสดุที่มีพื้นผิวมันวาวอย่างทองเหลืองขัดเงาเพื่อเป็นจุดดึงดูดความสนใจ ซึ่งขัดแย้งกับพื้นผิวถูกร่อนของสังกะสีและโลหะที่มีร่องรอยที่นำมาวางซ้อนทับกัน แต่ในความขัดแย้งนี้กลับเป็นการสะท้อนถึงมุมมองและแนวความคิดในเรื่องการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน
- 2.ผู้วิจัยเกรงว่าผลงานชิ้นนี้จะโล่งเกินไป จึงสร้างร่องรอยในเนื้อไม้ทั้งส่วนที่เป็นกรอบและส่วนที่เป็นฐานของผลงาน จากนั้นจึงใส่นอตสีเงินเพื่อเพิ่มความโดดเด่น แต่กลับทำให้รกและเยอะเกินไป จึงเอาบางส่วนออกโดยให้เหลืออยู่แค่ประปรายเท่านั้น และเว้นที่ว่างไว้เพื่อให้เป็นจุดพักสายตา

เมือง : มิติการเปลี่ยนแปลง 3

ภาพที่ 34 : ผลงาน เมือง : มิติการเปลี่ยนแปลง 3

ทัศนคติและแนวความคิด

ต้องการแสดงความรู้สึกถึงสถานการณ์ปัจจุบันที่สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติมีแนวโน้มถูกทำลายมากขึ้น ในขณะเดียวกัน ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มนุษย์สร้างขึ้นก็ค่อยๆ แทรกซึมเข้ามาแทนที่ และแพร่กระจายจากสังคมเมืองสู่สังคมชนบทเป็นวงกว้าง มีการประดิษฐ์คิดค้นและพัฒนาสิ่งต่างๆ เพื่ออำนวยความสะดวกต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์อยู่ตลอดเวลา ซึ่งในความเจริญก้าวหน้านี้เองก็มีความถดถอยเสื่อมโทรมแอบแฝงอยู่และหมุนเวียนเป็นวัฏจักรอย่างไม่จบสิ้น

การจัดองค์ประกอบ

ผู้วิจัยนำไม้มาตอกยึดเข้ากับโลหะให้มีลักษณะเป็นวงกลมขนาดใหญ่ ตรงกลางจัดวางเหล็กขึ้นสนิมและเกิดการผุกร่อน ซ้อนทับโลหะ ทองแดง ทองเหลือง ที่มีความมันวาว บางส่วนถูกสร้างร่องรอยบนพื้นผิวและตกแต่งเพิ่มเติม ต้องการสื่อความหมายให้เห็นว่าความเจริญก้าวหน้ามักจะอยู่บริเวณใจกลางเมือง และจะค่อยๆ ขยายวงกว้างสู่สังคมชนบท เมื่อความเจริญแพร่กระจายออกไป ความเสื่อมโทรมจึงเป็นผลข้างเคียงที่เกิดขึ้นและหมุนเวียนอยู่เช่นนี้ มนุษย์ซึ่งดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น

ปัญหาและอุปสรรค

1. การตอกยึดวัสดุแต่ละชนิดให้ประสานกันด้วยความแข็งแรงคงทนทำได้ยากและใช้เวลาค่อนข้างมาก

แนวทางแก้ไข

1. ในระยะแรกของการสร้างสรรค์ผลงาน ผู้วิจัยใช้วิธีเชื่อมต่อวัสดุแต่ละชนิดเข้าด้วยกันโดยใช้การวางและตะปู แต่เนื่องจากผลงานมีน้ำหนักมาก วัสดุเชื่อมต่อกันได้จริง แต่ไม่แน่นและไม่แข็งแรง จึงแก้ปัญหาโดยการเชื่อมเหล็กเพื่อยึดตัววัสดุไว้ด้วยกัน ใช้วิธีการขันน็อต และการเจาะเนื้อไม้แล้วสอดเหล็กเส้นและโลหะเส้นที่ทากาวยางเข้าไปในเนื้อไม้เพื่อยึดติดกันอย่างถาวร วิธีดังกล่าวนี้ใช้เวลาค่อนข้างมากแต่คุ้มค่า เพราะทำให้ได้ผลงานที่มีองค์ประกอบสมบูรณ์และแข็งแรงแน่นอน

เมือง : มิติการเปลี่ยนแปลง 4

ภาพที่ 35 : ผลงาน เมือง : มิติการเปลี่ยนแปลง 4

ทัศนคติและแนวความคิด

ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีถูกสร้างขึ้นมาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ถูกสร้างขึ้นเพื่อตอบสนองการดำเนินชีวิตที่รวดเร็ว จับไว ส่งผลให้ชีวิตมนุษย์เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม แต่สิ่งที่ยังต้องตระหนักถึงเสมอคือการรักษาไว้ซึ่ง ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วิถีชนบท และภูมิปัญญาชาวบ้านอันเป็นเอกลักษณ์ของชาติ คนในสังคมต้อง ประสานกลมกลืนระหว่างสิ่งเดิมกับสิ่งใหม่ ต้องยอมรับในการเปลี่ยนแปลง ต้องปรับตัว และอยู่ร่วมกับวิวัฒนาการต่างๆ ให้ได้

การจัดองค์ประกอบ

ผู้วิจัยใช้ไม้หนามี่ลวดลายตามธรรมชาติที่สวยงาม และมีน้ำหนักมากมาเป็นองค์ประกอบหลักของผลงาน ดอกยี่ดเข้ากับโลหะ อลูมิเนียม ทองแดง ทองเหลือง ซึ่งถูกสร้างให้เกิดร่องรอยและ ประสานกันเป็นพื้นหลัง ผิวไม้ถูกเขาร่องและสอด้แทรกด้วยวัสดุสมัยใหม่หลายชนิดเพื่อเพิ่มความ สวยงามและสะท้อนเนื้อหาของการซึมซับเอาวิวัฒนาการและความเจริญต่างๆ เข้ามาโดยที่ยัง สามารถปรับตัวและผสมผสานกลมกลืนกับสิ่งใหม่ได้

ปัญหาและอุปสรรค

1.การตอกยี่ดวัสดุแต่ละชนิดให้ประสานกันด้วยความแข็งแรงคงทนทำได้ยากและใช้เวลา ค่อนข้างมาก

2.มีการตกแต่งเพิ่มเติมจนทำให้ผลงานดูรกเกินไป

แนวทางแก้ไข

1.ในระยะแรกของการสร้างสรรค์ผลงาน ผู้วิจัยใช้วิธีเชื่อมต่อวัสดุแต่ละชนิดเข้าด้วยกัน โดยใช้กาวยางและตะปู แต่เนื่องจากผลงานมีน้ำหนักมาก วัสดุเชื่อมต่อกันได้จริง แต่ไม่แน่นและไม่ แข็งแรง จึงแก้ปัญหาโดยการเชื่อมเหล็กเพื่อยึดตัววัสดุไว้ด้วยกัน ใช้วิธีการเข้าไม้อย่างง่ายและการ ขันน็อตเพื่อให้วัสดุแต่ละชิ้นยึดติดกันอย่างถาวร วิธีดังกล่าวนี้ใช้เวลาค่อนข้างมากแต่คุ้มค่า เพราะ ทำให้ได้ผลงานที่มีองค์ประกอบสมบูรณ์และแข็งแรงแน่นอน

2.วัสดุประเภทไม้มีน้ำหนักมาก จำเป็นต้องยึดติดกันให้แน่นหนา จึงต้องใช้วัสดุหลายชิ้น ในการเชื่อมต่อไม้ทั้งสามส่วนหลักไม่ให้หลุดออกจากกัน ประกอบกับการเจาะร่องไม้แล้วตกแต่ง ด้วยวัสดุสมัยใหม่เพิ่มเติมอีก ทำให้ทุกส่วนของผลงานมีความโดดเด่นไม่น้อยไปกว่ากันจนผลงานดู รกเกินไป แต่เนื่องจากผู้วิจัยต้องการสะท้อนถึงแนวความคิดของการเปลี่ยนแปลงที่กำลังแทรกซึม เข้ามา จึงตกแต่งเพิ่มเติมเพื่อให้ผลงานมีความสมบูรณ์ขึ้น

เมือง : มิติการเปลี่ยนแปลง 5

ภาพที่ 36 : ผลงาน เมือง : มิติการเปลี่ยนแปลง 5

ทัศนคติและแนวความคิด

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์กับมนุษย์ในทุกๆ ด้าน และเมื่อสิ่งแวดล้อมถูกทำลายหรือสังคมเกิดการพัฒนาจึงเกิดการเปลี่ยนแปลง และส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ซึ่งอาจจะดีขึ้นหรือเลวลง อาจจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างถาวร หรือเปลี่ยนแปลงแค่ชั่วคราว ด้วยเหตุนี้จึงมีสังคมใหม่ๆ เกิดขึ้นตลอดเวลา สังคมที่เคยอาศัยอยู่อาจเกิดความเสื่อมถอยทรุดโทรม มนุษย์จึงทิ้งร่องรอยจากการกระทำของตนเองเอาไว้ แล้วมุ่งหน้าสู่สังคมใหม่ที่สามารถเชื่อมโยงถึงกันได้ตลอดเวลา

การจัดองค์ประกอบ

ผู้วิจัยนำไม้ลักษณะกลมขนาดใหญ่ หนา มีน้ำหนักมาก มีลวดลายตามธรรมชาติที่สวยงาม และมีร่องรอยของการสึกกร่อนมาสร้างร่องรอยและตกแต่งเพิ่มเติม ประกอบยึดเข้ากับไม้ที่ประสานเชื่อมต่อกับโลหะ เหล็ก ทองแดง ทองเหลือง ที่ทำให้มีลักษณะเป็นวงกลมเช่นเดียวกัน และใช้เหล็กเส้นและโลหะเส้นเจาะยึดสร้างการเชื่อมต่อระหว่างวัสดุแต่ละชิ้นให้มีความเชื่อมโยงกัน เพื่อสื่อถึงการย้ายถิ่นฐานจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง ภูมิความเคลื่อนไหวและประสานสัมพันธ์กันอย่างลงตัว

ปัญหาและอุปสรรค

1. การต่อยึดวัสดุแต่ละชนิดให้ประสานกันด้วยความแข็งแรงคงทนทำได้ยากและใช้เวลาค่อนข้างมาก

แนวทางแก้ไข

1. ในระยะแรกของการสร้างสรรค์ผลงาน ผู้วิจัยใช้วิธีเชื่อมต่อวัสดุแต่ละชนิดเข้าด้วยกันโดยใช้การวางและตะปู แต่เนื่องจากผลงานมีน้ำหนักมาก วัสดุเชื่อมต่อกันได้จริง แต่ไม่แน่นและไม่แข็งแรง จึงแก้ปัญหาโดยการเชื่อมเหล็กเพื่อยึดตัววัสดุไว้ด้วยกัน ใช้วิธีการขันน็อต และการเจาะเนื้อไม้แล้วสอดเหล็กเส้นและโลหะเส้นที่ทากาวยางเข้าไปในเนื้อไม้เพื่อให้ยึดติดกันอย่างถาวร

รวมถึงการใช้ลวดผูกยึดระหว่างวัสดุ วิธีดังกล่าวนี้ใช้เวลาค่อนข้างมากแต่คุ้มค่า เพราะทำให้ได้ผลงานที่มีองค์ประกอบสมบูรณ์และแข็งแรงแน่นอน

การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะครั้งนี้มีการดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอน เริ่มตั้งแต่การสร้างแรงบันดาลใจ การศึกษาหาข้อมูล และสร้างสรรค์ผลงานอย่างพากเพียรด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจเป็นอย่างยิ่ง ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เข้ามาได้ผ่านกระบวนการคลี่คลายโดยได้รับความกรุณาจากอาจารย์ที่ปรึกษาและเพื่อนร่วมงาน นับว่าเป็นประสบการณ์อันทรงคุณค่าที่ทำให้สามารถปรับตัวและแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างเรียบร้อยและลงตัว นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้วิเคราะห์ทัศนธาตุในการสร้างสรรค์ผลงานนิทรรศน์ รวมไปถึงการจัดองค์ประกอบศิลป์จนเกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งและชัดเจน ทำให้ผลงานนิทรรศน์สำเร็จตามวัตถุประสงค์

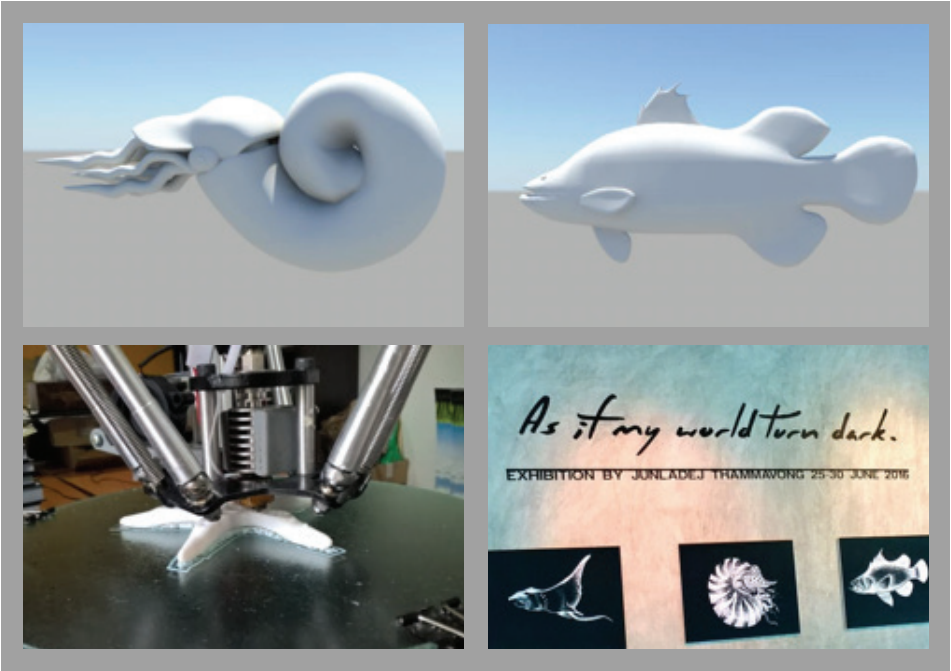
ผู้วิจัยถ่ายทอดความรู้สึกและแรงบันดาลใจจากประสบการณ์จริงที่ได้พบเจอความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในการดำเนินชีวิต ประกอบกับจินตนาการส่วนตัว นำมาเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะสื่อผสม โดยค้นพบว่า วัสดุธรรมชาติประเภทไม้ เครื่องจักสาน และวัสดุสมัยใหม่ เช่น โลหะ สังกะสี ทองแดง ทองเหลือง อลูมิเนียม สามารถนำมาผสมผสานกันเพื่อสร้างผลงานศิลปะสื่อผสมได้อย่างลงตัว นอกจากนี้ บนพื้นฐานของความแตกต่างด้านพื้นผิวทำให้วัสดุแสดงความหมายในตัวเองออกมาอย่างชัดเจน และสะท้อนความรู้สึกให้ผู้ที่ได้ชื่นชมเกิดสุนทรียะได้

ผลงานชุดนี้มีความงามที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ถ่ายทอดเนื้อหาสาระแห่งมิติของการเปลี่ยนแปลงที่กำลังเกิดขึ้นในปัจจุบัน ผู้วิจัยหวังว่ากระบวนการต่างๆ ในวิทยานิพนธ์ชุด “เมือง : มิติการเปลี่ยนแปลง (City : Dimensional Changes)” อาจเป็นอีกหนึ่งตัวอย่างเพื่อการศึกษาของนักศึกษาศิลปะที่มีแนวความคิดในมิติของการเปลี่ยนแปลงในสังคมไทยไว้ในผลงานสร้างสรรค์ของตนต่อไปในอนาคต

บรรณานุกรม

- ดุจฤดี คงสุวรรณ และภัทรีพันธุ์ พันธุ์. (2549). พัฒนาการสังคมไทย. เข้าถึงเมื่อ 3 พฤศจิกายน 2555. เข้าถึงได้จาก <http://social.cru.in.th/local/Lesson/PDF/4.pdf>.
- ธวัชชานนท์ ตาโธสง. (2546). หลักการศิลปะ. กรุงเทพฯ: บริษัท สำนักพิมพ์วาดศิลป์ จำกัด.
- ผศ. ทวีเกียรติ ไชยยงยศ.(2553) ดันชอวยวิภาช 38: ความเข้าใจเกี่ยวกับศิลปะสื่อผสม (2). หนังสือพิมพ์บ้านเมือง.(16 ตุลาคม 2553). เข้าถึงเมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2555. เข้าถึงได้จาก <http://www.ryt9.com/s/ bmnd/1006900>.
- รณภพ เดชวงค์. (2555). สื่อใหม่ในศิลปะร่วมสมัย. เข้าถึงเมื่อวันที่ 11 มิถุนายน 2555. เข้าถึงได้จาก <http://fa.kku.ac.th/th1/e-Learning/pdf/ronaphop02.pdf>.
- สุรชาติ เกษประสิทธิ์ และสนั่น คิ้วฮก. (2542). ความรู้พื้นฐานศิลปกรรม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ พี เอส พี. โอเคเนชั่น. (2551). สื่อผสมคืออะไร. เข้าถึงเมื่อวันที่ 12 สิงหาคม 2555. เข้าถึงได้จาก <http://www.oknation.net/blog/khetpakorn/2008/01/22/entry-15>

การศึกษาและออกแบบสื่อการเรียนรู้ชุด สัตว์ทะเล สำหรับผู้พิการทางสายตา

STUDY AND DESIGN OF A MARINE ANIMAL'S LEARNING MODULE FOR THE VISUAL IMPAIRED

จุลเดช ธรรมวงษ์

วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการออกแบบอุตสาหกรรม
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ชุดสัตว์ทะเล สำหรับผู้พิการทางสายตา และประเมินผลการรับรู้จากสื่อการเรียนรู้ชุด “สัตว์ทะเล” สำหรับผู้พิการทางสายตา โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methodology) ซึ่งทำการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร การเก็บข้อมูลภาคสนาม รวมระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Methods) และเชิงปริมาณ (Quantitative Research) นำมาซึ่งการผลิตต้นแบบสื่อการเรียนรู้ชุด “สัตว์ทะเล” สำหรับผู้พิการทางสายตาขึ้น โดยแบ่งเป็น 3 ระยะคือ ระยะที่1 การศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและเก็บข้อมูลภาคสนามจากสถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล มหาวิทยาลัยบูรพา และโรงเรียนสอนคนตาบอด พระมหาไถ่พัทยา ระยะที่ 2 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ระยะที่ 3 เป็นการทดสอบต้นแบบสื่อการเรียนรู้ชุด “สัตว์ทะเล” สำหรับผู้พิการทางสายตาเปรียบเทียบก่อนและหลังเป็นการทดสอบแบบ One-Group Pretest-Posttest Design ลักษณะของผลงานที่พัฒนาขึ้นจะเป็นกล่องที่ประกอบด้วยต้นแบบสัตว์ทะเล แบ่งโดว์สำหรับฝึกปั้น และปุ่มกดฟังเสียงบรรยายเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพเบื้องต้นของสัตว์ทะเลชนิดนั้น สื่อการเรียนรู้ชุดนี้จะช่วยให้ผู้พิการทางสายตาได้เพิ่มพูนความรู้ทางด้านสัตว์ทะเลและฝึกประสาทสัมผัสที่ยังมีอยู่ให้ดียิ่งขึ้น จากการประเมินสื่อการเรียนรู้แบบ pretest และ post test พบว่า คะแนนทดลองหลังการใช้สื่อการเรียนรู้ชุด “สัตว์ทะเล” สำหรับผู้พิการทางสายตา มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการทดลองใช้สื่อ แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ : สื่อการเรียนรู้ / ผู้พิการทางสายตา / สัตว์ทะเล

Abstract

This research aims to study and develop learning materials collection of marine animals for the people with a visually impairment, which can be evaluated on they perceive the products. The methodology used within this research is a mixed methodology. The methodologies started from analyzing information from documents and field study in both qualitative and quantitative methods. The information is analyzed and designed into a model of learning materials on "Marine Animals" for the people with a visually impairment. The process of this research was separated into 3 phases. The first phase was a desk research and field research at the Institute of Marine Science, Burapha University and The Pattaya Redemptorist School for the Blind. Phase 2 was how the researcher built and explored on the quality of tools. Phase 3 was a testing phase for the model of "Marine Animal" learning materials for the visually impaired people. There were parts on comparing the learning outcome for the target users (Pretest-Posttest Design). The final product design is a learning box, which consists of different models of marine animals, clay doh, and buttons that learners can access to the voice narrated on the basic physical appearance of the marine animals. These learning materials will allow the visually impaired people to enhance their knowledge on marine animals and help practice their sensory perception. From the pretest and posttest evaluation of the learning material found that the test score after using the "Marine Animal" learning materials for people with visually impairment are higher than the pretest with the statistically significant at the 0.01 level.

Keyword : Learning , Materials / visually impairment / Marine animals.

ที่มาและความสำคัญ

แหล่งการเรียนรู้ทางด้านสัตว์ทะเลของประเทศไทยในปัจจุบันมีศักยภาพใกล้เคียงกับต่างชาติเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นทางด้านสภาพภูมิทัศน์ ความหลากหลายทางพันธุกรรมของสัตว์ทะเลเขตร้อนจนถึง อาคารสถานที่ เครื่องมือ บุคลากรทางด้านต่างๆ ที่คอยสนับสนุนเผยแพร่ความรู้ให้กับประชาชนทั้งคนไทยและต่างชาติ

สถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล มหาวิทยาลัยบูรพาเป็นอีกหนึ่งแหล่งการเรียนรู้ของประเทศที่มีความพร้อมทางด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการเผยแพร่ความรู้ทางด้านวิชาการให้แก่ นักเรียน นิสิต นักศึกษา และเป็นองค์กรสนับสนุนการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษาอื่นๆ

โดยมีการให้คำปรึกษาเชิงทฤษฎีและปฏิบัติ การสนับสนุน เครื่องมือ อุปกรณ์ อาคารสถานที่และสื่อ การเรียนการสอนทางด้านต่างๆ สถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเลมหาวิทยาลัยบูรพาจึงจัดเป็นแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตต้นแบบตามมาตรา 25 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 สำหรับการเรียนรู้ของผู้เรียนในระบบ ผู้เรียนนอกระบบ และผู้เรียนตามอัธยาศัย

ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยได้สังเกตเห็นพันธกิจและปัญหาของสามองค์กรที่มีความสอดคล้องกันอยู่ คือ สถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล มหาวิทยาลัยบูรพาที่เป็นแหล่งเรียนรู้และสนับสนุนสื่อการเรียนการสอนแต่ยังไม่ครอบคลุมถึงกลุ่มผู้พิการเท่าที่ควรโดยเฉพาะกลุ่มผู้พิการทางสายตา โรงเรียนสอนคนตาบอดพระมหาไถ่ พัทยา ที่ยังขาดแคลนสื่อการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ที่จะนำความรู้ที่ได้รับไปต่อยอดระดับที่สูงขึ้นในหลักสูตรใกล้เคียงหรือหลักสูตรเดียวกับคนปกติ และกระทรวงศึกษาธิการ ที่ว่าด้วยการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม โดยที่รูปแบบการจัดการศึกษาในรูปแบบนี้เป็นการเปิดโอกาสทางการศึกษาให้ผู้พิการได้เทียบเท่ากับคนปกติ

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงได้สังเกตเห็นประโยชน์ของสื่อการเรียนรู้ที่จะสามารถสร้างความสอดคล้องให้กับพันธกิจของทั้งสามองค์กรให้มีประโยชน์สำหรับผู้พิการทางสายตาได้รับโอกาสในด้านการแสวงหาความรู้และสิทธิเท่าเทียมกับคนปกติ

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ชุดสัตร์ทะเล สำหรับผู้พิการทางสายตา
2. เพื่อประเมินผลการรับรู้จากสื่อการเรียนรู้ชุด “สัตร์ทะเล” สำหรับผู้พิการทางสายตาที่พัฒนาขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ออกแบบและผลิตสื่อ และการทดลองต้นแบบดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น เป็นการศึกษาค้นคว้าเอกสารตำรา และการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูล โดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็น 2 กลุ่ม คือ

- 1.1 การลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูล จากสถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล มหาวิทยาลัยบูรพา ทั้งทางด้านเอกสาร ภาพถ่าย และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย จากนั้น ผู้วิจัยได้นำสัตร์น้ำกลุ่มละ 3 ชนิด ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านสัตร์ทะเลคัดเลือกให้เหลือเพียงกลุ่มละ 1 ชนิด เพื่อใช้ในการนำเป็นต้นแบบในการสร้างสื่อการเรียนรู้ชุด “สัตร์ทะเล” สำหรับผู้พิการทางสายตา ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า โดยมีเกณฑ์ความเหมาะสมดังนี้

- เป็นสัตว์ทะเล ที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้พิการทางสายตา
- เป็นสัตว์ทะเลที่เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบ
- รูปร่าง รูปทรงมีเอกลักษณ์โดดเด่น
- รูปทรงและพื้นผิวสัมผัส ไม่ซับซ้อนจนเกินไป
- เป็นสัตว์ทะเลที่มีอยู่จริงในสถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล มหาวิทยาลัยบูรพา

เมื่อกำหนดเกณฑ์ความเหมาะสมแล้ว ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามความคิดเห็น ผู้เชี่ยวชาญด้านสัตว์ทะเล เพื่อทำการประเมินหาประสิทธิภาพ ความเหมาะสมของสัตว์ทะเล ด้วยแบบประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทางด้านสัตว์ทะเลที่มีต่อรูปแบบสัตว์ทะเลทั้ง 6 กลุ่ม โดยมีผู้เชี่ยวชาญด้านสัตว์ทะเลทั้ง 3 ท่าน ร่วมกับการตรวจพิจารณา ให้คำแนะนำ แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วแปลผลข้อมูลด้วยการจัดลำดับค่าคะแนน

ภาพที่ 1 : การสัมภาษณ์และเก็บข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญด้านสัตว์ทะเล

1.2 จากการศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้พิการทางสายตา ผู้วิจัยได้ทำการสังเกตพฤติกรรมของผู้พิการทางสายตา ณ โรงเรียนสอนมหาไถ่พัทยา โดยเก็บข้อมูลช่วงอายุซึ่งวัดจากระดับความรู้ ความสามารถตามเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนด ชั้นมัธยมศึกษา คนตาบอดพระ จำนวน 50 คน สาเหตุที่เลือกกลุ่มตัวอย่างนี้เพื่อต้องการควบคุมตัวแปรให้อยู่ในวงจำกัดทั้งทางด้านการเรียนรู้ขั้นพื้นฐานด้านการบัน การหากลุ่มตัวอย่างที่อยู่รวมกันเป็นกลุ่มเพื่อเก็บข้อมูลได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว และเป็นกลุ่มคนตาบอดที่สามารถนำความรู้ไปต่อยอดได้ในระบบทางการศึกษา โดยทำการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านการบันของผู้พิการทางสายตา ในหัวข้อ “จินตนาการในใจ” สามารถสรุปข้อมูลดังนี้

1) ความรู้ความสามารถของเด็กพิการทางสายตาไม่ได้จำแนกระดับชั้นปีตามอายุ แต่จะวัดจากความรู้ความสามารถตามเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนด

2) ผู้พิการทางสายตาจะรับรู้และเรียนรู้ข้อมูลต่างๆ ได้ยากกว่าผู้พิการประเภทอื่น (ไม่นับรวมผู้พิการทางสมอง) และผู้พิการทางสายตาตั้งแต่กำเนิดในบางกรณีทำให้เป็นใบ้ได้ โดยที่ไม่ได้เกิดจากการพิการทางการได้ยินแต่กำเนิดเพียงอย่างเดียว

3) การรับรู้และเรียนรู้ของเด็กพิการทางสายตาที่ได้ผลมากที่สุดคือการเรียนรู้จากการสัมผัส รองลงมาคือการเรียนรู้จากการฟังเสียงแต่สองช่องทางนี้จะได้ผลลัพธ์ดีที่สุดหากเรียนรู้ควบคู่กันไป

4) จากการทดลองให้เด็กพิการทางสายตานิพนธ์ “จินตนาการในใจ” เด็กบางส่วนจะปั้นตามฐานข้อมูลเดิมที่ผ่านเข้ามาในชีวิตประจำวัน บางส่วนปั้นจากการสอบถามพี่เลี้ยงว่าสิ่งนั้นมีรูปร่างรูปทรงอย่างไร และบางส่วนให้พี่เลี้ยงปั้นเป็นตัวอย่างแล้วใช้มือสัมผัสส่วนเว้าส่วนโค้งจึงลงมือปั้นตามแบบ

5) ทักษะการปั้นของเด็กพิการทางสายตาในการทดลองครั้งนี้พบว่าเกิน 80% จะปั้นจากฐานข้อมูลที่มาจากการสัมผัส ยกเว้นบางส่วนที่ปั้นตามจินตนาการ

ตารางที่ 1 : ตารางบันทึกการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านการปั้น ของผู้พิการทางสายตา ในหัวข้อ “จินตนาการในใจ”

ลักษณะการเรียนรู้	จำนวน/คน	คิดเป็นร้อยละ
1.ปั้นเองโดยไม่ให้พี่เลี้ยงช่วย	12	24
2.ให้พี่เลี้ยงปั้นให้ดูเป็นตัวอย่างก่อนใช้มือสัมผัสแล้วปั้นตามแบบ	38	76

จากการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านการปั้นของผู้พิการทางสายตา ในหัวข้อ “จินตนาการในใจ” พบว่า ส่วนใหญ่เด็กพิการทางสายตาจะให้พี่เลี้ยงปั้นให้ดูเป็นตัวอย่างก่อนใช้มือสัมผัสแล้วปั้นตามแบบ เป็นจำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 76 รองลงมาคือ สอบถามพี่เลี้ยงถึงรายละเอียดโดยรวมก่อนลงมือปั้น เป็นจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 24

ภาพที่ 2 : เก็บรวบรวมข้อมูลและสัมภาษณ์

ภาพที่ 2 : เก็บรวบรวมข้อมูลและสัมภาษณ์

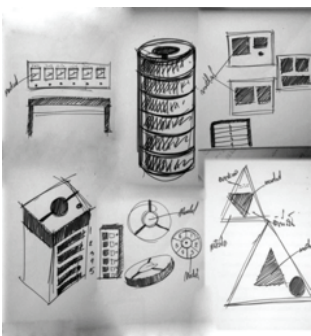
2. ออกแบบและผลิตสื่อ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้ง 2 ส่วนมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และหาข้อสรุปในการออกแบบแล้วนำไปประเมินผลทางด้านความเหมาะสมในการออกแบบสื่อ การเรียนรู้ชุดสัตว์ทะเลสำหรับผู้พิการทางสายตา โดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านสัตว์ทะเล ผู้เชี่ยวชาญ ทางด้านการออกแบบ และผู้เชี่ยวชาญทางด้านผู้พิการทางสายตา โดยได้ขั้นตอนการออกแบบและ ผลิตสื่อ ดังนี้

2.1 ขั้นตอนการร่างภาพสัตว์ทะเล และรูปแบบชุดสื่อการเรียนรู้เบื้องต้น

ผู้วิจัยได้ทำการร่างภาพสัตว์ทะเล และรูปแบบชุดสื่อการเรียนรู้เบื้องต้น เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการเขียนแบบชนิดของสัตว์ทะเลและรูปแบบชุดสื่อการเรียนรู้ต่อไป

ภาพที่ 3 : แบบภาพร่างข้อมูลเบื้องต้นสัตว์ทะเล
ที่มา : ผู้วิจัย (2559)

ภาพที่ 4 : แบบภาพร่างชุดสื่อการเรียนรู้เบื้องต้น
ที่มา : ผู้วิจัย (2559)

2.2 ขั้นตอนการร่างภาพสัตว์ทะเล แบ่งตามหมวดหมู่ในส่วน จัดแสดงสัตว์ทะเลที่มีชีวิต ของสถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล 6 กลุ่ม

จากการวิเคราะห์ข้อมูลด้าน รูปร่าง รูปทรง และพื้นผิว สัตว์ทะเล แบ่งตามหมวดหมู่ ใน ส่วนจัดแสดงสัตว์ทะเลที่มีชีวิต ของสถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล มหาวิทยาลัยบูรพา โดยแยก ศึกษาตามประเภทของกลุ่มสัตว์ทะเล 6 กลุ่ม ผู้วิจัยได้นำรูปแบบสัตว์ทะเล 6 กลุ่ม กลุ่มละ 3 ชนิด จากนั้นจึงนำไปสอบถามความคิดเห็นถึงความเหมาะสมในการคัดเลือกสัตว์ทะเล จากผู้เชี่ยวชาญ

สัตว์ทะเล โดยใช้แบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ Check list เพื่อทำการคัดเลือกให้เหลือเพียงรูปแบบที่เหมาะสมที่สุด 1 รูปแบบ ผู้วิจัยได้ดำเนินการร่างแบบ สัตว์ทะเล ดังนี้

กลุ่มที่ 1

กลุ่มที่ 2

กลุ่มที่ 3

กลุ่มที่ 4

กลุ่มที่ 5

กลุ่มที่ 6

ภาพที่ 5 : การร่างแบบสัตว์ทะเล 6 กลุ่ม

กลุ่มที่ 1 ปลาดาว : สัตว์ที่อยู่อาศัยในเขตน้ำขึ้นน้ำลง

กลุ่มที่ 2 ม้าน้ำหนามขอ : สัตว์น้ำในแนวปะการัง

กลุ่มที่ 3 หอยวงช้าง : สัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังน้ำเค็ม

กลุ่มที่ 4 ปลากะพงขาว : ปลาเศรษฐกิจ

กลุ่มที่ 5 ปลาแสงอาทิตย์ : ปลารูปร่างแปลกและปลาพิษ

กลุ่มที่ 6 ปลากระเบน : สัตว์น้ำทะเลลึก

ที่มา : ผู้วิจัย (2559)

2.3 ขั้นตอนการออกแบบ แบบร่าง สื่อการเรียนรู้ชุด “สัตว์ทะเล” สำหรับผู้พิการทางสายตา

ในการออกแบบสื่อการเรียนรู้ชุด “สัตว์ทะเล” สำหรับผู้พิการทางสายตาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุปข้อมูล ด้านรูปแบบสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมต่อผู้พิการทางสายตา คือ สื่อประเภทมีเสียงและการสัมผัส กล่าวคือ เสียงสามารถดึงดูดความสนใจต่อผู้พิการทางสายตาได้ดี อีกทั้งยังเปิดกว้างสำหรับผู้พิการที่ไม่รู้อักษรเบลล์ และสื่อประเภทการสัมผัส ช่วยการฝึกสมาธิและเสริมสร้างจินตนาการต่อการรับรู้ของผู้พิการทางสายตา โดยการออกแบบร่างสื่อการเรียนรู้ แยกเป็น 2 แบบ คือ 1) แบบร่างสัตว์ทะเล 2) กล้องผลิตภัณฑ์

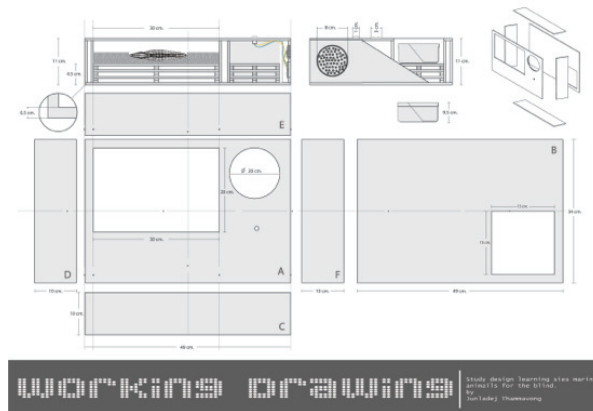

ภาพที่ 6 : แบบร่าง สื่อการเรียนรู้ชุด “สัตว์ทะเล” สำหรับผู้พิการทางสายตา
ที่มา : ผู้วิจัย (2559)

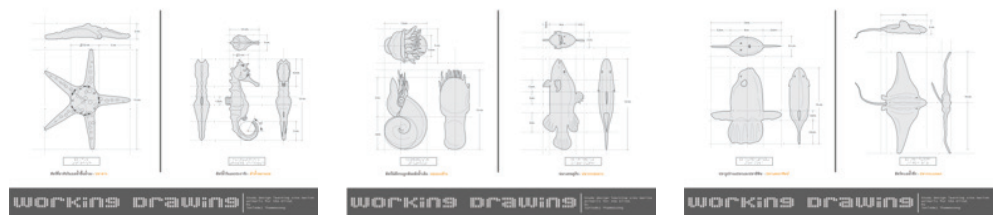
จากผลการศึกษา ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ และผู้เชี่ยวชาญทางด้านผู้พิการทางสายตา ที่มีต่อแบบร่าง รูปสัตว์ทะเลทั้ง 6 รูปแบบ ดังกล่าวข้างต้น พบว่า แบบร่างที่ 3 มีความเหมาะสมต่อการทำต้นแบบสื่อการเรียนรู้ชุด “สัตว์ทะเล” สำหรับผู้พิการทางสายตามากที่สุด ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการออกแบบให้คำแนะนำ ดังนี้ ขนาดของกล่องผลิตภัณฑ์ ควรมีขนาดใหญ่เหมาะสมกับการรับรู้ของผู้พิการทางสายตา และมีพื้นที่สำหรับวางมือในการปั้น ควรแยกรูปทรงให้ชัดเจนระหว่างช่องใส่ต้นแบบสัตว์ทะเล และช่องใส่แบ่งโคว์ ส่วนผู้เชี่ยวชาญด้านผู้พิการทางสายตาได้ให้คำแนะนำว่า สื่อการเรียนรู้ประเภทการได้ยิน จะดึงดูดความสนใจผู้พิการทางสายตาได้ดี โดยสื่อการเรียนรู้ที่มีเสียงจะเปิดกว้างสำหรับผู้พิการทางสายตาที่ไม่รู้อักษรเบลล์ด้วย ส่วนสื่อการเรียนรู้ด้านการสัมผัส จะช่วยให้ผู้พิการทางสายตาเกิดจินตภาพในการรับรู้ ซึ่งเสียงในสื่อการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยเลือกใช้จะบอกรายละเอียดและลักษณะของสัตว์ทะเลเบื้องต้นชนิดนั้น

2.4 ผลการดำเนินการเขียนแบบร่าง

เมื่อได้แบบร่างที่เหมาะสมกับการทำต้นแบบแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการเขียนแบบร่าง ดังนี้

ภาพที่ 7 : แบบขยาย กล้องส่องการเรียนรู้สัตว์ทะเล สำหรับผู้พิการทางสายตา
ที่มา : ผู้วิจัย (2559)

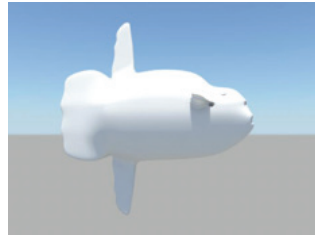
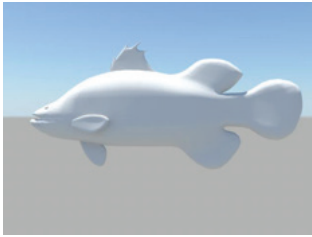
ภาพที่ 8: แบบขยาย สัตว์ทะเลทั้ง 6 กลุ่ม
ที่มา : ผู้วิจัย (2559)

2.5 ผลการดำเนินการเขียนแบบโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์แบบ 3 มิติ

จากการทำ แบบร่าง สัตว์ทะเล ผู้วิจัยได้นำแบบร่างสัตว์ทะเล ทั้ง 6 ชนิด มาเขียนแบบโดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ 3 มิติ ดังนี้

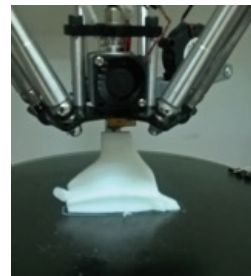
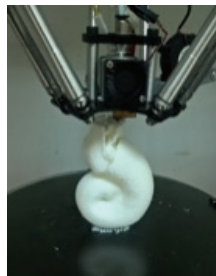
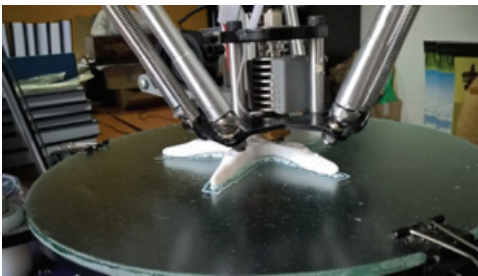
ภาพที่ 9 : แสดงการเขียนแบบ สัตว์ทะเลทั้ง 6 ชนิด โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์แบบ 3 มิติ
ที่มา : ผู้วิจัย (2559)

ภาพที่ 9 : แสดงการเขียนแบบ สัตว์ทะเลทั้ง 6 ชนิด โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์แบบ 3 มิติ
ที่มา : ผู้วิจัย (2559)

2.6 ผลการดำเนินการขึ้นรูปต้นแบบจริง โดยการใช้เครื่องพิมพ์ 3 มิติ

ผู้วิจัยนำแบบร่างสัตว์ทะเลทั้ง 6 ชนิดซึ่งผ่านการเขียนแบบโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ 3 มิติแล้ว มาขึ้นรูปเป็นต้นแบบจริง โดยใช้เครื่องพิมพ์ 3 มิติ

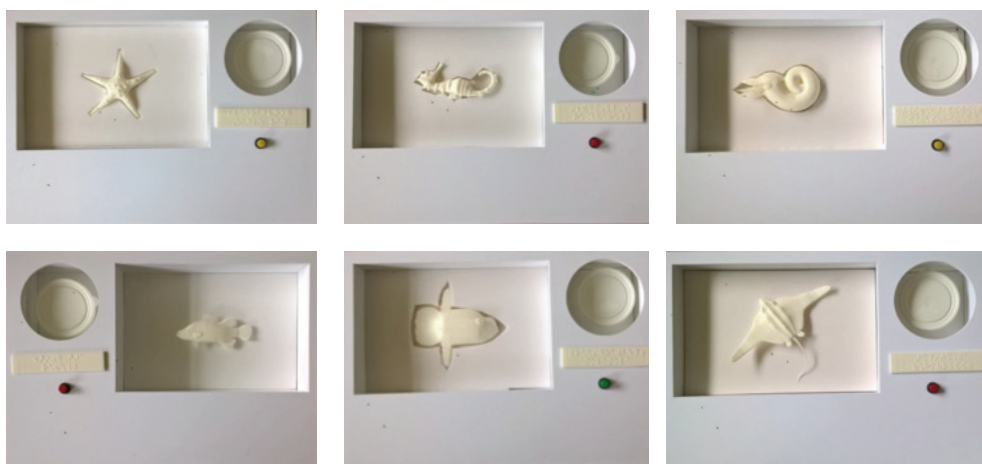
ภาพที่ 10 : แสดงการขึ้นรูปต้นแบบจริง โดยการใช้เครื่องพิมพ์ 3 มิติ
ที่มา : ผู้วิจัย (2559)

2.7 ผลการดำเนินการออกแบบ กล้องผลิตภัณฑ์ เพื่อสร้างสื่อการเรียนรู้ชุด “สัตว์ทะเล” สำหรับผู้พิการทางสายตา

เมื่อผู้วิจัยได้แบบร่างที่มีความเหมาะสมต่อการทำต้นแบบสื่อการเรียนรู้ชุด “สัตว์ทะเล” สำหรับผู้พิการทางสายตาแล้ว จึงนำมาผลิตโดยกล้องผลิตภัณฑ์ใช้วัสดุคือ Plaswood ซึ่งมีคุณสมบัติทนทาน น้ำหนักเบา ไม่มีส่วนผสมของใยหิน ไม่เป็นอันตราย มีความคงทนต่อการถูกร่อน และไม่ดูดซึมความชื้น อีกทั้งยังผลิตขึ้นเพื่อใช้ทดแทนไม้ ซึ่งตัววัสดุมีความกลมกลืนและเหมาะสม สัตว์ต้นแบบทำจากเส้นพลาสติกที่ทำมาจากส่วนประกอบของข้าวโพด ไม่มีกลิ่นและสารพิษตกค้าง โมดูลบันทึกเสียงแบบ 60 วินาที สำหรับบันทึกเสียงเพื่อบอกลักษณะทางกายภาพเบื้องต้นของสัตว์ทะเล 6 ชนิด และวัสดุที่ใช้ในการบันทึกเสียงเลือกใช้แปงโดร์ ซึ่ง มีความเหนียวและความอ่อนตัวกว่าดินน้ำมัน ทำให้สามารถตัดแบ่งและปั้นรูปทรงได้พลิกแพลงกว่า อีกทั้งยังไม่มีกลิ่นของดินน้ำมัน และน้ำมันเป็นอันตรายต่อมือ ส่วนผสมทุกอย่างปลอดภัยไม่มีสารเคมีเจือปน

เมื่อได้ต้นแบบสื่อการเรียนรู้ชุด “สัตว์ทะเล” สำหรับผู้พิการทางสายตาแล้ว จึงนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง คือผู้พิการทางสายตา ณ โรงเรียนสอนคนตาบอดพระมหาไถ่ พัทยา ชั้นมัธยมศึกษา จำนวน 25 คน

ความสามารถในการรับรู้สื่อโดยรวมหลังจากได้รับสื่อสูงกว่าก่อนได้รับสื่ออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($t=56.02$)

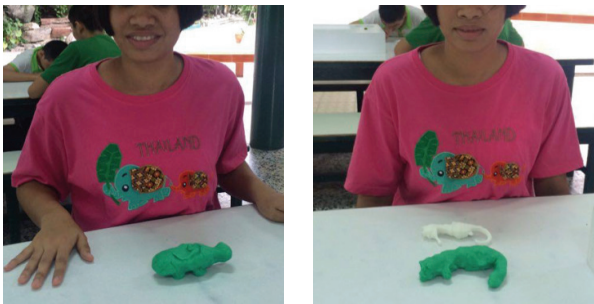

ภาพที่ 11: สื่อการเรียนรู้ชุด “สัตว์ทะเล” สำหรับผู้พิการทางสายตา รูปแบบที่ 1 – 6
ที่มา : ผู้วิจัย (2559)

1. การทดลองต้นแบบ เป็นการนำต้นแบบสื่อการเรียนรู้ชุดสัตว์ทะเล สำหรับผู้พิการทางสายตา ไปทำการทดลองกับเด็กพิการทางสายตา ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ของโรงเรียนสอนคนตาบอดพระมหาไถ่ พัทยา โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และ t-test for Dependent Sample เพื่อเปรียบเทียบความรู้ของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังได้รับสื่อการเรียนรู้

การทดสอบ	N	Mean	S.D.	ค่า t	df	Sig.
ก่อนการทดลอง	25	11.80	0.65	56.02	24	0.000*
หลังการทดลอง	25	24.36	1.22			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ภาพที่ 12 : ภาพเปรียบเทียบการทดลองก่อนและหลังการรับสื่อการเรียนรู้ชุด สัตว์ทะเล สำหรับผู้พิการทางสายตา

หลังจากได้ข้อสรุปของผลวิจัยแล้ว ผู้วิจัยได้นำเสนอผลงานในรูปแบบของนิทรรศการ As it my world turn dark ซึ่งนิทรรศการนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยการศึกษาและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ชุด สัตว์ทะเล สำหรับผู้พิการทางสายตา ซึ่งผู้วิจัยต้องการให้บุคคลทั่วไปได้มีความตระหนักและเข้าถึงความรู้สึกนึกคิดของผู้พิการทางสายตาถึงกระบวนการและวิธีการเรียนรู้สิ่งต่างๆ ว่ามีความยากง่ายเพียงไรเพื่อที่จะได้มาซึ่งองค์ความรู้ให้ได้เหมือนกับคนปกติ

ภาพที่ 13: ภาพแสดงนิทรรศการ As it my world turn dark

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาและออกแบบสื่อการเรียนรู้ชุด “สัตว์ทะเล” สำหรับผู้พิการทางสายตา มีจุดมุ่งหมายในการวิจัย คือ ศึกษาและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ชุดสัตว์ทะเล สำหรับผู้พิการทางสายตา และประเมินผลการรับรู้จากสื่อการเรียนรู้ชุด “สัตว์ทะเล” สำหรับผู้พิการทางสายตาที่พัฒนาขึ้นทั้งก่อนและหลังการได้รับสื่อ

ผู้วิจัยได้ศึกษาโดยเก็บข้อมูล รูปแบบสัตว์ทะเลที่อาศัยอยู่ในส่วน Aquarium ของสถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล มหาวิทยาลัยบูรพา ซึ่งได้แบ่งหมวดหมู่สัตว์ทะเลทั้ง 6 กลุ่ม คือ สัตว์ที่อยู่อาศัยในเขตน้ำขึ้นน้ำลง, สัตว์น้ำในแนวปะการัง, สัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังน้ำเค็ม, ปลาเศรษฐกิจ, ปลารูปร่างแปลกและปลาพิษ และสัตว์น้ำทะเลเล็ก โดยมีแนวทางในการศึกษา คือ รูปร่าง รูปทรง และพื้นผิวของสัตว์ทะเลในแต่ละกลุ่ม จากนั้นจึงสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทางด้านสัตว์ทะเล เพื่อให้สอดคล้องกับงานวิจัยขั้นนี้ผู้เชี่ยวชาญจึงให้ข้อมูลในการคัดเลือกสัตว์คือ

1. เป็นสัตว์ทะเลที่กลุ่มเยาวชนให้ความสนใจ
2. เป็นสัตว์ทะเลที่มีลักษณะโดดเด่นจากสัตว์ในกลุ่มเดียวกัน
3. มีความเป็นไปได้ในการผลิตต้นแบบ

จากนั้นผู้วิจัยนำสัตว์ทะเลในแต่ละกลุ่มที่คัดเลือกเพียง 3 ชนิด จาก 5 ชนิดมาสอบถามความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญด้านสัตว์ทะเล เพื่อคัดเลือกให้เหลือเพียง 1 ชนิด แล้วจึงหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ได้ค่าความเหมาะสมดังนี้

กลุ่มที่ 1 สัตว์ที่อยู่อาศัยในเขตน้ำขึ้นน้ำลง ได้แก่ ปลาดาว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 มีค่าเบี่ยงเบน มาตรฐานเท่ากับ 0.58 โดยมีความเหมาะสมดีมาก

กลุ่มที่ 2 สัตว์น้ำในแนวปะการัง ได้แก่ ม้าน้ำหนามขอ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.00 โดยมีความเหมาะสมดีมาก

กลุ่มที่ 3 สัตว์ไม่มีกระดูกสันหลังน้ำเค็ม ได้แก่ หอยวงช้าง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 มีค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน เท่ากับ 0.58 โดยมีความเหมาะสมดีมาก

กลุ่มที่ 4 ปลาเศรษฐกิจ ได้แก่ ปลากระพงขาว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.58 โดยมีความเหมาะสมดีมาก

กลุ่มที่ 5 ปลารูปร่างแปลกและปลาพิษ ได้แก่ ปลาแสงอาทิตย์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.58 โดยมีความเหมาะสมดีมาก

กลุ่มที่ 6 สัตว์น้ำทะเลเล็ก ได้แก่ ปลากระเบนนก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.58 โดยมีความเหมาะสมดีมาก

จากนั้นผู้วิจัยจึงศึกษาการเรียนรู้ของผู้พิการทางสายตา ณ โรงเรียนสอนคนตาบอดพระมหาไถ่ พัทยา ซึ่งเป็นการศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้พิการทางสายตา ศึกษาปัญหาการรับรู้ของผู้พิการทางสายตา และศึกษาประเภทสื่อการเรียนรู้ของผู้พิการทางสายตาโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสารตำรา การลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนาม โดยการสังเกตพฤติกรรมของผู้พิการทาง

สายตา และการถ่ายภาพ ซึ่งผู้วิจัยทดลองจัดกิจกรรมปั้นดิน หัวข้อ “จินตนาการในใจ”

จากการศึกษารูปแบบสัตว์ทะเลและการเรียนรู้ของผู้พิการทางสายตา ผู้วิจัยได้ออกแบบสื่อการเรียนรู้ชุด “สัตว์ทะเล” สำหรับผู้พิการทางสายตา โดยใช้หลักการพัฒนาคือ ADDIE MODEL ของ Seels and Glasgow ตามขั้นตอน คือ การวิเคราะห์ การออกแบบ การผลิต/พัฒนา การนำไปใช้ และการปรับปรุง โดยขั้นตอนการวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลขั้นปฐมภูมิ และทุติยภูมิมาวิเคราะห์ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์มาออกแบบ ในลักษณะเขียนแบบภาพร่าง จำนวน 6 รูปแบบ และประเมินผล โดยมีผู้เชี่ยวชาญด้านผู้พิการทางสายตา 3 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญทางด้านการออกแบบ 3 ท่าน ซึ่งผลการสอบถามความคิดเห็น ด้านแบบร่างรูปสัตว์ทะเล จะพบว่าแบบร่างที่ 3 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.34 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.51 โดยมีค่าความเหมาะสมดีมาก

เมื่อผู้วิจัยได้แบบร่างที่มีความเหมาะสมต่อการทำต้นแบบสื่อการเรียนรู้ชุด “สัตว์ทะเล” สำหรับผู้พิการทางสายตาแล้ว จึงนำมาผลิตโดยกลองผลิตภัณฑ์ใช้วัสดุคือ Plaswood ซึ่งมีคุณสมบัติทนทาน น้ำหนักเบา ไม่เป็นอันตราย มีความคงทนต่อการผุกร่อนและไม่ดูดซับความชื้น อีกทั้งยังผลิตขึ้นเพื่อใช้ทดแทนไม้ ซึ่งตัววัสดุมีความกลมกลืนและเหมาะสม สัตว์ต้นแบบทำจากเส้นพลาสติกที่ทำมาจากส่วนประกอบของข้าวโพด ไม่มีกลิ่นและสารพิษตกค้าง และวัสดุที่ใช้ในการปั้น ผู้วิจัยเลือกใช้แปงโดว์ ซึ่ง มีความเหนียวและความอ่อนตัวกว่าดินน้ำมัน ทำให้สามารถตัดแบ่งและปั้นรูปทรงได้พลิกแพลงกว่า อีกทั้งยังไม่มีกลิ่นของดินน้ำมันและน้ำมันเบือนติดมือ ส่วนผสมทุกอย่างปลอดภัยไม่มีสารเคมีเจือปน

เมื่อได้ต้นแบบสื่อการเรียนรู้ชุด “สัตว์ทะเล” สำหรับผู้พิการทางสายตาแล้ว จึงนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง คือผู้พิการทางสายตา ณ โรงเรียนสอนคนตาบอดพระมหาไถ่ พัทยา ชั้นมัธยมศึกษา จำนวน 25 คน ความสามารถในการรับรู้สื่อโดยรวมหลังจากได้รับสื่อสูงกว่าก่อนได้รับสื่ออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($t=56.02$)

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้พิการทางสายตาในประเทศไทย มีจำนวนมากที่ไม่มีโอกาสได้เรียนในระบบการศึกษา ทำให้ไม่ได้รับโอกาสได้อย่างทั่วถึง สื่อการเรียนรู้ชุดสัตว์ทะเลสำหรับผู้พิการทางสายตา ในงานวิจัยนี้ สามารถแจกจ่ายตามหน่วยงาน ชมรม องค์กร หรือชุมชนต่างๆ ได้ ไม่ควรจำเพาะเจาะจงเฉพาะสถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล มหาวิทยาลัยบูรพา และโรงเรียนสอนคนตาบอดพระมหาไถ่ พัทยา เท่านั้น
2. ผู้พิการทางสายตา ยังมีอีกจำนวนมากที่ไม่สามารถอ่านอักษรเบรลล์ออก ซึ่งการใส่อักษรเบรลล์ลงในสื่อการเรียนรู้ชุด สัตว์ทะเล สำหรับผู้พิการทางสายตานั้นจึงมีความจำเป็นน้อยมาก เมื่อเทียบกับภูมิกดฟังเสียง และการได้สัมผัสต้นแบบ 3 มิติ
3. ภายในช่องใส่ต้นแบบ 3 มิติ หากจัดให้เป็นสภาพแวดล้อมตามที่สัตว์ทะเลชนิดนั้น

อาศัยอยู่จะสามารถทำให้ผู้พิการทางสายตาได้เรียนรู้ถึงถิ่นที่อยู่อาศัยได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

4. หากสามารถเพิ่มกลุ่มประชากร ในกลุ่มของผู้พิการทางสายตาที่ไม่อยู่ในระบบการศึกษา เข้าไปด้วย จะได้ผลของงานวิจัยหลายหลายมากยิ่งขึ้น

ปัญหาของงานวิจัย

1. เครื่องบันทึกเสียงโมดูลที่สามารถบันทึกเสียงได้เพียง 60 วินาทีนั้นสั้นจนเกินไป จึงไม่สามารถอัดเสียงคู่มือ วิธีการใช้สื่อการเรียนรู้ชุด สัตว์ทะเลให้ผู้พิการทางสายตาฟังได้ จึงทำให้เพิ่มระยะเวลาในส่วนของการอธิบาย

2. เนื่องจากมีต้นแบบในการทดลองจำนวนน้อย จึงทำให้การทดลอง Post test กับผู้พิการทางสายตาใช้เวลานาน ทำให้ผู้พิการทางสายตาที่รอรับการทดลองขาดความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้

3. การเขียนแบบในโปรแกรม 3 มิติ ไม่ได้คำนึงถึงขีดจำกัดของเครื่องพิมพ์ต้นแบบ 3 มิติ จึงทำให้ต้องกลับมาเขียนแบบใหม่ในโปรแกรม 3 มิติหลายครั้ง เช่น การตั้งชิ้นงานในแนวของการพิมพ์ต้นแบบ ความหนา บาง ของต้นแบบ การแปลงไฟล์ข้อมูลที่ไม่สมบูรณ์ รายละเอียดของสัตว์ทะเลมีความละเอียดเกินที่เครื่องจะพิมพ์ได้

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ.(2551). คู่มือรายการสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ตำรวจ เขตดุสิต.
- กมลวรรณ อิมอร่าม.(2547). เอกสารประกอบการสอนรายวิชาสื่อและอุปกรณ์พิเศษสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- จันทนา อิศระ.(2555). สื่อภาพฐาน “สัตว์หิมพานต์” เพื่อผู้พิการทางสายตา. รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- เฉลิมพล สมบัติยานุชิต.(2554). สถาปัตยกรรมบำบัด “กรณีศึกษาสำหรับคนตาบอด”. วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรม.มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ทาคาโอกะ มาซาเอะ.(2556). พิพิธภัณฑสัตว์น้ำขนาดเท่าของจริง. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แพรวเพื่อนเด็ก.
- นนิดา สร้อยดอกสน.(2553). การพัฒนาโปรแกรมสอนภาษาอังกฤษสำหรับเยาวชนผู้พิการทางสายตา. วารสารวิชาการพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ปีที่ 20 ฉบับที่ 3
- ประชา พิจักขณา และคณะ.(2554) . การพัฒนาอุปกรณ์การเรียนรู้แผนที่ประเทศไทยสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น. งานวิจัย คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.

- เปี้ยทิพย์ พัวพันธ์ และคณะ.(2549). การพัฒนาสื่อการเรียนรู้สำหรับคนตาบอด เรื่อง การนวดฝ่าเท้า. วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม ปีที่ 5 ฉบับที่ 2.
- ผดุง อารยะวิญญู.(2542). การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แว่นแก้ว
- มนตรี เจริญรุ่งฤทธิ์.(2548) .พิพิธภัณฑสัตว์ทะเล อำวคังกระเบน จ.จันทบุรี. วิทยานิพนธ์ สถาปัตยกรรมศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรม.มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วารี ธีระจิตร.(2531). การศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ.(เอกสารประกอบการสอน), กรุงเทพฯ : ศูนย์ตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัชรพล วิบูลยศรีน.(2556). นวัตกรรมและสื่อการเรียนรู้การสอนภาษาไทย.พิมพ์ครั้งที่ 1, กรุงเทพฯ: บริษัท วี.พรินท์.
- สกนธ์ ภู่งามดี.(2545). จิตวิทยากับการออกแบบ.พิมพ์ครั้งที่1,กรุงเทพฯ: วาดศิลป์ จำกัด.
- สถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล มหาวิทยาลัยบูรพา.(2557). ครบรอบ 30 ปี สถาบันวิทยาศาสตร์ทางทะเล. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- _____. (2557). รายงานประจำปี 2555 Annual Report 2012.

หลักเกณฑ์การจัดเตรียมต้นฉบับบทความ
สำหรับพิจารณาตีพิมพ์ใน วารสารศิลปกรรมบูรพา

วารสารศิลปกรรมบูรพา (Burapha Arts Journal) เป็นวารสารวิชาการของคณะศิลปกรรมศาสตร์ เพื่อส่งเสริมทางด้านวิชาการ การค้นคว้าวิจัย และการสร้างสรรค์ทางด้านศิลปะสาขาต่างๆ โดยตีพิมพ์ เผยแพร่บทความวิจัย (Research articles) และบทความวิชาการ (Review articles) รวมทั้งผลงานวิทยานิพนธ์ งานสร้างสรรค์ทางศิลปะ และงานศิลปวัฒนธรรมหลากหลายสาขา จากคณาจารย์ นิสิต นักศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา ต่างๆ รวมทั้งคณาจารย์ของคณะศิลปกรรมศาสตร์ ซึ่งถือเป็นหนึ่งของการบริหารทางวิชาการแก่สังคม

บทความในวารสารศิลปกรรมบูรพานี้จะมีคณะกรรมการ และผู้ทรงคุณวุฒิทางวิชาการเป็นผู้พิจารณาตัดสินกรองโดยมีกำหนดออกปีละ 2 ฉบับ

ฉบับภาคต้น (ฉบับที่ 1 มิถุนายน - พฤศจิกายน)

ฉบับภาคปลาย (ฉบับที่ 2 ธันวาคม - พฤษภาคม)

ประเภทของบทความที่จะตีพิมพ์

1. รายงานการวิจัยทางด้านศิลปกรรมศาสตร์ เป็นบทความวิจัยหรือบทความงานสร้างสรรค์ทางด้านศิลปกรรม และด้านวัฒนธรรม (การวิจัยงานศิลปะ การออกแบบ ประยุกต์ศิลป์ ดนตรี การแสดง สื่อศิลปะ ปรัชญาศิลป์ สุนทรียศาสตร์ ประวัติศาสตร์ศิลปะ โบราณคดี) และการจัดการด้านวัฒนธรรม ภูมิปัญญา พิพิธภัณฑ
2. บทความวิชาการหรือบทความงานสร้างสรรค์ทางด้านศิลปกรรมศาสตร์เป็นบทความที่เสนอองค์ความรู้ แนวคิด วิธีการ และกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาต่างๆ ทางด้านศิลปกรรมศาสตร์ (การวิจัยงานศิลปะ การออกแบบ ประยุกต์ศิลป์ ดนตรี การแสดง สื่อศิลปะ ปรัชญาศิลป์ สุนทรียศาสตร์ ประวัติศาสตร์ศิลปะ และโบราณคดี) และการจัดการด้านวัฒนธรรม ภูมิปัญญา พิพิธภัณฑ
3. บทความวิจารณ์หนังสือหรือบทความปริทัศน์

รูปแบบการเขียนบทความ

รายงานการวิจัย บทความวิจัย และงานสร้างสรรค์ทางด้านศิลปกรรม ควรมีความยาวตั้งแต่ 5,000 คำ แต่ไม่ควรเกินกว่า 15,000 คำ (จำนวนคำถือตามการนับจำนวนคำใน Microsoft Word) หรือ จำนวนหน้า ตั้งแต่ 15 หน้า แต่ไม่ควรเกิน 25 หน้า (ไม่รวมบรรณานุกรม ภาพประกอบ และคำบรรยายภาพ) ลงในกระดาษ A4 ระยะห่างจากขอบกระดาษ ทั้งด้านบนและด้านล่าง 1.5 นิ้ว ด้านซ้ายและด้านขวา 1 นิ้ว โดยใช้รูปแบบอักษร Cordia New ขนาด 16 point เท่านั้น ตัวเลขให้ใช้เป็นเลขอารบิกทั้งหมด และมีข้อมูลสำคัญตามลำดับต่อไปนี้

- บทความย่อ ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- ชื่อ-นามสกุล ตำแหน่ง ตำแหน่งทางวิชาการ หน่วยงานที่สังกัด ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- เชิงอรรถและบรรณานุกรม

คำแนะนำการเตรียมต้นฉบับ

ผู้ส่งผลงานสามารถนำเสนอผลงานเพื่อตีพิมพ์ได้ ต้องมีหลักเกณฑ์ดังนี้

1. บทความที่ได้รับการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารต้องไม่เคยถูกนำไปพิมพ์เผยแพร่ในวารสารใดมาก่อน หรืออยู่ในระหว่างการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งตีพิมพ์อื่นๆ ในเวลาเดียวกัน
2. บทความต้องได้รับการพิจารณาจากผู้ประเมินอิสระ (Peer Review) จากภายนอกมหาวิทยาลัยในสาขานั้นๆ อย่างน้อย 2 คน
3. บทความที่ได้รับการตีพิมพ์นั้นต้องได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการ และสามารถดัดแปลง แก้ไข ปรับปรุงสำนวนและรูปแบบ ตามที่กองบรรณาธิการเห็นสมควร
4. ผู้ประเมินบทความจะเป็นผู้ให้ความเห็นและขอแนะนำ ว่าบทความนั้นๆ จะได้รับการยอมรับ โดยไม่มีเงื่อนไข หรือให้แก้ไข หากมีการแก้ไขผู้เขียนจะต้องส่งบทความแก้ไขอีกครั้งและต้องแก้ไขบทความนั้นให้เสร็จภายใน 10-15 วันหลังจากได้รับผลการประเมิน
5. บทความที่นำเสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในฉบับภาคต้น ต้องส่งต้นฉบับ ภายในเดือนกุมภาพันธ์และในฉบับภาคปลาย ต้องส่งต้นฉบับ ภายในเดือนสิงหาคม

การเตรียมต้นฉบับในการตีพิมพ์

1. บทความ

เอกสารบทความวิชาการ/วิจัย จำนวน 3 ชุด พร้อมแบบนำส่งต้นฉบับ จำนวน 1 ชุด
ซีดี-รอม จำนวน 1 แผ่น ประกอบด้วย

(1) ไฟล์บทความ นามสกุล .doc หรือ .docx และ pdf.

(2) ไฟล์ภาพประกอบ นามสกุล .jpg, jpeg หรือ RAW หรือ TIFF ความละเอียด 300 Pixel / High Resolution ขนาดไฟล์ไม่ต่ำกว่า 500KB

บทความสามารถจัดทำเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ และในกรณีที่เขียนภาษาอังกฤษ บทความดังกล่าวต้องผ่านผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบในการใช้ไวยากรณ์อย่างถูกต้องมาแล้ว การเขียนภาษาไทย ให้ยึดหลักการใช้คำศัพท์และข้อบัญญัติตามหลักของราชบัณฑิตยสถาน ควรหลีกเลี่ยงการใช้ภาษาอังกฤษในข้อความภาษาไทย ยกเว้นกรณีจำเป็นและไม่ใช้คำย่อ นอกจากเป็นคำที่ยอมรับกันโดยทั่วไปกรณีจำเป็นให้เขียนคำศัพท์ภาษาไทย ตามด้วยในวงเล็บภาษาอังกฤษ โดยคำแรกให้ขึ้นต้นด้วยตัวพิมพ์ใหญ่ ส่วนคำที่เหลือทั้งหมดให้พิมพ์ด้วยตัวพิมพ์เล็ก ยกเว้นชื่อเฉพาะทุก

คำให้ขึ้นต้นด้วยพิมพ์ใหญ่ การปรากฏอยู่หลายที่ในบทความของศัพท์คำเดียวกันที่เป็นภาษาไทยตามด้วยภาษาอังกฤษ ให้ใช้คำศัพท์ภาษาไทยตามด้วยภาษาอังกฤษครั้งแรก ครั้งต่อไปใช้เฉพาะคำศัพท์ภาษาไทยเท่านั้น

2. การพิมพ์

ให้จัดพิมพ์ด้วยโปรแกรม Microsoft Word โดยจัดหน้ากระดาษขนาด A4 (8.5 X11 นิ้ว) ตั้งค่าหน้ากระดาษสำหรับการพิมพ์ ห่างจากของกระดาษด้านบน 1.5 นิ้ว ด้านอื่น ๆ ด้านละ 1 นิ้ว เว้นบรรทัดใช้ระยะ No spacing ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยใช้รูปแบบอักษร Cordia New เท่านั้น ตัวเลขให้ใช้เป็นเลขอารบิกทั้งหมด ซึ่งมีขนาด ชนิดของตัวอักษร รวมทั้งการจัดวางตำแหน่งดังนี้

- แผ่นปก ชื่อเรื่องทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้ตรงกลางของหน้าแรกด้วยอักษรขนาด 16 และพิมพ์ชื่อผู้เขียน คุณวุฒิ ตำแหน่ง และสถานที่ทำงาน (Institutional Affiliation(s)) ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้บอกหน่วยงานที่สังกัด ชื่อสถาบัน คณะ สาขา และที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้ทางไปรษณีย์ เบอร์โทรศัพท์ และ E-mail address ได้ชื่อเรื่องชิตขอบกระดาษด้านขวา

- ต้องมีเลขหน้ากำกับ ในเนื้อหาทุกหน้าโดยมีขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา ตำแหน่งชิตขอบบนกระดาษด้านขวา ยกเว้นแผ่นปกไม่ต้องใส่

- ชื่อเรื่องต้นฉบับของผู้เขียน

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย) ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งขอบกระดาษด้านซ้าย

ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ) ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งขอบกระดาษด้านซ้าย

- ชื่อผู้เขียน ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งตำแหน่งขอบกระดาษด้านขวาได้ชื่อเรื่อง ถ้าผู้เขียนเป็นชาวต่างประเทศให้นำชื่อสกุลขึ้นก่อนชื่อต้น

- ระบุข้อมูลว่า เป็นบทความวิชาการ หรือ บทความวิจัย หรือวิทยานิพนธ์ ดุษฎีนิพนธ์ และระบุที่อยู่หรือหน่วยงานสังกัด (มหาวิทยาลัย / คณะ / สาขา) ของผู้เขียน ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งขอบกระดาษด้านขวาได้ชื่อผู้เขียน

- บทความวิชาการให้เขียนบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษก่อนนำเสนอเนื้อหา

- บทความและมีการกำหนดคำสำคัญไม่เกิน 5 คำทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ การเรียงหัวข้อของเนื้อเรื่องให้พิจารณา ตามความเหมาะสม

- บทคัดย่อภาษาอังกฤษ(Abstract) ใช้อักษรตัวตรง ความยาวไม่ควรเกิน 250 คำ หรือ 15 บรรทัด

- หัวข้อเรื่อง ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิตขอบกระดาษด้านซ้าย

- หัวข้อย่อย ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา ระบุหมายเลขหน้าหัวข้อย่อยโดยเรียงตามลำดับหมายเลขตำแหน่งเว้น 1 Tab (0.5 นิ้ว) จากขอบกระดาษด้านซ้าย

- เนื้อหา ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ และพิมพ์ให้ชิตขอบทั้งสองด้าน

- จำนวนหน้าต้นฉบับ ควรมีความยาวระหว่าง 15-25 หน้า

3. การเรียงลำดับ

รูปแบบของรายงานการวิจัย ควรเรียงลำดับเรื่องดังนี้

- บทคัดย่อภาษาไทย /ภาษาอังกฤษ
- คำสำคัญภาษาไทย 2-5 คำ / ภาษาอังกฤษ
- ที่มาและความสำคัญของปัญหา
- วัตถุประสงค์ของการวิจัย
- กรอบแนวคิดและ สมมติฐาน (ถ้ามี)
- ขอบเขตการวิจัย
- วิธีการดำเนินการวิจัย
- ผลการวิจัย เสนอให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย แต่ไม่ใช่สรุปเป็นข้อๆ
- ใช้ตารางเมื่อจำเป็นคำอธิบายตารางเสนอเฉพาะที่ต้องการชี้ประเด็นสำคัญ
- สรุปและอภิปรายผล เสนอเป็นความเรียงชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลที่ได้กับกรอบแนวคิดและงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายตามสมมติฐานเป็นข้อๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ใช้ศึกษาทั้งหมด
- ข้อเสนอแนะและแนวทางการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์
- เชิงอรรถ/เอกสารอ้างอิง/ บรรณานุกรม

4. ภาพประกอบ

ผู้เขียนสามารถวางภาพประกอบแทรกไว้ในเนื้อหา โดยขึ้นบรรทัดใหม่และจัดวางภาพไว้ได้ข้อความที่เกี่ยวข้อง และมีคำบรรยายใต้ภาพ การบรรยายภาพให้พิมพ์ได้ภาพ หากเป็นภาพที่มีลิขสิทธิ์(เช่น จากหนังสือวารสารต่างๆ เป็นต้น) ต้องได้รับการอนุญาตก่อน และต้องมีการอ้างอิง reference ด้วยโดยระบุดังนี้ ตามรูปแบบ ดังนี้

ภาพที่ 1 :

(ที่มา : ชื่อ และ พ.ศ.)

ให้ใช้คำว่า ภาพที่ 1 โดยเป็นตัวหนา ตามด้วยเครื่องหมายทวิภาค (:) และข้อความบรรยายภาพ บรรทัดต่อมาเป็นที่มาของภาพ โดยระบุ แหล่งที่มา และปี พ.ศ.ไฟล์ภาพที่ส่งมาจะเป็นสีหรือขาวดำ ก็ได้ แต่ภาพในวารสารที่ตีพิมพ์แล้วจะเป็นภาพขาวดำ เท่านั้น โดยให้ส่งเป็นไฟล์ภาพนามสกุล .jpg, jpeg หรือ RAW หรือ TIFF ความละเอียด โดยปรับขนาดของไฟล์รูป ไม่ควรต่ำกว่า 300 Pixel/High Resolution ขนาดไฟล์ไม่ต่ำกว่า 500 KB โดยต้องระบุชื่อภาพ ให้ตรงกับลำดับภาพที่แทรกไว้ในข้อมูลเนื้อหา

5. การอ้างอิงเอกสาร

ในเนื้อเรื่อง ใช้ระบบนาม ปี เป็นการอ้างอิงที่อยู่รวมกันกับเนื้อหาไม่แยกส่วน โดยอาจเขียนชื่อผู้แต่งที่ใช้อ้างอิงให้กลมกลืนไปกับเนื้อหาหรือจะแยกใส่ในวงเล็บท้ายข้อความอ้างอิงก็ได้

1. นามของผู้เขียนและการอ้างอิงที่เป็นตัวเลข

- นามของผู้เขียนภาษาไทย ให้เขียนชื่อ และให้ใช้พุทธศักราช ตัวเลขหน้าเป็นเลขอารบิกทั้งหมด เช่น

• พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2543, 48) กล่าวว่า.....(ในการกล่าวถึงผู้เขียนครั้งแรก) หรือ (พวงรัตน์, 2527, 48) กล่าวว่า..... .(ในการกล่าวถึงผู้เขียนครั้งต่อมา) หรือ (พวงรัตน์, 2527, 48) (ตามหลังข้อความที่อ้างอิงถึง)

• ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีของ เบสต์ ที่กล่าวไว้ว่าการแปลความหมายระดับความพึงพอใจที่มีต่อผลิตภัณฑ์ (Best, 1986 อ้างถึงใน พวงรัตน์ ทวีรัตน์ , 2543, 48)

• การผสมผสานระหว่างรูปแบบชิ้นส่วนแต่ละชิ้นในจินตนาการ ให้เกิดรูปลักษณะใหม่ที่ยังคงความรู้สึกถึงประโยชน์ในการประดับตกแต่งตัวอาคาร (นวลน้อย บุญวงษ์, 2539, 59)

- นามของผู้เขียนภาษาต่างประเทศ ให้เขียนเฉพาะนามสกุล (last name) ให้ใช้คริสต์ศักราช และเลขหน้าเป็นเลขอารบิก ทั้งหมด เช่น

• Smith and Thomas (1989, 38-42) introduced.....หรือ(Smith and Thomas 1989, 38-42)

2. เรื่องที่มีผู้เขียนมากกว่า 3 คนขึ้นไป

- ภาษาไทย ใช้ชื่อแรกแล้วตามด้วยคำว่า และคณะ แล้วจึงเป็น พุทธศักราชและเลขหน้า เช่น

•(นวลน้อย บุญวงษ์ และคณะ 2539, 117-121)

- ภาษาต่างประเทศ ใช้เฉพาะนามสกุลคนแรก แล้วตามด้วย et al. และ ค.ศ. เช่น

•(Brown et al. 1978, 58)

3. ผู้เขียนเดียวกัน เสนอเอกสารปีเดียวกัน ให้กำกับตัวอักษรตามลำดับ เช่น ก, ข, ค,... A, B, C,... ต่อจากปีพิมพ์ เช่น

• (ไพศาล เหล่าสุวรรณ และคณะ 2535ก, 199) หรือ (Brown1991A, 299)

4. กรณีไม่มีชื่อผู้แต่ง ผู้รวบรวม ผู้แปล หรือบรรณาธิการ ให้ลงรายการชื่อเรื่องแทนและใช้ตัวเอน เช่น

• (ทัศนศิลป์ 2550, 15) เอกสารจากเว็บไซต์ เช่น หลักเกณฑ์การถอดอักษรไทยเป็นอักษรโรมันแบบถ่าย

• เสียง (2542, ออนไลน์) หมายความว่า หรือ

• (Therapeutic Goods Administration, online)

6. การเขียนบรรณานุกรม

เอกสารอ้างอิงทุกเรื่องที่ปรากฏในรายการอ้างอิง ให้นำมาเขียนเป็นบรรณานุกรมทุกรายการ มีหลักเกณฑ์ดังนี้

6.1 จัดทำรายการสิ่งพิมพ์ภาษาไทยก่อน ตามด้วยรายการสิ่งพิมพ์ภาษาต่างประเทศ

6.2 การอ้างอิงที่เป็นตัวเลขใช้เลขอารบิกทุกกรณี

6.3. เรียงลำดับตามตัวอักษรของผู้แต่ง

- เขียนชื่อทุกคนที่ร่วมเขียนเอกสารภาษาไทย ให้เขียนชื่อ ทุกคนเรียงกันไป คั่นด้วยจุลภาค (,) คนสุดท้ายให้เชื่อมด้วย “และ” เช่น พงษ์รัตน์ ทวีรัตน์, จิตรแก้ว สว่างราช, และชูศักดิ์ เตชะณรงค์ .

- เอกสารที่มีผู้เขียนชุดเดียวกัน ให้เรียงลำดับตามปี จากปีที่พิมพ์ก่อน-ปีที่พิมพ์ หลังต่อๆ มา แต่หากเป็นปีเดียวกันให้ใส่ ก ข ค กำกับไว้ที่พุทธศักราช หรือ A B C กำกับไว้ที่คริสต์ศักราชโดยเรียง ตามลำดับของเล่มที่พิมพ์ก่อน-หลังและตามลำดับตัวอักษรของชื่อเรื่องสำหรับชื่อเรื่องให้ใช้ตัวเอน

- ชื่อผู้แต่งในรายการถัดจากรายการแรกให้แทนชื่อผู้เขียนด้วยการขีดเส้นใต้จำนวน 16 เคาะ (8 ตัวอักษร) ตามด้วยจุด (.)

6.4 บรรณานุกรมที่มีความยาวเกิน 1 บรรทัด ในการพิมพ์/เขียนบรรทัดที่ 2 ให้เยื้องเข้าประมาณ 1/2 นิ้ว เช่น

ตัวอย่างหนังสือผู้แต่งเป็นผู้เขียน

เสรี วงษ์มณฑา. (2540). ครบเครื่องเรื่องการสื่อสารทางการตลาด . กรุงเทพฯ :
วิสิทธิ์พัฒนา.

ณรงค์ รัตน์ะ. (2528ก). การครอบครองและการรับรู้เทคโนโลยีในประเทศไทย.

กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยี กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี
และการพลังงาน.

_____. (2528ข). คู่มือการเจรจาและการทำข้อตกลงการถ่ายทอด

เทคโนโลยี. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยี กระทรวงวิทยาศาสตร์
เทคโนโลยีและการพลังงาน.

American Psychological Association. (2010). Publication manual of the American Psychological Association (6th ed.). Washington, DC: American Psychological Association.

ตัวอย่างหนังสือที่มีบรรณาธิการ

พิเชษฐ รุ่งลาวัลย์, บรรณาธิการ. (2553). คนละไม้คนละมือ. ราชบุรี: ศูนย์ประสานงาน
ชมรมศิษย์เก่าสามเณรลัยแม่พระนิรมล.

Diener, H. C., &Wilkinson, M., Eds. (1988). Drug-induced headache. New York:
Springerverlag.

- 6.5 ชื่อเรื่องหนังสือ ชื่อบทความ ชื่อวารสารภาษาต่างประเทศ ให้ขึ้นต้นด้วยอักษรตัวพิมพ์ใหญ่ทุกคำ ยกเว้นคำบุพบทและสันธาน
- 6.6 หากไม่ปรากฏเมืองที่พิมพ์ สำนักพิมพ์ ให้ใช้คำว่า ม.ป.ท. หรือ n.p. หากไม่ปรากฏปีที่พิมพ์ ให้ใช้คำว่า ม.ป.ป. หรือ N.d.
- 6.7 ในกรณีไม่มีชื่อผู้แต่ง ผู้รวบรวม ผู้แปล หรือบรรณาธิการ ให้ลงรายการชื่อเรื่องแทน
- 6.7 ลำดับการเขียนและเครื่องหมายวรรคตอนให้ใช้ดังนี้
- หนังสือ : ผู้เขียน./ปี./ชื่อหนังสือ./ชื่อเมือง:/สำนักพิมพ์.

ณรงค์ รัตน์ะ. (2530). เทคโนโลยีโลหะอุตสาหกรรมการหล่อ. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยี กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการพลังงาน.

Wyatt, David K. 1984. Thailand: A Short History. New Haven: Yale University Press.

การเขียนอ้างอิงจากปริญญาพนธ์/ วิทยานิพนธ์

- ผู้เขียน./ปี./ชื่อเรื่อง./วิทยานิพนธ์ ชื่อปริญญา ชื่อคณะ ชื่อมหาวิทยาลัย หรือสถาบัน
- โกเมศ คันธิก (2557). การออกแบบแบบล้อคณังเครื่องเคลือบดินเผาด้วยเรื่องราวจากทะเล. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาทัศนศิลป์และการออกแบบ, คณะศิลปกรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา

การเขียนบรรณานุกรมบทความในวารสาร

- ผู้เขียน./ปี./"ชื่อเรื่อง."/ชื่อวารสาร เลขปีที่,ฉบับที่/(เดือน),/เลขหน้า.
- นวลพรรณ อ่อนน้อม. (2557). การพัฒนางานออกแบบเพื่อบูรณาด้านแนวคิด. วารสาร คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 22(2), 1-14.

การเขียนบรรณานุกรมเอกสารการประชุมวิชาการหรือการสัมมนาทางวิชาการ

- ผู้เขียน./ ปี./"ชื่อเรื่อง."/ใน ชื่อสัมมนา วัน สัมมนา./สถานที่:หน่วยงานที่จัด
- วสันต์ ศรีสวัสดิ์. (2551). "ความสัมพันธ์ระหว่างงานออกแบบและองค์ประกอบในงานศิลปกรรม." ใน การประชุมวิชาการและเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ราชนครินทร์วิชาการและวิจัย ครั้งที่ 3 วันที่ 25-26 เมษายน 2556. ฉะเชิงเทรา: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.

การเขียนบรรณานุกรมจากเว็บไซต์

- ผู้เขียน./ (ปีที่บันทึกข้อมูล/หรือปีที่ค้นข้อมูล)./ชื่อเรื่อง./หน่วยงานเจ้าของเว็บไซต์,/URL, (สืบค้นวันที่ เดือน ปี ภาษาไทย) (accessed เดือน วันที่, ปี ภาษาต่างประเทศ)

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2554).แผนพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมแห่งชาติฉบับที่ 5 (พ.ศ.2550 – 2554). สืบค้นวันที่ 29 มกราคม 2554, จาก <http://www.idd.go>.

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรกระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2555). สถิติการส่งออก (Export)ข้าวหอมมะลิ: ปริมาณและมูลค่าการส่งออกรายเดือน. สืบค้นวันที่ 30 สิงหาคม 2557, จากhttp://www.oae.go.th/oae_report/export_import/export_result.php

ลิขสิทธิ์

ต้นฉบับที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารศิลปกรรมบูรพา (Burapha Arts Journal) คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ถือเป็นกรรมสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยบูรพา ห้ามนำข้อความทั้งหมดหรือบางส่วนไปพิมพ์ซ้ำเว้นเสียแต่ว่าจะได้รับอนุญาตจากมหาวิทยาลัยฯ เป็นลายลักษณ์อักษร

ความรับผิดชอบ

เนื้อหาต้นฉบับที่ปรากฏในวารสารเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียน ทั้งนี้ไม่รวมความผิดพลาด อันเกิดจากเทคนิคการพิมพ์

การพิจารณาบทความ

1. กองบรรณาธิการ จะทำหน้าที่พิจารณากลั่นกรองบทความและจะแจ้งผลการพิจารณาให้ผู้ส่งบทความทราบภายใน 15 วัน นับตั้งแต่วันที่ได้รับบทความ ทั้งนี้กองบรรณาธิการฝ่ายประสานงานจะทำหน้าที่ประสานงานกับผู้ส่งบทความในทุกขั้นตอน

2. ฝ่ายประสานงานจะดำเนินการจัดรูปแบบของบทความให้เป็นระบบเดียวกันทุกบทความก่อนนำเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิ (peer review) พิจารณา จากนั้น จึงส่งบทความที่ได้รับการพิจารณาในเบื้องต้นให้กับผู้ทรงคุณวุฒิ (peer review) จำนวน 2 ท่าน เป็นผู้พิจารณาให้ความเห็นชอบในการตีพิมพ์เผยแพร่บทความ โดยใช้เวลาพิจารณาแต่ละบทความไม่เกิน 1 เดือน

ผลการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวถือเป็นสิ้นสุด จากนั้น จึงส่งผลการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิให้ผู้ส่งบทความ หากมีการแก้ไขหรือปรับปรุงให้ผู้ส่งบทความแก้ไขและนำส่งกองบรรณาธิการภายในระยะเวลา 1 เดือนนับตั้งแต่วันที่ได้รับผลการพิจารณา

3. ฝ่ายประสานงานนำบทความที่ผ่านการพิจารณาและแก้ไขแล้ว เข้าสู่กระบวนการเรียบเรียงพิมพ์และการตีพิมพ์ โดยใช้ระยะเวลาดำเนินการประมาณ 2-3 เดือน

4. ผู้ส่งบทความจะได้รับ “วารสารศิลปกรรมบูรพา” จำนวน 2 เล่มเป็นการตอบแทนภายใน 1 เดือนนับตั้งแต่วารสารศิลปกรรมบูรพาได้รับการเผยแพร่การส่งต้นฉบับ

การจัดส่ง

ผู้เขียนต้องนำส่งเอกสารต้นฉบับในรูปแบบไฟล์ Word พร้อมแผ่น CD ตามข้อกำหนดของรูปแบบวารสาร จำนวน 3 ชุด ส่งด้วยตนเอง หรือทางไปรษณีย์ลงทะเบียนมาที่

บรรณาธิการวารสารศิลปกรรมบูรพา (Burapha Arts Journal)

บัณฑิตวิทยาลัย สำนักงานคนบดี

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ตำบลแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี 20131

โทรศัพท์. 038 102 222, 038 391 042 ต่อ 2510, 2511, 2516

โทรสาร 038 391042

หรือ ส่งผ่านระบบ online โดยสามารถเข้าไปที่

www.journal.fineartbuu.org

แบบฟอร์มนำส่งบทความเพื่อพิมพ์เผยแพร่ใน
วารสารศิลปกรรมบูรพา มหาวิทยาลัยบูรพา
(ส่งพร้อมกับบทความ)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เรียน บรรณาธิการวารสารศิลปกรรมบูรพา มหาวิทยาลัยบูรพา

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว).....
(Mr./Mrs./Ms.).....

คุณวุฒิสูงสุด และสถานศึกษา.....
ตำแหน่ง/ตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี)
ชื่อหน่วยงาน/สถาบันที่ทำงาน.....

ขอส่ง ☐ บทความจากงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ ☐ บทความวิชาการ
☐ บทความปริทัศน์ (review article) ☐ บทวิจารณ์หนังสือ (book review)

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย)
.....

ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ)
.....

คำสำคัญ (ภาษาไทย)
Keyword (ภาษาอังกฤษ).....

ที่อยู่สามารถติดต่อได้สะดวก..... หมู่ที่..... ซอย..... ถนน.....
ตำบล/แขวง..... อำเภอ/เขต..... จังหวัด.....
รหัสไปรษณีย์..... โทรศัพท์..... โทรศัพท์มือถือ.....
โทรสาร.....

E-mail.....

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้
☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าเพียงผู้เดียว
☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าและผู้ที่ระบุชื่อในบทความ

บทความนี้ไม่เคยลงตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน และจะไม่นำไปเพื่อพิจารณาลงตีพิมพ์ในวารสารอื่นๆ อีก นับจากวันที่ข้าพเจ้าได้ส่งบทความฉบับนี้มายังกองบรรณาธิการวารสารศิลปกรรมบูรพา มหาวิทยาลัยบูรพา

ลงนาม.....
(.....)

ข้อมูลผู้ร่วมเขียนบทความ
(ส่งแนบพร้อมกับบทความ)

ผู้ร่วมเขียนบทความคนที่ 1

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว).....
(Mr./Mrs./Ms.).....
คุณวุฒิสูงสุด และสถานศึกษา.....
ตำแหน่ง/ตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี)
ชื่อหน่วยงาน/สถาบันที่ทำงาน.....
ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก..... หมู่ที่..... ซอย.....
ถนน..... ตำบล/แขวง..... อำเภอ/เขต..... จังหวัด.....
รหัสไปรษณีย์..... โทรศัพท์..... โทรศัพท์มือถือ.....
โทรสาร..... Email.....

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้ ☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าในฐานะผู้ร่วมวิจัยและร่วมเขียนบทความจากงานวิจัย(กรณีที่เป็นบทความจากงานวิจัย)
☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าในฐานะผู้ร่วมเขียนบทความ

ผู้ร่วมเขียนบทความคนที่ 2

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว).....
(Mr./Mrs./Ms.).....
คุณวุฒิสูงสุด และสถานศึกษา.....
ตำแหน่ง/ตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี)
ชื่อหน่วยงาน/สถาบันที่ทำงาน.....
ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก..... หมู่ที่..... ซอย.....
ถนน..... ตำบล/แขวง..... อำเภอ/เขต..... จังหวัด.....
รหัสไปรษณีย์..... โทรศัพท์..... โทรศัพท์มือถือ.....
โทรสาร..... Email.....

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้ ☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าในฐานะผู้ร่วมวิจัยและร่วมเขียนบทความจากงานวิจัย(กรณีที่เป็นบทความจากงานวิจัย)
☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าในฐานะผู้ร่วมเขียนบทความ

หมายเหตุ : ถ้ามีผู้เขียนบทความมากกว่า 2 ท่าน กรุณากรอกรายละเอียดของผู้เขียนบทความร่วมท่านอื่น ๆ ด้วย

BURAPHA
arts

JOURNALวารสาร
ศิลปกรรมบูรพา

Faculty of Fine & Applied Arts

ปีที่ 19 ฉบับที่ 2 ปีการศึกษา 2559 ธันวาคม 2559 - พฤษภาคม 2560
ISSN 0859-8800

องค
ค

มหาวิทยาลัยบูรพา

คณะศิลปกรรมศาสตร์

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
169 ถนนลาดพาดบางแสน ตำบลแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี 20131
โทรศัพท์ : 0-3810-2510 โทรสาร : 0-3839-1042
Email : finearts.buu@gmail.com

Faculty of Fine and Applied Arts, Burapha University
169 Long-Hard Bangsaen Road, Saen Sook Sub-district, Mueang District,
Chonburi 20131 , Tel : 0-3810-2510 Fax : 0-3839-1042,
Email : finearts.buu@gmail.com